

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Министерство образования и науки Республики Казахстан

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы
Национальная академия образования имени И. Алтынсарина

Инклюзия жағдайында 5-9 сыныптардың қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы оқу пәндерінің БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын дайындау бойынша әдістемелік ұсынымдар

**Методические рекомендации
по составлению дифференцированных СОР и СОЧ по учебным предметам
общественно-гуманитарного направления 5-9 классов
в условиях инклюзии**

**Нұр-Сұлтан
2020**

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2020 жылғы 18 қарашадағы № 8 хаттама)

Рекомендовано к изданию Ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 8 от 18 ноября 2020 года)

Инклюзия жағдайында 5-9 сыныптардың қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы оқу пәндерінің БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын дайындау бойынша әдістемелік ұсынымдар. Әдістемелік ұсынымдар – Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2020. – 144 б.

Методические рекомендации по составлению дифференцированных СОР и СОЧ по учебным предметам общественно-гуманитарного направления 5-9 классов в условиях инклюзии. Методические рекомендации – Нур-Султан: НАО имени И. Алтынсарина, 2020. – 144 с.

Оқу құралында білім алушылардың ерекше қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктеріне сәйкес тапсырмаларды саралау әдістері, инклюзивті білім беру жағдайында қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы пәндер бойынша БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын дайындау бойынша әдістемелік ұсынымдар ұсынылады.

Әдістемелік ұсынымдар жалпы білім беретін мектеп басшыларына, мұғалімдерге, әдіскерлерге, білім басқармалары мен бөлімдерінің мамандарына арналған.

В пособии предлагаются методы дифференциации заданий в соответствии с особыми потребностями и индивидуальными возможностями обучающихся, методические рекомендации по составлению дифференцированных заданий СОР и СОЧ по предметам общественно-гуманитарного направления в условиях инклюзивного образования.

Методические рекомендации предназначены руководителям, учителям общеобразовательных школ, методистам, специалистам отделов и управлений образования.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2020
© Национальная академия образования
им. И. Алтынсарина, 2020

Кіріспе

Қазіргі уақытта Қазақстанда білім беру жүйесінің әртүрлі деңгейлерінде инклюзивті білім берудің медициналық моделінен әлеуметтік-педагогикалық модельге көшу процесі жүруде. Үздіксіз инклюзивті білім беру адамның кейінгі барлық қол жеткізетін жетістіктері оған тәуелді болатындай негізгі қадам болуы тиіс. Ол ұлттық мәдениетті сақтаудың іргетасы және баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуының, оның әлеуметтік бейімделуінің маңызды шарты болып табылады.

Инклюзивті білім беру білім беру вертикалінің әртүрлі сатыларында бастапқы мүмкіндіктері әртүрлі балаларды оқыту мен тәрбиелеуді жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Бұл процестер қазіргі білім беру ұйымдарындағы білім беру процесінің дамуына да күшті әсер етеді, мұндайда оның қатысушылары арасындағы қатынасты айтарлықтай өзгертеді. ЕБҚ бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау қызметін ұйымдастыру және қолдау технологиялары білім беру процесіне қатысушылардың барлығының құқықтары мен ерекшеліктерін құрметтеу негізінде қарым-қатынас орнатуға мүмкіндік береді. Барлық аталған процестердің жиынтығы білім беруді ізгілендіруді одан әрі дамытуға және жаңа типтегі кәсіби педагогикалық қоғамдастық құруды қамтамасыз етуге арналған.

Мұғалімнің әр оқушыны жеке тұлға ретінде тануы жеке тұлғаға бағытталған оқыту жүйесінің маңызды позициясы болып табылады. Баланың даралығы білім алушының оқу ақпаратын қабылдау мен өндеудің өзіндік ерекшелігі арқылы көрініс табады. Сол себепті мұғалім оқу материалының көмегімен білім алушының жеке дамуы үшін қажетті жағдайларды жасауы керек.

Білім алушы оқу мазмұнын іс-әрекетте игереді. Осындай жағдайда оқыту негізінде білім алушы білімді саналы және берік игереді әрі дамиды. Білім алушы өзі оқуы керек, ал мұғалім оның оқуын басқаруы тиіс, яғни оқу әрекетін ынталандыруы, ұйымдастыруы, кеңес беруі, бақылауы тиіс. Оқытуды субъект-субъектілі негізге ауыстыру білім алушының білім алуға мотивациясын, интеллектісін, бейімділігін, тәуелсіздігін, оқу-танымдық іс-әрекетті өзін-өзі басқаруды жүзеге асыра білуін қамтамасыз ететін педагогикалық технологияны қажет етеді.

Қазіргі жағдайда мұғалімге жеке тұлғаға бағытталған білім берудің тұжырымдамалық ережелерін білу, білім алушының жеке басын қалыптастырудағы қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы пәндердің рөлін қайта қарастыру, білім беру сапасын жақсарту жөніндегі қызметтің негізгі бағыттарын бөліп көрсету, оқу процесін ұйымдастырудың технологияларын, білім алушыларды жиынтық бағалау рәсімдерін қарастырудың жаңа тәсілін түсіну маңызды.

Бұл әдістемелік құралдың мақсаты білім алушылардың ерекше қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктеріне сәйкес тапсырмаларды саралау әдістерін анықтау, инклюзивті білім беру жағдайында қоғамдық-гуманитарлық

бағыттағы пәндер бойынша БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын дайындау бойынша тиісті әдістемелік ұсынымдар әзірлеу болып табылады.

Бұл ұсынымдарды әзірлеу міндеттеріне білім алушылар үшін, оның ішінде ЕБҚ бар балалар үшін тапсырмаларды саралау ерекшеліктерін түсіндіру, инклюзивті білім беру жағдайында қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы пәндер бойынша БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын дайындау бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірлеу кіреді.

Аталған оқу құралы инклюзивті практиканы жүзеге асыратын білім беру басқармалары мен бөлімдерінің әдіскерлеріне, мамандарына, жалпы білім беретін мектептердің мұғалімдеріне ЕБҚ бар білім алушыларды бағалау процесінде пәрменді әдістемелік көмек көрсетуі тиіс.

1 ИНКЛЮЗИЯ ЖАҒДАЙЫНДА 5-9-СЫНЫПТАРДА ҚОҒАМДЫҚ-ГУМАНИТАРЛЫҚ БАҒЫТТАҒЫ ПӘНДЕРДІ ОҚЫТУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Бүгінгі мектептің негізгі міндеті – баланың даралығын айқындау, оның өзін-өзі тануына, дамуына, тұлға ретінде қалыптасуына, әлеуметтік әсерлерді талғап, төтеп бере білуге көмектесу. Мұндай білім берудің мақсаты – психологиялық-педагогикалық жағдайдағы жүйені құру. Ол өз алдына бірыңғай сынып ұжымында білімі орта оқушыға ғана бейімделмей, әрбір оқушының жеке танымдық мүмкіндіктерін, қажеттіліктері мен қызығушылықтарын ескерумен жеке жұмыс жасауға бағытталған.

Қазіргі мектептегі білім беру процесін жетілдіру тек оқытылатын пәндердің мазмұнын өзгертуді ғана емес, сонымен қатар оқыту әдістеріне көзқарасты өзгертуді, оқыту әдістерін түрлерін көбейтуді, сабақ барысында білім алушылардың қызметін жандандыруды қамтиды. Білім алушының пассивті әсер ету объектісі болмауы өте маңызды. Сол себепті білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру, дүниетанымын және жалпы мәдениетін кеңейту үшін сабақта қолданылатын оқытудың ең оңтайлы формаларын, әдістері мен тәсілдерін, технологияларды анықтау қажет.

Жаңартылған білім беру мазмұны педагогке де, білім алушыларға да оқу мақсатына жету үшін әдістер мен құралдарды таңдауға еркіндік беру негізінде білім беру процесінің барлық қатысушыларының әлеуетін танытуға бағытталған.

Жаңартылған білім беру мазмұнының педагогикалық тұғырлары кең ауқымды дағдыларды дарытуға бағытталған, бұл еліміздегі білім алушылардың жеке мүмкіндіктерін де, ерекше қажеттіліктерін де ескеруге мүмкіндік береді.

Инклюзивті ортада балаларды оқытуды ұйымдастыру процесінде жалпы білім беруді дамытудың қазіргі кезеңінде екі аспектіні назарға алған жөн. Олардың біріншісі, ҚР МЖМБС талаптарына сәйкес келетін, білім алуды жалғастыруға және мамандық иеленуге тең құқықтарға кепілдік беретін ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар (ақыл-ой кемістігі бар балаларды қоспағанда) білім алушылардың мектепте білім алу мүмкіндігін қамтамасыз ететін базалық білім беру бірлігін сақтау талабымен байланысты. Екінші аспект, ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар балалар (бұдан әрі – ЕБҚ) әлеуетінің мүмкіндіктерін дамыту үшін білім беру жағдайларының бейімделуінің өзектілігіне, олардың жеке-типологиялық ерекшеліктерін, сондай-ақ оларды оқыту мен тәрбиелеудің сапасына әсер ететін әлеуметтік-мәдени факторларды есепке алу қажеттілігіне негізделеді.

Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларға білім берудің жалпы білім берумен мақсаты бір – әлеуметтендіру және өзін-өзі іске асыру, тез өзгертін әлемде өмір сүре білу, өмір бойы білім алу.

«Барлығына арналған білім» парадигмасының құрамдас бөлігі болып табылатын инклюзивті білім беру барлық балалардың жалпы білім беретін мектепке баруына және олардың зияткерлік немесе физикалық қабілетіне, мәдени, әлеуметтік, этникалық, нәсілдік, діни қатыстылығына қарамастан

құрдастарымен бірге оқытуға мүмкіндік теңдігін көздейтін тұғыр болып табылады.

Демек, инклюзивті білім беру барлық білім алушылардың білім алуының әртүрлі қажеттіліктерін адекватты түрде қанағаттандырудан тұратын білім беру ұйымының миссиясын кеңейтуді көздейді [1].

Жаңартылған оқу бағдарламаларының мазмұндық ерекшеліктері инклюзивті білім беруді жүзеге асыру үшін бейімді екенін атап өту қажет, оларға:

- пән мазмұнын жобалаудың күрделілік принципі, яғни білім мен біліктерді арттыруда оқу материалын тігінен, сондай-ақ көлденеңінен біртіндеп кеңейту (білімді тақырыптар бойынша және сыныптар бойынша күрделендіру);

- таным заңдылығы мен пәндік операциялардың неғұрлым маңызды түрлері бойынша ойлау дағдысының деңгейлік жіктелімдеріне негізделген Блум таксономиясы бойынша оқыту мақсаттарының иерархиясы;

- білім беру деңгейлері және тұтас оқыту курсы бойынша педагогикалық мақсаттардың пәнішілік байланыстарды барынша ескеруге мүмкіндік беру;

- бір білім саласы пәндері арасында, сондай-ақ пәнаралық байланыстарды жүзеге асыру барысында «ортақ тақырыптардың» болуы;

- бөлімдер мен ұсынылған тақырыптар мазмұнының уақыт талабына сәйкес болуы, әлеуметтік дағдылардың қалыптасуына назар аудару;

- оқу процесін ұзақ мерзімді, орта мерзімді, қысқа мерзімді жоспарлар түрінде технологияландыру болып табылады.

Оқытудың күтілетін нәтижелері оқытудың ұзақ мерзімді және орта мерзімді мақсаттары жүйесін құра отырып, әрбір бөлім бойынша нақты оқу пәнін оқыту мақсатында нақтыланады. Оқу бағдарламаларына қоса берілетін пәндер бойынша оқу жоспарлары ұсынымдық сипатта болады, демек, мұғалімнің алдында сыныптағы барлық білім алушылардың қажеттіліктерін ескере отырып, оқу мақсаттарын іске асыру үшін барлық мүмкіндіктер бар екендігін көрсетеді [1].

Ұзақ мерзімді, орта мерзімді және қысқа мерзімді жоспарлар арасында өте тығыз өзара байланыс бар, өйткені жоспарлаудың жалпы мақсаттары келесілерден тұрады [2, 12 б.]:

- жұмыс кезеңдерінің дәйекті, тізбектеліп ұйымдастырылуы;

- оқыту тәжірибесіне жеті модульді ықпалдастыру;

- әрбір сабақ үшін оқу мақсаттарын белгілеу;

- оқу нәтижелерін өлшеу әдістемесін анықтау;

- осы нәтижелерге қол жеткізу мақсатында жоспарланған оқыту мен оқу жаттығуларын көрсету;

- оқудың әрбір кезеңінің басынан бастап соңына дейін алға ілгерілеудің болуын қамтамасыз ету;

- барлық білім алушыларды қамтуға бағытталған стратегиялық жоспарлау.

Жаңартылған білім беру мазмұнының бағдарламаларының тағы бір артықшылығы «Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдемелері» бөлімін қосу болып табылады, онда мұғалімге оқу мақсаттарына табысты қол

жеткізу үшін түрлі әдістерді, технологиялар мен стратегияларды пайдалану бойынша ұсыныстар ұсынылады.

Олардың негізгілеріне тоқталайық:

1) стратегиялар: өзін-өзі басқару, эксперименттік, сыни, коммуникативтік, контекстік;

2) технологиялар: шағын топтарда (командада) жұмыс істеу, кейс-стади (нақты жағдайларды талдау), рөлдік және іскерлік ойындар, модульдік оқыту;

3) әдістер: проблемалық оқыту, жеке оқыту, пәнаралық оқыту, тәжірибе негізінде оқыту, жобалық әдіс.

Педагогке оқытуда педагогикалық міндеттерді шешуге, жетілдіруге, өзіндік, тұлғалық, кәсіби қасиеттеріне және ұмтылуға қажетті стереотиптерді жеңу болып табылады [2].

Жоспарлау – бұл нақты және шынайы мақсаттарды қою және мүмкіндіктерді (жеке, ол тәуелді адамдарға) және объективті жағдайларды ескере отырып, оны жүзеге асыру қадамдарын анықтау. Объективті жағдайлар немесе мүмкіндіктер өзгерген кезде жоспарды түзету жүргізіледі [3, 5 б.].

Сабақты жоспарлау мұғалімдердің: бірізді сабақтар сериясы «*Кім үшін жоспарланады?*», «*Неге үйрету қажет?*» және «*Бағалаудың қандай әдісін қолдану қажет?*» деген секілді сұрақтарды түсінуіне ықпал етеді. Сонымен қатар орта мерзімді жоспарларда оқытудың мақсаттары мен тәсілдемелерін тірек ете отырып, мұғалімдер үшін тақырыптар мен бөлімдер бойынша сабақтар өткізу, сабақтарда білім алушыларды ұйымдастыру бойынша ұсыныстар, сондай-ақ, білім алушылардың ерекше қажеттіліктерін ескере отырып толықтыруға болатын ресурстар (интернет, мәтіндер, жаттығулар, бейне және аудиоматериалдар және т.б.) беріледі.

Қысқа мерзімді жоспарлау орта мерзімді жоспарларда айқындалған мақсаттарға қол жеткізу үшін қажетті ресурстарды пайдаланудың нақты тәсілдерін қамтиды. Инклюзивті ортада қысқа мерзімді жоспарды немесе сабақ жоспарын мұғалім сынып білім алушыларының ерекше білім алу қажеттіліктерін және олардың жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, мектепті психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің ұсынымдары негізінде жасайды. Оқу жұмысын сауатты жоспарлаған кезінде ғана мұғалім оқу процесін дұрыс ұйымдастыра алады, өз уақытын ұтымды есептей алады, оқу бағдарламаларының талаптарын ескере отырып оқулықтарды, түрлі оқу және көрнекі құралдарды дұрыс пайдалана алады; бұл сыныптың барлық білім алушыларын білім беру процесіне барынша тартуға, өз жұмысының нәтижелерін болжауға және ескеруге мүмкіндік береді. Әрине, жақсы нәтижелерге қол жеткізу үшін білім алушылардың ата-аналарымен прогресін талқылау қажет [1]. Ең бастысы, мұғалімге оқыту бағдарламасын кез келген ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар, соның ішінде жоғары интеллектуалды білім алушылар өз әлеуетін тиісті деңгейде және толық көлемде жүзеге асыра алатындай етіп құру маңызды.

Интегративті негізде оқытудың негізгі мақсаты – қоршаған орта туралы тұтас түсінік беру – білім алушылардың ақыл-ой және басқа да белсенді түрлерін арттырумен байланысты. Интегралдау міндетін бірнеше оқу

пәндерінің органикалық нақты байланысы арқылы қарастыру қажет, бұл білім алушыларға бізді қоршаған әлемнің бірлігі туралы түсінік беруге мүмкіндік береді.

Қоғамдық-гуманитарлық білім беру пәндерінің мазмұны төменде көрсетілген қолданбалы білімдер негізінде тыныс-тіршіліктің әртүрлі салаларында стандартты өмірлік міндеттерді шешу қабілетімен сипатталатын функционалдық сауаттылықты қалыптастыруға бағытталған:

- адамның барлық салаларда сауатты, білікті жұмыс істей білуі;

- адамның сыртқы ортамен қарым-қатынас жасауы және оған тез бейімделуі және жұмыс істеу қабілеті.

Жеке адамның оқу, түсіну, қарапайым қысқа мәтіндер құрастыру және қарапайым арифметикалық амалдарды орындау қабілеті ретіндегі қарапайым сауаттылыққа қарағанда айырмашылығы функционалдық сауаттылық – белгілі бір мәдени ортада жеке адамның өмірін жүзеге асыру үшін ең аз қажет деп саналатын әлеуметтік қатынастар жүйесінде жеке адамның қалыпты жұмыс істеуін қамтамасыз ететін білімнің, дағдылардың деңгейі.

- оқырман сауаттылығы – жазбаша мәтіндерді түсіну және ұғыну, олардың мазмұнын өз мақсаттарына қол жеткізу, білім мен мүмкіндіктерді дамыту, қоғам өміріне белсенді қатысу үшін пайдалану қабілеті.

Оқырман сауаттылығының негізі мәтіндермен толық жұмыс істеу үшін қажетті оқырман біліктерінің қалыптасуы болып табылады. Бұл – білім алушының қажетті ақпаратты табу және ойнату, мәтіннің белгілі бір бөлігі бойынша қорытынды жасау, негізгі кейіпкерлердің әрекеттерін түсіндіру, мәтіннен мысалдармен растау және мәтін құрылымын бастапқы талдау.

Осылайша, сауаттылық – бұл білім алушылардың оқуды өз жоспарларын: білім алуды жалғастыру, еңбек қызметіне дайындық, еңбекке қатысу және қоғам өміріне қатысуды жүзеге асыру құралы ретінде меңгерудегі табыстылық екенін анықтауға болады [4].

Гуманитарлық пәндер орта білімнің маңызды бөлігі болып табылатын білім алушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру үшін келесі мүмкіндіктерді ұсынады:

1) тұлғаның білім беру дайындығы мен мәдени дамуының өзара байланысын қамтамасыз ету;

2) өзінің болашақ мамандығы үшін гуманитарлық пәндердің қолданбалы мәнін түсінуді және мақсаттарға қол жеткізуді қамтамасыз ету;

3) білім алушылардың кәсіби біліктері қалыптасатын жалпылама (танымдық, жалпылама, ұйымдастырушылық біліктер) біліктерінің ең жоғары дәрежеде қалыптасуын қамтамасыз ету;

4) «өмір бойы білім беру» тұжырымдамасын іске асыруға ықпал ететін құзыреттілікті дамытуға бағдарлауды қамтамасыз ету.

Білім алушылардың әлеуметтік-тұлғалық құзыреттілігін қалыптастырудағы қоғамдық-гуманитарлық цикл пәндерінің мүмкіндіктерін талдау келесі ұстанымдарға жеткізуге болады:

- өзара әрекеттестікке, ынтымақтастыққа, қарым-қатынасқа ұмтылуды ынталандыратын маңызды жеке іс жүргізу сипаттамаларына ие болу (білім мен

біліктіліктің жан-жақты болуы, дербестік, шығармашылық әлеует, бірегейлік);

- мектептің білім беру процесі аясында гуманитарлық пәндерді оқыту осы процесс үшін ерекше қағидаттар негізінде жүзеге асырылатын стратегия ретінде ұсынылуы мүмкін.

Қазіргі түсінікте функционалдық сауаттылық білім берудің көп жоспарлы адами қызметпен байланысын (бірінші кезекте жалпы) біріктіретін тұлғаның әлеуметтік бағдарының тәсілі ретінде әрекет етеді. Функционалдық сауаттылықтың бұл ерекшелігі оның анықтауында тез өзгеретін қоғамда барлығына қажетті қолданбалы білім негізінде түрлі қызмет салаларында өмірлік міндеттерді шеше білу ретінде анық көрінеді.

Жалпы білім беретін мектептің инклюзивтік ортасы жағдайында ол әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметке дайындықтың, сондай-ақ өмір бойы өз бетінше білім алуға негіз болады, білім алушылардың қоршаған ортаға табысты бейімделуінің міндетті шарты болып табылады. Қазіргі жағдайда ол адамның өмір сүруінің кепілі және үздіксіз білім берудің атрибуты болып табылады. Функционалдық сауаттылық деңгейінде жастардың қолданбалы білім мен отбасының материалдық жағдайына, оның әлеуметтік мәртебесіне тәуелділігін сипаттайтын әлеуметтік аспектілер көрінеді [5].

Қазақстан Республикасының негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында білім алушылар мен тәрбиеленушілердің даярлық деңгейіне қойылатын мынадай талаптар көрсетілген:

Негізгі орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламалары білім алушылардың, оның ішінде ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар білім алушылардың ғылым жүйесінің базалық негіздерін меңгеруіне, олардың бойында тұлғааралық және этносаралық қатынастың жоғары мәдениетін қалыптастыруға, жеке тұлға ретінде өзін-өзі танытуына және кәсіптік бағдарлануына, сондай-ақ білім алушылардың бейіналды даярлығына бағытталады.

Білім алушылардың дайындық деңгейі бірнеше мәндес оқу пәндерін біріктіретін «Тіл және әдебиет», «Математика және информатика», «Жаратылыстану», «Адам және қоғам», «Технология және өнер», «Дене шынықтыру» білім беру салаларының ерекшеліктері ескеріле отырып жобаланған оқытудан күтілетін нәтижелер арқылы айқындалады.

Білім беру салалары (және оқу пәндері) бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер негізгі орта білім берудің базалық мазмұнын айқындау үшін негіз болып табылады.

Негізгі орта білім берудің оқу бағдарламаларында білім беру салалары (және оқу пәндері) бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер әрбір оқу пәнінің бөлімдері бойынша оқыту мақсаттарында нақтыланады.

Оқытудан күтілетін нәтижелер жүйесі білім алушылардың, оның ішінде ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар білім алушылардың жеке даму траекторияларын қалыптастыруға және олардың оқытудың ұзақ мерзімді мақсаттарына кезең-кезеңмен қол жеткізуге ілгерілеуіне мүмкіндік жасайды.

МЖМБС-да негізгі мектептегі қоғамдық-гуманитарлық білімнің мазмұны келесі оқу пәндері негізінде іске асырылады: қазақ тілінде оқытатын сыныптарға арналған «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті», орыс тілінде оқытатын сыныптарға арналған «Орыс тілі», «Орыс әдебиеті»; қазақ тілінде оқытпайтын сыныптарға арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті», орыс тілінде оқытпайтын сыныптарға арналған «Орыс тілі мен әдебиеті»; «Шетел тілі»; «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «Құқық негіздері», «Өзін-өзі тану».

«Тіл және әдебиет» білім беру саласының мазмұны:

1) оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін «Қазақ тілі», «Қазақ әдебиеті» және оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін «Орыс тілі», «Орыс әдебиеті»;

2) оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін «Қазақ тілі мен әдебиеті» және оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін «Орыс тілі мен әдебиеті»;

3) «Шетел тілі».

«Тіл және әдебиет» білім беру саласының мазмұны басқа тілдік және тілдік емес оқу пәндерімен пәнаралық байланысты пайдалануды; білім алушылардың ойдағыдай әлеуметтенуін; білім алушылардың жас ерекшеліктеріне, қажеттіліктері мен қызығушылықтарына сәйкес тілдік дағдыларын дамытуды; қазіргі әлемде тілдерді оқытудың маңыздылығын түсінуді; рухани-адамгершілік құндылықтардың дамуын; көптілді және көпмәдениетті әлемнің тұтастығын түсінуді; қарым-қатынас процесінде тұлғаарлық және мәдениетаралық байланыстарды орнатуды; өзге елдердің мәдениетімен танысу арқылы әртүрлі көзқарастарды сыйлай білуге тәрбиелеуді; оқыту тілінде түрлі ақпарат көздерімен, оның ішінде интернет ресурстарымен өз бетінше жұмыс істей білуді; шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауды дамыту және пайдалануды қамтамасыз етеді.

«Адам және қоғам» білім беру саласының оқу пәндерінің мазмұны «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «Құқық негіздері», «Өзін-өзі тану» оқу пәндерінде іске асырылады.

«Адам және қоғам» білім беру саласының мазмұны білім алушыларда «Адам – Қоғам» жүйесі шеңберінде қоғамдық-гуманитарлық ғылымдар бойынша білім негіздерін қалыптастыруға бағытталуы тиіс. Оқу пәндерінің мазмұны білім алушыларда тарихи ойлау, өткен және қазіргі жағдайды, олардың өзара байланысын түсіну мен ұғыну, тарихи, құқықтық, экономикалық, саяси, әлеуметтік ақпарат көздері материалдары бойынша талдау мен негізделген қорытындылар жасау және соның негізінде ешкімге тәуелсіз тұжырым жасау, өзіндік сараланған шешімдер қабылдау дағдыларын қалыптастыруға; патриотизм сезімін тәрбиелеуге, құқықтық сауаттылықты, демократиялық құқықтық қоғам идеалдары мен құндылықтарын түсінуді, әлеуметтік-мәдени байланыс жағдайында тиімді өзара қарым-қатынасты іске асыру және коммуникативтік құралдарды таңдау үшін белсенді азаматтық ұстанымды қалыптастыруға; жалпыадамзаттық, этномәдени құндылықтар жүйесіне, әлеуметтік-экономикалық және саяси жағдайларға жеке қатынасын айқындай білуін дамытуға, адамгершілік таңдауды жүзеге асыру үшін қажетті

әлеуметтік құбылыстар мен оқиғаларды бақылау мен бағалауға бағытталады [6].

Осылайша, бүгінгі мектептің негізгі міндеті – баланың даралығын ашу, оған көмектесу, әлеуметтік әсерлерге тұрақтылық және таңдауын табу, тұрақтандыру, нығайту. Оқыту процесінде әр баланың даралығын ашу заманауи мектепте инклюзивті білім беруді құруды қамтамасыз етеді. Мұндай оқытудың мақсаты бірыңғай сынып ұжымында «орташаланған» білім алушыға емес, жеке-жеке танымдық мүмкіндіктерін, қажеттіліктері мен қызығушылықтарын ескере отырып, жеке-жеке жұмыс істеуге мүмкіндік беретін психологиялық-педагогикалық жағдайлар жүйесін құру болып табылады.

Мұғалім сабаққа дайындалуда заманауи технологиялар мен әдістерді қолдану және сабақ берудің тәсілдемелерін өзгертуге ұмтылуда, білім алушылардың білім алу қажеттіліктерін түсінуде диагностикадан т.б. бастауы маңызды.

Білім алушылардың білім алу қажеттіліктерін зерттеу үшін жоғарыда сипатталған көптеген тәсілдемелер nao.kz сайтында әдістемелік ұсынымдарда ұсынылады.

Педагог балалардың білім беру қажеттіліктерін зерттеген және түсінген кезде оқытуды саралау, оқу бағдарламасының шеңберін кеңейту мүмкіндігі пайда болады, тіпті үлгермеген білім алушының беделі де көтеріледі. Сабақ түрлері мен оқыту әдістері әртүрлі болуы мүмкін және бұл нақты сабақтың мақсатына, тақырыптың ерекшелігіне байланысты, бірақ, ең бастысы, білім алушыларда қандай білім алу қажеттілігі бар екендігін білу шарт [7].

2 ИНКЛЮЗИЯ ЖАҒДАЙЫНДА 5-9-СЫНЫПТАРДЫҢ ҚОҒАМДЫҚ-ГУМАНИТАРЛЫҚ БАҒЫТЫНДАҒЫ ОҚУ ПӘНДЕРІНІҢ БЖБ ЖӘНЕ ТЖБ САРАЛАНҒАН ТАПСЫРМАЛАРЫН ДАЙЫНДАУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

Инклюзивті білім беру ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларды жалпы білім беру кеңістігіне енгізуді, оларды бірдей қызметке кірістіруді, оқытудың ұжымдық формаларын және жеке дара міндеттерді шешуді көздейді, сонымен қатар ұжымдық қатысудың стратегиясын, яғни ойын, бірлесіп жобаларды орындау, зертханалық, далалық зерттеулер жүргізуді т.б. талап етеді. Сонымен қатар педагог жұмысының ең негізгі бағыты әр баланың психикалық даму ерекшеліктері мен денсаулығын есепке ала отырып, жеке тіл табыса білу болып табылады.

«Орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін білім алушылардың үлгеріміне ағымдағы бақылауды, оларды аралық және қорытынды аттестаттауды өткізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 18 наурыздағы № 125 бұйрығына сәйкес **жиынтық бағалау** – белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан, оқу жылы), сондай-ақ оқу бағдарламасына сәйкес бөлімдерді (ортақ тақырыптарды) оқып аяқтағаннан кейін өткізілетін бағалау түрі.

3-тарау. Жаңартылған орта білім мазмұны бойынша білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылау жүргізудің тәртібіне сәйкес:

14. Білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылауды тоқсан, бөлім (ортақ тақырып) аяқталғаннан кейін оқу материалдарының мазмұнын меңгеру деңгейін анықтау және қадағалау үшін жиынтық бағалау нысанында педагогтер жүргізеді.

Жиынтық бағалау үшінші тоқсаннан бастап 1-сыныптарда, бірінші тоқсаннан бастап 2-11 (12) сыныптарда жүргізіледі.

14-1. Бөлім/ортақ тақырып бойынша жиынтық бағалау (бұдан әрі – БЖБ) нәтижесі бойынша білім алушыларға тоқсандық оқу жетістіктерін бағалау кезінде ескерілетін балдар қойылады.

14.2. БЖБ үшін максималды балды, БЖБ өткізу нысаны (бақылау, практикалық немесе шығармашылық жұмыс, жоба, ауызша сұрау, эссе) мен сабағын және БЖБ орындау уақыты реттелмейді.

БЖБ үшін максималды балл 1-4 сыныптарда кемінде 7 және 15 балдан артық емес, 5-11 (12) сыныптарда кемінде 7 және 20 балдан артық емес болуы керек.

14-3. БЖБ және тоқсандық жұмыс үшін жиынтық бағалауға (бұдан әрі – ТЖБ) қойылатын қорытынды балды қою кезінде қолмен жөнделген жер, сондай-ақ оқу тапсырмалары мен есептер шарттарын ресімдеу сапасы есептелмейді.

14-4. Аптасына 1 сағат оқу жүктемесі кезінде БЖБ қажет болған жағдайда бөлімдерді біріктіре отырып тоқсанына екі реттен артық жүргізілмейді, қорытынды баға жартыжылдыққа қойылады.

14-5. БЖБ тоқсанына үш реттен артық өткізілмейді. Бөлімдер/ортақ тақырыптар тоқсанына төрт және одан да көп бөлімдерді/ортақ тақырыптарды оқып-зерделеген жағдайда тақырыптардың ерекшеліктерін және оқыту мақсаттарының санын ескере отырып біріктіріледі. Оны екі кезеңде өткізуге болады.

14-6. Оқу пәндерінің күрделілік деңгейін есепке ала отырып, бір күнде үштен артық ТЖБ өткізуге болмайды. ТЖБ тоқсан аяқталатын соңғы күні өткізілмейді. Бір оқу пәні бойынша БЖБ мен ТЖБ бір күнде өткізілмейді.

14-7. Үйде оқитын білім алушыларды бағалау кезінде педагог үйде оқитын білім алушылардың оқу жүктемесін және олардың оқып-зерделеген оқу материалын ескере отырып, сараланған және/немесе жеке тапсырмаларды әзірлейді.

14-8. Ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар білім алушыларды бағалау кезінде мұғалім сараланған және/немесе жеке тапсырмаларды қолданады, сондай-ақ білім алушының ерекшеліктерін есепке ала отырып, оның ішінде жеке оқу бағдарламаларын іске асыру кезінде бағалау критерийлеріне өзгерістер енгізеді.

14-9. Карантин жағдайларында, әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларда тоқсанға бір БЖБ, тоқсанның соңында ТЖБ өткізіледі.

15-2. Қысқартылған оқу жүктемесі бар Үлгілік оқу жоспарларын таңдаған жағдайда БЖБ саны 14-4-тармаққа сәйкес жүргізіледі.

16. Жиынтық бағалау тапсырмалары білім алушылармен орындалады және «Жалпы білім беру ұйымдарына арналған жалпы білім беретін пәндердің, таңдау курстарының және факультативтердің үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің

2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығымен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8424 болып тіркелген) оқу бағдарламасына сәйкес олар өткен материалдарды қамтиды.

17. Формативті және жиынтық бағалау тапсырмаларын педагог өзі дайындайды.

18. Тілдік пәндерден жиынтық бағалау сөйлеу әрекетінің төрт түрі бойынша жүргізіледі (тыңдалым (тыңдау), айтылым, оқылым, жазылым). Тыңдалым (тыңдау) және айтылым дағдыларын бағалау жиынтық бағалауды өткізу жоспарланған аптаның ішінде сабақтың барысында жүргізіледі.

19. Білім алушылардың тоқсандағы оқу жетістіктерінің нәтижелері бойынша жазбаша түрде өткізілетін жиынтық бағалауда объективтілік және ашықтықты қамтамасыз ету үшін модерация жүргізіледі.

Модерация қорытындысы бойынша білім алушылардың өзгертуге жататын жиынтық жұмыстарының тоқсандық балы қайта тексеріледі. Модерация қорытындысы бойынша қойылатын жиынтық жұмыс балы жоғарылатылып, сол сияқты төмендетіліп те қойылады.

20. Білім алушылар (денсаулық жағдайына байланысты, жақын туыстарының қайтыс болуы, қолайсыз метеожағдайларға байланысты,

барлық деңгейдегі жарыстарға, конференцияларға, олимпиадаларға және ғылыми жобалар конкурстарына қатысу) болмаған жағдайда жиынтық бағалауды жеке кесте бойынша тапсырады.

20-1. Карантин жағдайларында, әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларда БЖБ мен ТЖБ қашықтан білім беру технологияларын қолдана отырып ұйымдастырылады.

21. Бөлім (ортақ тақырып) және тоқсан бойынша жиынтық бағалау қорытындысы болмаған жағдайда білім алушы уақытша аттестаттаудан өтпеген болып есептеледі.

22. Ағымдағы жылғы білім алушылардың жиынтық жұмыстары мектепте күнтізбелік бір оқу жылы сақталады.

23. Білім алушылардың жиынтық бағалау нәтижелері балл түрінде (қағаз/электрондық) журналға қойылады және осы Қағидаға 1-қосымшаға сәйкес балды бағаға ауыстыру шәкілі бойынша тоқсандық және жылдық бағаға ауыстырылады.

24. Жиынтық бағалау қорытындысы бойынша ақпарат білім алушыларға және ата-аналарға немесе баланың заңды өкілдеріне қағаз түрінде немесе электронды нұсқада беріледі.

25. Тоқсандық баға бөлім (ортақ тақырып) және тоқсан бойынша жиынтық бағалау қорытындысының негізінде 50%-да 50% пайыздық арақатынаста қойылады.

27. 2-11 (12) сынып білім алушыларының пәндер бойынша жылдық бағалары жақын бүтіндікке дөңгелектеу арқылы тоқсандық бағалар жиынтығының орташа арифметикалық мәні ретінде қойылады және қорытынды баға болып табылады.

Оқу жылының қорытындысы бойынша аралық аттестаттау жүргізілмейді.

28. Бір немесе екі пәннен «2» бағасын алған 2-8 (9) және 10 (11) сынып білім алушылары үшін мектеп жасаған кестеге сәйкес жүргізілетін оқу жылындағы материал мазмұнын қамтитын жиынтық бағалау оқу жылына ұйымдастырылады.

Қорытынды баға жақын бүтіндікке дөңгелектеу арқылы жылдық баға мен қосымша жиынтық бағаның орташа арифметикалық мәні арқалы қойылады.

Үш немесе одан да көп пәннен «2» бағасын алған 2-8 (9) және 10 (11) сынып білім алушылары қайта оқуға орнында қалдырылады.

«3», «4», «5» бағаларын алған 2-8 (9) және 10 (11) сынып білім алушылары келесі сыныпқа көшіріледі.

29. Бір немесе екі оқу пәнінен қайта «2» бағасын алған 2-8 (9) және 10 (11) сыныптардың білім алушылары, осы пәндерден қосымша жиынтық бағалаудан өткізіледі.

Қорытынды баға жақын бүтіндікке дөңгелектеу арқылы жылдық баға мен қосымша жиынтық бағаның орташа арифметикалық мәні арқалы қойылады.

Қосымша жиынтық бағалау жаңа оқу жылының басына дейін өткізіледі.

Қосымша жиынтық бағалаудан «2» деген баға алған жағдайда, білім алушы сол сыныпта оқуға орнында қалдырылады.

30. Тоқсандық, жылдық және қорытынды бағаларды қайта қарауға рұқсат берілмейді.

31. Оқушылар бір мектептен екінші мектепке ауысқан кезде, оқу жылы көлеміндегі оның жиынтық бағалау нәтижесі (бөлім (ортақ тақырыптар) және тоқсан үшін жиынтық бағалаудың максималды балы және білім алушының қорытынды балдары) электронды (қағаз) журналдан жазба арқылы ресімделіп, директор және мектеп мөрімен расталып, оқушының жеке іс қағазымен беріледі [8].

Инклюзивті білім беру жағдайында педагогтердің кәсіби дамуы тұлғалық талаптарды қалыптастыруды және оны ұйымдастырудың әлеуметтік маңыздылығын көздейтін педагогикалық құндылықтарға негізделуі тиіс, бұл инклюзивті білім берумен байланысты іс-әрекетті жүзеге асыруға педагогтердің жеке-кәсіби дамуы мен мотивациялық-құндылық дайындығының көрсеткішін көрсетеді [9].

Қазақстанның білім беру жүйесі жоғары білікті, бәсекеге қабілетті, позитивті, коммуникативті, логикалық ойлау қабілетіне ие шығармашылық тұлғаны қалыптастыруға, рухани байлықты, моральдық әдептілік пен толеранттылықты үйлестіруге бағытталған. Қоғамдық қатынастарды гуманизациялау өз кезегінде ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар білім алушыларының (ЕБҚ) жоғары сапалы білім алу құқығын қабылдау мен жүзеге асырусыз мүмкін еместігін көрсетеді [10].

Кеңейтілген білім беру кеңістігінде ЕБҚ бар бала – дамушы тұлға ретінде білім алу құқығын жүзеге асыруды қамтамасыз етуде білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың маңызды міндеттерінің бірі ретінде қарастырылады. Бұл ретте білім берудегі теңдік идеяларының қалыптасуы мен дамуындағы маңызды орын стратегиялық сипатқа ие білім берудің барлық жүйесін қозғайтын инклюзивті білім берудің қалыптасқан жүйесі болып табылады, сондай-ақ білім беру идеологиясының ізгілендіру жағына қарай өзгеруін болжайды [9].

«Инклюзия» ұғымының таралуы қоғамдық сананы демократияландыру процестерімен, әрбір адамның лайықты өмірі мен білім алу құқығын халықаралық деңгейде дамуымен байланысты.

Ерекше қажеттіліктері бар адамдарды емес, қоғам мен оған деген қарым-қатынасын өзгерту қажеттілігі – инклюзивті білім беру моделінің әлеуметтік тұғырнамасы негізінде құрылады. Инклюзия барлық балалар үшін барынша дамыған, гуманистік және тиімді жүйе болып танылады. Ол әрбір адамға, оның дәстүрлі мектеп жүйесінің өлшемдеріне сәйкес келу дәрежесіне қарамастан білім алуға құқық береді. Олардың әрқайсысының даралығын құрметтеу және қабылдау арқылы жеке тұлға қалыптастырады. Сонымен қатар балалар ұжымда бір-бірімен өзара қарым-қатынас жасауға, педагогпен бірге білім беру мәселелерін шығармашылықпен шешуге үйренеді.

Инклюзивті білім беру барлық балалардың жеке мүмкіндіктерін кеңейтеді, адамгершілікті, толеранттылықты дамытуға, құрдастарына көмектесуге дайын болуға көмектеседі.

Деректерді талдау негізінде келесі қорытындылар жасалды. Педагогтердің білім деңгейі арасында білім алушының ЕБҚ және мүгедектігі бар білім алушылардың даму ерекшеліктері мен олармен өзара қарым-қатынас кезінде эмоциялық қиындықтар деңгейі туралы тікелей байланыс байқалады. Ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар балалар туралы педагогтердің білім деңгейі жоғары болған сайын, олармен қарым-қатынас кезінде эмоциялық қиындықтар деңгейі соғұрлым аз болады. Осындай байланыс педагогтердің ЕБҚ бар балаларды сабақта өзара оқу іс-әрекетке қосуға дайындығына қатысты байқалады. Аталған оқу құралы «барлығына арналған білім» қағидатын іске асыруда қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы пәндерді оқытатын мұғалімдерге теориялық материалдар мен еліміздің педагогтерінің практикалық тәжірибесінің мысалдарын ұсыну негізінде әдістемелік қолдау көрсетуге арналған.

Инклюзивті білім беру жүйесіндегі маңызды компонент мұғалім болып табылады, өйткені оның жауапкершілігінде ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар білім алушының белгіленген оқу траекториясын қадағалауы болады. Бұл траекторияны мұғалім оқыту процесінде білім алушыда пайда болатын жетістіктерден немесе қиындықтардан ынталандырып түзете алады. Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар баланы оқыту процесін жүзеге асыру үшін оқушы мен оқытушы арасындағы қарым-қатынас жайлы, оң көңіл күй және сенімді болуы тиіс. Бұл кезде мұғалім рөлінің маңыздылығын көруге болады [9].

Позитивті психо-әлеуметтік мектеп ортасы қатысушылардың мінез-құлқына, олардың психикалық денсаулығы мен эмоционалдық жағдайына, сондай-ақ оқыту нәтижелеріне әсер етеді. Психологиялық қолайлы орта мейіріммен қарау, қолайлы атмосфераны құру, білім беру процесінің әрбір қатысушысы үшін тең мүмкіндіктер беру, мектепте зорлық-зомбылықтың, қорлаудың кез келген түріне тыйым салу арқылы құрылуы мүмкін.

Л.С. Выготский дамуында қиындықтары бар баланы тәрбиелеудің міндеттері ретінде олардың өмірге кірігуі мен қиындықтарды қандай да бір жолмен шешуді жүзеге асыру болып табылады деп санады. Сонымен қатар өтемақыны биологиялық емес, әлеуметтік аспектіде қарастырып, дамуында қиындықтары бар балалармен жұмыс жасау кезінде педагогке биологиялық фактілермен ғана емес, олардың әлеуметтік салдарымен де байланысты екендігіне тоқталып, барынша бағдар беру арнайы білім беруді қайта қараудың бастапқы нүктесі болуы керектігін Л.С. Выготский қалыпты дамып келе жатқан балалармен бірлесуді ұсынады. Қажеттілікті жоққа шығармай, арнайы білім мен оқытуды жалпы тәрбие мен оқытуға бағдарлау керектігін зерделейді [11].

Әртүрлі балалар білімді, іскерлікті және дағдыларды түрлі меңгереді. Бұл айырмашылықтар әрбір баланың өзіне тән сыртқы, ішкі де даму жағдайларына байланысты жеке ерекшеліктеріне ие болуына байланысты.

Балалардың психофизиологиялық ерекшеліктері, олардың ақыл-ой қабілеттерінің әртүрлі деңгейлері әр баланың немесе балалар тобының оқытудың түрлі жағдайларын тиімді оқытуды қамтамасыз ету үшін заңды түрде талап етеді. Мектеп жағдайында оқытуды дараландыру және саралау кезінде жүзеге асуы мүмкін.

«Дифференциация» ұғымының заманауи анықтамасы – жеке оқыту үшін қандай да бір ерекшеліктер негізінде балалар топтасқан формадағы балалардың жеке ерекшеліктерін есепке алу.

Оқытудың дәстүрлі жүйесіндегі дифференциалды тәсілдеме жеке, топтық және фронталды жұмыстармен ұштастыра отырып ұйымдастырылады [12]. Бұл тәсілдемені оқытудың барлық кезеңдерінде қажет етеді.

Ерекше қажеттіліктері бар балалармен жүргізілетін сабақтардың ажырамас бөлігі – білім беру іс-әрекетінің шарттарын оңтайландыру. ЕБҚ бар балалармен оқу сабақтарын өткізу кезінде келесі ережелерді ұстану қажет:

- сабақтарда балалардың әрқайсысына жеке тәсілдемені жүзеге асыру;

- әртүрлі құралдарды (зияткерлік және практикалық (ойын) іс-әрекеттерді кезектестіру, материалды шағын мөлшермен жеткізу, сәйкестелген көмек көрсету, қызықты дидактикалық материал және т.б. қолдану арқылы шаршаудың алдын алу);

- оқыту барысында балалардың танымдық іс-әрекетін барынша жандандыруға, олардың тілін дамытуға және қажетті оқу дағдыларын қалыптастыруға болатын әдістерді қолдану қажет;

- оқу процесінде балаларды оқу бағдарламаларының әртүрлі бөлімдерін меңгеруге, сондай-ақ олардың қоршаған орта туралы білімдерін байытуға дайындауды қамтамасыз ететін сабақтар өткізуді қарастыру қажет;

- ЕБҚ бар балалармен жұмыс кезінде педагог ерекше такт көрсетуі тиіс. Тұрақты балалардың жеткен жетістіктеріне аңғарғыштық білдіру және ынталандыру, әрбір баланы дамытуда уақыттылық және сыпайы көмектесу, оған деген өз күші мен мүмкіндіктері бар екендігін сезіндіру өте маңызды болып саналады.

Осылайша, қоғамның кепілдіктерді анықтау және барлық балалардың қабілетін барынша дамыту үшін оңтайлы жағдай жасауға қызығушылығы оқытуды дифференциалдық қажеттігіне алып келеді [13].

Сараланған тәсіл оқу бағдарламаларының мазмұнын нақты оқушылардың мүмкіндіктеріне бейімдеуге мүмкіндік береді, әр білім алушының «жақын даму аймағына» педагогикалық технологияны дамытуға көмектеседі, бұл өз кезегінде әр білім алушының жеке басының дамуына, оқытудың жағымды уәжін қалыптастыруға және өзін-өзі бағалаудың барабарлығына қолайлы жағдай жасайды.

Оқу материалының мазмұнын саралау қиындық деңгейіне сәйкес жүзеге асырылады.

Оқу жұмысын саралау әдістері мыналарды қамтиды:

- оқу тапсырмаларының мазмұнын саралау (шығармашылық деңгейі бойынша, қиындық деңгейі бойынша, көлемі бойынша);

- балалардың іс-әрекетін ұйымдастырудың әртүрлі тәсілдерін қолдану, бұл ретте тапсырмалардың мазмұны бірыңғай болып табылады, ал жұмыс сараланады (дербестік дәрежесі бойынша, білім алушыларға көрсетілетін көмектің дәрежесі мен сипаты бойынша, оқу іс-әрекетінің сипаты бойынша).

Оқу іс-әрекетіне мотивацияны қалай арттыруға болады? Ол үшін келесі әрекеттерді орындау қажет:

- оқытудың «айналып өту жолдарын» іске асыруды қамтамасыз ететін оқытудың жеке әдістерін, тәсілдерін және құралдарын (оның ішінде мамандандырылған компьютерлік технологиялар) пайдалану;

- оқытуды қалыпты дамып келе жатқан балаға қажет етілетін шамадан тыс дараландыру;

- білім беру ортасының ерекше кеңістік және уақыт бойынша ұйымдастыруды қамтамасыз ету;

- білім беру кеңістігін білім беру ұйымынан тыс жерлерге барынша жылжыту.

Оқу процесін ұйымдастыру мәселелерімен қатар келесі міндеттерді шешу қажет:

- білім алушының өзін-өзі бағалауын арттыру;

- білім алушының жалпы әлем туралы түсініктерін кеңейту;

- оқу қызметіне деген оң көзқарасты күшейту.

ЕБҚ бар балалармен жұмыс жасауда оқытудың көп деңгейлі саралануы қажет. Ол оқу процесінің әртүрлі кезеңдерінде кеңінен қолданылады:

- жаңа материалды зерттеу;

- сараланған үй жұмысы;

- сабақта білімді есепке алу;

- қалыптастырушы бағалау;

- бөлім және тоқсан үшін жиынтық бағалау;

- қателіктер бойынша жұмысты ұйымдастыру;

- бекіту сабақтары.

Білім алушылардың жеке мүмкіндіктерін ескеру қажет. Тапсырмалар білім алушы жасаған ақыл-ой әрекеттері материалдың сипатына сәйкес келетіндей және олардың орындалуы әртүрлі танымдық іс-әрекеттерді, әсіресе ақыл-ой әрекеттерін қалыптастыруға ықпал ететіндей жасалады.

Оқытуды саралау – әртүрлі қабілеттері бар балаларды бір сыныпта оқыту технологиясы, білім алушының жеке тұлға ретінде дамуына қолайлы жағдай жасау.

Топтарға бөлу кезінде педагогикалық әдептілікті сақтау маңызды. Сараланған тапсырмалармен жұмыс істеу кезінде өзекті және жақын даму аймағын ескеру қажет. Ол үшін әр тақырыпты зерттегеннен кейін және тақырыпты зерттеу барысында жұмыс нәтижелеріне, диагностикаға үнемі бақылау жүргізу маңызды. Сараланған тапсырмалардың түрлері бағдарламаның оқу мақсатына байланысты. Егер мұғалімді балалардың дамуы, әр білім алушыны оқытудағы жетістік мазалайтын болса, онда ол міндетті түрде оқытуда жеке және сараланған тәсілді жүзеге асыратын болады.

Жоғарыда аталған қағидаттарды инклюзивті білім беру жағдайында қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы пәндер бойынша БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын дайындау кезінде сақтау қажет.

Есту қабілеті нашар білім алушыға тек есту қабілетіне сүйенбейтіндей ақпарат қажет болады; зерттелетін материалды түсіну үшін дыбысты күшейту қажет болуы мүмкін.

Аутист білім алушыға күн ішінде іске асырылатын оқу шаралары нақты көрсетілген суреттер кестесі қажет болуы мүмкін.

Физиологиялық бұзушылықтары бар білім алушыға манипуляциялық мүмкіндіктерді қамтамасыз ету үшін оқу материалдарын бейімдеу қажет болуы мүмкін.

Білім алушылардың белгілі бір сабақ басталған уақытта білімдерінің деңгейі әртүрлі болуы мүмкін.

Барлық білім алушылар есту, көру және ұстау құралдарын қолдана отырып, оқу тәсілдерін қажет ететін оқу артықшылықтарына ие.

Кейбір білім алушылардың тілдік ерекшеліктері болады, олар сыныпта рецептивті және экспрессивті тілді қолдана отырып, олардың күшті және әлсіз жақтарын ескеретін оқытуды қажет етеді.

Қысқа мерзімді жоспарды әзірлеу кезінде мұғалім барлық білім алушыларды проактивті тәсілмен оқытуда олардың әртүрлі қажеттіліктері мен артықшылықтарын ескеруі тиіс. Мұғалім материалдардың көп варианттылығын және икемді нұсқаларын қамтамасыз етсе, сондай-ақ оқу материалдарын таңдау мүмкіндігі берілсе, сыныптағы барлық білім алушылар тиімді білім алады. Барлық білім алушылардың оқытудағы қажеттіліктерін ескеру оқу кедергілерін едәуір азайтады және әр білім алушының оқуға қолжетімділігіне және дағдылар мен білімді сәтті игеруіне мүмкіндік береді.

Білім алушылардың өз білімдерін білдіру мүмкіндігі мұғалімдердің олардың мазмұнды қаншалықты жақсы түсінетінін, оқу мақсаттарын қаншалықты жақсы меңгеретінін бақылау үшін маңызды. Кейбір білім алушылар қолдау маңызды. Білім алушыларға ауызша және жазбаша сөйлеу, суреттер, ым-ишаралар немесе заттарды пайдалану негізінде қарым-қатынас жасап, оқу процесіне қатысуға болады.

Білім алушыларға білім алуға және ақпаратты басқаруға қолдауды модельдеу, үлгілер, нақты нұсқаулар, жеке құрылғылар, қолжетімді ресурстарды немесе Ғаламтор көздері арқылы алынған ресурстарды пайдалану арқылы қамтамасыз етуге болады.

Төмендегі кестеде (Кесте 1) Қазақстандағы БҰҰ-ның балалар қоры (ЮНИСЕФ) брошюрасынан өз білімдерін көрсетудің кейбір әдістерінің мысалдары келтірілген [14].

Кесте 1. Білім алушының білімін көрсетудің кейбір әдістері

Оқу стилі немесе оқудағы қиындықтар	Мұғалімнің стратегиясы
--	-------------------------------

Кесте 1 – жалғасы

Өз ойын жазып білдіруді жөн көретін білім алушылар (оның ішінде сөйлеу процесінде қиналатын білім алушылар)	Журнал жүргізу, бос орындарды толтыру тапсырмалары, сондай-ақ эссе, әңгімелер немесе өлеңдер жазу мүмкіндігі
Өз ойын ауызша білдіруді жөн көретін білім алушылар (оның ішінде жазу процесінде қиналатын білім алушылар)	Сыныпта талқылау мүмкіндігі немесе сұрақтар бойынша «есеп беру» мүмкіндігі
Сурет, мүсін немесе диаграмма көмегімен өз ойын жақсырақ білдіретін білім алушылар (оның ішінде сөйлеу және жазу процесінде қиналатын білім алушылар)	Өз білімдерін визуалды және көркем форматтар аясында таныту мүмкіндігі
Кинестетиктер немесе белсенді балалар	Білімін көрсету, модельдерді құру, жобаларды аяқтау үшін театрландыруды, қимылдарды немесе музыканы пайдалану мүмкіндігі
Сұрақтарға жауап бермес бұрын ойлануға уақыт қажет ететін білім алушылар (соның ішінде мектептегі оқу тілін жаңадан меңгеріп жатқан білім алушылар)	Білім алушыларға мұғаліммен және сыныптастарымен бөліспес бұрын жауаптарды құруға уақыт беру
Кешенді дене бұзылыстары бар білім алушылар	Дұрыс ақпаратты қабылдау, жазуға көмектесу үшін көмекшіні пайдалану
Оқуда және оқу процесін ұйымдастыруда қиналатын білім алушылар	Органайзерлерді қолдану, қатарластардың қолдауы, жазу кезінде «сөйлемдердің басының болуы», тапсырмалар банкі, суреттер, тапсырмалар тізімі, тапсырмалардың қорытынды тізімі

Мұғалім оқу және тыңдау бойынша сабақтар қатарын әзірлейтін жағдайды елестетіп көріңіз. Оқытудың маңызды мақсаттарының бірі білім алушыларда оны оқығаннан немесе тыңдағаннан кейін әңгіме мазмұнын дұрыс дәйектілікпен баяндау білігін қалыптастыруға бағытталатын болады. Қайталанудың негізгі дағдысын қалыптастырумен қатар, мұғалім білім алушыларға мазмұнның реттілігін құру үшін қолданылатын нақты сөздер бар екенін түсінгендерін қалайды. Ол сыныптағы қарым-қатынас тілімен таныс емес кейбір білім алушыларға бірізділікті білдіретін негізгі сөздерден бастау керек екенін біледі. Мұғалім оқуда қиындықтары бар бірнеше білім алушы әлі де бірізділікті білдіретін сөздерді айта алмайтындығын түсінеді, осылайша ол сөздерді плакаттарға және жеке карточкаларға баспа әріптерімен жазады, осылайша білім алушылар сөздермен танысуды бастайды.

Сабақ жоспарлары білім алушыларды оқиғаның негізгі тізбегін қалай құру керектігін түсінуге және бірізділікті білдіретін тиісті сөздерді қолдана отырып, оқиғаларды қайталауға итермелейтін әртүрлі тәсілдерді қамтиды.

Мұғалімге ЕБҚ бар кейбір білім алушылардың міндеттерді шешу үшін, қолдануға болатын ресурстарды қалай қолдану үшін көмек қажет екендігі белгілі. Ол әртүрлі іс-шараларға арналған тапсырмалар тізімін, суреттерді, сөздер жазылған плакаттарды ұсынуды жоспарлайды.

Білім алушылардың мектепке келгендегі білім алу мотивациясы әртүрлі болады. Кейбір білім алушылар ішкі факторлардан мотивация алады. Кейбір білім алушылар сыртқы факторлардан мотивация алады. Кейбір білім алушылар ішкі және сыртқы факторлардан қатар мотивация алады. Білім алушылардың әртүрлі мақсаттары болуы мүмкін: білім алу немесе жақсы болашаққа ұмтылу. Кейбір білім алушылар үшін білім өзін-өзі растау үшін қажет, ал басқалары үшін бұл – олардың отбасыларының әл-ауқатына ықпал ететін құрал. Кейбіреулер оқудан ләззат алады. Бірақ мектепте білім алуда қиналатын білім алушылар да бар. Бұл білім алушылар үшін білім олардың отбасыларына күнделікті өмірде көмек секілді маңызды болып көрінбеуі мүмкін. Кейбір білім алушылар оқытылатын нәрсенің маңыздылығын түсінуде қиындықтарға тап болуы мүмкін және оқу бағдарламасы мәнін табуға тырысуы мүмкін.

Қазақстандағы БҰҰ-ның балалар қоры (ЮНИСЕФ) брошюрасынан оқуға деген қызығушылықты арттырудың әртүрлі тәсілдеріне шолу берілген [14].

Кесте 2. Оқуға қызығушылықтары арттыру стратегиялары

Оқытудағы қиындықтар	Мұғалімнің стратегиясы
Білім алушылар сабақ тақырыбына қызығушылық танытпайды	Тақырып пен білім алушы өмірі арасында тиісті байланыс орнатыңыз, білім алушыларға тақырыпты немесе дағдыларды практикалық қолдануды көрсетіңіз, білім алушылардың қызығушылығына байланысты мысалдарды қолданыңыз
Білім алушылардың оқу қызметіне қатысуға мотивациялары жоқ	Сыныпта жұмыс түрін таңдау үшін жағдай жасау, өзара оқыту мүмкіндіктерін кеңейту, оқу міндеттерін тиісті қиындық деңгейінде қамтамасыз ету
Білім алушылар сынып жұмысына қатысқысы келмейді	Сабаққа қатысу нұсқаларын ұсыну, сабаққа қатысуын күтуге қатысты сабырлық таныту, қатарластары немесе шағын топтар арасында қатысуды ынталандыру

Бағалауды «көптеген құралдар» көмегімен ұсынуға болады. Бағалаудағы ең маңызды фактор – тексеру қажет нәрсе өзгермейді. Егер құрылым нақты анықталған болса, ЕБҚ бар балалар үшін қолжетімді болатын бағалауды

ұйымдастыруға болады. «Көптеген құралдар (әдістер)» философиясы құрылғылардың төрт түрінде қабылданады.

1. Презентациядағы құрылғылар. Мұндай жағдайларда ЕБҚ бар балалар төмендегілер негізінде бағалауға қол жеткізе алады:

- тест тапсырмаларын дауыстап оқу (жазылған дауыс немесе оқырманның дауысы);

- үлкен шрифтпен басылған тест тапсырмалары;
- үлкейткіш құрылғымен (яғни үлкейткіш әйнекпен);
- тест сұрақтарын ымдау тілі арқылы басқару;
- Брайль жүйесі бойынша жасалған тесттер;

- тактильді графика (3-D диаграммалар, сондықтан ЕБҚ бар балалар оларды сезіне алады);

- манипуляциялық объектілер (форма блоктары, нақты монеталар, шоттар);

- тыңдауды жеңілдету үшін дыбысты күшейту (динамиктердің есту аппараттары);

- экраннан мәтінді оқуға арналған компьютерленген құрылғылар.

2. Жауап беруге арналған құрылғылар.

- сұрақтарға жауап жазу үшін компьютерді немесе көмекшіні пайдалану

- сұрақтарға жауап беруді қолдау үшін көмекші технологияларды (көрсеткіш белгілері, компьютерлер және т.б.) пайдалану;

- Брайль қарпімен жазу құралдарын пайдалану;

- жеке кітапта емес, брошюраның мәтінде тікелей жауап беру;

- конструкторға кедергі келтірмейінше ұйымдастырушылық құрылғыларды (калькуляторлар, ұйымдастырушылар, емлені тексеру құралдары, сөздіктер) пайдалану.

3. Ортаға арналған құрылғылар:

- алаңдаушылықты азайту үшін тетті бөлек жерде өткізу;

- шағын топта тестілеу;

- ішкі жарықтандыруды реттеу (балалар үшін көбірек немесе аз жарық);

- шу буферлерімен қамтамасыз ету (құлаққаптар, телефон құлаққаптары).

4. Өткізу уақытына қатысты құрылғылар:

- тестті орындау үшін ұзартылған уақыт;

- ішінара немесе жиі үзілістер;

- сынақ тәртібін өзгерту (мысалы, басында мазасыздықты бәсеңдету үшін жеңіл пәндер);

- бір күнде емес, бірнеше күн бойы тестілеу [14].

Қазіргі уақытта кейбір мұғалімдер практикалық тұрғыдан саралау деген не және оны қандай білім алушылар қажет ететінін түсінбейді.

Кейбір мұғалімдер саралау тек қабілеттер ауқымының шектері бар білім алушыларға қолданылады деп санайды, мысалы, дарынды білім алушыларға қатысты мүмкіндіктерді байытуды, жеделдетуді және кеңейтуді қамтамасыз ету немесе ақыл-есі кем білім алушыларға немесе сенсорлық бұзылыстары бар білім алушыларға арналған оқу бағдарламасы өзгертілген жеке оқу жоспарын құру. Кейбір мұғалімдерді «әр білім алушы үшін жеке оқу бағдарламасын

жоспарлау және жүзеге асыру керек пе?» деген сұрақ мазалайды. Әр сабақ «жекелендірілген» болуы керек пе?

Бұл сұрақтарға берілетін жауап – жоқ, мұндайда ескеретін жайт: саралау оқу бағдарламасының әр тақырыбы әр білім алушыға бейімделген мазмұн арқылы ұсынылуы керек дегенді білдірмейді.

Білім алу процесіне шынайы қосылу барлық білім алушыларды бірдей оқу бағдарламасына қосуды, сондай-ақ олардың бір сыныпқа физикалық қосылуын білдіруі керек. Инклюзивті ортаны саралау білім алушыларға арналған көптеген жеке бағдарламаларды құру емес, жалпы оқу бағдарламасын орындау үшін қосымша қолдау көрсету болуы керек [15].

Соңғы жылдары ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар білім алушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған көптеген инновациялар пайда болды.

Мұғалім өз білімімен бөлісетін әмбебап тәсілдемені пайдалану орнына мектептер білім алушылардың жеке қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған сараланған оқытуға бағдарлана бастады. Мысалы, британдық ғалымдар ЕБҚ бар балаларды оқыту кезінде саралау мәселесін шешуге қатысты келесі ұсыныстарды ұсынады.

1. Тұрақты деструктивті мінез-құлық

Егер жұмыс тым күрделі немесе тым егжей-тегжейлі болса, кейбір білім алушылар қауіпті сезінуі немесе ашулануы мүмкін, өйткені бұл олардың мүмкіндіктерінен асып түседі. Егер олар тапсырманы тым көлемді деп санаса, жұмыс «қызықсыз» болса және кез-келген күш-жігер «уақытты ысырап ететін болса», олар басқа жолмен назар аударуға кедергі келтіруі мүмкін. Білім алушы не себепті осылай әрекет ететіні жөнінде, оның файлдарын тексеріп, содан кейін оны сабаққа қалай тарту керектігі жөнінде ойланыңыз.

Мысалы, С. есімді білім алушы – өте сүйкімді және сыпайы, бірақ ұрысуға бейім. Жағдай ол қалағандай орын алмаған жағдайда С. сыныптан шығып кетіп, мектеп қызметкерлерімен сөзге келетін болған. Ата-анасы балаларының осы секілді мінез-құлқына жауап таба алмады. Нәтижесінде маман С. жағдайын бақылады. Кейіннен білім алушының есте сақтауда проблемалары бары анықталды. Ол көлемді ақпаратты есте сақтай алмайды және сыныпқа әр кірген сайын игерілген білімді есте сақтау қажет болған жағдайда өзінің шарасыздығынан оның сабаққа деген қызығушылығы жоғалатын болған. Нәтижесінде өзін нашар ұстап, мінез көрсететін болған. Жеке саралап оқытудан соң білім алушыда прогресс байқала бастады. Нәтижесінде білім алушы мектепте қорытынды емтихандарды жақсы тапсырып, оқуға түседі.

Осы секілді білім алушыларды оқытуда мұғалімге берілетін ұсынымдар:

- тақырыптық лексика үшін құрастырмалы көрнекі сөздікті қолданыңыз;
- артық мазмұнға назар аудармай, жұмысты кішігірім бөліктерге бөліңіз;
- жазбаша мәтінді қолдау үшін көрнекі кеңестерді қолданыңыз;
- нұсқауларды жазу үшін сабақ мәзірін пайдаланыңыз;
- әр тармақты оның барысын анықтай алатындай етіп белгілеңіз.

2. Шоғырланудың немесе назардың болмауы.

Кейбір білім алушылардың ерекше қажеттіліктері оларға ұзақ уақыт бойы сыныпта шоғырлануға мүмкіндік бермейді. Олар сабаққа белсене қатыса алады, оқуға ынталы болуы мүмкін, бірақ толыққанды сабаққа концентрациялану қиынға соғады.

Мысалға Л. есімді білім алушыны алайық: ол өте сабырлы болғанымен, сабаққа 100 пайыз ден қойып, үй тапсырмасын уақытылы орындамайтыны байқалады. Кейде мектепке келмейді, ал ата-анасы мұның себебін түсіндіре алмайды. Мектеп білім алушының ата-анасының рұқсатымен оны педагог-психологқа жібереді. Педагог-психолог балада назар жетіспеушілігі және гиперактивтіліктің бұзылуы синдромын байқайды. Бұл білім алушыда тапсырма берген уақытта көңіл күйінің түсіп кетіп, концентрация жоғалуына себеп болатын болған. Деструктивті мінез-құлық деп саналғаны оның сабақты игере алмауына байланысты көңіл күйінің түсуімен түсінілуі тиіс еді. Педагог-психологтің кеңесі негізінде дұрыс стратегиялармен Л. білім алуда оң нәтиже көрсете бастады.

Осы секілді білім алушыларды оқытуда мұғалімге берілетін ұсынымдар:

- сынып жұмысын бірнеше бөліктерге бөліп, әр кезде тек біреуін ғана орындату;
- үзілісті тыныштандырғыш ретінде қолданыңыз;
- тапсырмаға қатысуға ықпал ету үшін нақты жоспарланған мақсаттарды қолданыңыз. Сондай-ақ оларды оқушылардың үлгерімін бақылау үшін пайдалануға болады;
- үй және сынып тапсырмалары сіздің оқушыңыз шамадан тыс жүктелмеуі үшін кезең-кезеңмен орындалуы керек.

3. Жазбаша жұмыстың болмауы

Мектептерде оқушылар көбінесе тақтадан ақпаратты оқи алады, оны игеріп, содан кейін тапсырманы түсінгендігінің дәлелі ретінде шығарады деп күтеді. ЕБҚ бар кейбір білім алушылар үшін бұл мүмкін емес және олардың қатты алаңдаушылығын тудырады.

Мысалы білім алушы И. пәндік білімдерді ауызша білдіруде қиналмағанымен, өз ойын жазбаша білдіре алмайды. Өзінің дәптерінде екі-үш сөйлем ғана жазады және ойы шашыраңқы көрініс табады. Ол өте баяу және сенімсіз түрде оқиды; сыныпта өздігінен дауыстап оқуға батылы бармайды және ондай жағдайда қиналады. Кейбір мұғалімдер бұл мінез-құлық үлгісін байқап, білім алушының дислексиядан зардап шегетінін түсінді. Оны әрі қарай тексеру үшін маманға жіберді және оның диагнозы расталды.

Осы секілді білім алушыларды оқытуда мұғалімге берілетін ұсынымдар:

- нұсқауларды қарапайым етіп жасаңыз және қысқа, толыққанды берілген сөйлемдерге бөліңіз;
- оқушыларды фонемалардың араласуын ынталандыратын әріптер мен сөздер бар ойындарға тарту үшін 1: 1 оқу бағдарламаларын ұйымдастырыңыз;

- диктофондар немесе ноутбуктер сияқты балама жазу құралдарын қолданыңыз;

- жазбаша мәтінді қолдау үшін көрнекі құралдарды қолданыңыз [16].

Білім алушыларға арналған БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын әзірлеу кезінде жаңартылған мазмұндағы бағдарламалардың ерекшеліктеріне сүйене отырып, олардың ерекше білім берілуіне қажеттіліктерін ескере отырып, мұғалім оқу мақсаттарын, критерийлерін, дескрипторларын, тапсырмаларын саралай алады.

Бұл ретте мұғаліммен ұсынылатын конструктивті кері байланыстың атқаратын маңызды рөлін атап өту қажет. Әрине, зерттелетін материал түсінікті болған кезде ғана танымдағы жіберілген олқылықтарды терең түсінуге болады. Осыған байланысты әрбір жағдайда кері байланыстың сапасы мен сипаттамалары шешуші мәнге ие. Көптеген ғалымдар педагогикалық ғылымда кері байланыс педагог пен білім алушылар арасындағы тұлғааралық қарым-қатынасты реттеушіні білдіреді деп тұжырымдауы кездейсоқ емес.

Кері байланыс:

- нақты, түсінікті, уақытылы және сабақ барысында оқылатын оқу материалының тақырыбына сәйкес болуы тиіс;

- өзара құрмет, өзара түсіністік жағдайында ұйымдастырылған болуы тиіс;

- білім алушылардың өз танымы процесіне белсенді қатысуын көздейтіндей болуы тиіс.

Сабақта шебер ұйымдастырылған кері байланыс:

- мұғалімдерге білім сапасын жақсартуға, тиімді әдістер мен тәсілдерді, бағалау құралдарын қолдануға; бағалау нәтижелерін ескере отырып, оқыту тәсілдерін түзетуге;

- білім алушыларға бағалау критерийлерін және оқу қызметіндегі үздік нәтижелерге қол жеткізу тәсілдерін білуге және түсінуге; рефлексия жасауға қатысуға, өзін-өзі бағалауға, өзара бағалау қабілетін дамытуға; нақты міндеттерді шешу үшін білімді пайдалануға, әртүрлі көзқарастарды білдіруге, сыни ойлауға;

- білім алушылардың ата-аналарына мұғалімдермен және мектеп әкімшілігімен кері байланыс орнатуға; білім алушылардың оқу жетістіктерінің нәтижелерін көруге және оларды білім беру процесінің барлық қатысушыларына белгілі, нақты анықталған, ұжымдық жасалған және белгілі ортақ бағалау критерийлерімен салыстыруға мүмкіндік береді.

Кері байланыстың мәнін зерттеу және мұғалімдерге рубрикаларды құрастыру бойынша ұсынымдар әзірлеу мақсатында арналған БІ. Алтынсарин атындағы ҰБА-мен «Кері байланыс беру үшін 5-9 сыныптар оқу пәндерінің оқу мақсаттарына сәйкес рубрикаларды құрастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар» әдістемелік құралы әзірленді.

Ұсынымдарда педагогикалық қарым-қатынастың ажырамас құрамдас бөлігі ретінде білім алушылардың оқу жетістіктері мен қателіктерін ұғынуына, білім алушының педагогпен өзара қарым-қатынас жасауына, оқуға деген мотивациясын арттыруға және білім, дағды, біліктің деңгейі жөнінде идеяландырылған түсініктердің білім алушы әрекетінің нақты нәтижелерімен

саналы түрде салыстыру негізінде білім мазмұнын жақсы меңгеруге ықпал ететін рубрикалардың рөлі келтірілген. Рубриканы тек БЖБ және ТЖБ нәтижелері бойынша ғана емес, сондай-ақ тапсырмаларды орындауда қолдану бағалауды мұғалім мен білім алушы арасындағы конструктивті диалогқа ауыстырады [13].

Рубрикаторларды құрастыру бойынша зерделенген тәжірибе негізінде ұсынымдарда жалпы білім беретін мектептердің 5-9 сыныптарының оқу жоспарлары бойынша **рубрика әзірлеу алгоритмі ұсынылды.**

1-қадам. Пән бойынша білім алушылардың жетістіктерінің сараланған деңгейлерін анықтау (Кесте 3) [13]. Мұғалім оқу іс-әрекетінің материалдарын, формалары мен тәсілдерін мұқият таңдап, материалды жеке логикалық аяқталған оқу элементтеріне бөле отырып, олардың әрқайсысының мақсатын айқындай отырып, сараланған тәсілді жүзеге асырады.

Кесте 3. Оқытудағы кері байланыстың деңгейлік дифференциациясының сипаттамасы

Деңгейлер	Тапсырмаларды орындау пайызы	Сипаттама
1	2	3
Бастапқы	0%-39%	<ul style="list-style-type: none"> - пәндік терминдер мен ұғымдарды түсінеді және өз ойын айтады; - қарапайым тапсырмаларды орындайды және тікелей нұсқауларға сәйкес орындау процедуралары қажет ақпаратты әртүрлі формалар (кестелер, графиктер және диаграммалар) негізінде ұсынады және қарапайым қорытындыларды тұжырымдайды; - қарапайым тапсырмаларда шаблондарды таниды.

Кесте 3 – жалғасы

Орта	40%-84%	<ul style="list-style-type: none"> - пәндік терминдер мен ұғымдарды жеткілікті біледі және түсіндіреді; - тапсырмаларды орындайды және білімін практика жүзінде қолдана алады; - ақпаратты жинақтайды және қорытынды шығарады, алынған нәтижелерге дәлел келтіруі мүмкін; - типтік тапсырмалардағы үлгілерді таниды, стандартты шешу жолдарын ұсынады және пайдаланады; - берілген тапсырмалардың шешімін табуда басқа пәндерден алған білімін, дағдысын пайдаланады.
Жоғары	85%-100%	<ul style="list-style-type: none"> - пәндік терминдер мен ұғымдар бойынша терең білімі мен түсінігін көрсетеді; - күрделі тапсырмаларды орындайды және алған білімін табысты қолданады; - ақпаратты әртүрлі көздерден жинақтайды және толық негіздеумен қорытындыларды құрастырады, нақты, алынған нәтижелерге қисынды дәйекті дәлелдер келтіреді; - күрделі тапсырмаларды шешу жолдарын біледі, бірнеше жауаптар ұсынады; - әртүрлі стратегияларды пайдаланады, алынған нәтижелердің маңызы мен негізділігін бағалайды.

2-қадам. Үлгілік оқу жоспары мен оқу бағдарламасын зерделеу, оқыту мақсаттарына талдау жүргізу, білім алу процесінде ерекше қиындықтар туғызатын оқыту мақсаттарын анықтау, оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты негізінде бағалау критерийлерін құру.

3-қадам. Етістіктерді Блум пирамидасына сәйкес қарастыру (Кесте 4) [13].

Кесте 4. Ойлау әрекетінің деңгейлері және етістіктер. Рубрика құруға арналған әрекеттер

Ойлау әрекетінің деңгейлері	Білім алушылардың осы деңгейге жетуін көрсететін нақты іс-әрекеттері
1	2
1. Білім (Берілген жаңа түсінікті ұғу, еске ұстау, бұрынғы білімді еске түсіру)	- терминдерді, нақты фактілерді, әдістер мен рәсімдерді, негізгі ұғымдарды, ережелер мен қағидаттарды айтады.

Кесте 4 – жалғасы

2. Түсіну (Жаңа материалда берілетін білімді түсіну, өзінше түсіндіру немесе болжам жасауы)	<ul style="list-style-type: none"> - фактілерді, ережелерді, қағидаларды түсіндіреді; - сөздік материалды математикалық өрнектерге түрлендіреді; - қолда бар деректерден болашақта туындайтын салдарларды сипаттайды.
3. Қолдану (Жаңа жағдайларда ұғымдар мен қағидаларды пайдаланады, әдісті немесе әрекетті дұрыс қолдануын көрсетеді)	<ul style="list-style-type: none"> - нақты практикалық жағдайларда заңдарды, теорияларды қолданады; - жаңа жағдайларда ұғымдар мен қағидаларды қолданады.
4. Талдау (Біртұтастың бөліктерін белгілеу: олардың өзара байланысын айқындау)	<ul style="list-style-type: none"> - біртұтастың бөліктерін ажыратады; - олардың арасындағы өзара байланысты анықтайды; - ұйымдастыру принциптерін анықтайды; - ойлау логикасындағы қателіктер мен олқылықтарды көреді; - фактілер мен салдары арасындағы айырмашылықты жүргізеді; - деректердің маңыздылығын бағалайды.
5. Жинақтау (Жеке бөлшектерден, дара ұғымдардан тұтас дүние жасау)	<ul style="list-style-type: none"> - шығарма, баяндама, реферат жазады; - эксперимент немесе басқа әрекеттер жоспарын ұсынады; - тапсырма сызбасын құрастырады.
6. Бағалау (Жаңа ұғым, жаңа материалдың құндылығын, керектігін анықтау, пайымдау)	<ul style="list-style-type: none"> - жазбаша мәтінді құру логикасын бағалайды; - қорытындылардың қолда бар деректерге сәйкестігін бағалайды; - қызметтің қандай да бір өнімінің маңыздылығын бағалайды.

4-қадам. Рубрика білім алушыға түсінікті болуы шарт, оны әрі қарай оқуға ынталандыруы тиіс. Кері байланыстың сипаттамасын ескере отырып, рубрикада конструктивтік байланыс болуы тиіс, ол білім алушылардың белгілі бір білімдерге, дағдыларға қол жеткізу деңгейін бағдарлама ұсынымдарын ескере отырып толық көрсетуі тиіс. Конструктивті кері байланыс қателіктерді ғана көрсететін етістіктерді қолданудан бас тартуы керек. Конструктивті емес кері байланыс білім алушының жіберген қателіктеріне мән беріп және де ол өз кезегінде білім алушы мен ата-анаға кері әсерін тигізеді.

5-қадам. Рубрика бөлім/тоқсандық жиынтық бағалау нәтижелері бойынша ғана емес, жазбаша жұмыстан кейін де қолданылуы тиіс.

Рубрикалар білім алушыларға жұмысты орындауға кіріскенге дейін белгілі болуы тиіс.

Жалпы білім беретін мектептің 5-9 сыныптарында қоғамдық-гуманитарлық білім беру пәндері бойынша деңгейлеп саралаудың негізінде рубрикаларды құрастыру тәсілдерінің мысалдарын қарастыруды ұсынамыз.

1-мысал. «Қазақ тілі» пәні бойынша 7 сынып оқушылары үшін мысал ретінде «Ғылыми фантастика» бөлімін сипаттауға болады, «7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау» оқу мақсаттарына сәйкес келетін бағалау критерийлері анықталды. Рубриkanı әзірлеу барысында білім алушыларға қойылатын оқу жетістіктерінің деңгейін саралау талаптары сақталған. Атап айтқанда:

Бастапқы деңгейде тыңдалған мәтін үзіндісіндегі оқиғаны бір-екі сөйлеммен дамытып айтады;

Орта деңгейде тыңдалған мәтін үзіндісіндегі оқиғаны үш-төрт сөйлеммен дамытып айтады және аяқтайды;

Жоғары деңгейде тыңдалған мәтіндегі оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжайды. Оқиғаны өмірмен байланыстыра отырып қорытынды жасайды.

2-мысал. 6 сынып «Қазақ әдебиеті» пәні оқу бағдарламасына сәйкес «Өлкені сипаттау өнері» бөлімі бойынша «6.2.4.1 әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазу» оқу мақсатына сәйкес төмендегідей бағалау критерийі анықталды: Білім алушы:

- көркемдегіш құралдарды пайдаланып, мәтін жазады. Критерийде оқушы нені білуі тиіс және оқу мақсатына жету үшін не істеу керектігі туралы толық ақпарат берілген.

Бастапқы деңгейде оқушы әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып, берілген шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын немесе кейбір кейіпкер бейнесін жалпылама сипаттап жазады.

Ал орта деңгейде ол шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, едәуір кейіпкер бейнесін нақтырақ ашып сипаттап жазып береді.

Жоғары деңгейде көркемдегіш құралдарды пайдаланып, шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін жан-жақты сипаттап жазады.

3-мысал. 8 сынып «Ағылшын тілі» пәні бойынша «8.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серкіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасау.» оқу мақсатына сәйкес рубрика құрылды. Әрбір оқушының жеке қабілеттері мен ерекшеліктерін ескере отырып оқу мақсатына сай бағалау критерийі жасалды. Мысалы: Басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіреді.

Бастапқы деңгей – келісу, келіспеушілік және келісімдер кезінде өз құрдастарын түсінеді, айтылымда 1-2 сөйлеммен жауабын түсіндіреді, 4-5 минут ұзақтықта 2-3 сұрақтарға тақырып бойынша нақты емес жауап береді.

Сөйлесуде, идеяларды ұсынуда, лексика мен грамматикалық құрылымды 1-2 сөйлем атайды;

Орта деңгей – әріптестерімен келісесіз бе, жоқ па деген пікірлерді талқылайды. Жауабында 3- 4 түсініктеме береді. Сөйлеу кезінде 4-5 сұрақтарға жауап береді. Сіз кем дегенде айтылымды 3 минут ішінде орындайды. Өз көзқарастарын 2-3 дәлелмен суреттейді. Тиісті лексика-грамматикалық құрылымдардың жеткіліксіз қолданылғандығын көрсетеді;

Жоғары деңгей – оқушылар отбасы, басқа адамдармен қарым-қатынас, әуесқойлық пен қызығушылық, үй сияқты тақырыптар бойынша жұптасып сөйлеседі. Біріншіден, бір оқушы түсінік береді, содан кейін рөлдерді ауыстырады. Тақырып бойынша идеяларды ұсынуда, лексика мен грамматикалық құрылымды сөйлеуде қолдану кезіндегі ойын дұрыс дамытады. Көптеген сұрақтарға дұрыс жауап береді [13].

Осылайша, анық кері байланыс білім алушының назарын нақты тақырып немесе модуль шеңберінде оқытудың мақсатты мазмұнына шоғырландыруға мүмкіндік береді, сондай-ақ барлық қателер мен дәлсіздіктерді түзету оқудың өзін-өзі бағалауы мен мотивациясына теріс әсер етуі мүмкін бастапқы оқыту кезеңдерінде өзіне деген сенімділікті дамытуға ықпал етеді.

Білім алушыларды бағалау критерийлерімен және тапсырманы орындаудың жоғары (жақсы) үлгілерімен алдын ала таныстыру қажет. Бұл оларға өз жұмысын осы өлшемдер мен үлгілермен жақсы салыстыруға және алынған кері байланысты жақсы жүйелендіруге мүмкіндік береді.

Оқытудағы кері байланыс жасаудың маңызды ережелерінің бірі – одан әрі іс-қимылға нұсқаулардың болуы. Яғни, болашақта осы қателерді жою үшін қандай дағдылар мен материалдарды пысықтау керек, нақты қадамдар ұсынылуы тиіс.

Сонымен қатар педагог БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын әзірлеуде психикалық: есте сақтау, ойлау, елестету, сөйлеу процестерінің дамуын ескеруі тиіс және рубриканың білім алушыларда үздік нәтижелерге қол жеткізу мотивациясына әсерін, оқуға тұрақты қызығушылығын қалыптастыруы тиіс.

Әдістемелік ұсынымдарды әзірлеу барысында еліміздің мектептерінде инклюзивті білім беруді іске асыратын қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы пән мұғалімдерінің БЖБ және ТЖБ тапсырмалары талданды. Рефлексия үшін мұғалімдерге келесі сұрақтар ұсынылды:

1. Аты-жөніңіз, еңбек өтіліңіз, санат, өңір, мектеп атауы.
2. Білім алушының аты-жөні (кез келген лақап ат), сыныбы.
3. Білім алушының ерекше қажеттіліктерінің қысқаша сипаттамасы, «күшті» және «әлсіз» тұстары.
4. Осы баланың ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін сабақта қандай тәсілдерді қолданасыз?
5. Өз пәніңіз бойынша БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын әзірлеу кезінде мұны қалай ескересіз?
6. Бұл жұмысыңызда қандай әдістер мен тәсілдер тиімді болды? Қай тұста әлі де шындалу қажет деп ойлайсыз?

7. Төменде өзіңіз әзірлеген және сабақтарыңызда пайдаланған БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларына мысалдар (тапсырмалар саны өз еркіңіз бойынша 1-5 аралығында) келтіріңіз, мұндайда сынып, пән, бөлім, тоқсанды белгілеңіз.

Осы әдістемелік ұсынымдардың қосымшасында жалпы білім беретін мектептердің педагогтері үшін қазақстандық мұғалімдердің тәжірибесінен қоғамдық-гуманитарлық білім беру пәндері бойынша білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын құрастырудың әртүрлі тәсілдерінің мысалдары ұсынылады.

Қорытынды

Мұғалімнің әрбір білім алушының даралығын тануы жеке тұлғаға бағытталған оқыту жүйесінің маңызды қағидаты болып табылады. Білім алушының даралығы оқу ақпаратын қабылдау және меңгеру ерекшелігі негізінде көрінеді. Демек, педагог оқу материалының көмегімен білім алушының жеке дамуына қажетті жағдай жасауы тиіс.

Білім алушы оқу мазмұнын оқу іс-әрекетінде меңгереді. Тек осы жағдайда ғана білім алушы білімді саналы, берік меңгереді және дамиды. Білім алушы өзі білім алуы тиіс, ал мұғалім – оның білім алуын басқаруды жүзеге асыруы керек, яғни білім алушыны ынталандыруы, оған кеңес беруі, оқу процесін ұйымдастырып, бақылауы тиіс. Оқытуды субъект-субъектілік негізге ауыстыру білім алушының мотивациясын, санасын, бейімділіктерін, дербестігін, оқу-танымдық қызметті өзін-өзі басқаруды жүзеге асыра білуін дамытуды қамтамасыз ететін педагогикалық технологияны талап етеді.

Қазіргі жағдайда мұғалімнің жеке тұлғаға бағытталған білім берудің концептуалды ережелерін білуі, білім алушы тұлғасын қалыптастырудағы жаратылыстану-математикалық пәндердің рөлін қайта қарастыруы, білім беру сапасын арттыру бойынша қызметтің негізгі бағыттарын белгілеуі, оқу процесін ұйымдастыру технологияларын, білім алушыларды жиынтық бағалау рәсімдерін қарастырудың жаңа тәсілдемелерін түсінуі маңызды.

Осылайша, саралап оқыту тәсілдемесі – білім алушылардың әртүрлі топтары үшін оқу процесін мамандандыруды, білім алушылардың ерекшеліктерін есепке алу мақсатында әртүрлі топтар үшін түрлі оқыту жағдайларын жобалайды.

Саралап оқыту тәсілі әртүрлі білім алушылар тобының оқу әрекетін ұйымдастыру үшін арнайы оқыту әдістерін және іс-әрекеттерді саралау тәсілдерін кіріктіреді. Күрделілігімен, оқу-танымдық қызығушылықтарымен, мұғалім тарапынан көмек сипатымен ерекшеленетін сараланған тапсырмаларды қолдану – сараланған оқу іс-әрекеттерін ұйымдастырудың шарты болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалар үшін жаңартылған оқу бағдарламаларын жүзеге асыру бойынша әдістемелік ұсынымдар. Әдістемелік ұсынымдар – Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2019. – 248 б.
2. Орта білім мазмұнын Назарбаев Зияткерлік мектептері тәжірибесі негізінде жаңарту. Әдістемелік құрал. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2014. – 43 б.
3. Методическое руководство по разработке краткосрочного плана по предмету «Русский язык» (Я1) в 10-11 классах. Методическое пособие. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2014. – 48 с.
4. URL: file:///C:/Users/CRIO_user/Desktop/moluch_261_ch8.pdf
5. Особенности формирования функциональной грамотности учащихся старшей школы по предметам общественно-гуманитарного цикла. Методическое пособие. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2013. – 41 с.
6. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығы. URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V1800017669/compare>
7. 2019-2020 оқу жылында Қазақстан Республикасының орта білім беру ұйымдарында оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы: Әдістемелік нұсқау хат. – Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2019. – 440 б.
8. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің «Орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін білім алушылардың үлгеріміне ағымдағы бақылауды, оларды аралық және қорытынды аттестаттауды өткізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» 2008 жылғы 18 наурыздағы №125 бұйрығы. URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V080005191/compare>
9. Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалардың оқыту үдерісіне тиімді әдістер мен технологияларды енгізу бойынша әдістемелік ұсынымдарды әзірлеу. Әдістемелік ұсынымдар – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2019. – 216 б.
10. Мовкебаева З.А. «Инклюзивное образование: теория, практика, опыт» Материалы международной научно-практической конференции, 2018 г.
11. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка // Вопросы психологии. 1966. № 6. С. 62-76.
12. Гайдукевич С.Е. Средовой подход в инклюзивном образовании // Инклюзивное образование: состояние, проблемы, перспективы. – Минск: Четыре четверти, 2007, с. 34.
13. Кері байланыс беру үшін 5-9 сыныптар оқу пәндерінің оқу мақсаттарына сәйкес рубрикаларды құрастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар. – Нұр-сұлтан қ.: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2019. – 200 б.

14. Доступ к школе и учебная среда II – универсальный дизайн для обучения. Детский фонд ООН (ЮНИСЕФ). – Нью-Йорк, 2014 г.

15. Peter Westwood. Teaching Methods: Differentiated instruction. URL: https://www.teachermagazine.com/au_en/articles/teaching-methods-differentiated-instruction

16. Differentiation for SEN students: tips for boosting attainment. URL: <https://www.theguardian.com/teacher-network/teacher-blog/2014/apr/09/special-educational-needs-tips-boosting-attainment>

Қосымша

№1 («Қазақ тілі» пәні бойынша)

1. Аты-жөні: Омарова Салтанат Баяхметовна, еңбек өтілі: 25 жыл, санаты: педагог зерттеуші, өңір: СҚО, Петропавл қаласы, мектеп атауы: «№ 2 орта мектеп» КММ.

2. Д., 7-сынып, диагнозы: ПДТ

3. Д. оқу үлгерімі төмен. Есте сақтау қабілеті нашар дамыған. Оқу жылдамдығы да төмен. Оқығанын бірден айтып бере алмайды. Сөздік қоры аз. Бірақ бала оқуға ұмтылады, үй тапсырмаларын үйде анасының көмегімен орындап келеді, ал өз бетінше сыныпта берілген тапсырмаларды тиісті деңгейде орындай алмайды. Мінезі тұйық, көңіл күйі тұрақты. Өзіне-өзі қызмет ете алады. Эмоциялары: мазасыз емес, сабырлы, әр нәрсеге шыдамдылық таныта біледі. Бұл оқушының жақсы жағы оқуға деген ұмтылысы, қандай тапсырма берсең де, бар ынтасымен орындайды, бірақ сол тапсырманы орындау үшін оған оны бірінші түсініп алу керек. Сондықтан бұл оқушы ерекше көңіл бөлуді қажет етеді.

4. Әрбір бала үшін жетістікке жету – өзінің мүмкіндігіне қарай орындай алатын әрекетін жүзеге асыру. Жан-жақтылық адам өмірінің даму аясын кеңейтеді. Инклюзивті оқыту – барлық балалардың мұқтаждықтарын ескеретін, ерекше қажеттіліктері бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісінің дамуы.

Осыған орай мүмкіндігі шектеулі балаларға ерекше білім беру назарсыз қалмауы үшін қазақ тілін оқыту барысында қолданылатын тиімді әдіс-тәсілдерін әрбір ұстаз нақты қарастыру керек. Ол үшін жалпы білім беретін мектепте дені сау балалар мен мүмкіндігі шектеулі балалардың білім алуы консилиум арқылы әзірленеді. Консилиумға мектептің пән мұғалімдері, педагог-дефектологтар, психологтар қатысады. Әр мүмкіндігі шектеулі балалардың ерекшеліктері туралы пән мұғалімдеріне жеткізіледі. Пән мұғалімдері осыған негіздеп өздерінің жылдық күнтізбелік жоспарларын жасайды. Мен күнтізбелік жоспар жасағанда Д. орындай алатын мүмкіндігін ескере отырып жасаймын. Сабақтарымды баланың қызығу мүддесін туғызу, зейінін жинақтау және жауапкершілік туғызу мақсатында топтық ойындар, суреттерді сөйлету, стратегиялары сәтті өтті. Д. жеке жұмыс емес, көбіне топпен орындаған жұмыстар ұнайды. Топпен орындаған жұмысқа ол белсене араласады, өз ойын да қосып отырады. Топқа бөлгенде қызыл, жасыл, көк кеспелермен бөлсем, бастапқы кезде оқушы үйренгенше оған тек қана көк кеспені ал деп айтамын, сол көк кеспедегі тапсырманы ол өз бетінше орындай алатындай қылып жасаймын. Сосын біраз уақыттан кейін басқа түстерге ауыстырамын. Сабақта тілдік қатынас үш түрлі жолмен іске асады:

1. Жұптық
2. Топтық
3. Ұжымдық

Мысалы: «Броундық қозғалыс», «Бұл кім?», «Артықтығын алып таста» сияқты стратегиялар қолданамын.

Сабақта шаттық шеңбер құру арқылы психологиялық хал-ахуал туғызудың да маңызы зор. Сыныпта балалардың ерекшеліктерін ескере отырып сергіту сәттерін дұрыс ұйымдастыра білу де сабақтың нәтижелі өтуіне себебін тигізеді. Қазақ тілін оқыту барысында бұл әдістердің қайсысының қай кезде тиімді екенін мұғалімнің өзі айқындап алып, таңдап қолданады. Психикалық дамуы тежелген балалардың есте сақтау, қабылдау қабілеттерін дамыту мақсатында сабақтарда ақпараттық технологияларды пайдаланған өте тиімді деп есептеймін. Мен өз тәжірибемде интербелсенді тақта, электронды және мультимедиялық оқулықтарды, интернет, ұялы телефон, компьютер, ноутбукті пайдаланып жүрмін. Жұмыстарымда интербелсенді тақтадан мультипликациялық бейнеклип арқылы балаларға сергіту сәтін өткіземін. Сабақтарымда АКТ пайдалану арқылы оқушылардың жаңа ойларын, әсерлі идеяларын тартымды етіп көрсететіндігін аңғардым. Ақпараттық технологияларды қолдану арқылы мүмкіндігі шектеулі балалардың психологиялық танымдық процестері жағынан тиімділігі артады. Ақпараттық интерактивті технологияларға қызығушылықтары артып, зейінін шоғырландырады, тұрақтандырады. Психологиялық интерактивті жаттығулар, әдістер арқылы мүмкіндігі шектеулі балалардың қиялын ұштауға қанаттандырады; дәстүрлі әдістерден гөрі ақпараттық технологиялар арқылы қолданыла көрсетілген көрнекі-жабдықтар бала есінде ұзақ мерзімде сақталып, есте сақтау процесінің дамуына септігін тигізеді.

5. БЖБ мен ТЖБ құрастырған кезінде Д. диагнозына үлкен мән беремін, себебі оның бақылау жұмыстары қалған оқушылардан біраз өзгеше болады. Оқу кезінде балаға оқулықты ашуға қажетті бетті табуға қай жерде оқып жатқанымызды көрсетемін. Сабақ барысында тапсырмаларды орындау уақытын қысқатуға тура келеді (егер бұл сұрақ мәтінге қатысты болса, онда 3 - 4 сұрақты талқылаймыз, толық көлемінде емес, себебі бала тез шаршайды.) Сұрақтарға жауап бергенде ойлануға, біраз уақыт беру керек (баланың реакциясы баяулауы мүмкін). Дамир үшін тапсырманы ауызшада, жазбаша да түрде тұжырымдау керек. Тапсырма қысқа, нақты, бір етістіктен болу керек. Тапсырманы баланың жанында тұрып, тұжырымдаймын, себебі балаға бастаған істі аяқтауға мүмкіндік беремін.

6. Психикалық дамуы тежелген баламен неғұрлым тиімді әртүрлі әдістер қолданылады.

1. Ауызша (сұрақтар, түсіндіру, әңгімелесу, әңгіме...).
2. Көрнекі (АКТ, бақылаулар, түрлі көрнекі иллюстрациялар, схемалар...).
3. Практикалық (практикалық жаттығулар, графикалық жұмыстар...).
4. Дидактикалық ойындар

А) Балалармен жұмыс барысында ауызша әдістерді қолданған кезде мұғалімнің сұрақтары жақсы ойластырылған және нақты тұжырымдалған және балаларға қол жетімді болуы керек екенін есте ұстаған жөн. Мұғалімнің

түсіндірмесі жиі қайталауды қажет етеді. Мұғалімнің әңгімесі қысқа, айқын, эмоционалды және мәнерлі болуы керек.

Ә) Көрнекі әдістер әсіресе түзету жұмыстарында кеңінен қолданылады. Көрнекі әдіс түзету жұмысындағы өте тиімді әдіс болып табылады, сондықтан оған белгілі бір талаптар қойылады. Мәселен, мысалы, иллюстрациялық материал балаларға түсінікті болуы керек, көптеген қосымша мәліметтер болмауы керек, зерттелетін тақырыпқа сәйкес келуі керек. Схемалар балаларды түсінуге барынша айқын және қолжетімді болуы тиіс

Б) ПДТ балалармен түзету жұмысындағы жалпы қабылданған практикалық әдістердің ішінде жаттығулар мен дидактикалық ойын ең тиімді болып табылады. Жаттығулардың қажеттілігі осы санаттағы балалардың ақыл-ой белсенділігінің әлсіздігімен, есте сақтау қабілетінің әлсіреуімен, қабылдау қиындықтарымен және т.б. байланысты.

Бөлім	7 сынып, 4-тоқсан, 1-бөлім «Жеңіс күні. Ұлы ерлікке тағзым. Морфология»
Оқу мақсаты	7.3.1.1 Әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру 7.4.4.5 Оқшау сөздердің қызметін түсіну, ажырата білу
Бағалау критерийі	- Мәтіннің құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құрады - Оқшау сөздердің қызметін анықтайды
Ойлау дағдысының деңгейлері	Қолдану
Орындау уақыты	15-20 минут

1-тапсырма

Сізге мектепте өтетін 9 мамырға арналған мерекелік кешке «Ерлікке – тағзым» атты құттықтау сөзін дайындау тапсырылды. Құттықтау сөзінің құрылымын ескере отырындар.

Көмекші сөздер: Құттықтаймын, жеңіс жалауы, қаһарман, қайсарлық, ұрпақ

2-тапсырма

Берілген оқшау сөздерге сөйлем құра, оның сөйлемдегі қызметін анықта.

Оқшау сөздер	Мысал	Қызметі
Менің ойымша		
Алақай		
Балалар		

Бағалау критерийі	№ тапсырма	Дескриптор	Балл
		<i>Білім алушы</i>	
Мәтіндердің құрылымын ескере отырып, құттықтау сөз жазады	1	Мәтіннің құрылымын сақтайды	1
		Қосымша сөздерді пайдаланып, құттықтау сөз жазады	1
Оқшау сөздердің қызметін анықтайды	2	Оқшау сөздерге сөйлем құрайды	1
		1- сөйлем	1
		2- сөйлем	1
		3- сөйлем	
		Қызметін анықтайды	1
		1- сөйлем	1
2- сөйлем	1		
3- сөйлем			
Барлығы			8

«Қазақ тілі Т1» пәнінен 4-тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары
 Тыңдалым мен айтылым
 Тапсырма

1. Мәтінді мұқият тыңдаңыз. Сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы алған әсеріңізді жұпта талқылаңыз. Мәтіннің дамуы мен аяқталуын болжап айтыңыз, негізгі ойды анықтаңыз. Негізгі ойды екі сөйлем көлемінде мысал арқылы келтіріңіз. Берілген проблемалық 2 сұраққа жазбаша жауап беріңіз. Сөйлесімде оқшау сөздерді қолданыңыз.

2. Өз жұбыңызбен талқылап, мәтінге ат қойыңыз.

[10]

1-мәтін

Осы соғыста қаншама адам қаза тауып, қаншамасы мүгедек атанды. Қаншама ана жесір, балалар жетім қалды. Оңай келмеген жеңісте ерен ерлігімен көзге түсіп, ерекше сый-құрметке ие болған сан мыңдаған жауынгерлердің ішінде қазақ аталарымыз бен апаларымыз да көп. Ерлігін жыр қылып айтатын әрбір қазақ батырымызды ешбіріміз ешқашан ұмытпаймыз.

Қазір қазақ елді мекендерінде көптеген көшелер, ғимараттар, оқу орындарына Ұлы Отан соғысында ерлік көрсеткен қазақтардың есімдері де берілді. Ол деген біз, яғни, кішкентай қазақстандықтар өз ата-апаларының ерліктерін ұмытпасын, біліп жүрсін, мақтан етсін деген мақсат. Қазіргі кезде сол батырларымыздың қатары сиреп, азайып қалды. Олар – біздің мақтанышымыз!

9 мамыр – бұл мереке ғана емес, бұл халықтың батырлығы. Біздің парызымыз – бұл күнді ешқашан ұмытпай есте сақтау!

Биыл Ұлы Отан соғысының жеңісіне 74 жыл толуына орай еліміздің әрбір жерінде әр түрлі іс-шаралар, мерекелік кештер өткізілуде. Соғыс ардагерлеріне құрмет көрсетіліп, қошемет жасалуда. Әрине, олардың орасан зор еңбегін еш уақытта өтеу мүмкін емес. Соғыс ардагерлеріне тағзым ете отырып, келешек еліміздің ертеңі жақсы болса екен деп тілеймін. Әрбір қазақ баласы өз Отанын анасындай сүюі қажет. Тәуелсіз еліміз өркендеп, өсе берсін. Еліміздің көк аспанында бейбітшіліктің, тәуелсіздіктің, азаттықтың туы әрқашан желбірей берсін! (177 сөз)

Толығырақ: <https://massaget.kz/okushyilarga/shyigarma/27839>

2-мәтін

4-16 октябрьде дивизия шақырылмаған қонақтармен алғаш рет «танысып», содан кейін оларды сыйлауға кірісті. Бірақ көп қонақты «күту» оңайға түскен жоқ. Біздің дивизия дұшпанның үш дивизиясына – бір танк дивизиясы мен екі жаяу әскер дивизиясына қызмет етті. Қару-жарақ, адам күші жағынан олар басым болғанымен, біздің оларды уақыттан ұтуымыз қажет еді. Осы уақытты ұту мақсатымен біз кейін қарай жылжи, сырғи отырып, жиырма сегіз күн соғыстық. Сол жиырма сегіз күнде біздің дивизия жиырма бес километр ғана кейін шегініпті. Сөйтіп немістердің Москваға жасалған 7-31 октябрь арасындағы бірінші үлкен шабуылы күйретілді. Біз бұған, майданда жүрген барлық солдаттар мен командирлер қатынымыз ұл тапқандай қуандық, қарағым.

алып, Жердің бір шетінен екінші шетіне санаулы сағаттарда жете алатындай мүмкіндікке ие болды. Қиялдың осы шексіздік қасиеті адамзатты әлі талай биіктерге көтереді деп үміттенемін.

Қиял дегеніміз – төбеміздегі көк зеңгір аспан секілді де, адам ойы – сол қиял аспанын да шарқ ұрған қыран құс секілді. Егер адамның қиял әлемі соншалықты кең болса, оның ойы да қыран құстай неғұрлым алыстарға самғап ұша алады. Демек бүгінгідей бәсекелестік өріс алып отырған заманда, жана туған жас нәрестенің бойына қиялдай білу қасиетін молынан дарытуға ұмтылу – әрбір ата-ананың парызы.

Қиялдай білу қасиеті, әсіресе шығармашылық еңбекпен шұғылданатын адамдар үшін таптырмас құрал. Ал біз өмір сүріп отырған қазіргі заман кез келген еңбек түріне шығармашылықпен ойлау талабын қоюда. (174 сөз)

<https://egemen.kz/article/173771-qiyal-qudireti> 03 қыркүйек, 2018

Ә мәтіні

Фантастикалық көркем әдебиет – негізінен, ойдан туындайтын, ғылым немесе техниканың қоғамға, яки жекеге ықпалын суреттейтін, баяндайтын нысанасы беймәлім өңірдегі қияли әдеби мәтіндер. «Фантастика» ұғымының өзі де қиялдану өнерін меңзейді.

«**Ғылыми фантастика — әдебиеттің перзенті.** Демек, оны оқыған адам ғылыми мәлімет, фантастикалық қуат алуы және ғылымдағы тенденцияны аңғарумен қатар, эстетикалық ләззат алуы тиіс. Жазылған дүниенің қажетті компоненттері жетпей де қалмай, асып та кетпейтіндей дәрежеде болғанда ғана рухани ләззат та, ғылыми таным да алуға болады» [1], — деп атап көрсеткен А.-Х.Ф. Мархабаевтың қазақ фантастикасының қалыптасуына қосқан үлесі қалың оқырманға кеңінен таныс, ал оның фантастика жанрының пайда болуы, көтерген тақырыбын зерттеген монографиясы постсоветтік кеңістікте осы тұрғыдағы алғашқы еңбектердің бірі екені белгілі. (105 сөз)

<https://articlekz.com/kk/article/16166>

1. 2 проблемалық сұраққа жауап бер [2]

Егер сен сиқыршы болсан не істер едің?

Қандай ғылыми – фантастикалық кітаптар оқыдың?

2. Мәтіндердің стилін, ерекшелігін анықтаңыз, тілдік құралға мысал келтіріңіз, сілтеме жасаңыз.

Кестені толтырыңыз

[6]

№	Стиль	Ерекшелігі
1-мәтін		
2-мәтін		

3. Тұжырымның шындық/жалған нұсқасын V белгісімен көрсетіңіз.

		жібереді.	анықтап, оқшау сөздердің қызметін түсініп, ажырата біледі Проблемалық сұраққа нақты әрі сауатты жауап жазады	
2	7-8	Грамматикалық және лексикалық құрылымдардың қолдану аясын жақсы түсінеді. Сөйлесім кезінде сөз саптауы дұрыс, оқшау сөздерді қолданады, анда-санда қателер жібереді.	Талқылау кезінде өз ойын түсінікті жеткізе алады, мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжай алады, бірақ кейде сырттан қолдауды қажет етеді. Мәтін тақырыбы , сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтап, оқшау сөздердің қызметін түсініп, ажырата біледі Проблемалық сұраққа нақты жауап жазады, дегенмен кей жағдайда қосымша көмекті қажет етеді	
	5-6	Грамматикалық және лексикалық құрылымдарды қолдану аясын орташа түсінеді. Сөйлесім кезінде сөз саптауы дұрыс, оқшау сөздерді қолданарда ойланады, қателері байқалғанмен, түсінуге кедергі тудырмайды.	Мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжай алады. Мәтін тақырыбы , сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтап, оқшау сөздердің қызметін түсінгенімен, ажыратуда қиналады. Талқылау кезінде қолдауды қажет етеді, Проблемалық сұраққа толық емес жауап жазады	
	3-4	Грамматикалық және лексикалық құрылымдардың қолдану аясын аздап түсінеді. Сөз саптауы нақты емес, түсініспеушілікті	Мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтауда, оқшау сөздерді сөйлесімде	

	тудырады. Оқшау сөздерді қолданануда қателері байқалады.	қолдануда қателеседі. Мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжауда қиналады. Проблемалық сұрақтарға жауап беруде қиналады.	
1-2	Грамматикалық және лексикалық құрылымдардың қолдану аясын өте аз түсінеді. Түсініспеушілікті тудыратын, қайталанып келетін қателер жиі кездеседі.	Мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтауда қателеседі. Сөйлесімде оқшау сөздерді қолдана алмайды. Мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжай алмайды. Проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап жаза алмайды.	

Оқылым

№	Жауап	Балл	Қосымша ақпарат									
1	Берілген сұраққа жауап беру	2	/Оқушы жауабы ескеріледі./									
2	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th>1- Мәтін</th> <th>2- мәтін</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Стиль</td> <td>Публицистикалық</td> <td>Ресми</td> </tr> <tr> <td>Ерекшелігі</td> <td>Бұқаралық ақпараттар</td> <td>Іс-қағаздар, құжаттар</td> </tr> </tbody> </table>		1- Мәтін	2- мәтін	Стиль	Публицистикалық	Ресми	Ерекшелігі	Бұқаралық ақпараттар	Іс-қағаздар, құжаттар	6	
	1- Мәтін	2- мәтін										
Стиль	Публицистикалық	Ресми										
Ерекшелігі	Бұқаралық ақпараттар	Іс-қағаздар, құжаттар										
3	Шындық: ВС	1										
	Жалған: AD	1										

Барлығы	10	
---------	----	--

Жазылым

№	Балл	Сипаттамасы	Қосымша ақпарат
1	9-10	Орындалған тапсырмада көркем тіл құралдары орынды қолданылған. Ойын еркін әрі нақты көркем тілмен жеткізеді. Сөйлем ішінде және соңында кездесетін тыныс белгілері сауатты қойылған.	
	7-8	Орындалған тапсырмада көркем тіл құралдары үйлесімділікке сай қолданылған. Ойын дәл әрі көркем тілмен әсерлі береді. Сөйлем ішінде және соңында кездесетін тыныс белгілерді қоюда қателер жіберілмеген.	
	5-6	Орындалған тапсырмада көркем тіл құралдарының бір шамасы ғана қолданылған. Ойын дәл әрі көркем тілмен әсерлі береді, десек те бірізділік сарыны байқалады. Сөйлем ішінде және соңында кездесетін тыныс белгілерін қоюда біршама қателер жібереді	
	3-4	Орындалған тапсырмада көркем тіл құралдары аз қолданылған.. Ойын еркін , нақты білдіргенімен, жүйесіздік байқалады. Сөйлем ішінде және соңында кездесетін тыныс белгілерін қоюда қателер жібереді.	
	1-2	Орындалған тапсырмада көркем тіл құралдары аз қолданылған немесе мүлдем қолданылмаған. Сөздер кейде анық емес. Сөйлем ішінде және соңында кездесетін тыныс белгілердің дұрыс қойылмаған, сөйлемнің мағынасын түсінуде кедергі келтіреді.	

№2 («Қазақ тілі» пәні бойынша)

1. Аты-жөні: Кайрашова Дидар Еркиновна, еңбек өтілі: 24 жыл, санаты: жоғары, педагог-зерттеуші, өңір: ШҚО, Семей қаласы, мектеп атауы: «№30 ЖОББМ» КММ

2. А., 7-сынып

3. А. көру қабілеті өте төмен, дәрігерлердің ескертуі бойынша көзге көп салмақ түсіруге мүлдем болмайды. Көзінің нашар көретініне қарамастан, А. сабаққа деген құлшынысы жақсы. Ол сабақ процесінде тыңдалым мен айтылым тапсырмаларын өте жақсы орындайды, яғни тыңдаған материалын түсінікті түрде айтып бере алады. Ал, оқылым мен жазылым тапсырмалырына келгенде мүдіріп қалады, оның себебі бұл тапсырмалар оның көзіне салмақ түсіреді де, А. өз деңгейінде орындай алмай қалады.

4. А. ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін сабақта тыңдалым мен айтылым тапсырмаларына негізделген тапсырмаларды беруге, кері байланыстардың өзін ауызша бергізуге тырысамын. Топ болып жұмыс жасаған кезде, көбіне спикер болғызамын.

5. Қазақ тілі пәнінен БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын дайындағанда тыңдалым мен айтылым тапсырмаларын қызықтырақ етіп дайындауға тырысамын. Оқылым мен жазылым тапсырмаларының көлемін азайтамын және оларды сурет немесе әртүрлі графикалық кестелер түрінде бересмін.

6. Бұл жұмысымда тиімді болған әдіс-тәсілдер: сыни тұрғыдан ойлау, дамыта оқыту, дифференциалды оқыту және АКТ-ны қолдану, графикалық диктанттар, т.б. АКТ-ны қолдануды әлі де шыңдау керек деп ойлаймын (әртүрлі платформаларда жұмыс жасау).

2-ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

«Сүйіспеншілік пен достық» бөлімі бойынша жиынтық бағалау

Оқу мақсаты	7.Т/А3. Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу 7.ӘТН3. Фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолдану
Бағалау критерийі	- Мәтіндегі негізгі ақпарат пен көзқарасты табады - Фразеологизм, мақал-мәтелдердің көркемдік ерекшеліктерін ажыратады - Сөйлемде тиімді қолданады
Ойлау дағдыларының деңгейі	Білу және түсіну
Орындау уақыты	15-20 минут

1-тапсырма

Мәтінді мұқият тыңдап, мазмұндаңыз, ондағы тірек сөздерді, негізгі және қосымша ақпараттар мен көзқарастарды табыңыз.

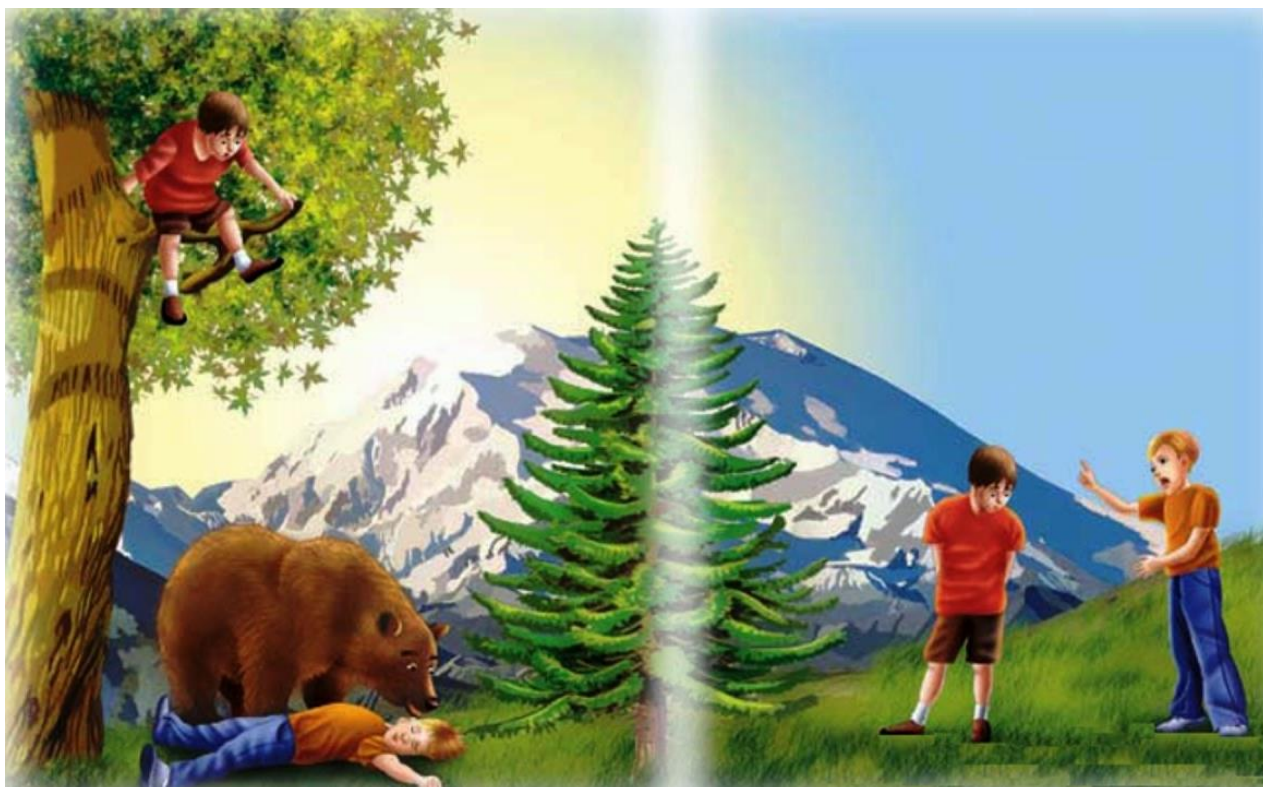
<https://youtu.be/gH3zqZPR4EQ> сілтемесі арқылы «Адал дос» ертегісін тыңдату.

Негізгі ақпарат	Қосымша ақпарат	Көзқарас
1.	1.	1.
2.	2.	2.
3.	3.	3.

2-тапсырма

«Жігітті жолдасына қарап бағала» дегенді қалай түсінесіз?

Фразеологизм, мақал-мәтелдерді қолдана отырып, сурет бойынша қысқаша әңгіме құрыңыз. Әңгіменің құрылымын сақтаңыз /кіріспе, негізгі, қорытынды бөлім.

Бағалау критерийі	№ тапсырма	Дескриптор	Балл
		<i>Білім алушы</i>	
Мәтіндегі негізгі ақпарат пен көзқарасты табады.	1	мәтіннің мазмұнын ашады; тірек сөздерді	1
		негізгі ақпараттарды анықтайды; қосымша ақпараттарды анықтайды;	1
			1
Фразеологизм, мақал-мәтелдердің көркемдік ерекшеліктерін	2	тақырыпты ашады; әңгіме құрады;	1
		әңгіме құрылымын	1
Сөйлемде тиімді қолданылы		көркемдегіш құралдарды тиімді қолданады.	1
Барлығы			10

№3 («Қазақ тілі» пәні бойынша)

1. Аты-жөні: Жанузакова Индира Кабылқалықовна, еңбек өтілі: 25 жыл, санат: педагог-зерттеуші, өңір: ШҚО, мектеп атауы: Өскемен қаласы әкімдігінің «№15 орта мектебі» КММ.

2. Р., 9-сынып

3. Р. есту қабілеті мен сөйлеу қабілеті нашар дамыған, бірақ қатты сөйлегенде естиді және сөйлеу тілінде мүкістігі болса да, айтқанын түсінуге болады. Тапсырманы қаттырақ, асықпай және бірнеше рет қайталап айтуды қажет етеді. Нашар естігендіктен сөздік қоры аз, мәтіннің мазмұнын толық түсіне алмайды, өз ойын жеткізуде қиналады. Есту аппаратын қолданбайды, себебі үзіліс кезінде ыңғайсыздық тудырады. Р. «күшті» жағы – әлеуметтік ортаға бейімделген, өз құрбы-құрдастарымен еркін араласады, сыныптастарының ортасында беделді, спортпен шұғылданады және жүлделі орындары көп. Топтық жұмыс барысында сурет салу тапсырмаларын орындайды. «Әлсіз» тұстары – естімей қалған кездері өзін ыңғайсыз сезінеді, оқуға деген ынтасы орташа.

4. Р. ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін сабақта ауызша сөйлеу тілін дамытуға бағытталған және өз ойын, пікірін білдіруге бағытталған тапсырмалар беруге тырысамын. Көрнекіліктерді, видео және аудио жазбаларды, өз ойын айтуда клише сөздерді қолдану сияқты тәсілдерді қолданамын.

5. БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын әзірлеу кезінде Р. ерекшеліктерін ескере отырып жеке тапсырмалар дайындаймын. Берілген мәтіннің үлкен шрифтпен жазылуына, көлемі шағын болуына және мәтіннің тілінің жеңіл әрі түсінікті болуына көңіл аударамын. Тапсырмалардың санын аз қылып құрамын.

6. БЖБ мен ТЖБ тапсырмаларын құруда «СВОТ талдау» әдісін, сәйкестендіру тестін, жабық сұрақтар құру, «РАФТ» стратегиясын, мәтін бөліктеріндегі негізгі ойды анықтау, графиктік мәтінді сөз мәтінге айналдырып жазу, мәтіннен тірек сөздерді анықтау, тақырыпқа қатысты терминдерді теріп жазу, мәселеге қатысты комментарий жазу сияқты әдістер мен тәсілдерді қолдануым тиімді болды. Баланың өз ойын, пікірін білдіретін тапсырмаларды дұрыс құруды әлі де ойластыру керек деп санаймын.

4-тоқсан бойынша «Қазақ тілі» пәнінен жиынтық бағалауға арналған тапсырмалар

«Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану» бөлімі бойынша жиынтық бағалау

Оқу мақсаты	9.1.3.1 Тындалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу
Бағалау критерийі	Ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстырады

Ойлау дағдыларының деңгейі:	Қолдану
------------------------------------	---------

Тапсырма

Мәтінді мұқият тыңдаңыз. Ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыру үшін берілген кестені толтырыңыз.

Қазақстанның табиғат жағдайлары алуан түрлі. Қазақстан территориясы кең байтақ жерді алып жатыр. Қазақстандағы қалыптасқан экологиялық жағдайды қанағаттанарлық деп айта алмаймыз. Қазақстандағы қазіргі кездегі экологиялық мәселелерге байланысты бірнеше экологиялық аймақтарын көрсетуге болады.

Каспий маңы, мұнай өндіру мен өңдеу салаларына маманданған облыстар кіреді. Бұл аймақтағы приоритетті мәселе – табиғи ортаның мұнаймен ластануы. Каспий теңізінде бекіре мекен етеді. Ол ең жоғары сапалы уылдырықтың 95%-ын береді де, оның беретін табысы 10 млн. долларды құрайды. Шектен тыс аулаумен қатар теңіз суының мұнаймен ластануы оның санын кемітеді.

Қазақстанның шығысы – өнеркәсібі жоғары дамыған аймақ. Ірі түсті және қара металлургия, энергетикалық комплекс шоғырланған. Бұл аймақтағы мәселелер – қоршаған ортада өндірістік қалдықтардың жиналуы, атмосфералық ауаның ластануы, ормандардың деградациясы, ерекше қорғауға алынған территориялардың жеткіліксіздігі.

Оңтүстік аймақтардағы негізгі экономикалық мәселелер – су ресурстарының жетіспеуі, су көздерінің шайынды сулармен ластануы, табиғи және мәдени ескерткіштердің бұзылуы.

Мәселенің өзектілігі	
Мәселенің туындау себебі	
Өмірмен байланысы	
Мәселеге қатысты пікір	
Мәселені шешу жолдары	

Бағалау критерийі	№ тапсырма	Дескриптор Білім алушы	Балл
Ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстырады	1	мәселенің өзектілігін айқындайды; өмірлік мәселелермен байланыстырады; мәселеге қатысты пікір білдіреді; шешу жолдарын ұсынады.	2 2 2 2
Барлығы:			8

№4 («Қазақ тілі» пәні бойынша)

1. Аты-жөні: Жолдыбаева Думан Спатаевна, еңбек өтілі: 21 жыл, санаты: педагог-зерттеуші, өңір: Қарағанды облысы Сәтбаев қаласы, мектеп атауы: «№16 жалпы орта білім беретін мектебі» КММ қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі.

2. Ж., 5-сынып.

3. Білім алушы үйде оқиды. ҚР Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 20 қыркүйектегі №469 бұйрығының «Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған 5-10 сыныптары үшін «Қазақ тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде)» 72-қосымшасы бойынша білім алды. Жеңіл әрі қысқа түсіндірген ұнайды. Блум таксономиясының білу, түсіну деңгейіндегі тапсырмалар берілді. Сабақты түсіндіргенде, тапсырманы орындағанда мейірімділікті қажет етіп отырады. Өзіне көп көңіл бөлгенді ұнатады. Тапсырманы ыждахатпен орындайды. Қиындау болса ойын ашық айтады. Логикасы жақсы. Әлсіз тұстары ұмытып қалады. Жасқаншақтау. «Кешіріңіз мұғалім, ұмытып қалдым» деп көбірек айтады.

4. Мен үнемі оған жаңа нәрсе айтуға ұмтыламын. Есте сақтау қабілетін дамыту үшін жаттығулар жасаймыз. Қысқа өлең шумақтарын жаттатқызамын. Жеңіл тапсырмалар беремін. «Иә, жоқ» әдісі, «Бес жолды тізбек», «Араласып кеткен оқиғалар», «серіппелі сауал», «Өрмекші торы», «ББҮ» әдісі көп көмегін тигізеді. Блум таксономиясының білу, түсіну деңгейіндегі тапсырмалар. Білім алушы жоғары ойлауды қажет ететін тапсырмаларды орындай алмайды.

5. Баланың білім, білік, дағдысын ескере отырып тапсырмаларды жеңіл түрде әзірлеймін. Эссе жазу, мазмұнын жазу дегенге шорқақтау. Денсаулығына байланысты тез шаршап қалады. Сондықтан жазылым, айтылым дағдыларын меңгертуде белгілі бір критерийлерге сай диктант жазғызамын, мазмұнын айтқызамын.

6. Баламен жұмыс жасаған сайын әдістерді өзгертуге тырысып отырдым. Себебі бала тез жалығады. Оның шаршамауын, сабаққа ынтасын ояту үшін «Таным әрекеттерін түзету» сабағын қоса өткізіп, онда дамытушы ойындар, «Менің көңіл күйім» жаттығуын, графикалық диктант, «Күннің шуағы», «Кімде қандай қасиет бар?» жаттығуын бірге орындаймыз.

5-сынып, үйден оқитын бала үшін әзірленген

Сыныбы _____

Оқушының аты-жөні _____

«Менің мектебім» бөлімі бойынша жиынтық бағалау

Оқу мақсаты	5.1.1.1 дауысты және дауыссыз дыбыстарды білу 5.1.2.1 буынның түрлері туралы түсінік алу; 5.1.2.2 ашық буынның анықтамасын білу, мысал келтіру
Бағалау критерийі	Дауысты және дауыссыз дыбыстарды анықтайды; буынға бөледі, ашық буынның анықтамасын біледі
Ойлау дағдыларының деңгейі	білу, түсіну
Орындау уақыты	15-20 минут

1-тапсырма. Дауысты дыбыстардың астын сыз (1 балл).

Кереге, уық, шаңырақ, сықырлауық, киіз үй, түндік, туырлық, үзік, киіз есік.

2-тапсырма. Берілген сөздердің дауыссыз дыбыстарын ажыратып жаз. (2 балл)

Күз, саңырауқұлақ, орман, жаңбыр, бау-бақша, бидай, астық, қырман, егін, диқан.

3-тапсырма. Көкөністердің атын жаз. Дауысты дыбыстардың түрлерін ажырат (2 балл)

Суреттегі көкөністердің атын жаз.

4-тапсырма. Сөздерді буынға бөліп жаз. Ашық буынның анықтамасын жаз (2 балл)

Отын, өмір, егеу, ожау, ата, әке, аға, ана, кеме, жеті, асау, терезе, бетеге.

Сыныбы _____

Оқушының аты-жөні _____

«Қазақ тілі» пәнінен I тоқсан бойынша жиынтық бағалау

1.Тыңдалым және айтылым тапсырмасы. Тапсырманы мұқият тыңда. Өлең шумағы не туралы баяндалғанын айт.

[10]

Білімнің мен көктедім

Алтын ұям – мектебім,
Біліммен көктедім.
Саған деген жүректе
Ақ алғысым көп менің.
Келдім сені сағына,
Күй нұрыңды жаныма.
Күй нұрыңды жаныма,
Сусындайын тағы да.

2. Көп нүктенің орнына қатаң дауыссыздарды қойып, астын сыз.

Ғалым Шоқан

Шоқанды әже...і жеті жасында ауыл мек...ебіне оқуға береді. Зерек бала саба...қа алғыр болады. Әсіресе тарих, жағрапия пәндерін өте жақсы оқиды.

Шо...ан мекте...те жүрген күннен-ақ қазақ тари...ын көп зерттейді. Халық мақалдарын, аңыз әңгімелерін жақсы біледі. Мек...еп ұстаздары Шоқанды үлкен ғалым болады деп оның келе...егінен үміт күтеді.

Бағалау критерийі	Білім алушы негізгі ақпаратты анықтайды, белгілі бір заттың, қимылдың атауы екенін ажыратады, буынға бөледі, ашық буынның анықтамасын біледі
Ойлау дағдыларының деңгейі	түсіну, қолдану
Орындау уақыты	15-20 минут

1-тапсырма. Анықтаманы толықтыр:

Ашық буын дегеніміз – _____

Мысалы: _____

(3 балл)

2-тапсырма. Мына сөздердің кестедегі қай топқа тиісті екенін тап және оларды кестеге орналастыр.

Алма, сары, алаң, қызыл, халық, жүгірді, тапты, бесеу, екі, ойнайды, Қанат, көк, дәптер, өзен, келді, қоңырау, алты, он бес, отын, көгілдір, ұзын, секірді, оқыды.

Заттың аты кім? не?	Заттың сыны Қандай?	Заттың саны Қанша? неше?	Қимылдық атау Не істеді? қайтті?

(4 балл)

3-тапсырма. Мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну, дауыстап оқу.

Қазақстан

Біздің Отанымыз – Қазақстан. Қазақстанымыздың өз туы, елтаңбасы, әнұраны бар. Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті –Нұрсұлтан

Назарбаев. Қазақстанымыздың жаңа елордасы – Нұр-Сұлтан қаласы. Астанамызда көптеген ұлт өкілдері тұрады. Астанамыз күннен-күнге өсу үстінде. Қазақстан – үлкен мемлекет.

(2 балл)

Сыныбы _____

Оқушының аты- жөні _____

Қазақ тілі пәнінен II тоқсан бойынша жиынтық бағалау

1. Тыңдалым және айтылым тапсырмасы. Тапсырманы мұқият тыңда. Не туралы баяндалғанын айт.

[10]

2-тапсырма. Өлең жолдарындағы асты сызылған сөздердің синонимдерін тауып, мәтінге өзгерту енгіз.

Нан қадірін білемін,

Әнге толы жүремін.

Өссем, диқан кетпенін

Иығыма ілемін.

Синонимдер: қастерлеу, сыйлау, жырға, өлеңге.

[3]

3-тапсырма. Берілген сөздердің антонимін тап.

Дос – _____ Ер – _____

Алыс – _____ Кәрі – _____

Үлкен – _____ Ақ – _____

Жоғары – _____ Жеңіл – _____

Биік – _____ Жаға – _____

[5]

4-тапсырма. Сөздерді оқы. Сөздердің негізгі түбірін шартты белгімен сыз. Су, сулық сусын, суат, сулы, орын, орындық, орында, орнат, балалы, балақай, балақан, баладай.
Сөздің мағына беретін ең түпкі бөлшегін жаз. _____

[2]

5-тапсырма. Диктант жазады. сауатты, әдемі жазу керек

[10]

Сыныбы _____

Оқушының аты-жөні _____

«Қазақ тілі» пәнінен III тоқсан бойынша жиынтық бағалау

1.Тыңдалым және айтылым тапсырмасы. Мәтінді мұқият тыңда не туралы баяндалғанын әңгімелеп айт. қазақ халқының ұлттық құндылықтарына жататын киіз үйдің бөліктерін ата.

Киіз үйдің киіздері

Киіз үй төрт түрлі киізбен жабылады. Олар: туырлық, түндік, үзік, киіз есік. Бірінші туырлық жабылады. Оның үстінен үзік жабылады. Ең сыртынан шаңырақтың үстіне түндік жабылады. Түндіктің төрт бауы болады. Бұл баулары керек

кезінде түндікті ашуға, жабуға пайдаланылады. Киіз үйдің сыртынан үш жерден белдеу байланады. Қатты жел, дауыл болғанда киіз үй құлап қалмау үшін сыртынан жуан арқан белбеумен тартып, жерге қағылған қазыққа байлап қояды. Киіз үйдің басқұрлары, баулары әшекейлі, әдемі болады.

[10]

2. Қосымша неше түрге бөлінеді?

- А) бір
- Ә) үш
- Б) екі

[1]

3. Жұрнақ тіркелген туынды түбірді тап.

- А) құлындар
- Ә) құлыншақ
- Б) құлыным

[1]

4. Сөз құрамы қандай бөлшектен тұрады?

- А) түбір мен қосымшадан
- Ә) қосымша мен жалғаудан
- Б) жұрнақ пен қосымшадан

[1]

5. Сөзге жұрнақ пен жалғауы қатар тіркелген сөзді тап.

- А) балықшы
- Ә) балықшылар
- Б) балықты

[1]

6. Көптік жалғауы тіркелген сөзді тап.

- А) қарлығашым
- Ә) қарлығаштар
- Б) қарлығашқа

[1]

7. Сөз тіркестерін оқы. Мағынасына қарап дұрыс жалғауды қой. Артық жалғауды сызып таста.

ға тің пен і
 Тау — бару. Шөп — арасы. Күрек — қазу. Дала гүл — .
 ге тың пан ы

[5]

8. **Жазылым.** Диктант жазады. Сауатты, көркем жазу . Сөйлемдегі зат есімдерді тауып, астын сызады.

[10]

Сыныбы _____

Оқушының аты-жөні _____

«Ұлттық және отбасылық» бөлімі бойынша жиынтық бағалау

Оқу мақсаты	5.1.4.2 қосымшаның жұрнақ, жалғау болып екіге бөлінуін біледі 5.1.5.4 зат есімнің септелуі туралы жалпы түсінік. Септік жалғауларының аттары 5.2.1.1 мәтіндегі негізгі ақпаратты түсініп, әңгімелеу
Бағалау критерийі	Зат есім туралы біледі. Септік жалғауларының аттарын айта алады. Жұрнақ, жалғаудың анықтамасын біледі
Ойлау дағдыларының деңгейі	білу, түсіну
Орындау уақыты	15-20 минут

1-тапсырма. Кестені толтыр.

Септіктер	Сұрақтары	Мысалдар
Атау септік	Кім? не?	Дәрігер, парта

(3 балл)

2-тапсырма. Мына сөздерге *-ша, -ше* жұрнағын тіркеп жаз.

Сандық – _____ Кілем – _____

Таяқ – _____ Көрпе – _____

Жұлдыз – _____ Күрке – _____

(1 балл)

3-тапсырма. Суретті қара. Не бейнеленгенін айт. Әжей не істеп жатыр? Текемет қандай? Текеметтің түсі қандай? Ұлттық құндылықтарға нелер жатады? Әңгімелеп бер.

(2 балл)

4-тапсырма. Әр жолдағы зат есімдерді қалдырып, артығын сызып таста.

1. Күн, Ай, жұлдыз, жарық _____

2. Терезе, есік, бөлме, кең _____

3. Кітап, дәптер, жыртылды, қалам _____

4. Әке, ата, әже, бесеу _____

(1 балл)

№5 («Қазақ әдебиеті» пәні бойынша)

1. Аты-жөні: Абдуайтова Куляш Жолдасовна, еңбек өтілі: 25 жыл, санаты: педагог-эксперт, өңір: БҚО Теректі ауданы, мектеп атауы: Подстепный №1 ЖОББМ

2. Д.І. ,8-сынып

3. Сынып ішінде өз ойын жеткізуге қымсынады, себебі аз-мұз тұттығатыны бар. Ойын жинақтай алмағандықтан, ойын ауызша жеткізуде қиналады. Жүргізіп оқуы жай. Жазу каллиграфиясы толық қалыптаспаған. Кейде баланың жазбасын оқу қиындық туғызады. Қазақ әдебиетінен тақырыпқа байланысты мәліметті, ұзақ шығарманы өз бетімен оқулықтан оқымағандықтан, тапсырмаларды да орындауда қиналып қалады. Соған қарамастан түсінбегенін мұғалімнен сұраудан қысылмайды, өз мүмкіндігінше қысқа болса да жауап беруге, жазба жұмыстарын орындауға тырысып отырады.

4. Бұл оқушының ерекше қажеттілігін қанағаттандыру үшін түсіндірмелі-иллюстративті әдісті көп қолдануға тырысам.

5. БЖБ, ТЖБ тапсырмаларын әзірлеуде жауап нұсқаларынан бір дұрысын таңдау, қысқа жауапты тапсырмалар, берілген сұраққа қысқаша жауап беретін тапсырмаларды, жазба жұмысын орындатуда (эссе, шығарма жұмыстарынан гөрі) ұсынылған қысқа ғана жазба жұмысын қорытындылау, жалғастыру, өз көзқарасын қысқаша білдіру тәрізді тапсырмаларды беріп отырамын. Сондай-ақ, көркем шығарманы өз бетімен оқымайтындықтан, тапсырма барысында тақырыпқа қатысты шығарма үзіндісін, яғни дайын ақпаратты ұсынып, сол үзіндіден сұраққа қатысты жауап табуға жетелеймін. Оқушының тақырыпты есіне сақтауы үшін иллюстрациялық суреттермен тапсырмалар орындатамын.

6. Жауап беруде оқушы сыныптастарының көмегін қажет етпейді. Өзгелерге алаңдамай, өз бетімен орындайды. Тақырып туралы, өтілген шығарма туралы түсінігі қалыптасқаны байқалды. Өз ойын жүйелеуге дағдылана бастады. Осы тұста оқушыға көлемі қысқа эссе, шығарма жұмыстарын өз бетімен орындауға жетелеуде әлі де тапсырмалар түрлерін ойластырып, шындалу қажет деп ойлаймын. Иллюстрациялық суреттермен тапсырма беруде әлі де күрделену қажет деп есептеймін.

7. Ерекше білім берілуіне қажеттіліктерін ескере отырып, БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын әзірлеу бойынша өз тәжірибеммен бөлісуді жөні көрдім. 8-сынып (оқыту-қазақ тілінде). Пәні – қазақ әдебиеті, 1-бөлім. 1-тоқсан БЖБ, ТЖБ тапсырмалары.

А бөлімі

**«Дананың сөзі – ақылдың көзі» бөлімі бойынша №1 жиынтық бағалау
8-сынып /1-тоқсан/**

Оқылатын шығарма	«Қорқыт ата жыры», «Байбөрі баласы Бамсы Байрақ туралы жыр»
Оқу мақсаты	8.2.1.1.Композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау

Бағалау критерийі	Композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдайды.
Ойлау дағдыларының деңгейі	Білу. Түсіну. Қолдану
Орындау уақыты	25 минут

1-тапсырма

Қорқыттың «Байбөрі баласы Бамсы – Байрақ туралы» жырынан алынған төмендегі үзіндіге сүйеніп, композициялық құрылымын тауып сәйкестендір.

1-үзінді

...Баяндүр хан тойына Байбөрі бек те келді. Баяндүр ханның қарсы алдында найзасына сүйеніп, Қара Көне баласы Қара Бодақ, оң жағында Қазанның баласы Ораз, солында Қазылық Оғыз бектің баласы Иекенк тұрған еді. Мұны көргенде Байбөрі бектің көкірегі қарс айрылды. Өкіріп жылап, қолына орамалын алып, көздерін сүртті.

Сонда бүкіл оғыз елінің тірегі, Баяндүр ханның күйеуі Қазан-Салор тізерлеп отырып, Байбөрі бекке үңіле қарады да: «О, Байбөрі бек, мұнша неге қайғырасың?» - деп сұрады. «Хан Қазан, қалай жылап, қайғырмасын? Басына менің тәжімді киер ұл жоқ. Өкшемді басар іні жоқ. Мен құдайдың қарғысына ұшыраған жан болдым. О, бектерім, мен өзімнің тәжім мен тағымның қамын жеп қайғырып отырмын. Күнім жетсе, бір күні өлемін. Өле қалсам, орныма, үйіме кім не болмақ?» - деді Байбөрі. «Бар тілегің сол ма?» - деді Қазан. Байбөрі оған: «Иә, бар тілегім сол, менің де ұлым болып ол Баяндүр ханның алдында қызмет істеп тұрса, соны көріп мен де қуанышты болар едім, қайғым кетіп, мақтанар едім», - деді.

Бұл сөзді есіткенде барлық оғыз елінің бектері қолдарын жайып, жүздерін көкке жая жалбарынып, «Тәңірі саған ұл берсін», - десті. Ол заманда бектердің алғысы да, қарғысы да қате кетпей, дұғасы қабыл болушы еді. Сол кезде перзентсіз Байбіжан орнынан тұрып: «Бектер, маған да бір тілек бата беріңдер, тәңірі маған да бір қыз берсе екен», - деді. Барлық оғыз елі қол жайып, оған да дұға оқыды. «Тәңірі жарылқаса, сен де қызды боларсың», - десті. «О, бектер, егер көк тәңірі маған қыз беретін болса, оны мен Байбөрінің баласына бесікте жатқанда қоссам деймін, осыған сіздер куәлік етіңіздер», - деді.

Күндерден күн өтіп, тәңірі Байбөріге ұл, Байбіжанға қыз берді. Мұны есіткенде, бүкіл оғыз елі қуанып, той жасады.

Үзінді желісі		Композициялық құрылысы
Байбөрінің бек балаларын көріп, қайғыға батуы		1-басталуы

Барлық оғыз елінің тілегі		3-шиеленісуі
Байбөрі ханның тойына Байбөрі бектің келуі		2-байланысы
Бата-тілектерінің қабыл болып, оғыз елінің қуануы		4-шарықтау шегі
Байбіжанның да бата сұрауы		5-шешімі

[5]

2-тапсырма. Үзіндінен төмендегі суретте бейнеленген оқиғаға сәйкес сөйлемді тауып жаз.

2-үзінді:

...Саудагерлер ұйқыда жатқанда, бес жүз гәуір олардың қосына тиіп, дүниелерін тонап алды. Саудагерлердің үлкендері тұтқынға түсіп, кішілері оғыз еліне қарай қашты. Келсе, оғыз жерінің шегіне ала шатырлар тігілген екен, онда хан баласындай бір сұлу жігіт отыр, оңы мен солында қырық жігіт. «Бұл оғыз елінің жақсы жігіті болар, соған барып көмек сұрайық», - десті олар. Саудагерлер оған келіп: «О, жігіт, бек жігіт... Біздің сапар шегіп, оғыз елінен кеткенімізге он алты жыл болыпты. Біздер оғыз бектеріне гәуірлер елінен сирек кездесетін қымбат заттар алып келе жатыр едік. Бізге Оник қамалында жатқан бес жүз гәуір шапқыншылық жасап, менің ағам солардың қолында кетті. Олар біздің алып келе жатқан барлық бұйымдарымызды тонап алды. О, жігіт, көмек көрсетіп, жаудан кегімді алып бер», - деді. Мұны естігенде, жас батырдың шарап ішіп отырған алтын кесесі қолынан түсіп кетті. «Не айтып тұрсың? Сол жерге мені бастап алып жүріңдер, жүйрік атымды ерттеңдер, жарақ-жабдығымды түгелдеңдер, мені сүйетін жігіттер түгел атқа мінсін», - деді. Екі ауыз сөзге келместен, ол гәуірлерге қылыш жұмсап, қырғидай тиді. Басын көрсеткендердің бәрінің де қыл мойнынан қылыш ұрып, қыра берді.

		Үзіндідегі оқиғаның шиеленісуін табады	1
		Үзіндідегі оқиғаның шарықтау шегін табады	1
		Үзіндідегі оқиғаның шешімін табады	1
	2	Үзіндіден төмендегі 1-суретте бейнеленген оқиғаға сәйкес сөйлемді тауып жазады.	2
		Үзіндіден төмендегі 2-суретте бейнеленген оқиғаға сәйкес сөйлемді тауып жазады.	2
Барлық балл			9

«Дананың сөзі – ақылдың көзі» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған ақпарат (рубрика)
«Қорқыт ата жыры», «Байбөрі баласы Бамсы Байрақ туралы жыр»
Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийі	Оқу жетістігінің деңгейі		
	Төмен	Орта	Жоғары
Композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдайды.	Үзіндідегі оқиғаның композициясын тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдауда қиналады.	Үзіндідегі оқиғаның композициясын тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдауда қателеседі.	Үзіндідегі оқиғаның композициясын тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдайды.
	Суреттерде бейнеленген оқиғаға сәйкес сөйлемді үзіндіден тауып жазуда қиналады.	Суреттерде бейнеленген оқиғаға сәйкес сөйлемді үзіндіден тауып жазуда қателеседі.	Суреттерде бейнеленген оқиғаға сәйкес сөйлемді үзіндіден тауып жазады.

А бөлімі

«Дананың сөзі- ақылдың көзі» бөлімі бойынша № 2 жиынтық бағалау
8-сынып /1-тоқсан/

Оқылатын шығарма	Қожа Ахмет Яссауи «Диуани хикмет», Ақтамберді Сарыұлы «Күлдір-күлдір кісінетіп», «Балаларыма өсиет»
Оқу мақсаты	8.1.1.1. Әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау
Бағалау критерийі	Әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтайды
Ойлау дағдыларының деңгейі	Білу. Түсіну. Қолдану
Орындау уақыты	25 минут

1-тапсырма.

1. Кестеде берілген ақпараттардың шындық немесе жалған екендігін анықтаңыз.

№	Шығармадан үзінді	Шындық	Жалған
1	«Күлдір-күлдір кісінетіп» өлеңінде Ақтамберді ақын жұртшылықты ерлікке үндейді.		
2	«Үлкен-кіші адамнан ибалық әдет кетті, Момынға телі-тентек зақым етті...»,- деп Қожа Ахмет Яссауи адамның қоғамдағы қызметін сөз етеді.		
3	«Балаларыма өсиет» өлеңі арқылы ақын жас ұрпақтың бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығаруы елді мақсатына жеткізерін ескертеді.		

[2]

2. «Балаларыма өсиет» өлеңінде ...

- А) ақынның жеке ой-толғаныстары беріледі.
- В) ғашығына деген сағынышын сыр қылып шертеді.
- С) жас кезден өмірдің мәнін түсіне білуге шақырады.
- Д) балаларын тірліктегі бірлікке, талап-мұратқа, татулыққа үндейді.
- Е) туған жер үшін күресті, ерлікті жырлайды. [1]

2-тапсырма.

1. Шығарма үзінділеріне сәйкес суреттерді тап.

Майданды дабыл қақтырып,
Ерлердің жолын аштырып,
Атасы басқа қалмақты
Жұртынан шауып бастырып...
«Күлдір-күлдір кісінетіп»

A

Қылмаңыздар кепиет,
Бірлігіңнен айырылма,
Бірлікте бар қасиет
Татулық болар береке.
«Балаларыма өсиет»

B

Айтылған сөз, уәденің байламы жоқ,
Жалғандыққа шындықтың қайраны
жоқ,
Шындықты айтып осылай
шырқыраған,
Құл Қожа Ахмет сөзінің жалғаны
жоқ.
«Диуани хикмет»

C

[3]

2. Ақтамбердінің «Күлдір-күлдір кісінетіп» толғауының эпилогын анықтаңыз.

- A) Күлдір-күлдір кісінетіп,
Күренді мінер ме екеміз?!...
- B) Ор қояндай жүгінтіп,
Аш күзендей бүгілтіп,
Жолбарыстай шұбарды
Таңдап мінер ме екеміз?!...
- C) Осындай берген дәулетті
Көтеріп тұра алар ма екеміз?!
- D) Тобылғы сапты қамшы алып,
Тұмар мойын ат мініп,
Қоныс та қарар ма екеміз!

[1]

Бағалау критерийі	№ Тапсырма	Тапсырма	Балл
		Білім алушы	
Әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін эпилог, прологтарды анықтайды	1	Шындық Жалған Шындық	2
		Өлеңдегі көтерілген мәселені табады	1
		Үзіндіге сәйкес 1-суретті табады	1
		Үзіндіге сәйкес 2-суретті табады	1
		Үзіндіге сәйкес 3-суретті табады	1
	2	Шығарма эпилогын анықтайды	1
Барлық балл			7

«Дананың сөзі – ақылдың көзі» бөлімі бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған ақпарат (рубрика)

Қожа Ахмет Яссауи «Диуани хикмет»,
Ақтамберді Сарыұлы «Күлдір-күлдір кісінетіп», «Балаларыма өсиет»

Білім алушының аты-жөні _____

Бағалау критерийі	Оқу жетістігінің деңгейі		
	Төмен	Орта	Жоғары
Әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау	әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилогын, прологын анықтауда қиналады	әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилогын, прологын анықтауда қателеседі	әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилогын, прологын анықтайды

1-тоқсан бойынша жиынтық бағалау спецификасы
Тоқсан бойынша жиынтық бағалауға шолу

Ұзақтығы – 40 минут

Түсіну және жауап беру – 10 минут

Анализ және интерпретация – 10 минут

Бағалау және салыстыру – 20 минут

Балл саны – 30

Тапсырма түрлері

Көп таңдауы бар сұрақтар

Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтар

Жазбаша жауапты қажет ететін сұрақтар

Жиынтық бағалаудың құрылымы

Тоқсандық жиынтық бағалаудың нұсқасы 3 бөлімнен тұрады: бірінші бөлім – түсіну және жауап беру, екінші бөлім – анализ және интерпретация, үшіншісі – бағалау және салыстыруды тексеруге арналған.

Тоқсандық жиынтық бағалау тапсырмаларының сипаттамасы

Тапсырма	Қамтылатын мақсаттар	Тапсырма түрлері	Тапсырмалар сипаттамасы	Орындау уақыты, минут	Балл
1-5	8.1.4.1.Көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану	Жауап нұсқаларынан бір дұрысын таңдау/ жабық сұрақтар	Тапсырма жеке орындалады. Оқушылар оқыған шығармалары негізінде берілген сұрақтарға жауап береді.	10	5
6-9	8.1.1.1.Әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау. 8.2.1.1.Композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа	Толық жауапты қажет ететін сұрақтар	Оқушылар оқыған шығармалары негізінде берілген сұрақтарға жауап береді.	10	15

	қарай талдау. 8.2.2.1 Автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым – қатынасының тілдік көрінісін талдау;				
10	8.3.3.1.Шығарманың көркемдік–идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу	Жазбаша жауапты қажет ететін сұрақтар	Берілген тақырыпқа өз көзқарасын білдіріп, жазба жұмысын жазады.	20	10
Барлығы				40 минут	30

«Қазақ әдебиеті» пәнінен 1-тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары

1-бөлім. Дананың сөзі - ақылдың көзі

Оқылатын шығармалар: Қорқыт «Байбөрі баласы Бамсы-Байрақ туралы жыр», Қорқыттың нақыл сөздері, Ахмет Яссауи «Даналық кітабы», Ақтамберді Сарыұлы «Күлдір-күлдір кісінетіп», «Балаларыма өсиет», Шалкиіз жырау «Би Темірге бірінші толғауы»

1-бөлім.

1. «Қорқыт ата кітабына» енген әңгімелер бір кезде оғыздарға қараған өлкелерді жайлаған халықтардың ертегі –аңыздарынан алынып құрастырылған. Сондықтан «Қорқыт ата кітабын» бір ғана халық меншіктене алмайды. Онда қазіргі бірнеше түркі халықтарының үлесі бар»,- деген пікірді айтқан ғалым?

- A) Ә. Қоңыратбаев
- B) X.Сүйіншалиев
- C) В.Бартольд
- D)Э.Россен

[1]

2.Сопылық ілімнің негізін салған ойшыл, ақын

- A)Ахмет Ясауи
- B) Абай Құнанбаев
- C) Жүсіп Баласағұни

Д) Махмұд Қашқари

[1]

3. «Хикмет» сөзінің мағынасын тауып көр.

- А) Адами құндылықтардың ең жоғарғысы, ақиқатты негіздеу
- В) Айтылған ойдың шындыққа сәйкес келдіруін білдіретін ұғым
- С) Діни ұғым бойынша күнәһар адамға о дүниеде азап көрсететін жер, тозақ
- Д) Сопылық ілімде Алланы еске алу, оны ұмытпай ойлау дегенді білдіреді.

[1]

4. Балаларын тірліктегі бірлікке, талап-мұратқа, татулыққа үндейтін Ақтамберді жыраудың қай шығармасы екенін көрсет.

- А) «Балаларыма өсиет»
- В) «Көк көгершін, көгершін»
- С) «Күлдір-күлдір кісінетіп»
- Д) «Өмірің өтпес үшін надандықпен»

[1]

5. Шалкиіз ақын Би Темірдің теріс пиғылды қызметшілердің сөзіне еруіне өкінішін өлеңнің қай бөлшегінде (жолдарында) қолданады?

- А) Сұлтан ием, сен менің
Бармай тапқан
Қағбамсың!
- В) Жақсыдан мені кем көрдің,
Жаманыңмен тең көрдің.
- С) Жоғары қарап оқ атпа,
Жуық түсер қасыңа
- Д) Тал бойыма қол артсаң,
Күліктен бек ұнармын.

[1]

2-бөлім.

6. Қорқыттың «Байбөрі баласы Бамсы – Байрақ туралы» жырының сюжеттік желісіне жоспар құр, эпилог, прологын анықта.

Сюжеттік жоспар:

Оқиғаның басталуы _____

Оқиғаның байланысуы _____

Оқиғаның дамуы _____

Оқиғаның шиеленісуі _____

Оқиғаның шарықтау шегі _____

Оқиғаның шешімі _____

Пролог	Эпилог

--	--

[5]

7. Қожа Ахмет Яссауидың «Диуан хикметіндегі» мына жолдардың мағынасын түсініп, көп нүктенің орнына тиістісін қойыңыз.

«Халайықтан кетті, момынға телі-тентек зақым етті»

- А) кек пен қасірет В) мейірім мен рақым С) қиял мен шындық
 Д) ыза мен жек көрушілік

[1]

8. Ақтамберді жыраудың «Күлдір-күлдір кісінетіп» толғауы бойынша кестені толықтырып көр.

Толғаудағы құндылықтар	Өз көзқарасыңыз. Толғаудан қандай қорытынды шығарар едің?

[4]

9. Автор бейнесін ашуда және тілдік көріністі төмендегі ретпен талдау жаса

Суреттендер	Салыстырындар	Зерттендер	Қолданындар
Шалкиіз жырау «Би Темірге бірінші толғауында» өзін қалай бейнелейді?	Би Темір мен жырауды не байланыстырады деп ойлайсың?	Би Темір кім болған? Қай кезеңде өмір сүрген?	Толғауда кездесетін көне сөздердің мағынасын түсініп, қолдан.

[5]

3-бөлім.

10. «Өтірік сөз өрге баспайды...» деген Қорқыттың ғибратты сөзін тақырып етіп алып, ұрпақ тәрбиесі туралы төмендегі ойды жағастырып, өзің қорытындылап көр.

Қорқыт ата - дана, ақылгөй ата болуымен бірге дарынды жырау, майталман күйші, қазақтың музыка аспаптары қобыз мен домбыраны алғаш

6	Шығарманың сюжеттік желісіне жоспар құрады.	3	
	Прологын анықтайды.	1	
	Эпилогын анықтайды.	1	
7	Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді тауып қояды	1	
8	Толғаудағы құндылықтарды табады	1	
	Өз көзқарасын жазады.	2	
	Өзі тұжырымдап, қорытындылайды	1	
9	Толғаудағы автор бейнесін талдайды	1	
	Автор бейнесін суреттеп, салыстырады	1	
	Дәлел келтіреді	1	
	Көне сөздерді қолданады	1	
	Толғаудан мысал келтіреді	1	
10	Ойды жалғастырады	2	
	Тақырыпқа сай ой-пікірін танытады	2	
	Өзіндік көзқарасын білдіреді	2	
	Жазба жұмысының құрылымын сақтайды	2	
	Өзіндік логикалық қорытынды жасайды	2	
Барлығы		30	

№ 6 («Русский язык и литература» пәні бойынша)

1. ФИО: Жауыншиева Гульбану Калимовна, стаж работы: 25 лет, категория: педагог-эксперт, регион: г. Алматы, наименование школы: ООШ №198.

2. А. ,6 класс

3. А. учится вместе со всеми учениками в классе, но для него готовлю отдельные задания. У А. задержка психического развития (ЗПР), проблема со зрением. Есть слабовыраженные отклонения в психическом развитии, недоразвитие речи, зрения. Основные трудности, которые он испытывает – это обучение. Ему очень сложно сделать над собой волевое усилие, заставить себя выполнить что-либо. Невнимательный, неустойчивый, сниженная концентрация, повышенная отвлекаемость.

4. Среда класса должна быть доступна для всех детей так, чтобы каждый ребёнок имел возможность участвовать в учебном процессе и взаимодействовать при этом со всем классом. Для детей с нарушением зрения очень важны вопросы освещённости и обзора в классной комнате. И хотя у каждого такого ребёнка могут быть специфические требования, общим будет являться то, что эти дети должны сидеть в самой светлой части класса, и в которой они лучше всего могут видеть наглядные пособия и учебные материалы. Я стараюсь придерживаться всего этого. Специальная педагогика исходит из того, что учиться могут все дети. Таким детям нужен индивидуальный подход, который направлен на создание благоприятных условий обучения, учитывающих как индивидуальные особенности каждого ребенка, так и специфические особенности, свойственные им. Для нас, учителей, главная трудность на уроке состоит в том, чтобы соотнести индивидуальные возможности детей с особыми образовательными потребностями, с необходимостью выполнения образовательного стандарта. Когда я объясняю новый материал, мой ученик выполняет самостоятельную работу по пройденной теме. Когда класс закрепляет новую тему, я оказываю индивидуальную помощь, дополнительно объясняю новый материал. На уроке с А. я использую карточки с разными заданиями (со словами – подсказками или с пропущенными словами, словосочетаниями. А также словарная работа по теме предыдущего урока. Словарную работу включаю обязательно (устно или по карточкам). Также использую наглядность (картинки, пособия, практический материал, предметы). Или же такое задание: в одном столбике даются понятия, в другом – определения этих понятий (ученик стрелочкой должен указать какому понятию соответствует то или иное определение). Особое внимание уделяю наглядностям, т.к. наглядное обучение упрощает восприятие материала. При объяснении нового материала использую схемы, таблицы, кластеры, зрительные стимулы (ИКТ-презентации, видеоуроки, видеофрагменты, мультфильмы и т.п.). Ко многим произведениям ученик выполняет рисунки и подписывает их отрывком из текста.

5 Все эти задания благоприятно отражаются при составлении заданий для данного обучающегося при проведении СОР и СОЧ в классе.

6. Для меня в моей работе эффективными оказались такие приемы и методы как: нарисуй рисунок к данному отрывку и подпиши, зрительный диктант, дополни предложения словами – подсказками, соедини стрелками какое понятие соответствует то или иное определение, словарная работа, придумай заголовок к тексту и т.д. Еще предстоит огромная работа над воспитанием усидчивости и внимательности.

ЗАДАНИЯ ПО СУММАТИВНОМУ ОЦЕНИВАНИЮ ЗА 2 ЧЕТВЕРТЬ

(инклюзивное обучение)

Суммативное оценивание за раздел «Климат: погода и времена года»
6 класс

Цель обучения	6.3.1.1 – понимать основную информацию; 6.4.6.1 – правильно писать слова и словосочетания;
Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> - Понимает основную информацию; - Рисует рисунок по тексту; - Правильно пишет слова и словосочетания;
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Навыки среднего порядка
Время выполнения	20 минут

Чтение. Задания

1. Прочитайте текст.

Зима (в сокращении...)

... Однажды ночью я проснулся от странного ощущения. Мне показалось, что я оглох во сне. Я лежал с открытыми глазами, долго прислушивался и, наконец, понял, что я не оглох, а попросту за стенами дома наступила необыкновенная тишина. Такую тишину называют «мертвой». Умер дождь, умер ветер, умер шумливый, беспокойный сад. Было только слышно, как посапывает во сне кот. Я открыл глаза. Белый и ровный свет наполнял комнату. Я встал и подошел к окну – за стеклами все было снежно и безмолвно. В туманном небе на головокругительной высоте стояла одинокая луна, и вокруг нее переливался желтоватый круг. Когда же выпал первый снег? Я подошел к ходикам. Было так светло, что ясно чернели стрелки. Они показывали два часа. Я уснул в полночь. Значит, за два часа так

необыкновенно изменилась земля, за два коротких часа поля, леса и сады заморозила стужа.

Через окно я увидел, как большая серая птица села на ветку клена в саду. Ветка закачалась, с нее посыпался снег. Птица медленно поднялась и улетела, а снег все сыпался, как стеклянный дождь, падающий с елки. Потом снова все стихло. Он долго смотрел за окно, вздохнул и сказал:

– Первый снег очень к лицу земле.

(По К. Паустовскому)

1. Озаглавь текст и нарисуй рисунок к этому отрывку;
2. Выпиши слова и словосочетания, которые соответствуют теме «Климат: погода и времена года»

Критерий оценивания	Дескрипторы	Балл
	<i>Обучающийся</i>	
Понимает основную информацию; Озаглавливает отрывок	Понимает основную информацию произведения;	1
	Озаглавливает отрывок;	1
	Рисует рисунок по теме;	1
Правильно выписывает слова по теме «Климат: погода и времена года»	Выписывает слова и словосочетания (4–5 слов и словосочетания);	5
	(допускает не более 3 грамматических ошибок)	1
Всего баллов		9

№ 7 («Русский язык и литература» пәні бойынша)

1. ФИО: Смаилова Батима Сайфуллаевна, стаж работы: 22 года, категория: педагог-исследователь, регион: Павлодарская область, г.Павлодар, наименование школы: ГУ «Средняя общеобразовательная школа №25 г.Павлодара»

2. К., 6 класс

3. «Сильные» стороны:

- любознательный;
- добродушный, доброжелательный;
- открытый;
- искренний;
- при желании любит читать короткие тексты;
- достаточно хорошая память;
- речь хорошая, словарный запас достаточный, может поддержать беседу.

«Слабые» стороны:

- неусидчивый;
- низкая концентрация внимания;
- неразборчивый, корявый почерк;
- любой предмет превращает в игрушку, любит ломать, рвать, но чужие вещи не трогает;
- любимым способом старается привлечь к себе внимание;
- с трудом выполняет правила поведения на уроке;
- без контроля учителя к уроку не готовится, требуется проконтролировать наличие учебных принадлежностей;
- затрудняется с пересказом;
- называет себя маленьким ребенком и хочет, чтобы окружающие именно так к нему и относились.

4. Индивидуальный подход. Общение без агрессии, доброжелательно. Стараюсь наладить его контакт с одноклассниками, демонстрируя положительные стороны обучающегося всему классу. Создаю ситуацию успеха.

Даю больше времени на выполнение заданий. Задания формулирую короткие. Читаю с объяснениями, комментариями, даю подробную устную инструкцию. То, каким образом будет выполнено задание, выбор оставляю за обучающимся (в устной или письменной форме, сразу дать ответ или через какое-то время, обучающийся может нарисовать свой ответ)

5. Задания короткие, с четкой пошаговой инструкцией.

1. Сокращен объем текстов для чтения и письма.
2. Использование иллюстраций, таблиц, видеофрагментов.
3. Дается больше времени на выполнение заданий.
4. Предлагаю максимально заполнять бланки ответов, так как обучающийся не любит писать.

6. Наиболее эффективными оказались задания на рисование, пересказ по видеофрагменту и задания закрытого типа.

При объяснении нового материала необходимо прогнозировать задания будущего СОР и СОЧ. Составление отдельных заданий для данного обучающегося отнимает время. Индивидуальная работа с данным учеником не всегда продуктивна по нескольким причинам: внимание необходимо всему классу, а данный ученик может быть не настроен на работу и больше времени уходит на помощь и контроль за его деятельностью.

Необходимо продумать и разработать цикл заданий для развития навыка «Письмо». Трудности связаны именно с составлением письменных работ, а также с разработкой дескрипторов. При выставлении баллов за СОР и СОЧ максимальный балл для всего класса и обучающегося с ООП должен быть один, но так как объем заданий сокращается, сложности вызывает составление дескрипторов именно этому обучающемуся.

Суммативное оценивание №7
за раздел «Планеты и спутники»
IV четверть.

Виды речевой деятельности	Чтение Письмо
Цель обучения	6.3.3.1- формулировать вопросы, направленные на оценку содержания текста, и отвечать на вопросы, выражая своё мнение по теме и/или поднимаемой проблеме; 6.4.4.1- писать творческие работы (в том числе на литературные темы) от лица героя с использованием эпитетов, сравнений и фразеологизмов
Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> - формулирует вопросы, направленные на оценку содержания текста - пишет творческие работы (письмо) от лица героя. - использует эпитеты, сравнения и фразеологизмы.
Уровень мыслительных навыков	Навыки высокого порядка
Время выполнения	25 минут

Прочитай «Сказку про маленькую Звёздочку» и выполни задания.

Давным–давно, когда еще и людей на земле не существовало, родилась на небе маленькая Звездочка.

Она была крошечная по сравнению с другими звездами и совсем не светила. Когда Звездочка смотрела на другие звезды, то мечтала так же сиять на ночном небосклоне и освещать своими лучиками все вокруг. Она очень старалась отрастить себе яркие лучики, но у нее ничего не получалось. Она смотрела на другие звезды и тихо плакала, потому что ее никто не замечал.

И вот однажды, ее заметила мудрая Комета. Она пролетала совсем близко и услышала, как маленькая Звездочка плачет. Комета пожалела ее и раскрыла один очень важный секрет: «Чтобы вырасти большой и яркой звездой, нужно никогда не плакать, всегда улыбаться, хорошо кушать и крепко спать».

Прошло время. Однажды Звездочка посмотрела в окошко, и увидела, что другие звездочки стали какими-то маленькими. Наконец звездочка вспомнила о том, что говорила ей Комета и поняла, что подросла от того, что следовала ее совету.

Когда наступает новый день, самая огромная Звездочка - Солнышко просыпается, достает свои яркие лучики из-под одеяла и затмевает свет других звездочек. И как бы они не старались светить ярко, Звездочка -

Солнышко светит сильнее их и заметнее, потому что следовала совету мудрой Кометы, и ее мечта сбылась.

(По Елене Перепечевой)

Чтение.

1. Составь к данному предложению один «тонкий» вопрос: «Мудрая Комета раскрыла Звёздочке важный секрет». Выбери нужное вопросительное слово, обведи его.

(Кто? Когда? Где?) раскрыл Звёздочке важный секрет?

2. Составь к данному предложению один «толстый» вопрос: «Звездочка - Солнышко светит сильнее и заметнее других звёздочек, потому что следовала совету мудрой Кометы, и ее мечта сбылась». Выбери нужное вопросительное слово, обведи его.

(Зачем? Почему? Если бы?) мечта Звёздочки-Солнышка сбылась?

3. Кто из героев тебе понравился? Почему? Напиши две причины по схеме.

Мне понравилась _____.

Во-первых, _____.

Во-вторых, _____.

Письмо.

4. Звёздочка – Солнышко начала писать письмо своим подругам «Хочу рассказать вам свою историю, как я стала Солнышком». Помоги ей правильно оформить письмо. Впиши нужные слова и закончи данное письмо.

Объём 40-60 слов. Можно использовать следующие выражения: не вешать нос, дать совет, следовать совету, предаваться фантазиям, желать удачи, мудрая, яркая, красивая, сильная, уверенная и другие.

_____, мои маленькие подружки. Когда-то я была крошечной и совсем не светила. Я смотрела на вас и мечтала.

! Жду писем от вас.

Критерий оценивания	№ задания	Дескрипторы	Баллы
		Обучающийся	
Формулирует вопросы, направленные на оценку содержания текста, и отвечает на вопросы, выражая своё мнение по теме.	1	составляет «тонкий» вопрос	1
	2	составляет «толстый» вопрос.	1
	3	высказывает своё мнение	1
		формулирует причины	1
Пишет творческую работу от лица героя с использованием эпитетов, сравнений и фразеологизмов	4	пишет письмо объёмом 40-60 слов	1
		соблюдает структуру письма	2
		пишет от лица героя	1
		использует в письме 2 эпитета	2
		использует в письме 2 сравнения	2
		использует в письме 1 фразеологизм;	1
Всего:			13

Рубрика для родителей по итогам СО за раздел «Планеты и спутники».
 ФИ обучающегося: _____

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Высокий	Средний	Низкий
Формулирует вопросы, направленные на оценку содержания текста, и отвечает на вопросы, выражая своё мнение по теме.	Грамотно формулирует вопросы. Даёт конкретный ответ, выражает своё мнение.	Формулирует вопросы. Даёт ответ, затрудняется в высказывании собственного мнения.	Допускает ошибки в формулировке вопросов. Затрудняется дать ответ, испытывает трудности в высказывании своего мнения.
Пишет творческую работу от лица героя с использованием эпитетов, сравнений и фразеологизмов	Пишет от лица героя, соблюдает требования к оформлению письма. Грамотно строит высказывания. Использует эпитеты, сравнения,	Пишет от лица героя. В достаточном объёме соблюдает требования к оформлению письма. Допускает ошибки в построении предложений. В	Затрудняется писать от лица героя. Не соблюдает требования к оформлению письма. Допускает ошибки в построении высказываний. Не использует эпитеты, сравнения и

	фразеологизмы.	меньшем объёме использует эпитеты, сравнения и фразеологизмы.	фразеологизмы.
--	----------------	---	----------------

№ 8 («Русский язык и литература» пәні бойынша)

1. Аты-жөні: Кокенова Еркежан Тлеутаиевна, еңбек өтілі: 30 жыл, санат: жоғары, өңір: Қарағанды облысы, Жезқазған қаласы, мектеп атауы: «№21 жалпы орта білім беретін мектебі» КММ.

2. С.Д., 6-сынып.

3. Д. өте сабырлы, мейірімі мол, сыныптастарының арасында беделі бар оқушы. Дилназ ұқыпты, қоршаған орта туралы түсінігі мол, оқу материалын жақсы қабылдайды, зейіні тұрақты, заттар мен құбылыстарды ажыратады, оларды талдау өз бетімен қорытынды жасауы орташа. Еске сақтау қабілеті, шығармашылық қиялы орташа деңгейде дамыған. Барлық пәндерді жақсы көреді, қызығушылықпен, белсенділікпен қатысады. Өзіне берілген тапсырмаларды шамасы келгенше орындайды.

4. «Түрлі – түсті көңіл күй» ойыны сабақ барысында өз эмоционалды көңіл-күйіне тән түрлі - түсті геометриялық фигураны таңдап алады. Суретшілер ойыны мақсаты: коммуникативті дағдыны, есте сақтауды дамыту, заттарды бейнелер мен белгілермен көрсете білу. Стратегиялар, динамикалық үзілістер мен мнемогимнастикалар қолданамын. «Интеллект саусақтың ұшында» деп атақты педагог В.А. Сухомлинский айтқандай саусақтың ұшы дамыса балалардың ойлау қабілеті, ептілігі дамиды. Сол мақсатпен ұсақ және ірі қол моторикаларын дамыту барысында жаттығулар жүргіземін.

5. Оқушының қабілетіне қарай тапсырмаларды ықшамдап беремін.

6. Стратегиялар бойынша жекелеген жұмыстар жүргіземін: жуан, жіңішке сұрақтар, синквейн, сыйлық беру, Блум ағашы. ең үздік жұмыс стратегиясы. Қалыптастырушы бағалауды қолданып, оқушылардың ынтасын көтеремін. Әлі де оқушылар өз ойларын толық жеткізе алмайды, ауызекі сөйлеу тілін дамыту қажет.

Раздел/ Тема Живой мир вокруг нас 6 класс Русский язык и литература. М. Зверев. «Ласточки на паровозе» I четверть

Цель обучения

6.3.6.1 Анализировать содержание художественных произведений небольшого объема, определяя особенности изображения главных и второстепенных персонажей, лирического героя

Критерий оценивания

Анализирует содержание произведения, определяя особенности главных и второстепенных персонажей.

Уровень мыслительных навыков

Знание и понимание

Задание

1. Ответьте на вопросы:

Кем работал Синицин? Где ласточки свили гнездо? Как Синицын относится к ласточкам? Почему ласточки выют гнезда близко к людям?

2. Найдите в тексте слова, характеризующие ласточек.

3. Оцените поступок Синицина. Как бы ты поступил на его месте?

М. Зверев «Ласточки на паровозе»

Дескриптор Обучающийся

- определяет отношение Синицына к ласточкам;
- находит в тексте слова, характеризующие ласточек;
- объясняет значение непонятных слов;
- оценивает поступок героя.

1. Раздел/ Тема В человеке все должно быть прекрасно 6 класс

Русский язык и литература.

I четверть

Валентина Осеева. «Кто наказал его?»

Цель обучения

6.1.4.1 Определять основную мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний

Критерий оценивания

Формулирует основную мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний.

Уровень мыслительных навыков

Знание и понимание

Применение

Задание

Внимательно прослушайте текст.

1. Выпишите ключевые слова.

2. Ответьте на вопросы:

1) о чем говорится в тексте?

2) Какие действия совершил мальчик? Что можно сказать о его поступках?

Выпишите глаголы, обозначающие действия мальчика.

Почему мальчик остался один?

Почему автор дал заголовок стихотворению в виде вопроса?

Дескриптор

- выписывает 5-6 ключевых слов и словосочетаний;
- выписывает глаголы, обозначающие действия мальчика.
- определяет основную мысль текста.

Транскрипт

В. ОСЕЕВА. «КТО НАКАЗАЛ ЕГО?»

Я обидел товарища. Я толкнул прохожего. Я ударил собаку. Я нагрубил сестре. Все ушли от меня. Я остался один и горько заплакал.

- Кто наказал его? - спросила соседка.
- Он сам наказал себя, - ответила мама.

№ 9 («Русский язык и литература» пәні бойынша)

1. ФИО: Калмаханова Айгуль Базарбаевна, стаж работы: 23 года, категория: педагог-мастер, регион: Жамбылский район, наименование школы: КГУ «Школа-гимназия имени Баймырзы Бесбаева» отдела образования Жамбылского района Жамбылской области.

2. Т., 8 класс

3. Наблюдения за учебным процессом показали, что учащийся с низкой мотивацией обучения испытывает затруднения:

- в определении основной мысли прослушанного текста;
- при выражении собственного мнения из-за небогатого словарного запаса;
- при формулировании вопросов высокого порядка;
- при написании творческих работ не всегда соблюдают стилистические, орфографические, пунктуационные нормы.

4. Создаю разнообразные условия обучения с целью учета особенностей обучающихся, так как специально разработанные средства обучения предмету и приемы дифференциации деятельности повышают мотивацию к обучению. Условием организации дифференцированной работы является применение дифференцированных заданий, которые различаются по сложности, по познавательным интересам, по характеру помощи со стороны учителя и ученика с высокой мотивацией.

Например, при изучении темы «Велтистов «Приключения Электроника» из раздела «Мир техники» в 8 классе для достижения цели 8.1.2.1- понимать значение слов историко-культурной тематики можно дать следующее задание:

Из текста выпишите слова историко-культурной тематики, соотнесите слова с их толкованием. Составьте с ними предложения, произведите этимологический анализ.

Уровень С (ученики с низким уровнем) – выписывают слова и соотносят слова с их толкованием.

Уровень В (ученики со средним уровнем) – составляют предложения с данными словами.

Уровень А (ученики с высоким уровнем) – производят этимологический анализ.

Или же при изучении темы «А.С. Пушкин. «Моцарт и Сальери»

из раздела «Сила искусства» за курс 8 класса для реализации цели 8.2.4.1 создавать аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков можно предложить следующее задание:

Последовательно расположите события, отметьте эмоциональное состояние главных героев. Опираясь на составленную диаграмму, расскажите о Моцарте и Сальери с помощью графического органайзера «График эмоций».

Уровень С (ученики с низким уровнем) определяют основные события, находят эмоционально- оценочные слова.

Уровень В - (ученики со средним уровнем) располагают в правильной последовательности события, определяют эмоциональное состояние главных героев.

Уровень А- (ученики с высоким уровнем) - оценивают действия героев.

5. Для реализации дифференцированного подхода мной используются следующие общепринятые способы дифференциации в классе: задание, источники информации, темп, выводы, диалог и поддержка, оценивание, группирование. При этом дифференцирую не только задания в классе, но и домашнюю работу, оценку знаний и умений, работу над ошибками, при которых учитываются и личностные критерии учеников. Дифференциация обучения проходит на всех этапах, начиная с планирования и заканчивая рефлексией и работой над ошибками. Данный подход к обучению дает положительные результаты: исчезает проблема неуспеваемости, каждый учится в меру своих способностей, улучшается психологический климат в классе, каждый ученик усваивает общеобразовательный минимум. Таким образом, дифференцированный подход даёт больше возможностей для развития познавательной активности, познавательной деятельности, познавательного интереса.

**Задания для суммативного оценивания за раздел/сквозную тему
Раздел «Мир живой природы»**

Подраздел	Слушание Говорение
Цели обучения	8.1.1.1 понимать основную и детальную информацию

	сообщения продолжительностью 4-6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы; 8.2.5.1 участвовать в диалоге по общественно-значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения
Критерий оценивания	1. Демонстрирует понимание основной и детальной информации; 2. Принимает участие в диалоге, приводит аргументы
Уровень мыслительных навыков	Знание и Понимание Применение
Время выполнения	20 минут

Послушайте текст и выполните задание.

http://livingasia.online/2017/08/24/pochemu_irbisy_ischezayut/

Ирбис, илбирс или снежный барс – один из символов сразу нескольких республик Центральной Азии. Животное находится в категории «Исчезающие», то есть их количество постоянно сокращается. Потеря снежного барса, как вида, стала настолько реальной, что на нее обратили внимание правительства всех 12 стран, на территории которых обитает ирбис. С 2013 года в Кыргызстане ежегодно проходит Международный форум по сохранению снежного барса и его экосистем, на котором собираются представители этих стран и вырабатывают общую стратегию по сохранению этого редкого вида.

Мы расскажем об этом загадочном, невероятно красивом и очень незащищенном хищнике, чтобы было понятно, почему так важно его сохранить.

Первые упоминания о снежном барсе можно найти в работах французского натуралиста Жоржа Бюффона. Ученый описал ирбиса в интересном ключе: «Обитает в Персии и дрессируется для охоты». Сегодня снежных барсов невозможно не то, чтобы встретить, специалистам сложно назвать их точное количество – сложно подсчитать из-за скрытности животных. Изучение этого вида является многозатратным и по финансам, и по времени. Про ирбисов сегодня точно известно только одно: они находятся на стадии исчезновения.

Из общеизвестных фактов о жизни барсов, которые отмечают экологи:

- ведет одиночный образ жизни,
- активность проявляет по ночам во время охоты,
- имеет очень густой, красивый мех

Мех – одна из причин, почему браконьеры охотятся на снежных барсов. Зимой волосы на теле барса достигают до 5,5 см. Шерсть получается высокой и мягкой.

Численность снежного барса больше всего сокращается в Казахстане, Кыргызстане и России. Во Всемирной организации охраны окружающей среды

(WWF) это связывают с социальными проблемами в этих странах. Чаще на них охотятся местные жители. Они ставят капканы и отстреливают животных, несмотря на то, что барсы обитают в труднодоступных горных регионах. Кто-то делает это, защищая свой скот от нападений ирбисов, но чаще в поисках легких денег.

Задание 1. Заполните таблицу, отмечая утверждения «правда» или «ложь» (+,-)

	Утверждения	правда	Ложь
1	Барс – один из символов сразу нескольких республик Центральной Азии		
2	В Казахстане растет численность барса		
3	Барс проявляет активность днем		
4	Барс ведёт одиночный образ жизни		

Задание 2. Заполните таблицу, опираясь на текст.

Основная информация	Детальная информация

Задание 3. Примите участие в диалоге на тему: «Почему некоторых животных вносят в Красную Книгу?», «Каковы пути защиты исчезающих животных?» Приведите 1-3 аргумента

Критерий задания	Задания №	Дескрипторы обучающийся	баллы
Демонстрирует понимание основной и детальной информации;	1	выделяет первое верное утверждение	1
		выделяет второе верное утверждение	1
		выделяет первое неверное утверждение	1
		выделяет второе неверное утверждение	1
	2	находит главную информацию в тексте	1
		находит детальную информацию	1
Принимает участие в диалоге, приводит аргументы	2	Раскрывает тематику выступления	1
		Приводит 1 аргумент	1

		Приводит 2 аргумент Приводит 3 аргумент Соблюдает орфоэпические нормы	1 1 1
Всего баллов:			11

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел «Мир живой природы»

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Демонстрирует понимание основной и детальной информации;	Затрудняется определить основную и детальную информацию сплошного текста;	Допускает ошибки при выборе основной и детальной информации сплошного текста	Правильно определяет основную и детальную информацию сплошного текста
Принимает участие в диалоге, приводит аргументы	Затрудняется вести диалог, в создании аргументированного высказывания	Допускает ошибки при ведении диалога, при приведении доводов	Правильно раскрывает тему диалога, приводит веские аргументы

**Задания для суммативного оценивания за раздел/сквозную тему
Раздел «Вода – источник жизни»**

Подраздел	Слушание Говорение
Цели обучения	8.3.7.1. извлекать необходимую информацию из различных источников, определяя её актуальность, достоверность, полезность и ценность 8.4.4.1. писать творческие работы (в том числе на литературные темы), выбирая определенную роль и речевое поведение в соответствии с установкой, с использованием эпитетов, сравнений, фразеологизмов, олицетворений и метафор

Критерий оценивания	- Извлекает необходимую информацию из текста, определяя её полезность и ценность. - Пишет творческую работу, выбирая определенную роль и речевое поведение.
Уровень мыслительных навыков	Применение Навыки высокого порядка
Время выполнения	20 минут

1. Прочитайте текст и выполните задания

Источник: home-task.com/sochinenie-na-temu-voda-istochnik-zhizni/

Водная среда – это удивительный мир, который чарует нас своей свежестью и чистотой. Она близка человечеству с момента его зарождения и её значение просто невозможно переоценить, ведь вода – это, в принципе, и есть жизнь, поскольку все живое питается её целебной, волшебной силой. Ничто живое не может существовать без воды, будь то редкие капли, орошающие пустыни, или мощные ливни, журчащие ручейки или мирные речные потоки, легкий морской бриз или сокрушительные океанские волны.

Точно та же без воды невозможно представить жизнь каждого из нас, ведь прежде всего, это одна из главных составляющих человеческого организма. И хорошо знакомое каждому из нас чувство жажды есть ничем иным, как напоминанием нашего организма о своевременном пополнении водного баланса. Воду пьют и леса, и поля. Без нее не могут жить ни люди, ни птицы, ни звери. Вода не только нас «поит», но и «кормит». Вода помогает человеку вырабатывать электроэнергию, работая на гидроэлектростанциях. Без воды невозможно сделать ни лекарство, ни конфеты, ни резину, ни ткань, да вообще, практически ничего.

Вода – источник жизни и одно из самых ценных богатств человека. От воды зависит не просто нормальная жизнь, но само существование человечества.

2. Найдите в тексте 3 предложения:

1) повествующее о пользе воды для человеческого организма, _____

2) повествующее о пользе воды в промышленности _____

3) повествующее о пользе воды для природы.

1. Дайте развернутый ответ на вопрос «Чем полезна и ценна была для меня эта информация?»

2. Напишите творческую работу по стратегии РАФТ

Р (роль) – роль инспектора «Горводоканал»

А (аудитория) – жители города

Ф (форма) – обращение

Т (тема) - экономия воды

Критерии оценивания	№ задания	Дескриптор	Балл
		Обучающийся	
Извлекает необходимую информацию из текста, определяя её полезность и ценность	1	Находит в тексте предложения, повествующие о пользе воды для человеческого организма, в промышленности, для природы <i>(за каждое предложение по 1 баллу)</i>	1
			1
			1
	2	Дает развернутый ответ на вопрос, определяет полезность и ценность информации <i>(за каждое определение по 1 баллу)</i>	1
			1
Пишет творческую работу, выбирая определённую роль и речевое поведение.	3	Пишет творческую работу -соблюдает структуру стратегии РАФТ -соблюдает логическую последовательность -соответствует тематике -указывает целевую аудиторию <i>(за каждое предложение по 1 баллу)</i>	1
			1
			1
			1
			1
Всего			10

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел «Вода – источник жизни»

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Извлекает необходимую информацию из текста,	Затрудняется определить необходимую и детальную	Допускает ошибки при выборе необходимой и детальной	Правильно определяет необходимую детальную

определяя её полезность и ценность	информацию сплошного текста	информации сплошного текста	информацию сплошного текста
Пишет творческую работу, выбирая определённую роль и речевое поведение.	Затрудняется при написании письменной работы	Допускает ошибки при написании письменной работы	Полностью раскрывает тему письменной работы, соблюдает особенности РАФТ

№ 10 («Русский язык и литература» пәні бойынша)

1. ФИО: Нуршаханова Бибигуль Умирзаковна, стаж работы: 24 года, категория: педагог-мастер, регион: Атыруская область г. Атырау, наименование школы: школа – лицей №16 имени Ж. Каражигитова.

2. У. 8 класс

3. Она с трудностью выговаривает некоторые слова, медленно работает, затрудняется отвечать на вопросы, не может от себя что-то высказать. Красивый почерк, грамотно пишет, старается выполнять задания аккуратно и до конца.

4. Любит выполнять задания письменного характера, поэтому часто по Письму...(заполнить таблицу, нарисовать и распределить по кругам и т.п.)

5. В основном, беру задания для письменного выполнения

6. Предстоит работать над отработкой навыков говорения, чтения

7 класс Русский язык и литература Я2

Задания по суммативному оцениванию за раздел/сквозную тему «Путешествия и достопримечательности» за I четверть

Подраздел	Слушание. Говорение
Цели обучения	7.1.4.1 – определять основную мысль текста, опираясь на содержание текста; 7.2.5.1 – участвовать в диалоге, обмениваясь мнениями по предложенной теме.
Критерий оценивания	- Определяет основную мысль; - Составляет диалог, участвует в нем, обмениваясь мнениями по предложенной теме.
Уровень мыслительных навыков	Применение Навыки высокого порядка
Время	20 минут

Задание:

Слушание. Прослушайте текст и выполните задания к нему.

https://kompastour.kz/astana_bayterek

Еще в 1999 году Президент Республики предложил идею о построении объекта, уходящего корнями в древние традиции. Глава государства даже нарисовал эскиз. Среди множества проектов архитекторов разных стран именно данная идея «Байтерека» нашла отклик и была выбрана. В 2002 году в центре Астаны был построен монумент «Астана – Байтерек». Этот монумент свидетельствует о том, что история казахского народа подобна могучему дереву с развесистой кроной и крепкими длинными корнями, уходящими на семь пластов вглубь земли. Корни мои уходят далеко, а листья высоко, еще мы будем расти и развиваться, вот такой смысл заложен в данном объекте.

Сегодня «Астана – Байтерек» стала любимым местом не только жителей города и Республики, но и всех приезжих из дальнего и ближнего зарубежья. В 2002 году на Международном конкурсе Международной Ассоциации Союзов архитекторов стран СНГ и г.г. Москвы, Санкт-Петербурга выиграл Гран-При и Золотую медаль. В 2003 году в Болгарии, в городе Софии во всемирном архитектурном триеннале Астана получила серебряную медаль за архитектуру нового города. В том же году на фестивале архитекторов в Бишкеке единогласно были присуждены Гран-При и Золотая медаль.

1. Кто предложил идею о построении объекта «Байтерек»?

- А. народ
- Б. Жители Астаны
- В. Президент
- Г. Строители

2. Чему уподобляют историю казахского народа в данном тексте?

- А. Большому городу
- Б. Могучему дереву с крепкими длинными корнями
- В. Древним традициям

3. Что получила Астана за архитектуру нового города в Болгарии, в городе Софии во всемирном архитектурном триеннале ?

- А. серебряную медаль
- Б. Золотую медаль
- В. Гран-При
- Г. Диплом

4. Определите тему, продолжив предложение:

В этом тексте говорится о _____

5. Определите основную мысль текста, продолжив предложение:
 Автор нам хотел сказать о. _____

Говорение

Представьте, что вы и побывали в «Астане -Байтереке», и вам нужно рассказать об увиденном. Составьте диалог и поучаствуйте в нем, обмениваясь мнениями по предложенной теме.

№	Критерии	№ Зада ния	Дескрипторы	Баллы
1.	Определяет основную мысль;	1-3	За каждый правильный ответ 1 балл	3
		4.	Определяют тему текста	1
		5.	Выделяют основную мысль в тексте.	1
2.	Составляет диалог, участвует в диалоге, обмениваясь мнениями	1.	- формулирует вопросы - Дает ответы, формулируя высказывание на основе личных впечатлений и наблюдений; - выражает личное мнение -использует структуру диалога	1 1 1 1
			Итого	9

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за тему «Путешествия и достопримечательности»
ФИО обучающегося _____

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Определяет основную мысль текста, опираясь на содержание текста;	Затрудняется определять основную мысль текста, не понимает содержание текста;	Допускает ошибки в определении основной мысли текста,	определяет основную мысль текста, опираясь на содержание текста;
Участвует в диалоге,	Затрудняется участвовать в	Допускает ошибки в	Участвует в диалоге,

обмениваясь мнениями по предложенной теме.	диалоге, формулировать вопросы и ответы	составлении диалога, вопросов и ответов по предложенной теме.	обмениваясь мнениями по предложенной теме.
--	---	---	--

Задания по суммативному оцениванию за раздел/сквозную тему «Мир труда» за II четверть 8 класс

Подраздел	Чтение. Письмо
Цели обучения	8.3.1.1 понимать главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов; 8.4.2.1 излагать выборочно содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала;
Критерий оценивания	- Выделяет главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов; - Излагает содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала;
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Применение
Время выполнения	20 минут

1. Заполните графический органайзер «Зона значимости», разместив во внутреннем круге 2 главные информации, в среднем круге 2 второстепенные информации, во внешнем круге 2 детальные информации.

Письмо

Задание: изложите основное содержание текста на основе текста притчи.

Кто не работает — тот не ест

Источник: https://pritchi.ru/id_154

Хякудзё, китайский мастер Дзэн, обычно трудился вместе с учениками даже в возрасте 80 лет: подстригал кусты в саду, расчищал дорожки и подрезал деревья.

Ученики чувствовали себя виноватыми, видя, как старый учитель работает столь усердно, но знали, что он не послушает их советов не работать. Поэтому они решили спрятать его инструменты.

В этот день учитель не ел. На следующий день он тоже не ел, и на следующий тоже.

«Наверное, он сердится, что мы спрятали его инструмент, — подумали ученики. — Лучше вернём их».

Когда они сделали это, учитель работал весь день и ел так же, как и раньше. Вечером он сказал им:

— Кто не работает, тот не ест.

№	Критерии	№ Зада Ния	Дескрипторы	Баллы
1.	Выделяет главную, второстепенную и детальную информацию	1	За первую главную информацию За вторую главную	1 1

	сплошных и несплошных текстов;		информацию	1
			За первую второстепенную информацию	1
			За вторую второстепенную информацию	1
			За первую детальную информацию	1
			За вторую детальную информацию	
2.	Излагает содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала;	2	Соблюдает структуру текста: Вступительная часть Основная часть Заключительная часть Излагает основное содержание текста	1 1 1 1
			итого	Всего 10 баллов

**Рубрика для предоставления информации родителям по итогам
суммативного оценивания
за тему «Мир труда»**

ФИО обучающегося _____

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Выделяет главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов;	Затрудняется выделять главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов;	Допускает ошибки в выделении главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов;	Выделяет главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов;
Излагает содержание текста на основе прослушанного,	Затрудняется изложить основное содержание текста	Допускает ошибки в изложении основного	Излагает содержание текста на основе прослушанного,

прочитанного и/или аудиовизуального материала;	на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала;	содержания текста, в соблюдении структуры текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала;	прочитанного и/или аудиовизуального материала;
--	---	--	--

СПЕЦИФИКАЦИЯ СУММАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ ЗА 2 ЧЕТВЕРТЬ
Обзор суммативного оценивания за II четверть

Продолжительность – 40 минут

Слушание – 10 минут

Чтение – 10 минут

Письмо – 20 минут

Говорение проверяется отдельно (2-3 минуты).

Количество баллов - 35

Типы заданий:

МВО – задания с множественным выбором ответов;

КО – задания, требующие краткого ответа;

РО – задания, требующие развернутого ответа.

Структура суммативного оценивания

Вариант состоит из 4 заданий, требующих развернутого и краткого ответов. Первое задание направлено на проверку слушания, второе – на чтение, третье – на письмо, четвертое – на говорение.

Характеристика заданий суммативного оценивания за II четверть

Тема	Виды речевой деятельности	Кол. заданий*	№ задания*	Проверяемая цель	Тип задания*	Описание задания*	Время на выполнение, мин	Общий балл
-------------	----------------------------------	----------------------	-------------------	-------------------------	---------------------	--------------------------	---------------------------------	-------------------

Культура: характер и личность. Здоровый образ жизни: спорт и здоровое питание.	Слушание	4	1	7.1.1.1. Понимать сообщение продолжительностью 3-5 минут, извлекая необходимую информацию и/или определяя последовательность событий. 7.1.3.1. Понимать содержание небольших прозаических и поэтических произведений/фрагментов, определяя сюжетную линию или настроение стихотворения	МВ О КО РО	Понимает содержание небольших поэтических фрагментов, определяя его основную мысль. Отвечает на 2 вопроса с МВО и на 1 вопрос закрытого типа	10	7
	Чтение	4	2	7.3.2.1. Определять стилистические особенности текстов публицистического стиля (репортаж о событии, заметка, отзыв), официально-делового стиля (доверенность, заявление, договор, официальное поздравление, деловое письмо); определять принадлежность	КО РО	Определяет стилистические особенности и текста, отвечает на 2 вопроса с КО и 2 вопроса развернутого характера, находя аргумент из текста. Использует вид поискового чтения для ответа по формуле	10	8

				<p>текста к типу рассуждение на основе характерных признаков 7.3.4.1. Использовать виды чтения, включая поисковое</p>				
Использование языковых единиц	Письмо	1	3	<p>7.4.2.1. Излагать сжато содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала</p>	РО	Пишет сжатое изложение по предложенному отрывку, используя глаголы совершенного и несовершенного вида в условном, изъявительном и повелительном наклонении и простые осложнённые вводными конструкциями, однородными членами предложения. Правильно пишет гласные и согласные в разных	20	10
				<p>7.4.6.1. Правильно писать гласные и согласные в разных частях слова, слова через дефис</p>				
				<p>7.5.1.2. Выбирать и использовать соответствующий ситуации общения глагол совершенного и несовершенного вида в условном, изъявительном и повелительном наклонении</p>				
				<p>7.5.2.1. Использовать простые осложнённые</p>				

				вводными конструкциями, однородными членами предложения		частях слова, слова через дефис.		
	Говорение	1	4	7.2.2.1. Пересказывать содержание, используя различные приемы сжатия текста 7.2.4.1. Создавать аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе личных впечатлений и наблюдений	РО	Выбирает один из данных ниже текстов и пересказывает его, используя ключевые слова и выражения. Строит высказывание, выявляя проблему и авторскую позицию.	Говорение проверяется отдельно (2-3 минуты).	10
ИТОГО:							40 минут	35

7 класс

Задания суммативного оценивания за II четверть по предмету «Русский язык и литература»

Культура: характер и личность.

Здоровый образ жизни: спорт и здоровое питание.

Слушание

Задание 1.

Ознакомьтесь с заданиями текста. Прослушайте текст один раз и ответьте на вопросы. <https://peskarlib.ru/v-oseeva/otomstila/>

Валентина ОСЕЕВА. Отомстила

Катя подошла к своему столу — и ахнула: ящик был выдвинут, новые краски разбросаны, кисточки перепачканы, на столе стояли лужицы бурой воды.

— Алёшка! — закричала Катя. — Алёшка! — И, закрыв лицо руками, громко заплакала.

Алёша просунул в дверь круглую голову. Щёки и нос у него были перепачканы красками.

— Ничего я тебе не сделал! — быстро сказал он.

Катя бросилась на него с кулаками, но братишка исчез за дверью и через раскрытое окно прыгнул в сад.

— Я тебе отомщу! — кричала со слезами Катя.

Алёша, как обезьянка, вскарабкался на дерево и, свесившись с нижней ветки, показал сестре нос.

— Заплакала! Из-за каких-то красок заплакала!

— Ты у меня тоже заплачешь! — кричала Катя. — Ещё как заплачешь!

— Это я-то заплачу? — Алёша засмеялся и стал быстро карабкаться вверх.

— А ты сначала поймай меня.

Вдруг он оступился и повис, ухватившись за тонкую ветку. Ветка хрустнула и обломилась. Алёша упал.

Катя бегом бросилась в сад. Она сразу забыла свои испорченные краски и ссору с братом.

— Алёша! — кричала она. — Алёша!

Братишка сидел на земле и, загораживая руками голову, испуганно смотрел на неё.

— Встань! Встань!

Но Алёша втянул голову в плечи и зажмурился.

— Не можешь? — испуганно спрашивала Катя, ощупывая Алёшины коленки.

— Держись за меня.

Она обняла братишку за плечи и осторожно поставила его на ноги.

— Больно тебе?

Алёша мотнул головой и вдруг заплакал.

— Что, не можешь стоять? — спросила Катя. Алёша ещё громче заплакал и прижался к сестре.

Я никогда больше не буду трогать твои краски... никогда... никогда... не буду!

1. О ком говорится в тексте?

А. Об Алеше и Кате

Б. О красках

В. О дереве

Г. О братишке

[1]

2. Какое настроение вызывает рассказ?

А. веселье

Б. грусть

В. Ненависть

Г. Восхищение

[13].

Укажите верное/неверное утверждение:

Вариант ответов	верно	неверно
А. Новые краски разбросаны, кисточки перепачканы.		
Б. Катя отомстила Алеше.		
В. Она обняла братишку за плечи и осторожно поставила его на ноги.		
Г. Алеша понял, что неправильно поступил.		

[4]

4. Что хотел нам сказать автор в своем рассказе? Найди правильный ответ.
- А. Нельзя трогать чужие вещи.
 Б. О чувствах сострадания.
 В. О мести за испорченные краски.

[1]

Схема выставления баллов Слушание

№ вопроса	Ответ	Балл	Дополнительная информация для учителя
1	А	1	За каждый правильный ответ – 1 балл
2	Г	1	
3	А - (в), Б - (н), В - (в), Г - (в)	4	
4	О чувствах сострадания	1	
Итого		7	

Чтение

Задание 2

Прочитайте текст и выполните задания.

[<http://azbukapitaniya.ru/rac-pitanie/142-zdorovyi-obraz-zhizni.html>]

Спорт и здоровый образ жизни стали важной частью жизни современного человека. Загруженность на работе, малоподвижный образ жизни, неправильное питание, стрессы снижают качество жизни людей и как следствие возникают проблемы со здоровьем - избыточный вес, хроническая усталость, стресс. Поэтому большое количество людей осознало, что лучший способ для сохранения здоровья, красоты, молодости и хорошего настроения - это

здоровый образ жизни, занятие спортом и правильное питание. Хорошее здоровье позволит человеку прожить полноценную, полную радостей жизнь.

Для того чтобы быть в хорошей физической форме и сбросить лишние килограммы, одного правильного питания не достаточно. Нужно уделить внимание физкультуре и спорту. Можно начать с малого – больше ходите. За день необходимо пройти 10000 шагов либо 6,5-7 километров. Откажитесь от лифта, выходите на одну остановку раньше, чаще гуляйте перед сном. Приобретите велосипед – это отличная возможность избавиться от лишних килограммов, совмещая приятное с полезным.

1. Определите стиль текста

- А. Художественный
- Б. Публицистический
- В. Официальный
- Г. Разговорный

[1]

2. Определите тип речи текста

- А. повествование
- Б. рассуждение
- В. Описание

[1]

3. Выпиши 3 предложения, определяющие то, о чем говорится в тексте

[3]

4. Дайте развернутый ответ, докончив предложение.

Спорт – надежный и универсальный способ улучшения здоровья, увеличения долголетия человека, так как

[2]

Чтение

Схема выставления баллов

№ вопроса	Ответ	Балл	Дополнительная информация для учителя
1	Стиль – публицистический	1	
2	Тип речи - рассуждение	1	
3	1. Спорт и здоровый образ жизни стали важной частью жизни современного человека. 2. Хорошее здоровье, позволит человеку прожить полноценную, полную радостей жизнь. 3. Нужно уделить внимание физкультуре и спорту.	3	Возможны другие варианты ответов
4	Я считаю, что спорт - надежный и универсальный способ улучшения здоровья, увеличения долголетия человека, потому что занятия спортом приносят абсолютно необычайное чувство свежести, бодрости и энергичности. А это чувство становится просто необходимым, ведь победа над собственной ленью, над спортивной бездеятельностью воспринимается нами как успех, оно вызывает положительные чувства и эмоции, закаляет волю и обогащает жизнь.	2	Дает развернутый ответ За короткий ответ – 1 За развернутый ответ – 1 За законченную мысль – 1
Итого		8	

3. Письмо и использование языковых единиц

Задание 3

Прочитайте текст. <https://infourok.ru/tekst-zdorovoe-pitanie-shkolnikov-966316.html>

Напишите сжатое изложение. Правильно писать гласные и согласные в разных частях слова, слова через дефис.

[10]

Правильное питание – залог здоровья, силы и красоты человека. Однако, кто-то из нас легкомысленно относится к питанию, недопонимая его значение для нормального человеческого существования. Пищевые продукты – самый

важный вид материальных благ. Фактор питания стоит на первом месте в здоровье человека.

Одни считают, что рациональное питание определяется только количеством продуктов, другие просто полагаются на свой аппетит, забывая при этом, что пища является не только источником энергии, но и важнейшим строительным материалом для формирования сложных структур организма.

Наиболее рациональным является режим приёма пищи в четыре-пять раз, при котором достигается наиболее лучшее переваривание пищи и наиболее высокое усвоение пищевых веществ.

Хорошее здоровье стало показателем жизни современных людей, а поддержание его – важнейшей социальной задачей. Быть здоровым выгодно с любых точек зрения. Следовательно, выгодным становится и правильное, и рациональное питание, сохраняющее здоровье и играющее значительную роль в предупреждении заболеваний.

Хронические заболевания, как правило, имеют множество причин, а нерациональное питание – лишь одна из них.

Схемы выставления баллов Письмо и использование языковых единиц

Балл	Содержание и моделирование письменной речи- 5б	Грамотность языка-5б
5	Ясно и последовательно излагает основное содержание текста; Правильно структурирует текст, четко выделяя вступительную, основную и заключительную части текста.	Использует обширный словарный запас, ярко выраженный стиль письма. Соблюдает речевые нормы языка.
4	Достаточно ясно излагает основное содержание текста; понимает структуру текста, выделяя вступительную, основную и заключительную части текста.	Использует достаточный словарный запас, хороший стиль письма. Соблюдает речевые нормы языка. Ошибки не препятствуют передаче информации.
3	Недостаточно излагает основное содержание текста; понимает структуру текста не полностью..	Использует недостаточный словарный запас, хороший стиль письма. Показывает удовлетворительный уровень соблюдения речевых норм языка;

		ошибки заметны, но не препятствуют передаче информации.
2	Незначительно излагает основное содержание текста; показывает малое понимание структуры текста, беспорядочно выделяя части текста.	Использует незначительный словарный запас, стиль письма выдержан. Показывает слабый уровень соблюдения речевых норм языка; ошибки заметны, препятствуют передаче информации.
1	Неполно, излагает основное содержание текста; расплывчато выделяет части текста.	Использует малый словарный запас, стиль письма нарушен. Показывает очень слабый уровень соблюдения речевых норм языка; ошибки заметны, затрудняют понимание.

Говорение

Задание 4

Перескажите прочитанный текст, используя ключевые слова и выражения.

[10]

Время на подготовку пересказа: 5 мин.

Время для пересказа: 2 мин.

Текст <http://www.fipi.ru/>

О культурном человеке

Что значит быть культурным человеком? Культурным можно считать человека образованного, воспитанного, ответственного. Он уважает себя и окружающих. Культурного человека отличает также творческий труд, стремление к высокому, умение быть благодарным, любовь к природе и родине, сострадание и сочувствие к ближнему, доброжелательство.

Культурный человек никогда не солжёт. Он сохранит самообладание и достоинство в любых жизненных ситуациях. Он имеет чётко поставленную цель и добивается её. Главная же цель такого человека - увеличивать добро в мире, стремиться к тому, чтобы все люди были счастливы. Идеалом культурного человека является подлинная человечность.

В наше время люди уделяют слишком мало времени культуре. А многие даже не задумываются об этом на протяжении всей жизни. Хорошо, если у человека процесс приобщения к культуре происходит с детства. Ребёнок знакомится с традициями, переходящими из поколения в поколение, впитывает положительный опыт семьи и своей родины, познаёт культурные ценности. Став взрослым, он сможет быть полезным обществу.

	Раскрытие идеи (5 баллов)	Грамотность речи (5 баллов)
5	Глубоко раскрывает и объясняет сложные идеи и понятия. Точно обозначает проблематику и авторскую позицию. Хорошо оценивает соответствующую информацию.	Точно и последовательно пересказывает основное содержание текста. Показывает высокий уровень соблюдения речевых норм и приемов сжатия текста.
4	Достаточно точно раскрывает и объясняет сложные идеи и концепты. Хорошо обозначает проблематику и авторскую позицию. В целом, соответствующим образом анализирует и оценивает соответствующую информацию.	Достаточно хорошо пересказывает основное содержание текста. Соблюдает речевые нормы и приемы сжатия текста.
3	Недостаточно раскрывает задание. Старается обозначить проблематику и авторскую позицию. Выражает мнение с некоторым обоснованием. Анализирует и оценивает соответствующую информацию удовлетворительно	Недостаточно пересказывает основное содержание текста. Показывает низкий уровень соблюдения речевых норм и приемов сжатия текста.
2	Незначительно объясняет простые идеи; мало раскрыта идея. Выражает мнение с небольшим количеством обоснования или без него. Пытается анализировать и оценивать соответствующую информацию, но не всегда удачно.	Частично пересказывает содержание текста. Допускает очевидные ошибки даже при использовании простого языка. Ошибки несколько затрудняют понимание.
1	Выражает очень мало идей; идеи не объяснены или не раскрыты. Дает только основную информацию. Чаще всего информация неуместна.	Часто допускает ошибки. Неточности затрудняют понимание.

№ 11 («Шетел тілі» пәні бойынша)

1. Аты-жөні: Бибазарова Жұлдыз Шералиевна, еңбек өтілі: 13 жыл, санат: II, өңір: Жамбыл облысы, Жамбыл ауданы, Аса ауылы, мектеп атауы: «Бауыржан Момышұлы атындағы мектеп-гимназия».

2. Д.С., 5-сынып

3. Білім алушының ерекше қажеттіліктері күшті тұстары тыңдалым тапсырмаларын жақсы орындайды және әлсіз тұстары білім алушы жай жазады және тез шаршайды.

4. Баланың ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін сабақта Венн – диаграммасын, сұрақ-жауап, сен маған мен саған және тағы басқа әдіс-тәсілдерді қолданамын.

5. БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын әзірлеу кезінде оқу мақсатына қарап, және баланың ерекшелігіне қарай түсінуіне қарай тапсырмалар аламын.

6. Әдістер мен тәсілдерді тиімді пайдалану керек. Тест түрінде беру, сәйкестендіру, балаға ыңғайлысын көп қолданамын себебі бала қызығады. Оқу мақсатына жету үшін тапсырманы сол баланың ерекшелігіне байланысты аламын

SPECIFICATION OF SUMMATIVE ASSESSMENT FOR TERM 2

Review of summative assessment for term 2

Duration of the summative assessment – 40 minutes

Listening – 10 minutes

Reading – 10 minutes

Writing – 20 minutes

Speaking task is conducted separately.

Total marks – 20

The structure of the summative assessment

This Summative Assessment consists of listening, reading, writing and speaking. Different types of tasks are used in the Summative Assessment for the term.

Gap filling task is a task in which words/numbers are removed from a text and replaced with spaces. Learners have to fill each space with the missing word/number or a suitable word.

True/False task offer a series of statements each of which should be judged as true or false according to the text.

Open-ended tasks require learners to follow instructions of the task, answer questions in words, expressions and sentences.

The content of the summative assessment for the 2 term should be selected on topics “Values” or/and “The world of work” for any strands.

Learning objective	Listening	5.L8 Understand supported narratives, including some extended talk, on an increasing range of general and curricular topics
	Reading	5.R2 Understand with little support specific information and detail in short, simple texts on a limited range of general and curricular topics.
	Writing	5.W7 Use with some support appropriate layout at text level for a limited range of written genres on familiar general topics and some curricular topics. 5.W5 Link without support sentences using basic coordinating connectors
	Speaking	5.S7 Use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a limited range of general topics.

**SUMMATIVE CONTROL WORK FOR THE 2nd TERM
FOR THE CROSS CURRICULAR UNITS
« VALUES. THE WORLD OF WORKS »**

LISTENING

Task 1 Listen to five different people talking about their jobs.

Transcript

A.

I work on Saturdays and in the school holidays. Saturdays are busy because that's when everyone goes shopping. Our shop sells clothes and accessories for men, women and children. I work in the children's department. It can be crazy sometimes, but it's fun.

B.

I work during my summer holidays when I'm not at university. Oxford has thousands of tourists in the summer, so it's easy to find a job as a tour guide. I take tourists to visit the university colleges and then we go down to the river. We go along the river on a boat. The tourists love the boat trip, but last summer one tourist fell in the river! I love meeting people from all over the world.

C.

I like my job, but lots of people don't like coming to see me because they hate dentists. Sometimes it's very hard work, but it's great to help people when they have a problem. It's so important to look after your teeth.

D.

My job is very difficult, but I like it because I love flying. I fly planes that take people to different places on holiday. Most of the time I fly in Europe to places like

Spain, Greece and Italy. The most difficult thing about my job is when the weather is bad. Snow and thunderstorms are the worst. The best thing is visiting different places.

E.

I work in a hospital in the city centre. It's a very big hospital. I help the doctors with the patients. I give them their medicine and look after them when they feel ill. I love my job but I don't like the uniform and sometimes I have to work at night.

Complete the gaps with a word from the box.

tour guide	pilot	shop assistant	nurse	dentist
------------	-------	----------------	-------	---------

1. Speaker A works as a _____.
2. Speaker B works as a _____.
3. Speaker C works as a _____.
4. Speaker D works as a _____.
5. Speaker E works as a _____.

READING

Task 2. Read the text carefully.

Mary's family

Mary is ten years old. She is from Dorset. Her hair is long and brown. She has got brown eyes. She has got a cat and a dog. Their names are Pat and Fluffy. Pat, the dog has got a small house in the garden. Mary's cat, Fluffy is 3 years old. Mary's brother is Nick. He has got a horse. Its name is Lightning. Nick always cares about his horse. He feeds it and gives some sweets. They like pets. They say that pets are their friends.

True or false. Choose the correct answer.

1. Mary has got a spider. True False
2. Nich has got a sister. True False
3. Mary has got two pets. True False
4. Children always cares about pets. True False
5. The family has not got a garden. True False

WRITING

Task. Write an email about your best friend. The sample letter will help you for writing.

Hi Anna,

I want to tell you about my best friend. Her name is Sofia. She's 11 years old

and we're in the same class at school. Sofia is very clever. She's also a very funny person. She always makes me laugh. In our free time, we love watching films together. Comedies are our favourites. How about you? Have you got a best friend? Write back soon.

Best wishes,
Asel

SPEAKING

Task. Look at the picture of people at work and describe them using prepositions of time, location and direction. These questions will help you to organize your speech:

- Who is on the picture?
- What does he/she do?
- Where does he/she work?
- Who does he/she work with?
- Do you like this profession? Why? / Why not?

Total marks

Assessment criteria	Task	Descriptor	Mark
		A learner	
Listen to the recording twice and complete the sentences with suitable words from the box	1	Shop assistant	1
		Pilot	1
		Dentist	1
		Nurse	1
		Tour guide	1
Identify whether the statements are true or false and write True or False	2	False	1
		True	1
		True	1
		True	1
		False	1
Write a short letter	3	Use spelling, grammatical and	1

using appropriate grammar structures, layout for the letter and linking words covered during the term		stylistic norms of the language correctly	
		Use punctuation marks;	1
		Writes sequence of short sentences in a paragraph;	1
		Writes sentences with personal information	1
		Uses topic vocabulary	1
Describe the picture using subject related vocabulary and grammar structures covered during the term	4	Describe the picture using subject related vocabulary and grammar structures covered during the term on the topics	1
		Pronunciation is intelligible. Intonation is appropriate.	1
		Answer the questions on curricular topics;	1
		Conveys the main ideas of a text within the framework of familiar topics logically organizing events;	1
Total marks			20

SUMMATIVE ASSESSMENT FOR THE CROSS CURRICULAR UNIT «VALUES»

Learning objective	5.L8 Understand supported narratives, including some extended talk, on an increasing range of general and curricular topics 5.S3 Give an opinion at sentence level on a limited range of general and curricular topics
Assessment criteria	Recognise the meaning of a story and extended talk with some support Provide a point of view in connected sentences
Level of thinking skills	Knowledge and comprehension Application
Duration:	20 minutes

LISTENING

Task 1. Listen to Jenny's letter and fill in the blanks with suitable words from the box as in the example:

CD2. Tapescript1.

A letter to a friend

—sitting—	learning	shining	doing	asking	looking
-----------	----------	---------	-------	--------	---------

Dear Harry,

Hi! It's now 4 o'clock in the afternoon and I'm 0) sitting in the living room writing this letter. It's a lovely day outside. The weather is great. The sun's 1) _____ and the birds are singing. My dog, Paddles, is sitting beside me and 2) _____

at me with her big brown eyes. The eyes are 3) _____ me for some food. But I'm not giving her anything because she's getting fat. I'm 4) _____ Spanish now at evening college. My Spanish is improving slowly. I like my teacher. She's 5) _____ an excellent job. I'm really enjoying my class.

I hope you are well and happy and that your family is also well. Please write to me soon.

Bye for now,
Jenny

SPEAKING

Task 2. Choose one picture you liked most and answer the questions:

- What picture do you like?
- What do you see on the picture?
- What values is it?

Assessment criteria	Task	Descriptor	Mark
		A learner	
Recognise the meaning of a story and extended talk with some support	1	1) writes <i>shining</i>	1
		2) writes <i>looking</i>	1
		3) writes <i>asking</i>	1
		4) writes <i>learning</i>	1
		5) writes <i>doing</i>	1
Provide a point of view in connected sentences	2	answers to the question;	1
		makes sentences according to the picture;	1
		provides grammatically correct sentences;	1
		uses appropriate vocabulary on the given topic;	1
		speaks with clear pronunciation of the words.	1
Total marks			10

**Rubrics for providing information to parents
on the results of Summative Assessment for the Cross curricular unit
«Values»**

Learner's name: _____		School subject	English
_____		Grade	5
_____		Term	II
Assessment criteria	Level of learning achievements		
	Low 0-64%	Middle 65-84%	High 85-100%
Recognise the meaning of a story and extended talk with some support	Has a difficulty in identifying the correct answer from the recorder	Makes mistakes in recognizing the words <i>shining / looking / asking / learning / doing</i>	Correctly identifies words and complete the sentences from the hard recording

Provide a point of view in connected sentences	Has difficulties in making a speech and answer the question. Uses inappropriate vocabulary	Attempts to answer the question. Makes mistakes in using grammatically correct sentences, topical vocabulary. Pronunciation of some words are incorrect	Gives a full answers to the questions. The speach is comprehensive. Proper topical vocabulary is used.
--	--	---	--

Total marks: _____ **The percentage:** _____ **The level of educational achievements:** _____ **The mark:** _____

Балл: _____

English teacher: _____

№ 12 («Қазақстан тарихы» пәні бойынша)

1. Аты жөні: Смагулова Баян Алейхановна, еңбек өтілі: 20 жыл, категория: педагог-эксперт, өңір: ШҚО, Семей қаласы, мектеп атауы: «Озерки жалпы орта білім беретін мектебі» КММ

2. Е.Н., 7-сынып

3. Білім алушыда жеңіл түрдегі Дисграфиялық ауытқушылық бар, яғни білім алу үдерісінде жазуда қиындықтар туындайды. Білім алушы оқи алады, оқығаның жеткізе алады алайда жазып беру барысында қиындықтар туындайды. Жазған жазуын түсіну өте қиынға соғады, сәйкесінше БЖБ, ТЖБ жазу барысында оқушы өз білім толық көрсете алмайды.

4. Осы баланың ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін сабақта ауызша тапсырмалар, сәйкестендіру, орналастыру, белгілеп беру сияқты тапсырмаларды беремін, спикерлік қабілетін шындайтын әдіс тәсілдерді қолданамын.

5. Топтық жұмыстарда спикерлік рөлдерді жақсы алып шыға алады, мозайка әдісінде, сәйкестендіру тәсілдерінде жақсы нәтижеге қол жеткізе алады, қысқа жауапты қажет ететін жазбаша жұмыстарда жақсы орындай алады. Мәтінді талдап қажетті фактілерді іріктеу, картамен жұмыс барысында өте жақсы нәтиже көрсетеді.

Екі сөйлемнен артық жазуларды жазу және уақытқа жылдам жазу барысында білім алушыда қатты қобалжу байқалады, осы тұста оқушыға әлі де көп көмек қажет.

6. Сынып, Қазақстан тарихы пәні, 1- бөлім ге арналған БЖБ және 1-тоқсанға арналған ТЖБ

I ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУДЫҢ ТЕСТ СПЕЦИФИКАЦИЯСЫ

I тоқсан бойынша жиынтық бағалауға шолу
Жиынтық бағалаудың өткізілу уақыты – 40 минут
Балл саны -25

Тапсырмалар түрлері:

КТБ – көп таңдауы бар тапсырмалар

ҚЖ – қысқа жауапты қажет ететін тапсырмалар

ТЖ – толық жауапты қажет ететін тапсырмалар.

Жиынтық бағалаудың құрылымы

Тоқсан бойынша жиынтық бағалауда әртүрлі тапсырмалар: көп жауапты таңдауы бар сұрақтар, қысқа/толық жауапты қажет ететін сұрақтар қолданылады.

Көп таңдауы бар сұрақтарда бірнеше жауаптардың ішінен бір дұрыс жауапты таңдап алады.

Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтарға сөздер немесе қысқа сөйлемдер түрінде жауап береді.

Толық жауапты қажет ететін сұрақтарда білім алушылар орындаушылық және шығармашылық дағдыларын көрсетеді.

Берілген нұсқа көп таңдауы бар және қысқа/толық жауапты қажет ететін сұрақтарды қамтитын 10 тапсырмадан тұрады.

I тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларының сипаттамасы

Бөлім	Тексерілетін оқу мақсаты	Ойлау дағдыларының деңгейі	Тапсырма саны*	Тапсырма №*	Тапсырма түрі*	Орындалуға берілетін уақыт*	Балл*	Бөлім бойынша жалпы балл
--------------	---------------------------------	-----------------------------------	-----------------------	--------------------	-----------------------	------------------------------------	--------------	---------------------------------

Қазақ- жоңғар соғыста ры	7.4.1.1 Жоңғар шапқыншылы ғының қазақ халқының шаруашылығ ына тигізген зардаптарын анықтау	Қолдану	1	1	Қ Ж	8	4	1 2
	7.1.1.1 Жоңғар шапқыншыл ығы кезіндегі демографиял ық өзгерістерді және миграциялы қ процестерді түсіндіру	Білу және түсіну	1	2	Қ Ж	5	3	
			5	3-7	К Т Б	7	5	
XVIII ғасырда ғы Қазақ хандығ ы	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау	Жоғары деңгей дағдыла ры	3	8- 10	Қ Ж	20	13	13
Барлығы			1 0	-	-	40	25	25
<i>Ескерту: *-өзгеріс енгізуге болатын бөлімдер</i>								

Қазақстан тарихы пәнінен І тоқсанға арналаған жиынтық бағалаудың тапсырмалары.

1-тапсырма

«Жоңғар шапқыншылығының қазақ халқына тигізген әсері» тақырыбына берілген деректердің ақиқат/жалған екендігін анықтаңыз.

Деректер	Ақиқат	Жалған
Жоңғар шапқыншылығына қарамастан мал шаруашылығы өз деңгейінде дамыды		

Сауда байланыстары үзілді		
Қазақтардың көші қон дәстүрі бұзылды		
Қазақтар Жетісу мен Қазақстанның оңтүстігіне тұрақтап қалды.		
Ашаршылық бүкіл елді қамтыды, бұл кезең «Қайың сауған» деп те аталды.		
1723-1727 жылдардағы қайғы қасірет «Ақтабан шұбырынды, Алқакөл сұлама» деген атпен қалды.		
Қалалар сақталып, қала мәдениеті өз жалғасын тапты.		

[7]

2-тапсырма

1. Жоңғар басқыншыларына қарсы күресу үшін қазақтың үш жүзі өкілдерінің бас қосуы өткен жыл?

- A. 1710
- B. 1715
- C. 1712
- D. 1709
- E. 1717

2. 1643 жылы Батыр қонтайшының 50 мың қолына 600 жауынгерімен...

- A. Есім хан қарсы тұрды
- B. Жәңгір хан қарсы тұрды
- C. Тәуке хан қарсы тұрды
- D. Тәуекел хан қарсы тұрды
- E. Жалаңтөс батыр қарсы тұрды.

3. Қазақ хандығына жеті бағыттағы жорықты кім жүргізді?

- A. Батыр қонтайшы
- B. Қалдан Серен
- C. Себан Рабтан
- D. Аюке
- E. Канси

4. Жауға қарсы күреске қатысқан батырлардың есімі?

- A. Барақ, Сәмеке
- B. Райымбек, Жасыбай, Есет
- C. Сұлтанбет, Әбілқайыр
- D. Бұқар, Ақтамберді
- E. Юсупов, Безбородко

4-тапсырма. Мәтінді мұқият оқып, Әбілқайыр ханның шешіміне Кіші жүз ақсүйектері не себепті қарсы тұрғандығын анықтайтын 3 себептің астын сызыңыз.

«Тевкелевтің Ордаға келуі, қулығы күшті Әбілқайырдың билікке құштар ойларын түгелдей ашып берді.Қырғыздар (қазақтар) өздерінің табиғи бостандығын жоғалтып алатыны жөнінде ойланған кезде ашу-ызаға булықты, орталарына келген орыстарды көріп, кенеттен қатты толқыды.Кейбіреулері ханның өзіне қол салып, бұлардың ешқайсысының келісімінсіз шетелдік мемлекетпен неге келісім жасасқаны, оған бас иіп, бағынуға өз атынан ғана емес, бүкіл орданың атынан уәде еткені туралы есеп беруді талап етті.Әбілқайырдың өзінің елшілерін Ресейге жөнелтерде азғана қырғыз-қайсақ жиналысын келісім беруге мәжбүр еткенін естігеннен кейін мұндай қарсылықтың болмай қоймайтынын күтпеу тіпті де мүмкін емес еді. Сол бір кулыққа толы батылдық оның өз өміріне де қауіп төндірген болатын...».

5-тапсырма Мәтінді мұқият оқып, Абылай ханның саясатына маңыздылық критерилері бойынша баға беріңіз.

1. Ол бір орталықтан басқарылатын мемлекет құрды,1771 жылы ол Түркістан қаласында қазақтың бүкіл үш жүзінің ханы болып жарияланды. 2. Ол қазақтардың егіншілікпен, шөп шабумен және балық аулаумен айналысуына қолдау көрсетті. 3. Қазақ даласындағы керуен саудасын дамытуға күш салды. Абылай ханның қиын-қыстау кезеңде ақын-жырау, әнші-күйшілер мен діни қайраткерлерге, өнер мен мәдениетке қамқорлық жасады. 4. Сот билігін күшейте түсті. 5. Өз қызметінде белгілі қазақ билерінің, сондай-ақ атақты қазақ батырларының беделіне арқа сүйеді. 6. Абылайдың ішкі саяси қызметі бір орталықтан басқарылатын, тәуелсіз мемлекет құруға бағытталды. 7. Ол рубасылар мен сұлтандардың үстемдігіне тыйым салды.8. Абылайдың күш жігері ең алдымен күшті және тәуелсіз Қазақ мемлекетін құруға жұмсалды. 9. «Ол қалыптасқан нақты жағдайларға қарй бірде Ресейге, бірде Қытайға, енді бірде Жоңғарияға шын берілген болып көріне білді, ал шын мәнінде ешкімге де бас иген жоқ».

<i>Талдау сұрақтары</i>	<i>№</i>
<i>Ерекше оқиға</i>	5
<i>Өзгеріске әкелген саясаты</i>	4,7
<i>Ішкі саясатындағы аса маңызды іс</i>	1,2,3
<i>Ішкі саясатының бүгінгі күндегі маңызы</i>	6.,8
<i>Мені таңғалдырған оқиға</i>	9

№	Жауабы			Балл	Қосымша ақпарат
№1	Деректер	Ақиқат	Жалған	1	Білім алушының берілген бөлімдерге сәйкес жауаптары қабылданады
	Жоңғар шапқыншылығына қарамастан мал шаруашылығы өз деңгейінде дамыды		+	1	
	Сауда байланыстары үзілді	+		1	
	Қазақтардың көші қон дәстүрі бұзылды	+		1	
	Қазақтар Жетісу мен Қазақстанның оңтүстігіне тұрақтап қалды.		+	1	
	Ашаршылық бүкіл елді қамтыды, бұл кезең «Қайың сауған» деп те аталды.	+		1	
	1723-1727 жылдардағы қайғы қасірет «Ақтабан шұбырынды, Алқакөл сұлама» деген атпен қалды.	+		1	
	Қалалар сақталып, қала мәдениеті өз жалғасын тапты.		+	1	
	№2	1-А			
2-В			1		
3-С			1		
4-В			1		
5-Е			1		

№3	1. Әбілхайырдың Ресей бодандығын қабылдауының себептері:		4	Білім алушының берілген бөлімдерге сәйкес жауаптары қабылданады
	A	1		
№3	2. Кіші жүздің Ресей бодандығын қабылдауының салдары:		1	Білім алушының басқа да дұрыс жауаптары қабылданады
	A	2		
Осы тарихи оқиғаға көзқарасыңыз қандай. / 1-2 сөйлеммен өз көз қарасыңызды білдіріңіз./ Ресей империясының отарлау үдерісінің бастамасы болды. Қазақ халқының кейінгі дамуына әсері зор болып, қоғамдық өмірдің барлық салаларында Ресей империясы өз ізін қалдырды.				
№4	«Тевкелевтің Ордаға келуі, қулығы күшті Әбілқайырдың билікке құштар ойларын түгелдей ашып берді.Қырғыздар (қазақтар) өздерінің табиғи бостандығын жоғалтып алатыны жөнінде ойланған кезде ашу-ызаға булықты, орталарына келген орыстарды көріп, кенеттен қатты толқыды.Кейбіреулері ханның өзіне қол салып, бұлардың ешқайсысының келісімінсіз шетелдік мемлекетпен неге келісім жасасқаны, оған бас иіп, бағынуға өз атынан ғана емес, бүкіл орданың атынан уәде еткені туралы есеп беруді талап етті.Әбілқайырдың өзінің елшілерін Ресейге жөнелтерде азғана қырғыз-қайсақ жиналысын келісім беруге мәжбүр еткенін естігеннен кейін мұндай қарсылықтың болмай қоймайтынын күтпеу тіпті де мүмкін емес еді. Сол бір қулыққа толы батылдық оның өз өміріне де қауіп төндірген болатын...»		3	Білім алушының берілген бөлімдерге сәйкес жауаптары қабылданады
№5	Талдау сұрақтары	№	5	Білім алушының басқа да дұрыс жауаптары қабылданады
	Ерекше оқиға	5		
	Өзгеріске әкелген саясаты	4,7		
	Ішкі саясатындағы аса маңызды іс	1,2, 3		
	Ішкі саясатының бүгінгі күндегі маңызы	6.,8		
	Мені таң қалдырған оқиға	9		
Жалпы балл: 25				

І ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

«Қазақ-жоңғар соғыстары» бөлімі бойынша жиынтық бағалау

Тақырыптар	Жоңғар басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы. Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы
Оқу мақсаты	7.4.1.1 Жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау 7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау
Бағалау критерийі	<i>Білім алушы</i> <ul style="list-style-type: none"> • Жоңғар шапқыншылығының шаруашылыққа тигізген зардабын анықтайды • Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын бағалайды
Ойлау дағдыларының деңгейі	Қолдану Жоғары деңгей дағдылары
Орындау уақыты	20 минут

1-тапсырма

Жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтап, көп нүктенің орнына тиісті сөздерді жазып, тиісті ұяшыққа орналастырыңыз.

А. Ішкі да, сыртқы да тоқтады. Бұл жолдары саудагерлер үшін қауіпті аймаққа айналды.

Б. Жоңғар шапқыншылығынан бөлек 1723 жылы болған жұт.....басының азаюына алып келді. Халық үдере көшуіне байланысты жайылым жерлерінен айырылды.

В.шаруашылығы тоқтады.алқаптары,арықтары жарамсыз болды.

С. Жоңғар шапқыншылығы Қазақ хандығының дамуын тежеді, халықты әкелді, басқа елдермен қарым қатынасын үзді, халқының азайтты.

Мал шаруашылығына	
Егін шаруашылығына	
Сауда жолдарына	
Қорытынды:	

2-тапсырма. Төмендегі термин сөздердің анықтамасын сәйкестендіріңіз.

1	Миграция	А	Қыс қатты болған жылдары аштықтан суықтан малдың қырылуы.
2	Жұт	Б	Көшпелі ақсүйектердің аса маңызды мемлекеттік шешімдер қабылдайтын жиналысы
3	Сеператизм	В	Адамдардың тұрғылықты мекенінен әр түрлі себептермен басқа жерге қоныс аударуы, көшіп –қонуы.
4	Құрылтай	Д	Өзінше бөлініп шығуға, жеке билікке ұмтылу.

1	2	3	4

3-тапсырма. Осы терминдердің қайсысы қазақ хандығының ыдырауына әсері мол болды деп ойласыз? Неліктен? 1-2 сөйлеммен түсініктеме беріңіз.

Бағалау критерийі	Тапсырма №	Дескриптор	Балл
Жоңғар шапқыншылығының шаруашылыққа тигізген зардабын анықтайды	1	Білім алушы	
		Мал шаруашылығына тигізген зардабын анықтайды	1
		Егін шаруашылығына тигізген зардабын анықтайды	1
		Сауда жолдарына тигізген зардабын анықтайды	1
Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын бағалайды	2	Қазақ халқына тигізген зардабын анықтайды	1
		Миграция анықтамасын сәйкестендіреді	1
		Жұт анықтамасын сәйкестендіреді	1
		Сеператизм анықтамасын сәйкестендіреді	1
	3	Құрылтай анықтамасын сәйкестендіреді	1
		Қазақ хандығының ыдырау себебін талдайды.	1
Жалпы ұпай			9

№ 13 («Қазақстан тарихы» пәні бойынша)

1. Аты-жөні: Сағалова Жумагайша Нурлыбековна, еңбек өтілі: 35.4 жыл, санаты: жоғары, өңір: Алматы облысы Іле ауданы Қосөзен ауылы, мектеп атауы: «№14 орта мектеп» мемлекеттік коммуналдық мекемесі.

2. О.Қ., 7-сынып

3. Күшті тұстары: тақырып бойынша терминдер мен ұғымдарды түсінгенін көрсетіп, ақпаратты жинақтайды. Әлсіз тұстары: ойының шашыранқы болып, жекізе алмауы жатады.

4. Сыни тұрғыдан ойлау әдісі бойынша миға шабуыл жасап, бейне жазба беріп, сауал, әңгімелесу және диалогтік оқыту әдісін қолдану білім алушының өз ойын айтуға, ақпарат алмасуға, маңызды кезеңдерге назар аудартуға, қызықтыруға мүмкіндік береді

5. Ақпараттың кесте формасын қолданып, қорытынды жасау дағдысын дамыту. Ашық және жабық сұрақтар тапсырмаларын беру. Ашық сұрақтар талдауды және бағалау ақпараттарын талап етеді, қиялдауға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға ынталандырады. Жабық сұрақтар қысқа жауапты қажет етеді, мысалы, деректің, оқиғаның кезеңін атау, түсінгенін анықтау және т.б.

6. Білім алушының ілгерілеуін, меңгеру, ойлау, сөйлеу деңгейін өлшеу үшін қалыптастырушы бағалаудың түрлі әдістерін қолдануға болады: «Екі жұлдыз, бір тілек», «Қолмен белгі беру», «Бағдаршам», «Жинақтау парақшасының индексі», «Бір минуттық эссе», «Сөйлеу үлгілері», «Үш минуттық үзіліс», «Ауызша бағалау», викториналар, сұрақтар және т.б. Білім алушының тақырыпты толық меңгеруде, өз ойын еркін жеткізуде қарапайым түсініктен күрделі түсікті дамыту.

Сынып: 7

Пән: Қазақстан тарихы

Бөлім: «ҚазақстанРесей империясының құрамында» бөлімі бойынша жиынтық бағалау

Тоқсан: III

Тақырып	XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы жаппай отырықшылық қоныс аудару саясаты
Оқу мақсаты	7.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік – аумақтық өзгерістерді түсіну; 7.1.2.1 Дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау;
Бағалау критерийі	Білім алушы: Патша үкіметінің қазақ даласына енгізген аумақтық өзгерістерін түсінеді Қазақ даласындағы өзгерістердің салдарын сипаттап, анықтайды
Ойлау дағдысы	Білу, түсіну, қолдану
Уақыты	25 минут

Тапсырма 1.Берілген тапсырманың ақиқат, жалғанын анықта:			
Р.с	Мазмұны	Ақиқат	Жалған
1	Алғаш хандық билік орта жүзде жойылды		
2	1822жылғы «Сібір қырғыздары туралы жарғы» Эссеннің басшылығымен жасалды		
3	Генерал- губернатор қолында әскери және азаматтық билік болды		
4	Түркістанға- Жезқазған, Сырдария облыстары кірді		
5	Бокей хандығы Закаспий округінің құрамына кірді		
6	Маңғышлақ приставтығы Астрахан губерниясы құрамына енді		

Тапсырма. 2.Төменде жазылған тарихи оқиғалардың реттілігін тап:

- Щербина экспедициясының жұмыс істеген уақыты
- Транссібір темір жолының салыну мерзімі
- Орал және Торғай көтерілісі орын алған жылдар
- Санкт- Петербург келісім шарты жүргізілген уақыт

А. 1.4.3.2 В. 1.2.3.4 С. 3.4.2.1 Д. 4.3.2.1. Е. 2.4.3.1

Тапсырма 3. Ресей империясының қоныстандыру саясаты салдарынан орын алған экономикалық және демографиялық өзгерістерін талдап, екіден дәлелдеме келтір:

экономикалық —

-
-

демографиялық —

-
-

Бағалау критерийі	Тапсырма	Дескриптор	Балл
Берілген тапсырманың ақиқат, жалғанын анықта:	№ 1	Алғаш хандық билік орта жүзде жойылғандығының ақиқат-жалғанын анықтайды	1
		1822жылғы «Сібір қырғыздары туралы жарғы» Эссеннің басшылығымен жасалғандығының ақиқат - жалғанын анықтайды	1
		Генерал- губернатор қолында	1

		әскери және азаматтық билік болғандығының ақиқат - жалғанын анықтайды	
		Түркістанға- Жетісу, Сырдария облыстары кіргендігінің ақиқат-жалғанын анықтайды	1
		Бөкей хандығы Закаспий округінің құрамына кіргендігінің ақиқат -жалғанын анықтайды	1
		Маңғышлақ приставтығы Астрахан губерниясы құрамына енгендігінің ақиқат -жалғанын анықтайды	1
Төменде жазылған тарихи оқиғалардың реттілігін тап:	№ 2	Төменде жазылған тарихи оқиғалардың реттілігін тауып, белгілейді	1
Ресей империясының қоныстандыру саясаты салдарынан орын алған экономикалық және мәдени өзгерістеріне екіден дәлелдеме келтір:	№ 3	Экономикалық саладағы өзгерістерге бірінші дәлелдеме келтіреді	1
		Экономикалық саладағы өзгерістерге екінші дәлелдеме келтіреді	1
		Демографиялық саладағы өзгерістерге бірінші дәлелдеме келтіреді	1
		демографиялық саладағы өзгерістерге екінші дәлелдеме келтіреді	1
Балл саны 11			

Сынып: 7

Пән: Қазақстан тарихы

III тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары

Бөлім	Тексерілетін оқу мақсаты	Ойлау дағдыларының деңгейі	Тапсырманың саны	Тапсырма №	Тапсырманың түрі	Орындалуға берілетін уақыт	Балл	Бөлім бойынша жалпы балл
Отарлау және ұлт-азаттық күрес	7.3.1.5 Халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау	Білу және түсіну	1	1	Қж	4	3	10
	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау	Жоғары деңгей дағдылары	1	2	Тж	15	7	
Қазақстан Ресей империясы құрамында	7.3.1.3 Ресей империясының Отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау	Қолдану	2	3-4	Қж	1+10	1+6	7
Қазақстан Ресей империясы құрамында	7.1.2.2 Қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру	Қолдану	1	5	Тж	10	8	8
Барлығы						40	25	25

1-тапсырма: Суреттегі ұлт-азаттық көтеріліс басшыларын көтеріліс мақсатымен сәйкестендір:

А.«Орал, Торғай, Ақмола және Семей облыстарын басқару туралы уақытша ереже»

В. «Түркістан өлкесін басқару туралы ереже»

С.«Сырдария және Жетісу облыстарын басқару туралы уақытша ереже»

[1]

4-тапсырма: Кескін картаға 1867-1868 жылдардағы реформа бойынша үш генерал- губернаторлықтардың аумағын көкпен, сарымен, қызылмен боя және бөл; олардың орталықтарын көрсет.

<file:///C:/Users/Rakhim/Downloads/eac7078ca169fe949b913862f1bd5382.pdf>

[6]

5-тапсырма: «Зар заман» ақын- жыраулары кестесін толықтыр, еңбектерінің төрт ортақ тарихи маңыздылығын көрсет:

Ақын-жырау	Еңбегінің атауы	Тарихи маңыздылығы
Дулат Бабатайұлы		
	«Опасыз жалған»	
Нысанбай Жаманқұлұлы		
	Ішкі Ордадағы көтеріліске қатысқан ақын	

[8]

Балл қою кестесі

Тапсырма	Жауап	балл	Қосымша ақпарат
1	1.В 2.А 3.С	1 1 1	
2	ХІХғасырдың екінші жартысында патша үкіметі өлкенің жерін мемлекеттік меншікке тартып алды	1	Білім алушының берілген бөлімдерге сәйкес жауаптары қабылданады
	Қазақтардың жерге орналасуына отарлық реформа да кедергі жасады	1	
	Көшпелі қазақтарда рулық негізде жерді пайдалану тәртібінің сақталуы отырықшылыққа көшуді қиындатты	1	
	Генерал- губернаторлықтар құру,Еуропа шаруаларын, ұйғырлар мен дүнгендерді қоныстандыру этникалық құрамына өзгерістер әкелді	1	
	демографиялық жағдайды қиындатып жіберді	1	
	Сусыз, жері құнарсыз,климаты құбылмалы аумағында көшпелі шаруашылыққа қосымша егіншілікпен айналысу орын алды. Мұның өзі ғасырлар бойы қалыптасқан дәстүрлі мал шаруашылығын күйретуге жол ашты	1	
	ХІХғасырдың екінші жартысында қазақ халқы бұрынғыша көшпелі өмір сүріп, дәстүрлі мал шаруашылығын кәсіп етіп,қиындықта өмір сүрді	1	
3	В	1	
4	 <p>https://www.google.kz/</p>	1 1 1 1 1 1	
	1.Орынбор генерал-губернаторлығы 2. Батыс Сібір-генерал губернаторлығы 3. Түркістан генерал-губернаторлығы 4.Орынбор қаласы 5 Омбы қаласы 6 Ташкент қаласы		

		1	
5	Дулат Бабатайұлының -«Өсиетнама», «Еспенбет» «Опасыз жалған»- Ш.Қанайұлы Нысанбай Жаманкұлұлының - «Наурызбай- Ханшайым» Ішкі Ордадағы көтеріліске қатысқан Ш.Жарылғасұлы Жыраулар өз жырларында отаршылдықты әшкереледі Ұрпаққа ерлік пен адалдықты насихаттады Күреске тікелей өздері қатысты Батырлардың есімдерін тарихта қалдырды	1 1 1 1 1 1 1 1	Сәйкес жауаптары қабылданад ы
Балл			25

№ 14 («Қазақстан тарихы» пәні бойынша)

1. Аты-жөні: Әубәкір Дархан Жұмабекұлы, ебек өтілі: 8 жыл, санаты: II, өңір: Қостанай облысы, Амангелді ауданы, мектеп атауы: Ы.Алтынсарин атындағы жалпы білім беретін орта мектебі.

2. Ж., 8 «А» сыныбы

3. «Күшті» тұстары- Тәртібі жақсы, ортасымен жақсы қарым қатынаста. Тазалығы , және жауапкершілігі өте жақсы. «Әлсіз» жақстары – мәтінді оқуы баяу.

4. Ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін - оқушы бойындағы танымдық, ізденушілік, дамытушылық қасиеттерді дәріптеу үшін «Сыни тұрғыдан ойлау» жобасы стратегияларын қолданған тиімді.

5. БЖБ, ТЖБ тапсырмаларын әзірлеу кезінде – ерекше білімді қажет ететін оқушыларға, күрделі тапсырманы оңайлатып дайындаймын, себебі өте көп тапсырмаларды берудің қажеті жоқ. Тапсырмаларды логикалық түрде берсеңіз, білім алушының тапсырманы орындауға деген құлшынысы жақсы артады.

6. БЖБ, ТЖБ тапсырмаларын орындау барысында, «Сыни тұрғыдан ойлау» жобасы стратегиялы тәсілдері тиімді болды.

Барлық сабақтардан, оқушы оң нәтиже көрсете білді. БЖБ, ТЖБ тапсырмаларын мейлінше жақсы орындауға тырысты, сәуір айында жоғарыда көрсетілген білім алушы, яғни Ж. – «ЗПР» оқушы санатынан шығып, жақсы оқитын оқушылардың қатарына қосылды.

Өзімнің әзірлеген БЖБ және ТЖБ тапсырмаларынан мысалдар!

27.04.2020 8 «А» сыныбы. ІҮ тоқсан. Қазақстан тарихынан жиынтық бақылау жұмысы.

«XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті» бөлімі
бойынша жиынтық бағалау.

Тақырыбы: XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы

1-тапсырма. Білім беру мен ағарту саласының кезеңдерін салыстырыңыз!
Және қорытындылаңыз!

Дескриптор:

- 1 –сурет: Білім беру мен ағарту саласының ерекшелігін жазады – 1 балл
- 2- сурет: Білім беру мен ағарту саласының ерекшелігін жазады – 1 балл
- 3-сурет: Білім беру мен ағарту саласының ерекшелігін жазады – 1 балл

Бұл жерде білім алушы суреттерді логикалық түрде сөйлетеді. (Ескерту: Суреттер ерекше білімді қажет ететін білім алушылардың ойлау дағдысын жетілдіруге көп көмегін тигізеді)

04.05.2020 8 «А» сыныбы. ІҮ тоқсан. Қазақстан тарихынан Тоқсандық жиынтық бақылау жұмысы.

Бөлім. XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті.

Тақырыбы: Қазақ халқының мәдениеті

1-тапсырма: Шертпелі және үрмелі аспаптарды ажыратып, қалай пайдаланатынын жазыңыз!

Дескриптор:

1-сурет: Аспаптың қалай аталатынын және пішінін жазады – 1 балл

2-сурет: Аспаптың қалай аталатынын және неден жасалатынын жазады - 1 балл

3-сурет: Аспаптың қалай аталатынын және күйшілердің есімдерін жазады – 1 балл

4-сурет: Аспаптың қалай аталатынын және пішінін жазады – 1 балл

5-сурет: Аспаптың қалай аталатынын жазады – 1 балл

6-сурет: Аспаптың қалай аталатынын жазады – 1 балл

№ 15 («Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша)

1. ТАЖ: Байгабулов Жаксыбек Жастлекович, жұмыс өтілі: 25 жас, аймақ: Павлодар облысы, «Павлодар қ. № 5 ЖББМ» ММ.

2. Т., 5 сынып

3. Баланың мықты тұстары

Эмоциялық әрекет көрінісі қалыпты, қарым-қатынасқа оңай түседі, ұсынылатын тапсырмаларға оң қарайды.

Жалпы және ұсақ моториканың дамуы қалыпты.

Еңбекке қабілеттілігі (жеке және фронтальды сабақтарда) орташа, бірақ жиі алаңдайды, десе де зияткерлік жүктемеге шыдайды.

Жалпы хабардарлығы және әлеуметтік-тұрмыстық бағдары нормаға сәйкес келеді.

Кеңістік-уақыттық көріністері жеткілікті түрде қалыптасқан.

Қабылдау ерекшеліктері (визуалды қабылдау, есту моторын үйлестіру, стереогноз): көру қабілеті көлемінің, жылдамдығының, саралануының төмендеуі байқалмайды.

Назар аудару ерекшеліктері: қалыпты.

Ойлау ерекшеліктері:

ойлаудың көрнекі формаларының даму деңгейі:

даму көрсеткіштерінің мардымсыз төмендеуі, ұйымдаспағандық пен ұқыпсыздықтан туындаған көптеген қателіктерге жол береді, сыртқы ұйымдастырушылық жағдайларды жасау өнімділіктің жоғарылауына әкеледі; ауызша-логикалық ойлауы: даму деңгейі жас нормасына сәйкес келеді.

Оқу дағдыларын қалыптастыру: қалыпты.

Баланың әлсіз тұстары

Құлақ арқылы қабылданған және өздігінен оқылған нұсқауларды түсінуі:

көп буынды оқу нұсқаулықтарын түсінуде қиындықтарға кезігеді, оларды түсіндіру әрі нақтылау қажеттілігі туындайды; оқу дағдысы қалыптасқан, нұсқаулықты өз бетінше оқи алады.

Оқу қабілеті:

- бағыттаушы және оқыту сипатындағы көмекке мұқтаж;

- ұқсас тапсырмаларға ауысу ішінара жүзеге асырылады, дағдыларды бекіту үшін қосымша уақыт қажет.

Қызметті ұйымдастыру ерекшеліктері, реттеуші функциялардың қалыптасуы: негізгі қиындықтар оқу-танымдық іс-әрекеттің саналы өзін-өзі реттеуінің қалыптасуының төмен деңгейіне байланысты, ол өз бетінше іс-әрекетті ұйымдастыра алмайды, ерікті түрде жұмыс істей алмайды, әдейі есте сақтауға күш салмайды.

Жұмыстың қарқыны (оқу және оқу материалында) нашар ұйымдастырылу нәтижесінде төмендеген.

Есте сақтау қабілетінің ерекшеліктері: есту-сөйлеу жадының көлемінің тарылуы, ойнату және енгізілім кезіндегі қателер, мнемоникалық әрекеттің ерікті компоненті нашар қалыптасқан.

Сөйлеу дамуының жалпы сипаттамасы: сөздік қорының жұтаңдығы, сөйлеу сауаттылығының төмендігі, келісілген мәлімдемені құру мен рәсімдеудегі қиындықтар.

Сабақ барысында жеке тәсілді қолданамын. Бала нашар сөйлейді және оқығанын әрдайым түсіне бермейді, сондықтан мен Т. оқулық мәтінінің ақпаратын ойната алатын жеңілдетілген алгоритмдерді қолданамын. Өзара оқыту - Тамерланның жолдасы, оған материалды игеруге, мәтіннің мағынасын түсінуге көмектеседі. Ол үшін тапсырмалары бар карталарды қолданамын.

Осы балаға БЖБ және ТЖБ құрастыру кезінде оның жоғарыда айтылған ерекшеліктері ескеріледі. Бала көрнекі ақпаратты жақсы қабылдайды, кестелермен, суреттермен тапсырмаларды қуана орындайды. Сонымен қатар Тамерлан компьютерді жақсы пайдаланды, сол себепті БЖБ, ТЖБ құрастыруда оның компьютерлік технологияға деген қызығушылығын ескере отырып, PowerPoint-те қарапайым тапсырмаларды қолданамын.

Мен визуалды тапсырмаларды, кесте, диаграмма, сурет түріндегі тапсырмаларды сәтті қолдандым.

Десе де баланы жауап беруге, не себепті дәл сол жауапты таңдағанын түсіндіруді үйреткім келеді. Бала сөйлеуге, логикалық деңгейде өзара байланысқан жауаптар құруға тырысады.

«Дәуір тоғысындағы Рим», «Ежелгі әлемнің мәдени мұрасы қандай» бөлімдері үшін жиынтық бағалау	
Тақырыбы	Рим империясы I-III ғғ. қалай дамыды? Рим империясы IV-V ғғ. қалай өзгерді? Ежелгі әлемнің мәдени мұрасы қандай?
Оқыту мақсаты	5.2.1.1 Негізгі діни түсініктерді түсіндіру (Құдай, шіркеу, пұт) 5.2.2.3 Ежелгі әлемнің өнерін сипаттау
Бағалау өлшемі	<i>Білім алушы</i> Негізгі діни түсініктерді түсіндіреді (Құдай, шіркеу, пұт) Ежелгі әлемнің өнерін анықтайды
Ойлау дағдыларының деңгейі	Білімі және түсінуі Қолдануы
Орындау уақыты	15 Минут

1. Көмек үшін сөздерді қолдана отырып, терминдердің анықтамаларын беріңіз

Құдай	Шіркеу	Пұт

Көмек үшін сөздер:

- құдай, ескерткіш, бейне, түрінде;

-

Тылсым жаратылыс, әлем, басқарады;

- табыну, орын, құдай.

1. Суреттер мен олардың мағынасын байланыстырыңыз

1.

1. Су сағаты – клепсидра

2.

2. Салтанат аркасы

3. Сфинкс

3.

4. Зиккурат

4.

1	2	3	4

Бағалау өлшемі	№ тапсырма	Дескриптор	Балл
		<i>Білім алушы</i>	
Негізгі діни түсініктерді түсіндіреді (Құдай, шіркеу, пұт)	1	«құдай» терминіне анықтама береді;	2
		«шіркеу» терминіне анықтама береді;	2
		«қасиетті жазбалар» терминіне анықтама береді;	2
Ежелгі әлем өнерін анықтайды	2	бірінші суреттің атауын анықтайды;	1
		екінші суреттің атауын анықтайды;	1
		үшінші суреттің атауын анықтайды;	1
		төртінші суреттің атауын анықтайды;	1
Жалпы балл саны			10

Ата-аналарға «Рим дәуір тоғысында», «Ежелгі әлемнің мәдени мұрасы қандай?» бөлімдерін жиынтық бағалау қорытындысы бойынша ақпарат беруге арналған айдар

Білім алушының ТАЖ: _____

Бағалау өлшемі	Оқу жетістіктерінің деңгейі		
	Төмен	Орташа	Жоғары
Негізгі діни түсініктерді түсіндіреді (Құдай, шіркеу, пұт)	Негізгі діни түсініктерді (Құдай, шіркеу, пұт) түсіндіруде қиналады	Негізгі діни түсініктерді (Құдай, шіркеу, пұт) түсіндіруде қателіктер жібереді	Негізгі діни түсініктерді (Құдай, шіркеу, пұт) түсіндіре алады
Ежелгі әлем өнерін анықтайды	Ежелгі әлем өнерін анықтауда қиналады	Ежелгі әлем өнерін анықтауда қателіктер жібереді	Ежелгі әлем өнерін анықтай алады

2 ТОҚСАНДАҒЫ ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ

Жиынтық жұмыстың ұзақтығы: 40 минут

Балл саны: 20

Тапсырма түрі:

ҚЖ – қысқа жауапты талап ететін тапсырмалар;

Жиынтық жұмыстың құрылымы

Тоқсан үшін жиынтық бағалауда қысқа жауапты талап ететін сұрақтары бар тапсырмалар пайдаланылады.

Аталмыш нұсқа қысқа және кең көлемді сұрақтардан тұратын 4 тапсырмалан құралады.

Қысқа жауапты талап ететін сұрақтарда білім алушы жауапты сөз немесе сәйкес келетін сан ретінде жазады. Сонымен қатар білім алушыға жауабын бағдар ретінде бейнелеу қажет етілетін тапсырма ұсынылады.

Кең көлемді жауап қажет етілетін сұрақтарда білім алушы жауапты сөйлем ретінде жазады.

2-тоқсан үшін жиынтық бағалау тапсырмаларының сипаттамасы

Бөлім	Тексерілетін нысана	Ойлау дағдыларын бағалау деңгейі	Тапсырмалар саны	Тапсырмалар № *	Тапсырмалар түрі *	Орындауға арналған уақыты	Балл*	Бөлім үшін бағалау

		і	ы*			Т, мин*		ЛЛ
Күймелер мен империялар	P.S.4.2 – ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттау;	Қолдану	1	1	ҚЖ	15	6	6
Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі және индуизмнің салтанаты	P.S.4.2 – қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін «каста жүйесін» пайдалану;	Қолдану	1	2	ҚЖ	5	4	14
	5.4.1.3 Ежелгі өркениеттердің шаруашылықтар жүйесін сипаттау	Қолдану	1	3	ҚЖ	10	4	
	P.S.4.2 Ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болуы мен дамуына шаруашылық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау:	Қолдану	1	4	КЖ	10	6	
ЖАЛПЫ:			4	-	-	40	20	20
<i>Ескерту: * - өзгерту енгізуге болатын бөлімдер</i>								

«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша 2-тоқсандағы жиынтық бағалау тапсырмалары

Вавилон патшалығын басқару жүйесін анықтаңыз

1. Патша	1. Патша әкімшілігіндегі қызметкерлер
2. Абыздар	2. Мемлекеттің жоғарғы билеушісі
3. Шенеуніктер	3. Шіркеудегі қызметкерлер

1	2	3

[6]

2. Бағдармен үнді касталары Брахма құдайының қандай бөлігінен шыққанын көрсет

[4]

Үнді касталарының өкілдері немен айналысқандығын көрсет

Касталар	1. Брахмандар	2. Кшатриялар	3. Вайшилер	4. Шудралар
Немен айналысты				

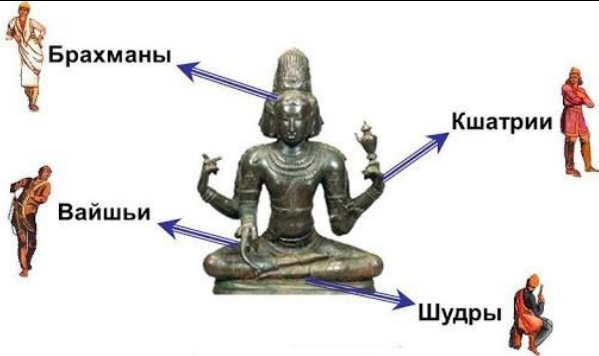
[4]

Сәйкес келетін түспен Ежелгі Үндістандағы өнер, ғылым және өнертабыстарға жататын сөздерді белгіле

Өнер	Ғылым	Өнертабыс
Математика Астрономия	Кәріз Шахмат	Мүсін Кескіндеме

[6]

Балл қою сызбасы

Тапсырма №	Жауабы	Балл	Қосымша ұсыныстар						
1	<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>1</td> </tr> </table>	1	2	3	2	3	1	Әр дұрыс жауап үшін 2 балл	
1	2	3							
2	3	1							
2		4							
3	1. Брахмандар – шіркеулерде қызмет етті, құдайларға сыйынды	1	Өзге де балама жауаптар қабылданады						
	2. Кшатриялар – патша әскерінде қызмет етті, мемлекетті қорғады	1							
	3. Вайшилер - егіншілік, сауда, қолөнермен айналысты	1							
	4. Шудралар - қызметшілер, қара жұмыспен айналысты	1							
4	<table border="0"> <tr> <td style="background-color: yellow; padding: 5px;">ҒЫЛЫМ</td> <td style="background-color: yellow; padding: 5px;">Математика Астрономия</td> </tr> </table>	ҒЫЛЫМ	Математика Астрономия	2					
	ҒЫЛЫМ	Математика Астрономия							
	<table border="0"> <tr> <td style="background-color: lightgreen; padding: 5px;">Өнертабыс</td> <td style="background-color: lightgreen; padding: 5px;">Кәріз Шахмат</td> </tr> </table>	Өнертабыс	Кәріз Шахмат	2					
Өнертабыс	Кәріз Шахмат								
<table border="0"> <tr> <td style="background-color: red; padding: 5px;">Өнер</td> <td style="background-color: red; padding: 5px;">Мүсін Кескіндеме</td> </tr> </table>	Өнер	Мүсін Кескіндеме	2						
Өнер	Мүсін Кескіндеме								
Жалпы балл саны		20							

P.S. Дәл осы бала үшін мен қалыпты балалардағыдай балл саны бар БЖБ әзірледім, себебі балл саны бірдей болуы қажет. Барлық таңдалған мақсаттар мен тапсырмалар «Қолдану» деңгейіне сәйкес келеді, себебі бұл бала жоғарғы тәртіпті тапсырмаларды орындауда қиындыққа кезігеді.

20 балл санын орындау үшін баланың жеке қабілеттері, оқу деңгейі, білім қорына сәйкес келетін 4 тапсырманы әзірледім.

Мазмұны

	Кіріспе.....	3
1	Инклюзия жағдайында 5-9-сыныптарда қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы пәндерді оқыту ерекшеліктері	5
2	Инклюзия жағдайында 5-9-сыныптардың қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы оқу пәндерінің БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын дайындау бойынша әдістемелік ұсынымдар	12
	Қорытынды	32
	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	33
	Қосымша	35

Введение

В настоящее время в Казахстане идет переходный процесс от медицинской модели инклюзивного образования к социально-педагогической модели на различных уровнях образовательной системы. Непрерывное инклюзивное образование должно служить базовой ступенью, от которой зависят все последующие достижения человека. Оно является фундаментом сохранения национальной культуры и важным условием формирования личности ребенка и его социальной адаптации.

Инклюзивное образование позволяет осуществлять обучение и воспитание детей с разными стартовыми возможностями на различных ступенях образовательной вертикали. Эти процессы оказывают мощное влияние и на развитие образовательного процесса в современных организациях образования, в значительной степени изменяя отношения между его участниками. Организация службы психолого-педагогического сопровождения детей с ООП и технологии поддержки позволяют выстраивать отношения всех участников образовательного процесса на основе уважения их прав и особенностей. Совокупность всех указанных процессов призвана обеспечить дальнейшее развитие гуманизации образования и формирование профессионального педагогического сообщества нового типа.

Признание учителем индивидуальности каждого ученика является важнейшим положением лично ориентированной системы обучения. Индивидуальность ребенка проявляется через своеобразие восприятия и переработки учеником учебной информации. Следовательно, педагог должен при помощи средств учебного материала создать необходимые условия для индивидуального развития ученика.

Обучающийся усваивает учебное содержание в деятельности. Лишь в данном случае обучение ведет к осознанному и прочному усвоению знаний и развитию ученика. Ученик должен учиться сам, а учитель – осуществлять управление его учением, т.е. мотивировать, организовывать, консультировать, контролировать учебную деятельность. Перевод обучения на субъект-субъектную основу требует такой педагогической технологии, которая бы обеспечила ученику развитие его мотивационной сферы, интеллекта, склонностей, самостоятельности, умения осуществлять самоуправление учебно-познавательной деятельностью.

В современных условиях учителю важно знать концептуальные положения лично ориентированного образования, переосмыслить роль предметов общественно-гуманитарного направления в формировании личности ученика, выделить основные направления деятельности по повышению качества образования, осознать новый подход к рассмотрению технологий организации учебного процесса, процедуры суммативного оценивания обучающихся.

Целью данного методического пособия является определение методов дифференциации заданий в соответствии с особыми потребностями и индивидуальными возможностями обучающихся, разработка соответствующих методических рекомендаций по составлению дифференцированных заданий

СОР и СОЧ по предметам общественно-гуманитарного направления в условиях инклюзивного образования.

В задачи разработки данных рекомендаций входит разъяснение особенностей дифференциации заданий для обучающихся, в том числе для детей с ООП, разработка методических рекомендаций по составлению дифференцированных заданий СОР и СОЧ по предметам общественно-гуманитарного направления в условиях инклюзивного образования.

Данное пособие должно оказать действенную методическую помощь учителям общеобразовательных школ в процессе оценивания обучающихся с ООП, методистам, специалистам управлений и отделов образования, реализующим инклюзивную практику.

1 ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ПРЕДМЕТАМ ОБЩЕСТВЕННО-ГУМАНИТАРНОГО НАПРАВЛЕНИЯ В 5-9 КЛАССАХ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИИ

Основная задача школы сегодня – раскрыть индивидуальность ребенка, помочь ей проявиться, развиваться, устояться, обрести избирательность и устойчивость к социальным воздействиям. Раскрытие индивидуальности каждого ребенка в процессе обучения обеспечивает построение инклюзивного образования в современной школе. Цель такого обучения состоит в создании системы психолого-педагогических условий, позволяющих в едином классном коллективе работать с ориентацией не на «усредненного» ученика, а с каждым в отдельности с учетом индивидуальных познавательных возможностей, потребностей и интересов.

Совершенствование образовательного процесса в современной школе включает не только изменение содержания изучаемых дисциплин, но и изменение подходов к методикам преподавания, расширение арсенала методических приемов, активизацию деятельности обучающихся в ходе урока. Важно, чтобы учащийся не был пассивным объектом воздействия. Поэтому необходимо выявить наиболее оптимальные формы обучения, методы и приемы, технологии, используемые на уроках для повышения познавательной активности, расширения кругозора учащихся и их общей культуры.

Обновленное содержание образования призвано раскрывать потенциал всех участников образовательного процесса, когда и педагогу, и обучающимся предоставляется свобода в выборе методов и средств для достижения учебной цели.

Педагогические подходы обновленного содержания образования направлены на привитие навыков широкого спектра, что позволяет учитывать как индивидуальные возможности, так и особые потребности обучающихся страны.

В процессе организации обучения детей в инклюзивной среде следует принимать во внимание два аспекта, существующие в настоящий период развития общего образования. Первый из них связан с требованием соблюдения единства базового образования, которое обеспечивает возможность учащимся с особыми образовательными потребностями (за исключением детей с умственной отсталостью) получения школьного образования, соответствующего требованиям ГОСО РК, гарантирующее им равные права на продолжение образования и получение профессии. Второй аспект отражается в актуальности адаптации образовательных условий для развития потенциальных возможностей детей с особыми образовательными потребностями (далее – ООП), необходимости учета их индивидуально-типологических особенностей, а также социокультурных факторов, влияющих на качество их обучения и воспитания.

Образование детей с ООП имеет единую с общим образованием конечную цель – социализацию и самореализацию, умение жить в быстро меняющемся мире, учиться в течение жизни.

Инклюзивное образование, являющееся составной частью парадигмы «Образование для всех», представляет собой подход, предусматривающий равенство шансов у всех детей на посещение общеобразовательной школы и на совместное обучение со сверстниками независимо от их интеллектуальных или физических способностей, культурной, социальной, этнической, расовой, религиозной принадлежности.

Следовательно, инклюзивное образование предполагает расширение миссии организации образования, состоящей в удовлетворении адекватным образом разнообразных образовательных потребностей всех учащихся [1].

Вместе с тем важным преимуществом является то, что содержательные особенности обновленных учебных программ предрасположены для реализации инклюзивного образования, к ним относятся:

- принцип спиральности при проектировании содержания предмета, то есть постепенного наращивания знаний и умений, как по вертикали, так и по горизонтали (усложнение навыков по темам и по классам);

- иерархия целей обучения по таксономии Блума, основанная на закономерностях познания и классифицируемая по наиболее важным видам предметных операций;

- педагогическое целеполагание по уровням образования и на протяжении всего курса обучения, что позволяет максимально учесть внутрипредметные связи;

- наличие «сквозных тем» между предметами как внутри одной образовательной области, так и при реализации межпредметных связей;

- соответствие содержания разделов и предложенных тем запросам времени, акцент на формирование социальных навыков;

- технологизация учебного процесса в форме долгосрочных, среднесрочных и краткосрочных планов.

Ожидаемые результаты обучения конкретизируются в целях обучения конкретному учебному предмету по каждому разделу, образуя систему долгосрочных и среднесрочных целей обучения. Учебные планы по предметам, прилагаемые к учебным программам, имеют рекомендательный характер, следовательно, перед учителем открыты все возможности для реализации учебных целей с учетом потребностей всех обучающихся в классе [1].

Долгосрочные, среднесрочные и краткосрочные планы тесно взаимосвязаны посредством общих целей планирования, которые заключаются в следующем [2, 12 с.]:

- организация последовательности этапов работы;

- определение цели преподавания и обучения каждого урока;

- утверждение методики измерения результатов преподавания и обучения;

- определение задач обучения и преподавания с целью достижения ожидаемых результатов;

- обеспечение целенаправленной положительной динамики на протяжении всех этапов обучения;

- стратегическое планирование с целью вовлечения в процесс обучения всех учащихся.

Еще одним преимуществом программ обновленного содержания образования является раздел «Педагогические подходы к организации учебного процесса», в котором учителю предлагаются рекомендации по использованию различных методов, технологий и стратегий для успешного достижения целей обучения. Приведем основные из них:

1) стратегии: самоуправляемая, экспериментальная, критическая, коммуникативная, контекстная;

2) технологии: работа в малых группах (команде), кейс-стади (анализ конкретных ситуаций), ролевые и деловые игры, модульное обучение;

3) методы: проблемное обучение, индивидуальное обучение, междисциплинарное обучение, обучение на основе опыта, проектный метод.

Учителю необходимо стремиться к преодолению стереотипов в преподавании и решении педагогических задач, к совершенствованию своих личностных и профессиональных качеств. [2].

Планирование – это постановка реальной и конкретной цели и определение шагов ее реализации во времени с учетом возможностей (личных, тех, от кого это зависит) и объективных обстоятельств. При изменении объективных обстоятельств или возможностей происходит корректировка плана [3, 5 с.].

Планирование уроков содействует пониманию учителями: *для кого* планируется серия последовательных уроков, *чему* необходимо научить и *какой метод* оценивания необходимо использовать. Среднесрочное планирование конкретизирует ориентиры, определенные долгосрочным планом, и осуществляется на более короткий период. К тому же, в среднесрочных планах, базируясь на системе целей и подходах к обучению, даются рекомендации для учителя по проведению занятий по темам и разделам, организации учащихся на уроках, а также ресурсы, которые можно дополнить с учетом особых потребностей обучающихся (интернет, тексты, упражнения, видео- и аудиоматериалы и др.).

Краткосрочное планирование включает конкретные способы использования ресурсов, необходимых для достижения целей, определенных в среднесрочных планах. Краткосрочный план или план урока в инклюзивной среде составляется учителем на основе рекомендаций службы психолого-педагогического сопровождения школы с учетом особых образовательных потребностей учащихся класса и их индивидуальных возможностей.

Только при грамотном планировании учебной работы учитель может правильно организовать учебный процесс, рационально рассчитывать свое

время, разумно использовать учебники, различные учебные и наглядные пособия с учетом требований учебных программ, что позволяет максимально вовлекать практически всех учеников класса в образовательный процесс, прогнозировать и учитывать результаты своей работы. Безусловно, для достижения лучших результатов необходимо обсуждать прогресс обучающихся с их родителями [1]. Самое главное, учителю важно выстраивать программу обучения таким образом, чтобы учащиеся с любыми особыми образовательными потребностями, в том числе и с высокими интеллектуальными, сумели реализовать свой потенциал на должном уровне и в полной мере.

Основная цель обучения на интегративной основе – дать целостное представление об окружающем мире – связана с повышением умственной и других видов активности учащихся. Задачу интегрирования необходимо рассматривать через органическую реальную связь нескольких учебных предметов, что позволяет дать обучающимся представление о единстве окружающего нас мира.

Содержание предметов общественно-гуманитарного образования направлено на формирование функциональной грамотности, характеризующейся способностью решать стандартные жизненные задачи в различных сферах жизнедеятельности на основе преимущественно следующих прикладных знаний:

- умение человека грамотно, квалифицированно функционировать во всех сферах человеческой деятельности;

- способность человека вступать в отношения с внешней средой и максимально быстро адаптироваться и функционировать в ней. В отличие от элементарной грамотности как способности личности читать, понимать, составлять простые короткие тексты и осуществлять простейшие арифметические действия, функциональная грамотность есть атомарный уровень знаний, умений и навыков, обеспечивающий нормальное функционирование личности в системе социальных отношений, который считается минимально необходимым для осуществления жизнедеятельности личности в конкретной культурной среде;

- читательская грамотность – способность к пониманию и осмыслению письменных текстов, к использованию их содержания для достижения собственных целей, развития знаний и возможностей, для активного участия в жизни общества.

Основой читательской грамотности является сформированность читательских умений, которые необходимы для полноценной работы с текстами. Это нахождение и воспроизведение школьником необходимой информации, формулирование выводов по определенной части текста, интерпретация действий основных героев, подтверждение примерами из текста и первоначальный анализ структуры текста.

Таким образом, можно определить, что грамотность – это успешность в овладении учащимися чтением как средством осуществления своих

дальнейших планов: продолжения образования, подготовки к трудовой деятельности, участия в труде и жизни общества [4].

Гуманитарные дисциплины, являясь важной частью среднего образования, предоставляют для формирования функциональной грамотности учащихся следующие возможности:

1) обеспечение взаимосвязи образовательной подготовки и культурного развития личности;

2) обеспечение достижения целей и понимания прикладного значения гуманитарных дисциплин для своей будущей профессии;

3) обеспечение выработки умений наибольшей степени обобщенности (познавательные, обобщенные, организационные умения), на основе которых формируются профессиональные умения учащихся;

4) обеспечение ориентации на развитие компетенций, способствующих реализации концепции «образование через всю жизнь».

Анализ возможностей предметов общественно-гуманитарного цикла в формировании социально-личностных компетенций учащихся можно свести к следующим позициям:

– обладание важнейшими индивидуальными процессуальными характеристиками (разносторонность знаний и умений, самостоятельность, творческий потенциал, уникальность), которое стимулирует стремление к взаимодействию, сотрудничеству, общению;

– изучение гуманитарных дисциплин в рамках образовательного процесса школы может быть представлено как некая стратегия, которая реализуется на основе специфических для этого процесса принципов.

В современном понимании функциональная грамотность выступает как способ социальной ориентации личности, интегрирующий связь образования (в первую очередь общего) с многоплановой человеческой деятельностью. Эта особенность функциональной грамотности четко просматривается в ее определении как умения решать жизненные задачи в различных сферах деятельности на основе прикладных знаний, необходимых всем в быстроменяющемся обществе.

В условиях инклюзивной среды общеобразовательной школы она служит основой подготовки к социальной, культурной, политической и экономической деятельности, а также самообразованию на протяжении всей жизни, выступает неперенным условием успешной адаптации школьников к окружающей среде. В современных условиях она является гарантией выживания человека и атрибутом непрерывного образования. В уровне функциональной грамотности просматривается социальный аспект, характеризующий зависимость способности молодых людей применять прикладные знания и умения от материального положения семьи, ее социального статуса [5].

В государственном общеобязательном стандарте основного среднего образования Республики Казахстан указаны следующие требования к уровню подготовки обучающихся и воспитанников:

«... Общеобразовательные учебные программы основного среднего образования направлены на освоение обучающимися, в том числе обучающимися с особыми образовательными потребностями, базисных основ системы наук, формирование у них высокой культуры межличностного и межкультурного общения, самоопределение личности и профессиональную ориентацию, а также предпрофильную подготовку обучающихся.

Уровень подготовки обучающихся определяется через ожидаемые результаты обучения, которые спроектированы с учетом специфики каждой образовательной области, объединяющей несколько родственных учебных предметов: «Язык и литература», «Математика и информатика», «Естествознание», «Человек и общество», «Технология и искусство», «Физическая культура».

Ожидаемые результаты обучения по образовательным областям (и учебным предметам) служат основой для определения базового содержания основного среднего образования.

В учебных программах основного среднего образования ожидаемые результаты обучения по образовательным областям (и учебным предметам) конкретизируются в целях обучения по разделам каждого учебного предмета.

Система ожидаемых результатов обучения создает возможность для выстраивания индивидуальных траекторий развития обучающихся, в том числе обучающихся с особыми образовательными потребностями, и поэтапного продвижения их к достижению долгосрочных целей обучения».

В ГОСО содержание общественно-гуманитарного образования в основной школе реализуется в учебных предметах: «Казахский язык», «Казахская литература» для классов с казахским языком обучения, «Русский язык», «Русская литература» для классов с русским языком обучения; «Казахский язык и литература» для классов с неказахским языком обучения, «Русский язык и литература» для классов с нерусским языком обучения; «Иностранный язык»; «История Казахстана», «Всемирная история», «Основы права», «Самопознание».

Содержание образовательной области «Язык и литература» реализуется в учебных предметах:

1) «Казахский язык», «Казахская литература» для классов с казахским языком обучения, «Русский язык», «Русская литература» для классов с русским языком обучения;

2) «Казахский язык и литература» для классов с неказахским языком обучения, «Русский язык и литература» для классов с нерусским языком обучения;

3) «Иностранный язык».

Содержание образовательной области «Язык и литература» обеспечивает использование межпредметных связей с другими языковыми и неязыковыми учебными дисциплинами; успешную социализацию обучающихся; развитие языковых навыков обучающихся в соответствии с их возрастными особенностями, потребностями и интересами; понимание

важности изучения языков в современном мире; развитие духовно-нравственных ценностей; понимание целостной картины полиязычного и поликультурного мира; установление межличностных и межкультурных контактов в процессе общения; воспитание уважения к различным точкам зрения через ознакомление с культурами других стран; умение самостоятельно работать с различными информационными источниками на изучаемом языке, в том числе с Интернет-ресурсами; развитие и использование творческого и критического мышления.

Содержание учебных предметов образовательной области «Человек и общество» реализуется в учебных предметах «История Казахстана», «Всемирная история», «Основы права», «География», «Самопознание».

Содержание образовательной области «Человек и общество» направляется на формирование у обучающихся основ знаний по общественно-гуманитарным наукам в рамках системы «Человек-Общество». Содержание учебных предметов ориентировано на формирование у обучающихся навыков исторического мышления, понимания и осмысления прошлого и настоящего и их взаимосвязи, умений изучать, анализировать и делать обоснованные заключения по материалам исторических, правовых, экономических, политических, социологических источников информации и на их основе выстраивать независимые суждения, принимать собственные взвешенные решения; на воспитание патриотизма, формирование правовой грамотности, понимания идеалов и ценностей демократического правового общества, активной гражданской позиции для осуществления эффективного взаимодействия и выбора коммуникативных средств в условиях социокультурного общения; на развитие умений определять личностное отношение к системе общечеловеческих, этнокультурных ценностей, к социально-экономической и политической ситуации, наблюдать и оценивать социальные явления и события, необходимые для осуществления нравственного [6].

Таким образом, основная задача школы сегодня – раскрыть индивидуальность ребенка, помочь ей проявиться, развиваться, устояться, обрести избирательность и устойчивость к социальным воздействиям. Раскрытие индивидуальности каждого ребенка в процессе обучения обеспечивает построение инклюзивного образования в современной школе. Цель такого обучения состоит в создании системы психолого-педагогических условий, позволяющих в едином классном коллективе работать с ориентацией не на «усредненного» ученика, а с каждым в отдельности с учетом индивидуальных познавательных возможностей, потребностей и интересов.

Подготовку уроков, где учитель стремится изменить подходы к преподаванию и использовать современные технологии и методы, важно начать с диагностики, т.е. с понимания образовательных потребностей обучающихся.

Для изучения образовательных потребностей обучающихся существует много подходов, которые предложены в методических рекомендациях на сайте nao.kz.

Когда педагог исследует и понимает образовательные потребности детей, то появляется возможность дифференцировать обучение, расширять рамки учебной программы, поднимается авторитет даже самого неуспешного ученика. Формы занятий и методы преподавания могут быть различны, и это зависит от целей конкретного урока, специфики темы, но главное, какие образовательные потребности имеются у обучающихся [7].

2 МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО СОСТАВЛЕНИЮ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫХ ЗАДАНИЙ СОР И СОЧ ПО УЧЕБНЫМ ПРЕДМЕТАМ ОБЩЕСТВЕННО-ГУМАНИТАРНОГО НАПРАВЛЕНИЯ 5-9 КЛАССОВ С УЧЕТОМ ОСОБЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПОТРЕБНОСТЕЙ И ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ

Инклюзивное образование предполагает принятие учеников с особыми потребностями как любых детей в классе, включение их в одинаковые виды деятельности, вовлечение в коллективные формы обучения и групповое решение задач, использование стратегии коллективного участия – игры, совместные проекты, лабораторные, полевые исследования и др. При этом самым главным направлением в работе педагогов является индивидуальный подход с учетом специфики развития психики и здоровья каждого ребенка.

Согласно приказу Министра образования и науки Республики Казахстан от 18 марта 2008 года № 125 «Об утверждении Типовых правил проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся для организаций среднего, технического и профессионального, послесреднего образования» **суммативное оценивание** – вид оценивания, которое проводится по завершении определенного учебного периода (четверть, учебный год), а также изучения разделов (сквозных тем) в соответствии с учебной программой. В соответствии с главой 3. *Порядок проведения текущего контроля успеваемости обучающихся по обновленному содержанию среднего образования:*

«...14. Текущий контроль успеваемости обучающихся проводится педагогами в форме суммативного оценивания для определения и фиксирования уровня усвоения содержания учебного материала по завершении четверти, изучения разделов (сквозных тем).

Суммативное оценивание проводится с третьей четверти в 1 классе, с первой четверти учебного года во 2-11 (12) классах.

14-1. По результатам суммативного оценивания за раздел/сквозную тему (далее – СОР) обучающимся выставляются баллы, которые учитываются при оценивании учебных достижений за четверть.

14-2. Максимальный балл за СОР, форма (контрольная, практическая или творческая работа, проект, устный опрос, эссе), урок проведения СОР и время на выполнение СОР не регламентируются.

Максимальный балл за СОР должен составлять не менее 7 и не более 15 баллов в 1-4 классах, не менее 7 и не более 20 баллов в 5-11(12) классах.

14-3. При выставлении итогового балла за СОР и суммативные работы за четверть (далее – СОЧ) не учитываются помарки, а также качество оформления условий учебных заданий и задач.

14-4. При учебной нагрузке 1 час в неделю СОР проводится не более двух раз в четверти с объединением разделов, итоговая оценка выставляется за полугодие.

14-5. СОР проводится не более трех раз в четверти. Разделы/сквозные темы объединяются с учетом специфики тем и количества целей обучения при изучении четырех и более разделов/сквозных тем в четверти. Разрешается его проведение в два этапа.

14-6. Допускается проведение СОЧ не более трех в один день с учетом уровня сложности учебных предметов. СОЧ не проводятся в последний день завершения четверти. Одновременно СОР и СОЧ по одному учебному предмету не проводятся в один день.

14-7. При оценивании обучающихся на дому учитель разрабатывает дифференцированные и/или индивидуальные задания с учетом учебной нагрузки обучающегося на дому и изученного им учебного материала.

14-8. При оценивании обучающихся с особыми образовательными потребностями учитель использует дифференцированные и/или индивидуальные задания, а также вносит изменения в критерии оценивания с учетом особенностей обучающегося, в том числе при реализации индивидуальных учебных программ.

14-9. В условиях карантина, чрезвычайных ситуаций социального, природного и техногенного характера за четверть проводится один СОР, в конце четверти СОЧ.

15-2. В случае выбора Типовых учебных планов с сокращенной учебной нагрузкой количество СОР проводится согласно пунктам 14-4.

16. Задания суммативного оценивания выполняются обучающимися и содержат пройденный ими материал в соответствии с Типовыми учебными программами по общеобразовательным предметам, утвержденными приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 3 апреля 2013 года № 115 «Об утверждении типовых учебных программ по общеобразовательным предметам, курсам по выбору и факультативам для общеобразовательных организаций» (зарегистрированный в Реестре государственной регистрации нормативных правовых актов под № 8424).

17. Задания формативного и суммативного оценивания составляются педагогами самостоятельно.

18. Суммативное оценивание по языковым предметам проводится по четырем видам речевой деятельности (аудирование (слушание), говорение, чтение, письмо). Оценивание навыков аудирования (слушания) и говорения проводится на уроках в течение недели, на которую запланировано проведение суммативного оценивания.

19. Для обеспечения объективности и прозрачности оценивания результатов обучения обучающихся по учебным предметам, по которым проводится суммативное оценивание за четверть в письменной форме, педагогами проводится модерация.

По итогам модерации суммативные работы обучающихся за четверть, баллы которых подлежат изменению, перепроверяются. Балл за суммативную работу за четверть по итогам модерации изменяется как в сторону увеличения, так и в сторону уменьшения.

20. Обучающиеся при отсутствии (по состоянию здоровья, смерть близких родственников, в связи с неблагоприятными метеоусловиями, участие в соревнованиях, конференциях, олимпиадах и конкурсах научных проектов всех уровней) проходят суммативное оценивание по индивидуальному графику.

20-1. В случаях карантина, чрезвычайных ситуаций социального, природного и техногенного характера СОР и СОЧ организуется с применением дистанционных образовательных технологий.

21. При отсутствии результатов суммативного оценивания за раздел (сквозную тему) и четверть обучающийся является временно не аттестованным.

22. Суммативные работы обучающихся за текущий учебный год хранятся в школе в течение одного учебного года.

23. Результаты суммативного оценивания обучающихся в виде баллов выставляются в журнал (бумажный/электронный) и переводятся в четвертную и годовую оценки по шкале перевода баллов согласно приложению 1 к настоящим Правилам.

24. Информация по итогам суммативного оценивания предоставляется обучающимся, родителям или законным представителям ребенка в бумажном или электронном формате.

25. Четвертная оценка выставляется на основании результатов суммативного оценивания за разделы (сквозные темы) и четверть в процентном соотношении 50% на 50%.

27. Годовая оценка по учебным предметам обучающимся 2-11 (12) классов выставляется как среднее арифметическое значение суммы четвертных оценок с округлением к ближайшему целому, и является итоговой оценкой.

Промежуточная аттестация по итогам учебного года не проводится.

28. Для обучающихся 2-8 (9) и 10 (11) классов, имеющих годовую оценку «2» по одному или двум предметам, организуется суммативное оценивание за учебный год, включающее содержание материала за учебный год, которое проводится согласно графику, составленному школой.

Итоговая оценка выставляется как среднее арифметическое значение годовой оценки и оценки за суммативное оценивание за учебный год с округлением к ближайшему целому.

Обучающиеся 2-8 (9) и 10 (11) классов, имеющие годовую оценку «2» по трем и более предметам, оставляются на повторный год обучения.

При получении оценок «3», «4», «5» обучающиеся 2-8 (9) и 10 (11) классов переводятся в следующий класс.

29. Обучающиеся 2-8 (9) и 10 (11) классов, повторно получившие оценку «2», по одному или двум учебным предметам, подлежат дополнительному суммативному оцениванию за учебный год по данным предметам.

Итоговая оценка выставляется как среднее арифметическое значение годовой оценки и оценки за дополнительное суммативное оценивание с округлением к ближайшему целому.

Дополнительное суммативное оценивание проводится до начала нового учебного года.

В случае получения за дополнительное суммативное оценивание оценки «2» обучающиеся оставляются на повторное обучение.

30. Пересмотр четвертных, годовых и итоговых оценок не допускается.

31. При переводе обучающегося из одной школы в другую в течение учебного года результаты его суммативного оценивания оформляются выпиской из электронного (бумажного) журнала, заверяются подписью директора, печатью школы и выдаются вместе с личным делом обучающегося» [8].

Профессиональное развитие педагогов в условиях инклюзивного образования должно базироваться на педагогических ценностях, предусматривающих формирование у педагогов личностных установок на инклюзивное образование и социальную значимость его организации, что станет показателем личностно-профессионального развития и мотивационно-ценностной готовности педагогов к осуществлению деятельности, связанной с инклюзивным образованием [9].

Казахстанская система образования нацелена на формирование высококвалифицированной, конкурентоспособной, сопереживающей, коммуникабельной, способной к логическому мышлению творческой личности, гармонически сочетающей духовное богатство, моральную чистоту и толерантность. Гуманизация общественных отношений, в свою очередь, не представляется возможной без принятия и реализации права людей с особыми образовательными потребностями на качественное совместное образование [10].

Поскольку ребенок с ООП в расширяющемся образовательном пространстве – это, прежде всего, развивающаяся личность, обеспечение реализации его прав на образование рассматривается как одна из важнейших задач государственной политики в области образования. При этом важное место в становлении и развитии идей равенства в образовании занимает сформированная система инклюзивного образования, которая носит стратегический характер и затрагивает всю систему образования, а также предполагает изменение идеологии образования в сторону гуманизации [9].

Распространение понятия «инклюзия» связано в значительной степени с процессами демократизации общественного сознания, международным признанием за каждым человеком права на достойную жизнь и образование.

Модель инклюзивного образования строится на основании следующего социального подхода – нужно изменять не людей с особыми потребностями, а общество и его отношение к ним. Инклюзия признана более развитой, гуманной и эффективной системой для всех детей без исключения. Она дает право на образование каждому, независимо от степени его соответствия критериям традиционной школьной системы. Через уважение и принятие индивидуальности каждого из них происходит формирование личности. Вместе с тем, дети находятся в коллективе, учатся взаимодействовать друг с другом, выстраивать отношения, совместно с учителем творчески решать образовательные проблемы.

Инклюзивное образование расширяет личностные возможности всех детей, помогает развить гуманность, толерантность, готовность помогать сверстникам.

На современном этапе подготовка педагогических кадров, повышение квалификации педагогов являются ключевыми задачами для реализации системы инклюзивного образования в Казахстане. Анализ исследований показывает, что чем выше уровень знаний педагогов о детях с особыми образовательными потребностями, тем меньше степень эмоциональных затруднений при контакте с ними. Такая же связь наблюдается в отношении готовности педагогов включать детей с ООП в учебное взаимодействие на уроке.

Данное пособие призвано оказать методическую поддержку учителям, преподающим предметы общественно-гуманитарного направления в реализации принципа «образование для всех», предоставляя теоретический материал и примеры практического опыта педагогов страны.

Учитель является важнейшим компонентом в системе инклюзивного образования, поскольку в его ответственности находится контроль за тем, чтобы ученик с особыми образовательными потребностями следовал намеченной образовательной траектории. Эту траекторию учитель может корректировать, отталкиваясь от успехов или трудностей, проявляющихся у ученика в процессе обучения. Для реализации процесса обучения ребенка с особыми образовательными потребностями отношения между учеником и учителем должны быть спокойными, позитивно настроенными и доверительными. Это также определяет значительность роли учителя [9].

Позитивная психосоциальная школьная среда оказывает влияние на поведение учащихся, их психическое здоровье и эмоциональное благополучие, а также на результаты обучения. Психологически комфортная среда может быть создана через создание дружелюбной, поощрительной атмосферы, предоставление равных возможностей для каждого участника образовательного процесса, запрещение в школе любых видов насилия, издевательств, оскорблений.

Л.С. Выготский считал, что задачами воспитания ребенка с трудностями в развитии являются его интеграция в жизнь и осуществление компенсации его затруднений каким-либо другим путем. Причем компенсацию он понимал не в биологическом, а в социальном аспекте, так как считал, что педагогу в работе с ребенком, имеющим трудности в развитии, приходится иметь дело не столько с биологическими фактами, сколько с их социальными последствиями. Выготский Л.С. отмечал, что широчайшая ориентировка на нормально развивающихся детей должна служить исходной точкой пересмотра специального образования. Никто не отрицает необходимость последнего, но специальные знания и обучение нужно подчинить общему воспитанию, общему обучению [11].

Неоспоримый факт - разные дети по-разному овладевают знаниями, умениями и навыками. Эти различия обусловлены тем, что каждый ребенок в

силу специфических для него условий развития, как внешних, так и внутренних, обладает индивидуальными особенностями.

Психофизиологические особенности детей, разные уровни их умственных способностей закономерно требуют для обеспечения эффективного обучения каждого ребенка или группы детей неодинаковых условий обучения. В условиях школы это возможно при индивидуализации и дифференциации обучения.

Дифференциация в современном понимании – это учет индивидуальных особенностей детей в той форме, когда дети группируются на основании каких-либо особенностей для отдельного обучения.

Дифференцированный подход в традиционной системе обучения организационно состоит в сочетании с индивидуальной, групповой и фронтальной работой [12]. Данный подход необходим на всех этапах обучения.

Неотъемлемая часть занятий с детьми с особыми потребностями – оптимизация условий образовательной деятельности. Во время проведения учебных занятий с детьми с ООП необходимо придерживаться следующих правил:

- осуществлять индивидуальный подход к каждому из детей на уроках;
- предотвращать наступление утомления, используя для этого разнообразные средства (чередование интеллектуальной и практической (игровой) деятельности, преподнесение материала небольшими дозами, оказание дозированной помощи, интересный дидактический материал и т. д.);
- в процессе обучения следует использовать те методы, с помощью которых можно максимально активизировать познавательную деятельность детей, развивать их речь и сформировать необходимые учебные навыки;
- в учебном процессе необходимо предусмотреть проведение занятий, обеспечивающих подготовку детей к усвоению различных разделов учебных программ, а также обогащения их знаний об окружающем мире;
- во время работы с детьми с ООП педагог должен проявлять особый такт. Очень важно постоянно подмечать и поощрять малейшие успехи детей, своевременно и деликатно помогать каждому ребенку, развивать в нем веру в собственные силы и возможности.

Таким образом, заинтересованность общества в создании оптимальных условий для выявления задатков и максимального развития способностей всех детей приводит к необходимости дифференциации обучения [13].

Дифференцированный подход позволяет адаптировать содержание учебных программ к возможностям конкретных учащихся, помогает разработать педагогическую технологию на «зону ближайшего развития» каждого школьника, что в свою очередь, создает благоприятные условия для развития личности каждого школьника, формирования положительной мотивации учения, адекватности самооценки.

Дифференциация содержания учебного материала осуществляется по уровню трудности.

Способы дифференциации учебной работы предполагают:

- дифференциацию содержания учебных заданий (по уровню творчества, по уровню трудности, по объему);

- использование разных способов организации деятельности детей, при этом содержание заданий является единым, а работа дифференцируется (по степени самостоятельности, по степени и характеру помощи учащимся, по характеру учебных действий).

Как повысить мотивацию к учебной деятельности? Для этого необходимо:

- использовать индивидуальные методы, приемы и средства обучения (в том числе специализированные компьютерные технологии), обеспечивающие реализацию «обходных путей» обучения;

индивидуализировать обучение в большей степени, чем требуется для нормально развивающегося ребенка;

- обеспечить особую пространственную и временную организацию образовательной среды;

- максимально раздвинуть образовательное пространство за пределы организации образования.

Вместе с вопросами организации процесса обучения необходимо решать следующие задачи:

- повысить самооценку обучающегося;

- расширить представления обучающегося о мире в целом;

- усилить положительное отношение к учебной деятельности.

В работе с детьми с ООП необходима разноуровневая дифференциация обучения. Она широко применяется на разных этапах учебного процесса:

- изучение нового материала;

- дифференцированная домашняя работа;

- учет знаний на уроке;

- формативное оценивание;

- суммативное оценивание за раздел и четверть;

- организация работы над ошибками;

- уроки закрепления.

Безусловно, при этом необходимо учитывать индивидуальные возможности учащихся. Задания составляются таким образом, чтобы умственные действия, совершаемые учеником, соответствовали характеру материала и чтобы их выполнение способствовало формированию различных познавательных действий, особенно мыслительных.

Дифференциация обучения – это технология обучения в одном классе детей с разными способностями, создание наиболее благоприятных условий для развития личности ученика как индивидуальности.

Важно соблюдать педагогический такт при распределении по группам. При работе с дифференцированными заданиями важно учитывать зону актуального и ближайшего развития. Для этого важно осуществлять постоянный контроль за результатами работы, диагностику и после изучения каждой темы, и в ходе изучения темы. Виды дифференцированных заданий зависят от цели обучения программы. Если учителя волнует развитие детей,

успех в обучении каждого обучающегося, то он обязательно будет осуществлять индивидуальный и дифференцированный подход в обучении.

Вышеназванные принципы необходимо соблюдать при составлении дифференцированных заданий СОР и СОЧ по предметам общественно-гуманитарного направления в условиях инклюзивного образования.

Учащемуся с нарушениями слуха будет нужна информация, представленная таким образом, чтобы не полагаться только на слуховой ввод; возможно, потребуются усиление звука для получения изучаемого материала.

Учащемуся с аутизмом может потребоваться график с картинками, на которых четко изображены учебные мероприятия в течение дня.

Учащемуся с физическими ограничениями может потребоваться адаптация учебных материалов для того, чтобы обеспечить манипуляционные возможности.

Другие учащиеся могут сильно отличаться в отношении академических фоновых знаний, с которыми они приходят на тот или иной урок.

Все учащиеся будут иметь предпочтения в обучении, требующие способов обучения с помощью зрительных, слуховых или кинестетических средств.

У некоторых учащихся будут языковые различия, они будут нуждаться в обучении, которое принимает во внимание их сильные и слабые стороны, с помощью восприимчивого и выразительного языка, используемого в классе.

При разработке краткосрочного плана учителем необходимо рассматривать различные потребности и предпочтения в обучении всех своих учеников с проактивным подходом. Выбор учителем многочисленных и гибких вариантов преподавания материала, а также выбор учебных материалов должен осуществляться в целях содействия эффективному обучению всех учащихся в классе. Учет потребностей всех учащихся в гибкой разработке и преподавании материала значительно снижает барьеры на пути обучения и расширяет возможности каждого ученика для получения доступа к обучению и успешного приобретения навыков и знаний.

Возможность учащихся выразить свои знания имеет важное значение для того, чтобы учителя смогли контролировать, насколько хорошо ученики понимают содержание, осваивают учебные цели. Не менее важной для некоторых учащихся является поддержка, направленная на освоение процессов, которые помогут им в определении целей, управлении прогрессом и развитии стратегических навыков обучения на протяжении всей жизни. Многочисленные средства действия и выражения можно реализовать для общения учащихся с помощью таких средств, как устная и письменная речь, рисунки, жесты или манипулирование предметами.

Поддержку учащимся в приобретении знаний и управлении информацией можно обеспечить с помощью моделирования, образцов, четких инструкций, индивидуальных приспособлений, использования имеющихся ресурсов или ресурсов, полученных через интернет-источники.

В таблице ниже (Таблица 1) приведены примеры некоторых методов демонстрации своих знаний из брошюры Детского Фонда ООН ЮНИСЕФ в Казахстане [14].

Таблица – 1. Некоторые методы демонстраций знаний обучающихся

Стиль обучения или трудности обучения	Стратегия учителя
Учащиеся, которые предпочитают выражать себя через печатное слово (в том числе учащиеся, испытывающие трудности в говорении)	Возможности для ведения журнала, задания на заполнение пробелов, а также эссе, написания рассказов или стихов
Учащиеся, которые выражают себя в устной форме (в том числе учащиеся, которые испытывают трудности с написанием)	Возможности для обсуждения в классе или «отчета» по вопросам
Учащиеся, которые лучше всего общаются с помощью рисунка, скульптуры или диаграммы (в том числе учащиеся с трудностями в говорении и написании)	Возможности продемонстрировать знания в области визуальных и художественных форматов
Кинестетики, или активные дети	Возможности использования театрализации, телодвижений или музыки для демонстрации знаний, построения моделей, завершения проектов
Учащиеся, которым нужно время, чтобы подумать, прежде чем ответить на вопросы (в том числе ученики, изучающие язык, на котором ведётся преподавание в школах)	Предоставление учащимся времени для построения ответов, прежде чем делиться ими с учителем и одноклассниками
Учащиеся с комплексными физическими нарушениями	Восприятие правильной информации, использование помощника для помощи в написании
Учащиеся с трудностями в обучении и организации учебного процесса	Органайзеры, поддержка сверстников, «начало предложений» при написании, банк заданий, рисунки, списки заданий, контрольные списки заданий

Представим ситуацию, когда учитель разрабатывает серию уроков по чтению и аудированию. Одна из важных целей обучения будет сосредоточена на формировании у обучающихся умения излагать в правильной последовательности содержание рассказа после того, как они его прочитали или прослушали. В дополнение к формированию основного навыка пересказа учитель хочет, чтобы ученики понимали, что есть конкретные слова, которые используются для построения последовательности содержания. Он знает, что некоторым ученикам, не знакомым с языком общения в классе, нужно будет начать с основных слов, выражающих последовательность. Учитель понимает, что несколько учеников с трудностями в обучении еще могут быть не в состоянии озвучить слова, выражающие последовательность; таким образом, он будет писать слова печатными буквами на настенных плакатах и отдельных карточках так, что ученики смогут начать знакомство со словами.

Планы уроков будут включать в себя различные способы побуждения учащихся к демонстрации понимания ими того, как построить

последовательность ключевых событий рассказа и пересказать события, используя соответствующие слова, выражающие последовательность.

Учителю также известно, что некоторые из учеников с ООП нуждаются в помощи для решения задач, а также в том, как организовать возможные ресурсы. Он планирует предоставить контрольные списки задач, изображения, плакаты со словами для разных видов деятельности.

Ученики приходят в школу с разной степенью мотивации к обучению. Одни учащиеся мотивированы внутренними факторами. Другие ученики мотивируются внешними факторами. Многие ученики мотивированы как внутренними, так и внешними факторами. У учащихся могут быть разные цели: получение образования или стремление к лучшему будущему. Некоторым учащимся образование необходимо для самоутверждения, для других оно является средством, способствующим благополучию их семей. Некоторые получают удовольствие от обучения. Но есть ученики, которые испытывают трудности обучения в школе. Для этих учеников образование может показаться не таким важным, как помощь своим семьям в ежедневном существовании. Другие ученики могут испытывать трудности с пониманием важности того, что преподается, и пытаться найти смысл в учебной программе.

В таблице ниже (Таблица 2) представлен обзор различных подходов для повышения интереса к обучению из брошюры Детского Фонда ООН ЮНИСЕФ в Казахстане [14].

Таблица – 2. Стратегии повышения интереса к обучению

Трудности обучения	Стратегия учителя
Ученики не заинтересованы в теме урока	Провести соответствующие связи между темой и жизнью ученика, показать ученикам практическое применение темы или навыков, использовать примеры, которые связаны с интересами учеников
У учащихся отсутствует мотивация к участию в учебной деятельности	Создать условия для выбора действий в классе, расширить возможности для взаимного обучения, обеспечить учебные задачи на соответствующем уровне сложности
Ученики не хотят участвовать в деятельности класса	Обеспечить варианты участия, быть гибкими в ожиданиях участия, поощрять участие среди партнеров-сверстников или небольших групп

Оценку можно представить с помощью «многочисленных средств». Наиболее важным фактором в оценке является то, что конструкт - то, что необходимо проверить, – не изменяется. Если конструкт четко определен, можно организовать оценки, которые будут доступными для детей с ООП. Философия «многочисленных средств (способов)» принята в четырех типах приспособлений.

1. Приспособления в презентации. В этих условиях дети с ООП могут получить доступ к оценке благодаря:

- чтению вслух заданий тестов (либо записанный голос, либо живой голос читающего);

- заданиям тестов, напечатанным крупным шрифтом;
- увеличительным устройствам (т.е. увеличительным стеклам);
- управлению тестовыми вопросами языком жестов;
- тестам, созданным по системе Брайля;
- тактильной графике (3-D диаграммы, чтобы дети с ООП могли пощупать их);
- манипулятивным объектам (блоки форм, реальные монеты, счеты);
- усилению звука для облегчения прослушивания (слуховые аппараты динамиков);
- компьютеризированные устройства для чтения текста с экрана.

2. Приспособления для ответа.

- использование компьютера или помощника для записи ответов на вопросы;
- использование вспомогательных технологий (указательные знаки, компьютеры и т.д.) для поддержки ответа на вопросы;
- использование средств для записи шрифтом Брайля;
- обведение ответов непосредственно в тексте брошюры, а не в отдельной книге;
- использование организационных устройств (калькуляторы, органайзеры, средства проверки орфографии, словари) до тех пор, пока они не мешают конструкту.

3. Приспособления для среды:

- проведение теста в отдельном месте с целью минимизировать отвлечение;
- тестирование в небольшой группе;
- регулировка освещения в помещении (больше или меньше света для детей, которым это нужно);
- обеспечение шумовыми буферами (наушники, беруши, телефонные наушники).

4. Приспособления в отношении времени проведения:

- продленное время для выполнения теста;
- частичные или частые перерывы;
- изменение порядка проведения теста (например, вначале более легкие предметы для снижения беспокойства);
- тестирование в течение нескольких дней, а не за один день [14].

В настоящее время не все учителя понимают, что такое дифференциация с практической точки зрения и для каких учеников она необходима.

Некоторые учителя считают, что дифференциация применима только к учащимся с крайними пределами диапазона способностей - например, обеспечение обогащения, ускорения и расширения возможностей для одаренных учащихся или разработка индивидуального плана обучения с измененной учебной программой для учащихся с ограниченными интеллектуальными возможностями или учащихся с сенсорными нарушениями. Другие задаются вопросом, нужно ли им планировать и реализовывать

отдельную программу обучения для каждого ученика. Должен ли каждый урок быть «персонализированным»?

Ответ на эти вопросы отрицательный, при этом важно подчеркнуть, что дифференциация не означает, что каждая тема учебной программы должна быть представлена через содержание, адаптированное для каждого учащегося.

Подлинное включение должно означать включение всех учащихся в одну и ту же учебную программу, а также их физическое включение в один класс. Дифференциация инклюзивной среды должна заключаться в предоставлении дополнительной поддержки для выполнения общей учебной программы, а не в создании множества индивидуальных программ для учащихся [15].

В последние годы появилось множество инноваций, направленных на удовлетворение потребностей учащихся с особыми образовательными потребностями.

Вместо того чтобы использовать универсальный подход, когда учитель просто делится знаниями, школы стали больше ориентироваться на дифференцированное обучение, которое сосредоточено на удовлетворении индивидуальных потребностей учащихся. Например, британские ученые предлагают следующие рекомендации к решению вопроса дифференциации при обучении детей с ООП.

1. Постоянное деструктивное поведение

Если работа слишком сложная или слишком детальная, некоторые ученики могут почувствовать угрозу и разочарование, потому что это выходит за рамки их возможностей. Если они чувствуют, что задача слишком велика, работа становится «скучной», а любые усилия «пустой тратой времени», они могут помешать привлечь внимание другим способом. Спросите себя, почему учащийся работает таким образом, проверьте его файлы, а затем подумайте, как снова привлечь его к уроку.

Например, возьмем обучающегося С., он весьма приятный и вежливый обучающийся, который имел склонность к истерикам. Он дрался с персоналом и вырывался из классов, когда дела шли не так, как надо. Задержания не улучшили ситуацию, и его родители не знали, почему он так себя ведет. В конце концов его оценил учитель-специалист. Вскоре стало очевидно, что у него были серьезные проблемы с памятью, из-за которых он не мог запоминать информацию день за днем. Каждый раз, когда он возвращался в класс, от него требовалось закрепить и развить знания, полученные во время предыдущих уроков, но для С. это было невозможно. В результате он терял интерес к уроку и плохо себя вел. Вскоре после индивидуальной дифференциации при обучении С. начал добиваться прогресса. В конце концов он добился хороших результатов по выпускным экзаменам и поступил в колледж.

Основные советы учителя по обучению таких детей:

- используйте поддерживаемый самосборный визуальный словарь для тематической лексики;
- разбейте работу на более мелкие части, не обращая внимания на излишний контент;
- используйте визуальные подсказки для поддержки письменного текста;

- используйте меню урока, чтобы записать инструкции;
- отметьте каждый пункт по мере его завершения, чтобы он мог определить свой прогресс.

2. Недостаток концентрации или внимания.

Особые потребности некоторых учеников не позволяют им сосредоточиться в течение длительного времени в классе. Они могут быть вовлеченными, умными и стремящимися учиться, но им трудно сохранять концентрацию во время обычного урока.

Возьмем к примеру ученицу Л.: она была способной, но, редко концентрировалась на уроках и не выполняла домашние задания вовремя. Иногда она пропускала школу, но родители не могли объяснить причину ее отсутствия. Школа решила с согласия ее родителей направить ее к педагогическому психологу. Он определил, что у Люси синдром дефицита внимания и гиперактивности (СДВГ), а это означало, что каждый раз, когда Люси давали несколько задач для выполнения, она чувствовала себя слишком подавленной и быстро теряла концентрацию. То, что воспринималось как деструктивное поведение, было просто ее разочарованием из-за того, что она не могла усвоить чрезмерно длинные инструкции, в сочетании с давлением, требующим выполнения. Имея правильные стратегии, основанные на советах педагогического психолога, Люси начала добиваться прогресса.

Основные советы учителя по обучению таких детей:

- классную работу следует разбивать на небольшие части, которые можно обрабатывать по одному пункту за раз;
- используйте тайм-аут как успокаивающее средство;
- используйте реалистичные запланированные цели, чтобы способствовать вовлечению в задачу, вы также можете использовать их для отслеживания успеваемости учащихся;
- домашние и классные задания следует выполнять поэтапно, чтобы ваш ученик не был перегружен количеством.

3. Отсутствие письменной работы

В школах часто ожидают, что учащиеся естественным образом смогут читать информацию с доски, усваивать и затем извергать ее как свидетельство того, что они поняли поставленную задачу. Для некоторых обучающихся с ООП это не так, что вызывает у них сильное беспокойство и разочарование.

Например обучающийся И., хотя и был способен распространять достоверные предметные знания устно, не смог воплотить свои идеи в письменной форме. Он редко заканчивал в своих тетрадях более двух или трех предложений, а когда он это делал, им не хватало структуры и ясности. Его чтение было медленным и нерешительным; он никогда не вызывался читать вслух в классе и волновался, если бы его попросили сделать это. Некоторые учителя заметили эту модель поведения и поняли, что он страдает дислексией. Она направила его для дальнейшего обследования к специалисту, и ее диагноз подтвердился.

Основные советы учителя по обучению таких детей:

- делайте инструкции простыми и разбивайте на короткие, хорошо разнесенные предложения;
- организуйте обучающие программы 1: 1, чтобы вовлечь учащихся в игры с буквами и словами, которые поощряют смешение фонем;
- используйте альтернативные средства записи, такие как диктофоны или ноутбуки;
- используйте визуальные эффекты для поддержки письменного текста [16].

При разработке дифференцированных заданий СОР и СОЧ для обучающихся с учетом их особых образовательных потребностей, опираясь на особенности программ обновленного содержания, учитель может дифференцировать учебные цели, критерии, дескрипторы, задания.

При этом необходимо отметить важнейшую роль, которую играет конструктивная обратная связь, предоставляемая учителем. Безусловно, когда изучаемый материал будет понятным, только в этом случае будет происходить глубокое осознание допущенных пробелов в познании. В связи с этим решающее значение имеет качество и характеристики обратной связи в каждом случае. Не случайно многие ученые подчеркивают мысль о том, что в педагогической науке обратная связь подразумевает регулятор межличностных отношений между педагогом и обучающимися.

Обратная связь должна быть:

- четкой, понятной, своевременной и по теме изучаемого учебного материала на уроке;
- организованной в атмосфере взаимоуважения, взаимопонимания;
- предусматривающей активное участие обучающихся в процессе собственного познания.

Обратная связь, умело организованная на уроке, позволяет:

- учителям улучшить качество образования, применять эффективные методы и приемы, инструменты оценивания; корректировать подходы к преподаванию с учетом результатов оценивания;
- учащимся знать и понимать критерии оценивания и способы достижения лучших результатов в учебной деятельности; участвовать в рефлексии, развивать способность к самооценке, взаимооцениванию; использовать знания для решения реальных задач, выражать разные точки зрения, критически мыслить;
- родителям учащихся устанавливать обратную связь с учителями и администрацией школы; видеть результаты учебных достижений школьников и сравнивать с четко определенными, коллективно выработанными и известными всем участникам образовательного процесса критериями.

С целью изучения сущности обратной связи и разработки рекомендаций для учителей по составлению рубрик НАО им. И. Алтынсарина было разработано методическое пособие «Методические рекомендации по составлению рубрик согласно целям обучения по учебным предметам 5-9 классов для предоставления обратной связи».

В пособии представлена роль рубрики как неотъемлемой составляющей педагогического общения, которая влияет на осознание учащимся собственных образовательных успехов и ошибок, взаимоотношения учащегося с педагогом, мотивацию к обучению и лучшее усвоение содержания обучения при помощи эксплицитного соотнесения видимых результатов деятельности учения с идеализированными представлениями о целевом уровне знаний, навыков и умений. Посредством применения рубрики не только по результатам СОР и СОЧ, но и при выполнении заданий переводит оценивание на конструктивный диалог между педагогом и учащимся [13].

На основе изученного опыта по составлению рубрикаторов в пособии представлен **алгоритм разработки рубрик** по учебным планам с 5 по 9 классы общеобразовательных школ.

1 шаг. Определить (Таблица 3) дифференцированные уровни достижения обучающихся по предмету [13]. Учитель реализует дифференцированный подход, тщательно подбирая материал, формы и способы учебной деятельности, разбивая материал на отдельные логически завершённые учебные элементы с определением цели каждого из них.

Таблица – 3. Характеристика уровневой дифференциации обратной связи в обучении

Уровни	Процент выполнения заданий	Описание
1	2	3
Начальный уровень	0%-39%	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрирует элементарные знания и понимание предметных терминов и понятий; - выполняет простые задания и следует процедурам выполнения в соответствии с прямыми указаниями, формулирует простые выводы на основе различных форм представления информации (таблицы, графики и диаграммы); - распознает шаблоны в простых заданиях.
Средний уровень	40%-84%	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрирует достаточное знание и понимание предметных терминов и понятий; - выполняет типичные задания и умеет успешно применять знания в знакомых и некоторых незнакомых ситуациях;

Продолжение таблицы – 3

		<ul style="list-style-type: none"> - обобщает информацию и формулирует выводы с частичным обоснованием, может приводить аргументы к полученным результатам; - распознает шаблоны в типичных заданиях, предлагает и использует стандартные пути решения; - интегрирует знания, умения и навыки из других областей учебной программы для решения фиксированного набора задач.
Высокий уровень	85%-100%	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрирует глубокие знания и понимание предметных терминов и понятий; - выполняет сложные задания и успешно применяет знания в широком диапазоне ситуаций; - обобщает информацию из различных источников и формулирует выводы с полным обоснованием, приводит четкие, логически последовательные аргументы к полученным результатам; - распознает шаблоны в сложных заданиях, предлагает и использует альтернативные и нестандартные пути решения; - интегрирует знания, умения и навыки из других областей учебной программы для решения широкого спектра задач; - использует различные стратегии, оценивает значимость и обоснованность полученных результатов.

2 шаг предполагает изучение Типового учебного плана и учебной программы и анализ целей обучения. На этом этапе необходимо определить цели обучения, которые вызывают особые трудности в процессе получения знания, составить критерии оценивания.

3 шаг. Изучение глаголов-действий (Таблица 4) в соответствии с пирамидой Блума [13].

Таблица – 4. Уровни мыслительных действий и глаголы-действия для составления рубрик

Уровни мыслительных действий	Конкретные действия обучающихся, свидетельствующие о достижении данного уровня
1. Знание (запоминание и воспроизведение изученного материала – от конкретных фактов до целостной теории)	- воспроизводит термины, конкретные факты, методы и процедуры, основные понятия, правила и принципы
2. Понимание (преобразование материала из одной формы выражения – в другую, интерпретация материала, предположение о дальнейшем ходе явлений, событий)	- объясняет факты, правила, принципы; - преобразует словесный материал в математические выражения; - предположительно описывает будущие последствия, вытекающие из имеющихся данных
3. Применение (использование изученного материала в конкретных условиях и новых ситуациях)	- применяет законы, теории в конкретных практических ситуациях; - использует понятия и принципы в новых ситуациях.
4. Анализ (умение разбить материал на составляющие)	- вычленяет части целого; - выявляет взаимосвязи между ними; - определяет принципы организации целого; - видит ошибки и упущения в логике рассуждения; - проводит различие между фактами и следствиями; - оценивает значимость данных.
5. Синтез (умение комбинировать элементы)	- пишет сочинение, выступление, доклад, реферат; - предлагает план проведения эксперимента или других действий; - составляет схемы задачи.
6. Оценка (умение оценивать значение предмета)	- оценивает логику построения письменного текста; - оценивает соответствие выводов имеющимся данным; - оценивает значимость того или иного продукта деятельности

4 шаг. Рубрика должна включать познания, понятные учащемуся, стимулировать его на дальнейшее обучение. С учетом природной характеристики обратной связи в рубрике должна быть конструктивная связь, которая достаточно полно отображает уровни достижения обучающимися определенных знаний, умений с учетом рекомендаций программ. Конструктивная обратная связь

предполагает отказ от применения глаголов с частицей НЕ. Неконструктивная связь указывает на ошибки ученика, тем самым подавляя на него и его родителя.

5 шаг. Рубрика как эффективный способ оценивания должна применяться не только по результатам суммативного оценивания разделов/четверти, но после письменных работ. Рубрики должны быть известны ученикам до того, как они приступят к выполнению работы, также должны содержать разъяснение по дальнейшей работе ученика.

Предлагаем рассмотреть примеры подходов к разработке рубрик на основе уровневой дифференциации по предметам общественно-гуманитарного образования в 5-9 классах общеобразовательной школы.

Пример 1. *Уровневая дифференциация по учебному предмету «Русский язык» (Я1) для 6 класса.* Рубрика разработана в соответствии с целью 6.1.7.1 - строить монолог описательного или повествовательного характера с элементами рассуждения с опорой на план, схему, иллюстрации, рекламные ролики; соблюдать орфоэпические нормы. К цели обучения были составлены критерии оценивания, в которых выстроена индивидуальная траектория обучения каждого ученика с учетом его индивидуальных способностей и особенностей.

Например: Строит монолог описательного или повествовательного характера с элементами рассуждения с опорой на план, схему, иллюстрации, рекламные ролики; соблюдать орфоэпические нормы.

Начальный уровень предполагает составление монолога повествовательного характера с элементами рассуждения с опорой на план, схему, иллюстрации, рекламные ролики.

Средний уровень - создание монолога описательного или повествовательного характера с элементами рассуждения с опорой на план, схему, иллюстрации, рекламные ролики.

Высокий уровень – построение монолога описательного или повествовательного характера с элементами рассуждения с опорой на план, схему, иллюстрации, рекламные ролики; соблюдать орфоэпические нормы.

Пример 2. *Уровневая дифференциация по учебному предмету «Иностранный язык» для учащихся 6-х классов, за основу рубрики по разделу: Драма и комедия»* взята цель обучения 6.4.2.1 - независимо понимать конкретную информацию о литературном элементе и детали в коротких, простых текстах по типам фильмов. При составлении рубрики выстроена индивидуальная траектория обучения каждого ученика с учетом его индивидуальных способностей и особенностей, и учтена работа в парах.

Начальный уровень предполагает понимание и чтение текстов о литературном элементе «трагедия», «драма», «комедия» с опорой. Владеет навыками ответа на вопросы «Да» и «Нет», поиска 2-3 ответа на вопросы с текста, формулированием 3-4 правильных ответа на задания True/False.

Средний уровень предполагает самостоятельное определение жанров «трагедия», «драма», «комедия» и литературных элементов, соотнесение их с текстом, принимает участие в работах в паре.

Высокий уровень направлен на сравнительную характеристику персонажей фильмов, на самостоятельное распределение всех жанров и литературных элементов, на соотношение их со всеми текстами, указывая причинно- следственные связи.

Пример 3. Уровневая дифференциация по предмету «История Казахстана» для учащихся 8 класса школ с русским языком обучения в разделе «Казахско-джунгарские войны» рубрика разработана в соответствии с целью 7.3.1.2 – анализировать внутреннее политическое положение Казахского ханства.

На начальном уровне ученик должен назвать политическую раздробленность Казахского ханства как причину поражения в казахско-джунгарских войнах;

на среднем – описать борьбу за власть между Абулхаиром, Болатом, Семеке, Кушиком и Жолбарысом как источник внешнеполитических неудач в начале XVIII века; определить четкое разграничение между понятиями «ак суйек» (Абулхаир) и «қара суйек» (Богенбай),

на высоком - анализировать внутреннее политическое положение Казахского ханства в начале XVIII века, оценить итоги 1 и 2 курултаев, рассказывать об ополчении, которое возглавляет батыр Богенбай в 1710, а в 1726 – хан Абулхаир [13].

Таким образом, фокусированная обратная связь позволяет сконцентрировать внимание учащегося на целевом содержании обучения в рамках конкретной темы, а также способствует развитию уверенности в себе на начальных этапах обучения, когда исправление всех ошибок и неточностей может иметь негативное влияние на самооценку и мотивацию учения.

Необходимо заранее знакомить обучающихся с критериями оценивания и идеальными (хорошими) образцами выполнения задания. Это позволит им лучше соотнести собственную работу с данными критериями и образцами и лучше систематизировать полученную обратную связь. Соблюдение одного из правил обратной связи в обучении – наличие указаний к дальнейшим действиям, что означает, что должны быть предложены действия по отработке проблемных навыков и умений для преодоления данных ошибок в дальнейшем.

Вместе с тем, педагог при разработке дифференцированных заданий СОР и СОЧ должен учитывать развитие психических процессов: памяти, мышления, воображения, речи и влияние их на мотивацию к достижению лучших результатов у обучающихся, формирования устойчивого интереса к обучению.

В процессе разработки методических рекомендаций были проанализированы задания СОР и СОЧ учителей-предметников общественно-гуманитарного направления, реализующих инклюзивное образование в школах страны. Для проведения саморефлексии учителям были предложены следующие вопросы:

1. Ваши ФИО, стаж, категория, регион, наименование школы;
2. Инициалы обучающегося (любой псевдоним), класс;

3. Краткая характеристика особых образовательных потребностей обучающегося, его «слабые» и «сильные» стороны.

4. Какие подходы Вы используете на уроках для удовлетворения особых потребностей данного обучающегося?

5. Как это отражается при составлении заданий для данного обучающегося при проведении СОР и СОЧ в классе по Вашему предмету?

6. Какие методы и приемы оказались эффективными в данной Вашей работе? По Вашему мнению, над чем предстоит работать?

7. Ниже приведите, пожалуйста, примеры разработанных Вами дифференцированных заданий СОР и СОЧ и использованных Вами на уроках, с указанием класса, предмета, раздела, четверти (количество заданий на Ваше усмотрение, от 1 до 5).

В приложении к данному пособию для педагогов общеобразовательных школ предлагаются примеры различных подходов к составлению дифференцированных заданий СОР и СОЧ с учетом особых образовательных потребностей обучающихся по предметам общественно-гуманитарного образования из опыта казахстанских учителей.

Заключение

Признание учителем индивидуальности каждого ученика является важнейшим положением личностно ориентированной системы обучения. Индивидуальность ребенка проявляется через своеобразие восприятия и переработки учеником учебной информации. Следовательно, педагог должен при помощи средств учебного материала создать необходимые условия для индивидуального развития ученика.

Обучающийся усваивает учебное содержание в деятельности. Лишь в данном случае обучение ведет к осознанному и прочному усвоению знаний и развитию ученика. Ученик должен учиться сам, а учитель – осуществлять управление его учением, т.е. мотивировать, организовывать, консультировать, контролировать учебную деятельность. Перевод обучения на субъект-субъектную основу требует такой педагогической технологии, которая бы обеспечила ученику развитие его мотивационной сферы, интеллекта, склонностей, самостоятельности, умения осуществлять самоуправление учебно-познавательной деятельностью.

В современных условиях учителю важно знать концептуальные положения личностно ориентированного образования, переосмыслить роль общественно-гуманитарных дисциплин в формировании личности ученика, выделить основные направления деятельности по повышению качества образования, осознать новый подход к рассмотрению технологий организации учебного процесса, процедуры суммативного оценивания обучающихся.

Таким образом, дифференцированный подход подразумевает специализацию учебного процесса для различных групп обучаемых, создание разнообразных условий обучения для различных групп с целью учета особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей обучающихся.

Дифференцированный подход включает организацию учебной деятельности различных групп, обучающихся с помощью специально разработанных средств обучения предмету и приемов дифференциации деятельности. Условием организации дифференцированной работы является применение дифференцированных заданий, которые различаются по сложности, по познавательным интересам, по характеру помощи со стороны учителя.

Список использованной литературы

1. Методические рекомендации по реализации обновленных учебных программ для детей с особыми образовательными потребностями. Методические рекомендации – Нур-Султан: НАО имени И. Алтынсарина, 2019. – 248 с.
2. Обновление содержания среднего образования на основе опыта Назарбаев Интеллектуальных школ. Методическое пособие. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2014. – 56 с.
3. Методическое руководство по разработке краткосрочного плана по предмету «Русский язык» (Я1) в 10-11 классах. Методическое пособие. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2014. – 48 с.
4. URL: file:///C:/Users/CRIO_user/Desktop/moluch_261_ch8.pdf
5. Особенности формирования функциональной грамотности учащихся старшей школы по предметам общественно-гуманитарного цикла. Методическое пособие. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2013. – 41 с.
6. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 604 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования всех уровней образования». URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V1800017669/compare>
7. Об особенностях организации учебно-воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2019-2020 учебном году: Инструктивно-методическое письмо. – Нур-Султан: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2019. – 476 с.
8. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан «Об утверждении Типовых правил проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся для организаций среднего, технического и профессионального, послесреднего образования» от 18 марта 2008 года № 125. URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V080005191/compare>
9. Разработка методических рекомендаций по внедрению эффективных методик и технологий в процесс обучения детей с особыми образовательными потребностями. Методические рекомендации – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2019. – 216 с.
10. Мовкебаева З.А. «Инклюзивное образование: теория, практика, опыт» Материалы международной научно-практической конференции, 2018 г.
11. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка // Вопросы психологии. 1966. № 6. С. 62-76.
12. Гайдукевич С.Е. Средовой подход в инклюзивном образовании // Инклюзивное образование: состояние, проблемы, перспективы. – Минск: Четыре четверти, 2007, с. 34.
13. Методические рекомендации по составлению рубрик согласно целям обучения по учебным предметам 5-9 классов для предоставления обратной связи. – г. Нур-Султан: НАО имени И. Алтынсарина, 2019. – 204 с.

14. Доступ к школе и учебная среда II – универсальный дизайн для обучения. Детский фонд ООН (ЮНИСЕФ). – Нью-Йорк, 2014 г.

15. Peter Westwood. Teaching Methods: Differentiated instruction. URL: https://www.teachermagazine.com/au_en/articles/teaching-methods-differentiated-instruction

16. Differentiation for SEN students: tips for boosting attainment. URL: <https://www.theguardian.com/teacher-network/teacher-blog/2014/apr/09/special-educational-needs-tips-boosting-attainment>

Приложение

№1 (по предмету «Русский язык»)

1. ФИО: Афонина Вера Владимировна, стаж работы: 42 года, категория: высшая, регион: Костанайская область, наименование школы: КГУ «Средняя школа № 17» акимата города Рудного.

2. И., 5 класс

3. И. – учащийся с задержкой психического развития. Психолого – медико – педагогической комиссией ребенку рекомендовано обучение по программе общеобразовательной школы с индивидуальным подходом. Психокоррекция всей познавательной деятельности, активизация и стимулирование познавательного интереса. В настоящее время мальчик обучается в общеобразовательном классе. Как педагог я увидела, что И. имеет неустойчивую память, отвлекается, т.к. не сформированы навыки самоконтроля. Не всегда может сосредоточиться при выполнении какого-либо задания, последовательно и рационально организовать учебную деятельность, поэтому ему часто не хватает времени на выполнение задания. Нуждается в постоянном внимании, контроле, помощи и поддержке на уроке. Успех ребёнка на уроке во многом зависит от руководства его деятельностью со стороны учителя. Если говорить о предметных навыках, то можно отметить, что у И. На достаточном уровне сформированы навыки чтения. Обучающийся понимает прочитанное, отвечает по прочитанному на простые вопросы, подробно пересказывает прочитанное с помощью наводящих вопросов. Однако не владеет навыками более высокого порядка, т.е. испытывает затруднения при выполнении заданий на анализ и синтез. Поэтому И. трудно выполнять задания, предусмотренные учебной программой 5 класса: извлекать информацию для выполнения конкретной задачи, сравнивать темы и композиции различных текстов, создавать тексты на заданную тему, оценивать звучащую речь с позиции «нравится/не нравится», аргументируя свой ответ, работать над корректировкой предложенного текста.

4. Для удовлетворения особых потребностей данного обучающегося использую разные приёмы дифференциации. Так, при устном опросе больше даю времени на ответ (ребёнку нужно сосредоточиться, вспомнить, сформулировать ответ), при выполнении самостоятельной работы сокращаю объём задания или даю чуть больше времени на выполнение, чем остальным детям. Чтобы ребёнок «не сбился с пути» при выполнении работы, задание разбираем вместе. Для этого использую наводящие вопросы: «Что нужно сделать в задании? С чего начнёшь работу? (Что нужно сделать в начале?), Какие ещё нужно выполнить задания?», «Что нужно знать, чтобы справиться с заданием?» Таким образом, выстраивается алгоритм работы. Если время ограничено, алгоритм составляю сама, рекомендую пользоваться, если возникнут затруднения. Так как И. имеет неустойчивую память, иногда возникает необходимость что – то повторить перед выполнением (например, понятия «тема», «основная мысль», «типы речи» или орфографическое

правило), поэтому даю схему, опору или ссылку, где можно повторить данный материал. В некоторых случаях необходим образец выполнения задания, ребёнок выполняет в таком случае задание по аналогии (синтаксический разбор предложения, морфологический разбор частей речи) или карточку с полезными словами или фразами при написании творческой работы. Современный урок предполагает групповую работу, работу в парах. Когда дети работают в группе, всегда интересуюсь, кто и чем занимается, какую роль выполняет в группе каждый, в том числе и И. Для парной работы стараюсь подобрать И. «полезного» напарника, т.е. более сильного ученика, который подскажет, будет «вести». Если ученики опрашивают друг друга, пересказывают, рассказывают правило, читают наизусть, то тоже рекомендую сначала выслушать более сильного ученика. Это даст И. возможность повторить, и он будет чувствовать себя более уверенно. Рефлексия в конце урока формирует навыки саморегуляции – стараюсь, опрашивая других детей о достижениях на уроке, не обойти ребёнка с ООП. Осуществляя дифференцированный подход, даю И. право самому определить, нужна ли ему моя помощь или он справится самостоятельно. Оцениваю реальные достижения, не завышая оценку, и в то же время указываю на достижения, в чем ребёнок продвинулся, что сегодня сделал лучше, чем вчера. Это способствует мотивации, стимулирует ученика к достижению более высоких целей.

5. Ребенок с ООП должен овладеть теми же знаниями, приобрести те же учебные и предметные навыки, что и обычные дети. При разработке заданий для проведения суммативного оценивания необходимо проверить знания ученика на соответствие программе, Государственному общеобязательному стандарту образования. Задания разрабатываются с учетом учебных целей и ориентированы на учебные возможности обучающегося с ООП, которые выявляются в процессе формативного оценивания на уроке. Я считаю, что ребенку также должно предоставляться право выбора: будет он выполнять задания, подготовленные для всего класса или облегченные. Также увеличиваю время на выполнение суммативного оценивания.

6. Индивидуальный подход в обучении и оценивании с учетом индивидуальных возможностей ребенка дает свои результаты: учащийся выполняет суммативные работы, имеет положительные оценки по предмету.

Мне, как учителю, необходимо больше уделять внимания изучению психологических особенностей, индивидуальных особенностей детей с ЗПР, формировать банк разноуровневых заданий для проведения СО, дидактического материала для обучающихся с ООП.

Если говорить о конкретном ученике (И.), в 6 классе больше буду уделять внимания формированию навыков саморегуляции: необходимо учить ребёнка оценивать свои возможности при выполнении разноуровневых заданий, повышать ответственность, а также включать в индивидуальный учебный процесс задания на развитие мыслительных процессов (анализа, синтеза) как зону ближайшего развития.

Привожу пример суммативного оценивания по русскому языку за раздел «Жизненные ценности» в 5 классе, 2 четверть, разработанного для общеобразовательного класса и задание для суммативного оценивания ребёнка с ООП. Чем различаются эти варианты?

1. При выполнении 1 задания после прочтения текста ученик с ЗПР находит сомнительные и непроизносимые согласные в указанных учителем словах и подбирает к ним проверочные слова, остальные учащиеся сами находят слова с сомнительными и непроизносимыми согласными в корне и подбирают к ним проверочные слова.

2. В задании «Подобрать синоним к слову «утомительная» дорога ребёнку с ЗПР дается подсказка – лексическое значение слова «утомительная».

3. В задании «Придумай и запиши 3 вопроса, которые передают отношение к ситуации, описанной в рассказе» учащийся с ЗПР получает менее творческое задание: нужно составить 3 предложения, используя вопросительные слова «кто, как, почему», т.е. он имеет уже начало вопроса.

**Суммативное оценивание по русскому языку за раздел
«Жизненные ценности» 5 класс,
2 четверть.**

(для учащегося с ЗПР)

Виды речевой деятельности: чтение, письмо, соблюдение речевых норм

Цель обучения:

правильно писать гласные и согласные в корне слова

понимать применение синонимов...

формулировать вопросы, отражающие отношение к содержанию текста.

Критерии оценивания:

обучающийся

- находит и проверяет сомнительные и непроизносимые согласные в корне указанных слов

- подбирает синонимы к слову, опираясь на ссылку о его лексическом значении

- формулирует вопросы, отражающие отношение к содержанию текста, используя предложенные вопросительные слова

Уровень мыслительных навыков: применение , навыки высокого порядка

Время выполнения: 20 минут

1. Прочитай текст.

Стыдно перед соловушкой

Оля и Лида, маленькие девочки, пошли в лес. После утомительной дороги сели они на траву отдохнуть и пообедать.

Вынули из сумки хлеб, масло, яйца. Когда девочки уже закончили обед, недалеко от них запел соловей. Очарованные прекрасной песней, Оля и Лида сидели, боясь пошевелиться.

Соловей перестал петь.

Оля собрала остатки своей еды и обрывки бумаги и бросила под куст.

Лида же завернула в газету яичные скорлупки и хлебные крошки и положила кулёк в сумку.

Зачем ты берёшь с собой мусор? – сказала Оля. – Брось под куст. Ведь мы в лесу. Никто не увидит.

Стыдно ...перед соловушкой,- тихо ответила Лида.

(В. А. Сухомлинский)

2. Выпиши из 2 – го абзаца выделенные слова, подчеркни сомнительные согласные, подбери проверочные слова.

6 баллов

3. Подбери синоним к прилагательному в словосочетании *утомительная дорога*

1 балл

Значение слова « утомительный – вызывающий усталость»

4. Придумай и запиши 3 вопроса, которые передают отношение к ситуации, описанной в рассказе.

1. Как ...?

2. Кто...?

3. Почему...?

3 балла

Всего:10 баллов

Критерии оценивания	Дескриптор	Балл
находит и проверяет сомнительные и непроизносимые согласные в указанных словах	Находит сомнительные и непроизносимые согласные в указанных словах	3 балла (1 балл за каждое слово)
	Подбирает слова для проверки сомнительного согласного в корне слова	3 балла (1 балл за каждое проверочное слово)
подбирает синонимы к слову, опираясь на ссылку о его	Подбирает синоним к указанному слову	1 балл

лексическом значении		
формулирует вопросы, отражающие отношение к содержанию текста, используя предложенные вопросительные слова	Составляет 3 вопроса ,передающих отношение к содержанию текста	3 балла (1 балл за каждый правильно составленный вопрос)
Всего:		10 баллов

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел «Жизненные ценности»

Ф.И.обучающегося _____

Уровень учебных достижений _____

Критерии оценивания	Низкий	Средний	Высокий
- находит и проверяет сомнительные и неприносимые согласные в указанных словах	Затрудняется найти в указанных словах сомнительные и неприносимые согласные и подобрать проверочные слова	Допускает ошибки в нахождении и проверке сомнительных и неприносимых согласных в указанных словах	Находит и проверяет сомнительные и неприносимые согласные в указанных словах
- подбирает синонимы к слову, опираясь на ссылку о его лексическом значении	Затрудняется подбирать синонимы к слову , опираясь на ссылку о его лексическом значении	Допускает ошибки в подборе синонимов к слову, опираясь на ссылку о его лексическом значении	Подбирает синонимы к слову, опираясь на ссылку о его лексическом значении
- формулирует вопросы, отражающие отношение к содержанию текста, используя предложенные вопросительные слова	Затрудняется формулировать вопросы, отражающие отношение к содержанию текста, используя	Допускает ошибки в формулировке вопросов, отражающих отношение к содержанию текста,	Формулирует вопросы, отражающие отношение к содержанию текста, используя вопросительные

	предложенные вопросительные слова	используя предложенные вопросительные слова	слова
--	---	--	-------

*Суммативное оценивание по Русскому языку
за раздел «Жизненные ценности» 5 класс, 2 четверть*

Виды речевой деятельности: чтение, письмо, соблюдение речевых норм

Цель обучения:

правильно писать гласные и согласные в корне слова

понимать применение синонимов...

формулировать вопросы, отражающие отношение к содержанию текста.

Критерии оценивания:

обучающийся

- находит и проверяет сомнительные и непроизносимые согласные в корне слова

- подбирает синонимы

- формулирует вопросы, отражающие отношение к содержанию текста

Уровень мыслительных навыков: применение , навыки высокого порядка

Время выполнения: 20 минут

1. Прочитай текст.

Стыдно перед соловушкой

Оля и Лида, маленькие девочки, пошли в лес. После утомительной дороги сели они на траву отдохнуть и пообедать.

Вынули из сумки хлеб, масло, яйца. Когда девочки уже закончили обед, недалеко от них запел соловей. Очарованные прекрасной песней, Оля и Лида сидели, боясь пошевелиться.

Соловей перестал петь.

Оля собрала остатки своей еды и обрывки бумаги и бросила под куст.

Лида же завернула в газету яичные скорлупки и хлебные крошки и положила кулёк в сумку.

-Зачем ты берёшь с собой мусор? – сказала Оля. – Брось под куст. Ведь мы в лесу. Никто не увидит.

-Стыдно ...перед соловушкой,- тихо ответила Лида.

(В. А. Сухомлинский)

2. Выпиши из 2 – го абзаца 3 слова, в которых встречаются сомнительные или непроизносимые согласные, подбери проверочные слова.

6 баллов

3. Подбери синоним к прилагательному в словосочетании *утомительная дорога*

1 балл

4. Придумай и запиши 3 вопроса, которые передают отношение к ситуации, описанной в рассказе.

3 балла

Всего: 10 баллов

Критерии оценивания	Дескриптор	Балл
находит и проверяет сомнительные и произносимые согласные	Находит слова с сомнительными и произносимыми согласными	3 балла (1 балл за каждое слово)
	Подбирает слова для проверки сомнительного согласного в корне слова	3 балла (1 балл за каждое проверочное слово)
подбирает синонимы	Подбирает синоним к указанному слову	1 балл
формулирует вопросы, отражающие отношение к содержанию текста	Составляет 3 вопроса, передающих отношение к содержанию текста	3 балла (1 балл за каждый правильно составленный вопрос)
Всего:		10 баллов

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел «Жизненные ценности»

Ф.И. обучающегося _____

Уровень учебных достижений

Критерии оценивания	низкий	Средний	высокий
- находит и проверяет сомнительные и произносимые согласные	Затрудняется найти слова с сомнительными и произносимыми согласными и подобрать проверочные слова	Допускает ошибки в нахождении слов с сомнительными и произносимыми согласными и подборе проверочных слов	Находит слова с сомнительными и произносимыми согласными и подбирает проверочные слова
- подбирает синонимы	Затрудняется подбирать синонимы к указанному слову	Допускает ошибки в подборе синонимов к указанному слову	Подбирает синонимы к указанному слову

- формулирует вопросы, отражающие отношение к содержанию текста	Затрудняется формулировать вопросы ,отражающие отношение к содержанию текста	Допускает ошибки в формулировке вопросов, отражающих отношение к содержанию текста	Формулирует вопросы, отражающие отношение к содержанию текста
---	--	--	---

№2 (по предмету «Русский язык»)

1. ФИО: Кузнецова Галина Петровна, стаж работы: 31 год, категория: высшая, регион: Карагандинская обл., г. Сатпаев, КГУ «Школа-лицей №4 им. Абая».

2.Л., 5 класс.

3. По заключению ПМПК у Л. диагноз - спастический церебральный паралич. Ребенок физически недостаточно развит. Координация движений нарушена.

Л. обучается по адаптированной общеобразовательной программе основного общего образования для обучающихся с ООП. (Обучение проходит по индивидуальной программе). Программу 5 класса усваивает по основным предметам.

Читает медленно по слогам, смысл прочитанного понимает с трудом, на вопросы по прочитанному отвечает, часто отвлекается от темы урока. Пересказывает содержание прочитанного с опорой на картинку, по вопросам, самостоятельно с ошибками. Заучивать наизусть может короткие стихотворения.

Списывает с печатного текста и под диктовку по буквам, допускает большое количество ошибок. Грамматические задания не выполняет. Почерк не всегда разборчивый.

У Л. внимание отвлекаемое, непроизвольное. Наиболее эффективными средствами для привлечения внимания являются наглядный материал.

4. В работе с Л. я использую такие приемы, как ассоциация графического изображения буквы с предметом, нахождение общих и различных элементов букв, соотнесение букв, развитие пространственных представлений, беседы по сюжетным картинкам (определение положения того или иного предмета), работу с различного вида таблицами (клетка с птичкой), выполнение действий с предметами (положить в стол, под книгу, около тетради и т.д.), формирование словообразовательной функции, работу с разрезными частями слова, видеоролики, презентации и игры.

Как учитель-филолог, считаю, что я должна дать не только определённую сумму знаний (расширить словарный запас обучающихся, научить правильно писать слова и расставлять знаки препинания), но и, что не менее важно, показать их практическую ценность.

5. Все применяемые мною на практике активные методы, приемы я включаю в задания СОР и СОЧ, ребёнок с желанием старается в меру своих способностей усваивать учебный материал, у него формируется положительная учебная мотивация, на уроках раскрываются личностно-индивидуальные его возможности, ребёнок может длительно выдерживать учебные нагрузки, хотя с его диагнозом это очень трудно.

6. Соединяя занятия языком с активной речевой деятельностью (чтение, свободное письмо и говорение, внимательное слушание и толкование как прочитанного, так и услышанного), удаётся более успешно достигать положительных результатов в работе с обучающимся.

5 класс, 1 ч

СОР №1 «Культура: язык и общение», «Мир вокруг нас: транспорт и инфраструктура»

Вид речевой деятельности	Слушание и говорение Чтение
Цель обучения	5. СГЗ. Пересказывать содержание текстов (повествование, описание), используя эмоционально-окрашенные слова. 5. Ч1. Понимать основную информацию сплошных и несплошных текстов, определяя тему.
Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> Передает содержание текста. Использует эмоционально-окрашенные слова. Сообщает основную информацию текста.
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Применение
Время выполнения	20 минут
Задание	

1. Посмотрите видеоролик «Язык и речь, их значение в жизни людей» и ответьте устно на вопросы:

Для чего нужен язык?

На какие виды делится речь?

Какие виды речи иллюстрируют рисунки?

Рассмотрите картинки. Опишите их, какие транспортные средства изображены на них.

Критерий оценивания	Дескриптор	Б алл
	Обучающийся	
Сообщает основную информацию устного текста	Формулирует основную мысль текста, отражающую тему;	2
	называет основные виды речи;	1
	определяет виды речи по рисункам;	1
Передает содержание картинки	составляет связный текст;	1
	соблюдает последовательность и логику изложения;	2
Использует эмоционально-окрашенные слова.	Использует эмоционально-окрашенные слова.	1
Всего баллов		8

5 кл, 2 ч.

СОР №2 «Жизненные ценности»

Виды речевой деятельности	Чтение Письмо
Цель обучения	5.Ч5. Формулировать и записывать заголовок, отражающий отношение к ролику, определять ключевые слова. 5. П2. Излагать основное содержание текста.
Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> формулирует и записывает заголовок ролика записывает 6 ключевых слов, передающих отношение к ролику; Передает основное содержание ролика.
Уровень мыслительных навыков	Навык высокого порядка Применение
Время выполнения	20 минут
Задание 1.Посмотрите ролик «Бумеранг добра» и озаглавьте его. 2.Запишите ключевые слова (6 слов). 3. Устно передайте основное содержание ролика по памяти.	

Критерий оценивания	Дескриптор	Балл
	Обучающийся	
Придумывает заголовок, отражающий отношение к ролику.	Формулирует и записывает заголовок ролика;	1
	записывает 6 слов, передающих отношение к ролику;	2
Передает основное содержание ролика	рассказывает по памяти;	1
	передает основную информацию;	1
	соблюдает последовательность и логику изложения.	2
Всего баллов		7

5 класс, СОЧ, 2 ч
Слушание и говорение

Задание 1

1. Рассмотрите картинки к сказке «Репка», расскажите содержание сказки, приведите в соответствие сюжет по картинкам.

2. О каких ценностях идет речь в сказке?

Схема выставления баллов
 Слушание и говорение

Балл	Описание
9-10	Глубоко понимает тему, основную мысль сказки. Приведите в соответствие сюжет по картинкам. Четко выдерживает структуру, соответствующую стилю изложения. Определяет тему ценности. Использует обширный словарный запас и соблюдает грамматические структуры.
7-8	Достаточно хорошо понимает тему, основную мысль сказки. Достаточно верно приведите в соответствие сюжет по картинкам. Выбирает подходящую структуру, соответствующую стилю изложения. Употребляет достаточный словарный запас и использование грамматических структур.
5-6	Недостаточно понимает тему, основную мысль сказки. При прогнозировании сюжета нарушает структуру, соответствующую стилю изложения. Использует недостаточный словарный запас для выполнения поставленной задачи. Допускает ошибки в использовании грамматических структур.
3-4	Незначительно понимает тему, основную мысль прослушанного текста при ответе на предложенные вопросы. При прогнозировании нарушает структуру текста. Использует небольшой словарный запас.
1-2	Слабо понимает тему, основную мысль прослушанного текста при ответе на предложенные вопросы. Предлагает неподходящий вариант продолжения сюжета. Использует недостаточный словарный запас для выполнения поставленной задачи. Допускает ошибки в использовании грамматических структур.

Чтение и письмо

Задание 2

1. Выпишите синонимы, объясните для чего автор использует синонимы в стихотворении.

Зябнет осинка,
Дрожит на ветру,
Стынет на
солнышке, Мерзнет в
жару.

Бураны, вьюги и метели,
Как много с ними канители,
Как много шума, толкотни,
Как надоели мне они!

– Так проворчал мороз
угрюмый

И речку в лед сковал без шума.
Дуб дождя и ветра не боится.
Кто сказал, что дубу страшно простудиться.
Ведь до поздней осени дуб стоит зеленый,
Значит, дуб выносливый, значит, закаленный.
Прятелей много, а друга нет.

2. Составьте 5 предложений с этими синонимами.

Чтение и письмо

Балл	Описание
4	2 балла ставится, если обучающийся записал 5 и более синонима. 1 балл ставится, если обучающийся объяснил, для чего, с какой целью автор использует в тексте ряд синонимов (один из пунктов). 1 балл ставится за отсутствие орфографических, пунктуационных, речевых ошибок.
7-8	5 баллов ставится, если составляет 5 предложений. 3 баллов ставится, если использует обширный спектр лексики и языковых конструкций. Соблюдает все речевые нормы языка.

№3 (по предмету «Русский язык»)

1. ФИО: Жмайло Светлана Владимировна, стаж работы: 34 года, категория: высшая, регион: Костанайская область, наименование школы: КГУ «Банновская средняя школа отдела образования акимата Федоровского района»

2. Т., 5 класс

3. ЗПР, хорошая техника чтения, грамотность, не развито логическое мышление, не умеет работать самостоятельно, теряется, требуется всегда помощь старшего наставника.

4. Многократное объяснение, наводящие вопросы, иллюстрирование материала.

5. Простое изложение заданий, доступность, пошаговая инструкция.

6. Диалоговое обучение. Предстоит развивать логическое мышление.

Суммативное оценивание по русскому языку в 5 классе за раздел «Астрономия: звезды и созвездия» (4 четверть)

Навыки Цели обучения	Письмо, соблюдение речевых норм 5.3.6.1 писать творческие работы (120-150 слов), представляя себя на месте героя, используя жизненный опыт 5.4.1.1 правильно писать гласные и согласные в корне слова, НЕ с именами существительными, прилагательными, отрицательными местоимениями, глаголами, а также окончания в разных частях речи 5.4.4.1 использовать знаки препинания при прямой речи и обращении, тире в простом предложении, однородными членами, а также с обобщающим словом при однородных членах предложения
Критерий оценивания	<i>Обучающийся</i> Пишет творческую работу, представляя себя на месте героя, используя жизненный опыт; Правильно пишет гласные и согласные в корне слова, НЕ с

	именами существительными и прилагательными; Использует знаки препинания при прямой речи и обращении, однородными членами.
Уровень мыслительных навыков	Применение Навыки высокого порядка

Задание:

1. Посмотрите короткометражный мультфильм «Неизвестная планета», пройдя по ссылке <https://www.youtube.com/watch?v=YxCa1GV9kbg> .

2. Опираясь на сюжет данного мультфильма, напишите рассказ (не менее 100 слов) от имени ученого, ведущего наблюдение за планетой. При написании рассказа используйте следующие опорные словосочетания: *(не)извес(?)ная пл_нета, опас(?)ное путешествие, (не)минуемая гибель, земное р_стение; (не)плодородная, а бе_жизненная почва, уд_вительные открытия, заг_рались разными цветами, распол_гаются в д_лёкой г_лактике, преодолеть (не)в_сомость.*

3. В текст рассказа включите не менее одного предложения с прямой речью и обращением и не менее одного предложения с однородными членами.

Критерии	Дескрипторы	Баллы
Пишет творческую работу, представляя себя на месте героя, используя жизненный опыт;	Создает рассказ, опираясь на сюжет мультфильма.	1
	Соблюдает структуру текста-повествования.	1
	Ведет повествование от лица ученого, наблюдающего за планетами.	1
	Использует в тексте опорные словосочетания.	1
	Выдерживает объём не менее 100 слов.	1
Правильно пишет гласные и согласные в корне слова, НЕ с именами существительными и прилагательными;	Правильно пишет проверяемые безударные гласные в корне слова.	1
	Правильно пишет гласные в корнях с чередованием	1
	Правильно пишет слова с непроизносимыми согласными в корне	1
Использует знаки препинания при прямой речи и обращении, однородными членами.	Использует в тексте предложение с прямой речью	1
	Правильно оформляет прямую речь при письме.	1
	Использует в тексте предложение с обращением.	1
	Правильно выделяет обращение при письме	1
	Использует в тексте предложение с однородными членами.	1
	Правильно расставляет знаки препинания в предложении с однородными членами.	1
Итого:		14

Суммативное оценивание за 4 четверть

Разделы «Чудеса света. Астрономия:

звезды и созвездия»

Русский язык

5 класс

Чтение.

1. Прочитайте внимательно текст и выполните задания к тексту. (10 минут)

Список семи чудес света был составлен в античном мире около 2000 лет назад. На сегодняшний день из них сохранилась только пирамида Хеопса. Но в течение двух тысячелетий слава этих величественных строений не тускнеет.

Пирамида Хеопса в Египте – самая большая пирамида в мире. Это самый древний (XXV до н.э.) и нетронутый временем культурный и исторический памятник.

Висячие сады Семирамиды в Вавилоне (VII век до н.э.) – это четырехуровневое сооружение с прохладными помещениями, в которых росли прекрасные сады. Здесь была использована новая для того времени система водоснабжения.

Храм Артемиды Эфесской был создан из белоснежного мрамора и украшен прекрасными скульптурами (VI век до н.э.). Главную же статую богини греки сделали из слоновой кости.

Статую Зевса в Олимпии горожане увидели в 455 году до н.э. Для украшения величественной статуи использовали 200 килограммов чистого золота. Трон статуи был сделан из драгоценных камней, золота, чёрного дерева.

Гробница царя Иавсала была построена в IV веке до н.э. как гробница и храм. Талантливейшие архитекторы и скульпторы украсили прекрасное здание статуями всадников и львов.

Колосс Родосский – самая большая статуя Гелиоса, бога Солнца, которую создали греки из бронзы в честь победы над врагом (III век до н.э.).

Александрейский маяк построили в Египте (III век до н.э.). Высота маяка составляла 135 метров, а свет от него моряки видели за 83 километра.

<http://planeta-best.ru/chudesasveta/semchudesasveta-drevnijmir-xram-cady-semiramidy-rodoski-mayak/>

1. Дайте название этому тексту, определите тип речи. /2/

2. Сформулируйте 2 вопроса высокого порядка, которые будут отражать отношение к содержащейся в тексте информации.

1. _____/1/

2. _____/1/

Письмо

Задание 3. Внимательно изучите иллюстрацию. Вообразите себя на месте одного из героев и напишите сказку в форме повествования, используя свои знания по теме и собственный опыт. Рассказ постройте от 1-го лица. Объем работы – 65-85 слов. [10]

<http://fotooboipius.ru/kosmos>

Схема выставления баллов

Балл	Описание
9-10	<p>Очень хорошо понимает и полно раскрывает тему творческой работы. Передает верно содержание предлагаемой иллюстрации. Соблюдает смысловую цельность и речевую связанность текста. Верно выделяет части текста (вступление, основную часть, заключение) Использует богатый запас лексики и языковых конструкций. Соблюдает все речевые нормы языка.</p>
7-8	<p>Достаточно хорошо понимает и раскрывает тему творческой работы. Передает основное содержание предлагаемой иллюстрации. Соблюдает смысловую цельность и речевую связанность текста. Верно выделяет части текста (вступление, основную часть, заключение). Использует достаточный запас лексики и языковых конструкций. Соблюдает речевые нормы языка.</p>
5-6	<p>Недостаточно хорошо понимает и раскрывает тему творческой работы. Передает частично содержание предлагаемой иллюстрации. Структура соответствует заданию с некоторыми отклонениями. Использует небольшой запас лексики и языковых конструкций. Допускает ошибки в соблюдении речевых норм языка.</p>
3-4	<p>Недостаточно понимает и раскрывает тему творческой работы. Передает частично содержание предлагаемой иллюстрации. Структура мало соответствует заданию. Использует малый запас лексики и языковых конструкций. Допускает ошибки в соблюдении речевых норм языка.</p>
1-2	<p>Слабо понимает и раскрывает тему творческой работы. Структура расплывчатая, несвязная. Незначительные попытки использования языка для воздействия на читателя. Использует очень маленький запас лексики и языковых конструкций. Допускает многочисленные ошибки в соблюдении речевых норм языка.</p>

14 баллов

№4 (по предметам «Русский язык», «Русская литература»)

1. ФИО: Абышева Баян Бахытхановна, стаж работы: 23 года, категория: высшая, регион: ВКО г. Семей, наименование школы: КГУ «Средняя общеобразовательная школа №20 развивающего обучения»

2. К., Ф., М., 6 «Б» класс.

3. У учащейся К. есть трудности с речью (её затрудняют устные ответы), но из сильных её сторон: умение самостоятельно читать, размышлять по наводящим вопросам, терпение, умение работать в группе. Из слабых сторон: не любит признавать свои ошибки, негативно принимает любое исправление в письменной работе. Диагноз: ЗПР (задержка психического развития), хейлосхизис (заячья губа). Спокойная, уравновешенная, имеет достаточно усидчивости и внимания, память недолговременная, требуется систематический контроль со стороны учителя.

У учащегося Ф. сильные стороны: доброжелательность, спокойствие, умение самостоятельно читать, размышлять по наводящим вопросам, доверие к учителю и товарищам, умение работать в группе. Из слабых сторон: неуверенность в своих силах, страх перед новым, нежелание работать самостоятельно. Диагноз: ЗПР (задержка психического развития). Спокойный, уравновешенный, усидчив и внимателен, память недолговременная, требуется систематический контроль и помощь со стороны учителя.

У учащегося М. сильные стороны: стремление к аккуратности, красивый почерк. Из слабых сторон: отсутствие концентрации внимания, завышенная самооценка, не любит отставать от одноклассников, не может работать самостоятельно. Диагноз: ЗПР (задержка психического развития). Гиперактивен, иногда не уравновешенный, нет усидчивости и внимания, память недолговременная, требуется систематический контроль и помощь со стороны учителя.

4. Индивидуальная работа, в групповой или парной работе помощь товарища, дифференцированный подход.

5. Упрощаются задания при помощи наводящих вопросов, с заданиями продолжить начатое. Упрощается текст задания: делаются специальные цветные пометки или выделяются отдельным шрифтом для привлечения внимания, для ассоциативного восприятия. Выполнение заданий по аналогии.

6. Цветовое решение текста заданий, выполнение заданий по аналогии, разбор примерных заданий непосредственно перед выполнением заданий. Замена устных пересказов одним общим коллективным. Предстоит работа по активизации словарного запаса учащихся и укреплению памяти с помощью карточек-сорбонки, схем, таблиц по изучаемым темам, перфокарт, и викторин по литературе.

**Задания по суммативному оцениванию за 2 четверть
по Русскому языку в 6 классе с русским языком обучения
Раздел «Путешествия и достопримечательности»**

Виды речевой деятельности	Слушание и говорение Письмо
Цель обучения	6.1.3.1 Пересказывать подробно, кратко, выборочно содержание текстов (повествование, описание) от 3-го лица 6.3.1.1 Составлять простой план
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Навыки высокого порядка
Критерий оценивания	Передаёт подробно содержание текста от 3-го лица, сохраняя структуру Составляет простой план в соответствии со структурой: вступление, основная часть, заключение
Время выполнения	20 мин

Задание

Прслушайте текст 3 раза (в обычном классе даётся прослушать 2 раза) и выполните задания.

1. Составьте простой план прослушанного текста:

План (даётся примерный образец и начало плана):

- 1) Похищение своей любимой.
- 2) Разгневанный
- 3) ...
- 4) ...

2. Опираясь на составленный план, подробно перескажите прослушанный текст (перед тем как пересказать читаем текст коллективно «вслед за учителем», потом второй раз самостоятельно (с теми, кто затрудняется читать самостоятельно или нет концентрации внимания, читаем текст вместе с учащимся индивидуально, обращая внимания учащегося на ключевые слова и выражения, которые им могут пригодиться при пересказе).

Текст

Жил на свете **батыр Карахан**. Он влюбился в девушку по имени **Айша-биби**, дочь своего **заклятого врага**. Отец девушки **не давал благословения**, тогда Карахан ворвался в аул, **схватил** свою возлюбленную **и умчался прочь**. Разгневанный отец **направил вслед за ними** своих стражников **и приказал убить** обоих.

Долго бежали влюбленные, **спасаясь от погони**. Устав за несколько дней непрерывной скачки, **девушка решила искупаться в реке Асу**, на берегу которой они остановились отдохнуть. Но стражники отца подстерегли их. Они **подложили** в головной убор девушки — **саукеле** — степную **гадюку**. Девушка искупалась в теплой речной воде и **стала одеваться**. Тут-то и **ужалила ее проклятая змея**. Айша-Биби потеряла сознание, и стало ясно, что **она умирает**. Тогда батыр Карахан поднял ее на руки и **понес в ближайший аул к мулле**, чтобы **получить благословение**.

Всего несколько минут длилось их семейное счастье. **Айша умерла на руках батыра. В тот же час и день Карахан поклялся любить ее вечно.**

На том месте, где умерла Айша-Биби, позднее был **построен мазар. Рядом с ним Карахан построил и себе мазар** в таком месте, откуда был бы виден мавзолей Айши, чтобы **после смерти быть вместе с любимой.** До последних своих дней батыр Карахан, одетый в белые одежды, **жил недалеко от могилы Айша-Биби, молясь богу.** За набожность и святость народ стал считать Карахана святым.

Мавзолей Айша-биби является одним из интереснейших и **уникальных памятников архитектуры** Караханидской эпохи, не имеющим аналогов в архитектурно-строительной культуре Казахстана и средней Азии. Он также является местом паломничества, так как **считается святым местом в мусульманском мире.** (240 слов)

(Все выделенные чёрным шрифтом слова, можно выписать (напечатать) отдельно на листке, как опорные слова для пересказа)

Критерий оценивания	Дескриптор	Баллы
	Обучающийся	
Передаёт подробно содержание текста от 3-го лица, сохраняя структуру, соответствующую стилю изложения.	пересказывает подробно содержание прослушанного текста;	1
	пересказывает текст от 3-го лица;	1
	соблюдает последовательность и логику изложения при пересказе;	1
	учитывает при пересказе стиль исходного текста;	1
	использует разнообразные грамматические структуры;	1
Составляет простой план в соответствии со структурой: вступление основная часть, заключение.	составляет план, включающий структуру: вступление основная часть, заключение;	1
	озаглавливает параграфы, демонстрируя логическую последовательность;	1
	составляет план в соответствии с правилами оформления.	1
Всего баллов		8

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел «Путешествия и достопримечательности»
Ф.И.О.учащегося _____

Критерий оценивания	Уровни учебных достижений		
	Высокий	Средний	Низкий
Передаёт подробно содержание текста от 3-го лица, сохраняя структуру, соответствующую стилю изложения.	Верно передаёт содержание текста от 3-го лица, сохраняя структуру, соответствующую стилю изложения.	Допускает ошибки в передаче подробного содержания прослушанного текста от 3-го лица/ соблюдении последовательности и логике изложения при пересказе/ учитывании при пересказе стиля исходного текста/ использовании разнообразных грамматических структур.	Затрудняется передать содержание текста от 3-го лица, сохраняя структуру.
Составляет простой план в	Верно составляет	Допускает ошибки в составлении плана, включающего структуру:	Затрудняется составлять

соответствии со структурой: вступление основная часть, заключение.	простой план в соответствии со структурой: вступление основная часть, заключение.	вступление основная часть, заключение/ озаглаивании параграфов/ логической последовательности/составлении плана в соответствии с правилами оформления.	простой план в соответствии со структурой: вступление основная часть, заключение.
--	---	--	---

СУММАТИВНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ ЗА 2 ЧЕТВЕРТЬ

по Русской литературе в 6 классах с русским языком обучения

Продолжительность – 40 минут

Количество баллов – 20 баллов

Тема раздела: Тема Рождества в литературе

1. Прочитайте библейский миф «Вавилонская башня». [4]

Вначале населяющие землю люди говорили на одном языке, и все друг друга понимали. И захотелось людям оставить память о себе навеки веков: они решили построить такую высокую башню, чтобы верхушка ее доставала до самого неба. Вместо камней они использовали обожженный кирпич, а вместо извести – глину. Вокруг башни постепенно возникал город, который был назван Вавилоном. Башня росла все выше и выше, пока Бог не встревожился и не решил посмотреть, что она собой представляет. Не понравилась ему затея, не захотел он, чтобы люди добрались до неба. И наслал Бог на землю великую бурю. Пока буря бушевала, ветер унес все слова, которые люди привыкли говорить друг другу. Во всем городе Вавилоне люди перестали понимать друг друга. Среди строителей башни возникло по этой причине такое замешательство, что они вынуждены были отказаться от своего дерзкого замысла, и рассеялись по всему свету, побросав груды материала и орудия, которыми они пользовались. А башня стала мало-помалу разваливаться. Но говорят, что до сих пор в каждом городе можно найти обломки кирпичей от вавилонской башни, потому что многие уносили их с собой на память о тех временах, когда на земле существовал один народ и все люди понимали друг друга.

2. Соотнесите элементы композиции с цитатами из текста (Для того, чтобы сконцентрировать внимание учащегося на задании и включение логики, памяти используется цветовое решение подбора данного соответствия):

1. Экспозиция (начало)
2. Завязка (что начало происходить)
3. Развитие действия (к чему это привело)
4. Кульминация (что произошло)
5. Развязка (чем закончилось)

- A) И наслал Бог на землю великую бурю.
- B) Они решили построить такую высокую башню, чтобы верхушка ее доставала до самого неба.
- C) Вокруг башни постепенно возникал город, который был назван Вавилоном.
- D) Люди говорили на одном языке, и все друг друга понимали.

Е) Во всем городе Вавилоне люди перестали понимать друг друга.

2. Послушайте миф о Соломоновом решении и ответьте на вопросы:

1. Кем был назначен царь Соломон? [2]

- А) судьёй
- В) царём
- С) генералом
- Д) помощником
- Е) стражником

2. Кто пришёл к нему решить свой спор? [2]

- А) военные
- В) торговцы
- С) женщины
- Д) жители города
- Е) стражники

3. Что предложил женщинам Соломон? [2]

- А) идти домой
- В) начать всё сначала
- С) разрубить пополам живого ребёнка
- Д) одной забрать мёртвого ребёнка
- Е) прийти завтра

Задания оценки и сравнительного анализа

Прочитайте отрывки из рождественских рассказов

Что их объединяет? [5]

(Чтобы облегчить восприятие данных текстов и для восполнения пробелов в памяти учащихся с ООП даются наводящие вопросы:

- О каком празднике говорится в этом тексте?
- Кто главные герои?
- Как они жили?
- Они несчастны/ или счастливы?
- В чём заключается их несчастье/ или счастье?)

Выпишите важные моменты из содержания одного из текстов. (Здесь необходимо уточнить **важные моменты из жизни героев**)

Присел он и скорчился, а сам отдышаться не может от страха и вдруг, совсем вдруг, стало так ему хорошо: ручки и ножки вдруг перестали болеть и стало так тепло, так тепло, как на печке; вот он весь вздрогнул: ах, да ведь он было заснул! Как хорошо тут заснуть: «Посижу здесь и пойду опять посмотреть на куколок, - подумал мальчик и усмехнулся, вспомнив про них,- совсем как живые!..» И вдруг ему послышалось, что над ним запела его мама песенку. «Мама, я сплю, ах, как тут спать хорошо!»

- Пойдем ко мне на елку, мальчик, - прошептал над ним вдруг тихий голос.

Он подумал было, что это все его мама, но нет, не она; кто же это его позвал, он не видит, но кто-то нагнулся над ним и обнял его в темноте, а он протянул ему руку и... и вдруг, - о, какой свет! О, какая елка! Да и не елка это, он и не видал еще таких

деревьев! Где это он теперь: все блестит, все сияет и кругом все куколки , - но нет, это все мальчики и девочки, только такие светлые, все они кружатся около него, летают, все они целуют его, берут его, несут с собою, да и сам он летит, и видит он: смотрит его мама и смеется на него радостно.

-Мама! Мама! Ах , как хорошо тут, мама! - кричит ей мальчик , и опять целуется с детьми, и хочется ему рассказать им поскорее про тех куколок за стеклом. - Кто вы, мальчики? Кто вы, девочки? - спрашивает он, смеясь и любя их.

(Ф. Достоевский «Мальчик у Христа на елке»)

В большой голове происходила странная, мучительная, но в то же время радостная работа. Глаза, не мигая, смотрели на ангелочка, и под этим пристальным взглядом он становился больше и светлее, и крылышки его начинали трепетать бесшумным трепетаньем, а все окружающее - бревенчатая, покрытая копотью стена, грязный стол, Сашка, - все это сливалось в одну ровную серую массу, без теней, без света. И чудилось погибшему человеку, что он услышал жалеющий голос из того чудного мира, где он жил когда-то и откуда был навеки изгнан. Там не знают о грязи и унылой брани, о тоскливой, слепо-жестокой борьбе эгоизмов; там не знают о муках человека, поднимаемого со смехом на улице, избиваемого грубыми руками сторожей. Там чисто, радостно и светло, и все это чистое нашло приют в душе ее, той, которую он любил больше жизни и потерял, сохранив ненужную жизнь. К запаху воска, шедшему от игрушки, примешивался неуловимый аромат, и чудилось погибшему человеку, как прикасались к ангелочку ее дорогие пальцы, которые он хотел бы целовать по одному и так долго, пока смерть не сомкнет его уста навсегда. Оттого и была так красива эта игрушечка, оттого и было в ней что-то особенное, влекущее к себе, не передаваемое словами. Ангелочек спустился с неба, на котором была ее душа, и внес луч света в сырую, пропитанную чадом комнату и в черную душу человека, у которого было отнято все: и любовь, и счастье, и жизнь.

(Л. Андреев «Ангелочек») [5]

P.S. Во всех СОР и СОЧ для учащихся с ООП по возможности сохраняются цели и дескрипторы, так как учащиеся должны выполнить минимум по учебной программе. Чтобы не ущемлять личность учащегося требования к нему ставятся такие же, как и ко всем, но подбираются способы восприятия текста и понимания задания, используются дифференцированный подход в составлении заданий, способы мотивации к выполнению всех заданий в суммативных работах, вырабатывается у учащегося стремление к достижению по общим дескрипторам. Изменение в целях и дескрипторах вносятся в крайнем случае, если задания суммативных работ очень сложны и не рассчитаны на уровень учащегося с ООП (например, отставание в программе на 2-3 ступени от данного класса: в моей практике это учащиеся начальной школы). В рубриках также не вносятся изменения, так как родители должны знать, что необходимо освоить учащемуся на данном этапе и над чем ещё нам предстоит поработать. Кроме того, так эффективнее мониторить достижения учащегося и составлять индивидуальную программу для учащихся с ООП.

№5 (по предмету «Қазақ тілі мен әдебиеті»)

1. ТАӘ: Мукушова Бактылы Кимановна, еңбек өтілі: 33 жыл, санаты: педагог-зерттеуші, өңір: Павлодар облысы, мектеп атауы: «Павлодар қаласының №39 инновациялық үлгідегі гимназиялық сыныптары бар жалпы орта білім беру мектебі» ММ .

2. И., 8-сынып.

3. Білім алушы туылғаннан сөйлеу тілі мен тірек қозғалыс аппараты бұзылған, ақыл ой кемістігі бар, психикалық дамуы тежелген оқушы. Көру, есту және ым-ишара, пантомимика арқылы қарым – қатынас жасай алады («контакт глазами»).

4. Осы бала арнайы білім беру бағдарламасы арқылы оқытылды. Білім алушының ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін көрнекілік әдісі (тақырыптық суреттер, фотосуреттер топтамасы, пиктограмма, бейнебаян, аудиожазба, тілдік жаттықтырғыштар), ойын әдісі, интерактивті оқыту технологиясы, триггер қолданылды.

5. Қазақ тілі мен әдебиеті пәні бойынша БЖБ мен ТЖБ тапсырмаларын әзірлеу кезінде бейнебаян немесе аудиожазбаны тыңдату арқылы, батырманы басу арқылы, танымдық мультфильмдер көрсету, сәйкестендіру немесе әр түрлі түстер мен эмоциялық бояулар арқылы көңіл күйін біліп отырамын. Орындау уақытына шектеу қойылмайды, демалу үшін уақыт бөлініп отырады.

6. Осы білім алушымен БЖБ мен ТЖБ оындауда бейнебаян тыңдату, сәйкестендіру, фотосуреттер мен суреттерді қолданып, сұрақ қою, ым- ишара арқылы жауап алу «контакт глазами», түрлі бояу түрлерін қолдану тиімді болды. Білім алушыны өмірге бейімдеу үшін әлі де әр түрлі тиімді тәсілдерді тәжірибеге енгізіп, шындалу қажет деп ойлаймын. Әр оқушының нәтижеге жетуіне күмән келтірмей, жетелей білгеніміз жөн.

7. Төменде өзім әзірлеген және сабақтарымда пайдаланған БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмалар.

IV ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҚЫЛАУ ЖҰМЫСЫ

Бөлім: «Қазақстанның айтыс өнері мен сөз мәдениеті» Үйде оқыту

Сыныбы: 8

Оқу мақсаты: 8.1.5.1 – тірек сөздер, суреттер, автордың көзқарасы мен көңіл-күйі арқылы негізгі ойды анықтау;

Тапсырма Қай суретте айтыс өнері туралы көрсетілген?

1-сурет

2-сурет

Дұрыс жауабын түспен көрсетіңіз.

Жауабы: 1-сурет, көк түс;

2-сурет, қызыл түс

Дұрыс, бұрысын белгілеңіз (белгі қою арқылы)

	дұрыс	бұрыс
Айтыс – екі адамның жарысуы		
Айтыс – ұлттық өнер		
Айтыскер – ақын		

Бағалау критерийі	№ тапсырма	Дескриптор	Бал
		Білім алушы	
Суреттер, тірек сөздер, автордың көзқарасы мен көңіл-күйі арқылы негізгі ойды анықтау;	1	Суреттерді анықтай алады;	3
	2	Тірек сөздерді қолдана алады;	3
		Түстерді ажырата алады;	3
		Дұрыс жауапты таба алады;	3
		Бұрыс жауапты таба алады;	3
Жалпы			15

№6 (по предмету «Қазақ тілі мен әдебиеті»)

1. **Аты-жөні:** Жантемірова Алтын Абаевна, **еңбек өтілі:** 25 жыл, **санаты:** жоғары, **өңір:** Павлодар қаласы, **мектеп атауы:** №26 ЖББОМ.

2. К., 8-сынып.

3, 4, 5, 6. Инклюзивті білім беру дене бітіміне, психикалық, интеллектуалдық, мәдени, этникалық, тілдік және өзге ерекшеліктеріне қарамастан ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды жалпы білім беру кеңістігіне енгізуді, олардың сапалы білім беруде кедергілерді жоюды және әлеуметтік ортада бейімделуін және ықпалдасуын көздейді.

Осы оқушы мұғалімнің жаппай түсіндіруін ұғынады, зерделеніп отырған материалды есте сақтауы біршама жақсы, бірақ педагог көмегінсіз қарапайым қорытындылар мен жинақтаулар жасай алмайды, көру қабілеті де төмен. Бұл оқушы хабарланып отырған құбылыстар, заттар, оқиғаларды көзіне елестете

алады, және де жазылған тапсырмалардың жазу шрифті үлкенірек болса, тапсырмалар суреттермен, сызбалармен берілсе тіпті жақсы.

Мұғалім арнайы және баламалы әдістерді ұштастыра отырып, барлық сынып үшін оқытудың қарапайым әдістерін қолдану арқылы ерекше қажеті бар балаларды оқытуды жүзеге асырады. Оқыту формасы немесе жай тәсілдерді қолдану оқушының жеке ерекшеліктеріне бейімделіп алынады. Көбінесе осындай талаптарды қажет етеді.

Тапсырмаларды бейімдеу және оларды оқушыға ұсыну тәсілдерінің нұсқалары уақыт аралығында тапсырмалар саны азаяды. Оқу тапсырмалары азаяды. Оқу, жазу үшін мәтін қысқартылады. Басқа оқушылар орындайтын тапсырмалардан ерекшеленетін жеке тапсырмалар ұсынылады. Жаттығуды қайталау және меңгергенді бекіту үшін көп уақыт бөлінеді. Ауызша түсіндіру суретпен, заттармен жүргізіледі. Сабакқа көбінесе оқушының әрекет түрі ауысады. Жаттығуға берілген ақпарат саны азаяды. Жазу барысында оқушыға дауыстап жазуға рұқсат беріледі, немесе кейбір сөйлемдерді ауызша айтып кетсе, ол да ескеріледі.

К.-ге келсек, бұл баланың көру қабілеті төмен. Сондықтан бақылау жұмысы берілгенде, мен оған бақылауда берілген барлық тапсырмаларды орындатқызамын, бірақ тапсырмалардың көлемі азайтылып беріледі. Тыңдалымға берілген тапсырманы баяу, бірнеше рет қайталап оқимын. Ал негізгі тапсырмаларды орындағанда, шрифті үлкетілген, сызба түрінде, суретпен берілгені өте тиімді болады.

БЖБ және ТЖБ тапсырмаларын әзірлегенде, осы оқушының қабілетіне қарап орындаймын және нұсқаулықта берілген ұсыныстарын сақтап дайындаймын. Мысалы, нұсқаулықта:

1. Оқу жетістіктерін бағалау тәсілдері мен бақылау материалдарын өзгерту.

2. Оқытудың нәтижесін бағалау әдістерін өзгерту мұғалімнің қайталау, баяу, қысқаша, ауызша нұсқаулығы (жазбаша нұсқаудың орнына) тапсырманы орындау үшін қосымша уақыт беру

3. Тапсырманы тек ауызша/жазбаша орындауға мүмкіндік беру;

4. Планшет, ноутбукты қолдану арқылы бақылау тапсырмаларын орындауға мүмкіндік беру;

5. Бақылау материалдарын өзгерту нұсқаулықты қайта құрастыруға бейімдеу: тапсырманы орындау кезеңіне сәйкес бірнеше бөлімге бөлу бақылау тапсырмаларының санын азайту;

6. Барлық сыныпқа арналған бақылау тапсырмаларынан өзгеше жеке бақылау тапсырмалары (жеке оқу мақсаттарына сәйкес) бақылау тапсырмасын орындауын жеңілдететін иллюстративті және тірек материалдарды (кесте, сызба, үлгі, сөздік материалдар) қолдану

Осы нұсқаулыққа қарап, баланың оқу деңгейіне қарап, тапсырма санын өзгертпей, көлемін өзгертемін. Берілген мәтіннің көлемін азайтамын. Тыңдалымға берілген мәтінді баяу оқимын, үш рет оқып беремін. Оқылымның да көлемін азайтып, оқушыға дауыстап оқуға рұқсат етемін. Ал негізгі

жазбашаға берілген тапсырмаларға қосымша суретпен көрсетілген тапсырмаларды ұсынамын.

Бақылау жұмысын дайындағанда тиімді жағы: тапсырмаларды орындағанда оқушының жанында болу, тапсырмалар сызба, суреттермен көрсетілуі, мәтіндерді де суреттермен. сызбамен көрсетуі. Ал ерекше қажет ететін оқушылардың топтары бірнеше болады екенін есте сақтауымыз керек. Менімен дайындалған тапсырмаларды да қысқартып, немесе санын өзгертуге болады.

Ең қиыны оқушының білім деңгейіне қарап, оларды белгілі топтарға бөлу, оларға жеке тапсырмаларды дайындауы, дайын материалдар мен қосымша тапсырмалардың жоқтығы қиынға соғады.

Менімен ұсынып отырған 8-сыныпқа арналған тоқсандық бақылау жұмысы мен бөлімдік бақылау жұмысы, қазақ тілі, «Достық пен татулық – таптырмас бақыт» бөлімі, II тоқсан. Осы бақылауларда мен оқу мақсатын өзгерткен жоқпын, бірақ тапсырмалар жеңілдетілен және мәтін көлемі азайтылған.

II тоқсан бойынша жиынтық бағалауға арналған тапсырмалар Бөлім «Достық пен татулық – таптырмас бақыт»

Оқу мақсаты 8.1.6.1 Оқылым материалдарының мазмұны негізінде деректерді келтіре отырып, жауап беру

8.2.5.1 Пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру.

Бағалау критерийі *Білім алушы*

- мәтіндегі ақпаратты сәйкестендіреді, сұрақтарға мәтін мазмұны бойынша жауап береді.

- өз ұстанымына қатысты дәлелдер ұсынып, сұрақтарға жауап береді.

Ойлау дағдыларының деңгейі Қолдану деңгейі

Орындау уақыты 15-20 минут

Тапсырма. Мәтінді түсініп оқыңыз, төмендегі тапсырманы орындаңыз.

Екі дос пен аю

Бір күні екі дос орманда келе жатады. Кенеттен алдарынан бір аю шыға келді. Сол кезде біреу қаша жөнелді, екіншісі талға өрмелеп жасырынып қалды. Қашқан жігіт ортада қалып кетеді.

Алайда, не істерін білмей тұрғанда, ойына «Өлген адам сияқты жерге етбетіммен жата қалсам, бәлкім құтылып кетермін» деп жерге жата қалады. Аю келіп оны иіскелей бастағанда демін жұтып, дем алмай жатады. Аю кеткен соң талға өрмелеп кеткен досы төмен түсіп, досының қасына келіп, күліп: «Айтшы ал, аю сенің құлағыңа не деп сыбырлады?» дейді.

Сонда досы: «Досына қауіп-қатер төніп тұрғанда қашып кеткен адамдардан сақтану керектігімді, айтты» дейді.

<http://www.balalaralemi.kz/>

 Жазылым

1. Мәтін мазмұны негізінде сөйлемдерді сәйкестендіріңдер.

1.

А

Бір күні екі дос орманда келе жатады.

В

Сол кезде біреуі қаша жөнеледі, екіншісі талға өрмелеп жасырынып қалады.

2.

С

Аю келіп оны иіскелей бастағанда демін жұтып, дем алмай жатады.

3.

 Жазылым **Айтылым**

1. «Дос болсаң берік бол, досыңа серік бол...» деген пікірмен келісесіз бе әлде келіспейсіз бе? Екінші баланың бойындағы қасиеттерді ұсыныңыз.

Бағалау критерийі	№ тапсырма	Дескриптор	Балл
		Білім алушы	
Мәтіндегі ақпараттарды сәйкестендіреді, сұрақтарға мәтін мазмұны бойынша нақты жауап береді	1	Мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап жазады;	1
			1
			1
Өз ұстанымына қатысты дәлелдер ұсынады.	2	ұстанымын көрсетеді;	1
		ойын аргументтер арқылы айтады.	1
Барлығы			7

**«Қазақ тілі мен әдебиеті Т2» пәнінен
II тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары**

Ұзақтығы – 40 минут

Тыңдалым – 10 минут

Оқылым – 10 минут

Жазылым – 20 минут

Айтылым сабақтан тыс тексеріледі (әр білім алушыға 2 минут беріледі).

Балл саны – 30

Тапсырмалар түрлері

Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтар

Көп таңдауы бар сұрақтар

Толық жауапты қажет ететін сұрақтар

Жиынтық бағалаудың құрылымы

Тоқсандық жиынтық бағалаудың нұсқасы 4 компоненттен тұрады. Бірінші компонент тыңдалым, екінші компонент оқылым, үшінші компонент жазылым және тілдік бағдар, төртінші компонент айтылым дағдыларын тексеруге арналған.

Тоқсандық жиынтық бағалау тапсырмаларының сипаттамасы

Тапсырма	Қамтылатын мақсаттар	Тапсырмаларға сипаттама	Тапсырмалар түрлері	Орындалу уақыты, мин	Балл
1	8.1.5.1 - тірек сөздер, автор	Тапсырма жеке орындалады. Оқушылар тақырып-қа қатысты 140-170 сөзден тұратын тың-далым мәтінін 2 рет тыңдайды. Бірінші тапсырмада дұрыс мәліметті анықтайды, екінші тапсырмада тест сұрағына жауап береді. Үшінші тапсырмада бос орынға қажетті сөзді қояды. Төртінші тапсырмада мақалдың мағынасын ашып жазады. Бесінші тапсырмада автордың ойын анықтайды. Мұғалім оқушының мәтін мазмұнын түсінгенін бағалайды.	Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтар	2	1
2	көзқарасы мен		Көп таңдауы бар сұрақтар	2	1
3	көңіл күйі ар-		Толық жауапты қажет ететін сұрақтар	2	1
4	қылы негізгі ойды анықтау 8.1.3.1 -			2	1
5	оқу-еңбек тақырып-тарына байла-нысты күрделі сөздердің ма-ғынасын түсіну			2	1

6	8.3.3.1 –проза-лық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру 8.3.3.1 – прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру	Тапсырма жеке орындалады. Оқушылар тақырып-қа қатысты 180-200 сөзден тұратын мәтінді оқиды. Бірінші тапсырмада тест сұрағына жауап береді. Екінші тапсырмада мәтін бойынша шын, жалған ақпаратты анықтайды. Үшінші тапсырмада сөздердің мағынасын анықтайды. Төртінші тапсырмада сұраққа жауап береді. Соңғы тапсырмада кейіпкерлердің іс-әрекеттеріне баға береді. Мұғалім оқушының мәтін мазмұнын түсінгенін, сөздік қорын орынды пайдалана алуын, өмірдегі жағдаяттарға өз көзқарасын білдіре алуын бағалайды.	Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтар	2	1
7				2	1
8				2	1
9				2	1
10			Көп таңдауы бар сұрақтар Толық жауапты қажет ететін сұрақтар	2	1
11	8.2.4.1 – идеялық жағынан ұқсас мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мазмұнның дамуын салыстыру және талдау 8.2.3.1 - ауызша мәтіндер құрауда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалық-пал заңдылықтарын ескеріп айту	Тапсырма жеке орындалады. Оқушыға бөлімдерге қатысты тақырып беріледі (тақырып жазылған қағаздар терең қаратылады). Оқушы берілген тақырып бойынша 1 минут дайындалып, 2 минут сөйлейді. Монолог 8-10 сөйлемнен тұруы керек. 3 минут мұғаліммен талқылайды. Мұғалім оқушының берілген тақырыпты түсініп, тақырыпқа, сұрақтарға лайық жауап беруі, сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалық-пал заңды-	Ауызша толық жауапты қажет ететін сұрақтар	Айтылым сабақтаң тексеріледі.	10

		лықтарын ескеруі бағаланады.			
Барлығы					30

Тасбақа мен шегіртке (ертегі)

Ерте, ерте, ертеде бір тасбақа мен шегіртке дос болыпты. Бір күні екі дос кен даланы аралауға алыс жолға шығыпты. Екеуі де жүріп келеді, жүріп келеді, бақа тарбаңдап келеді, шегіртке секіріп келеді. Бақаның жүрісіне шыдамы таусылған шегіртке :

- Достым-ау тезірек жүрсеңші, шөлдеп кеттім. Анау жерде су көрінеді, су ішіп шөлімізді басайық.

- Жарайды шегіртке досым. Екеуі әне-міне дегенше су жағасына да келеді. Су тап-таза, тұп-тұнық епкен. Бақа су ішейін деп суға үңіле бергенде өзінің ұсқынсыз түрін көріп шошып кетеді. «Бұрын қалай жүрдім екен? Енді үстіме не жамыламын, шекірткеден ұят болды-ау» - деп ойлаған бақа жағада жатқан үлкен тасты үстіне жамылып алады.

- Не болды достым үстіңе тас жамылып.

- Білмеймін, достым.

- Досты-ау, жүр кеттік.

- Әрі қарай жүре алар емеспін, үстімдегі тастан.

- Олай болса мен кеттім - деп шегіртке бақамен қоштасып кете барады. Екі достың жолы осылай екі айырылады. Міне, осылайша шегірткенің мекені жоқ, ыршып жүріп ән салғаны осылай басталған екен. Ал бақа тас жамылып тасбақа атаныпты. Үйіне жете алмаған тасбақа суға түсіп, құмға тығылып сол жерді мекені етеді.

Жазған Қазбекова Қызғалдақ Әкімжанқызы

<https://erketai.kz/balalar-shigarmashiligi/onerli-orender-7/>

1. Мәтінде айтылған 1 дұрыс мәліметті анықтаңыз. [√] белгісін қойыңыз.

A) Барлық кітаптарын және рюкзагын арқалап мектеп жаққа етіп бара жатты []

B) Өзімді көрші аула балаларымен ертең ойнатылатын футбол матчынан басқа ешнәрсе қызықтырмайтын. []

C) Ертеңгі футбол ойынына келе аласың ба деп сұрадым, келісті. []

[1]

2. Адам не себепті өзіне дос іздейді?

A) Мұң-шерін тарқатып, мал-дүние, ақша алу үшін

B) Қиын сәттерде өзіне сенімді болу үшін

C) Сырын айтып, қуаныш-қайғысымен бөлісу үшін

D) Өзімшілдік, еріншектік қасиеттерді жою үшін

[1]

1. Бос орындарға қажетті сөзді қойыңыз.

Жалғыз мен емес, балалардың бәрі оны _____ қалды.

[1]

2. Мәтінге сәйкес қандай мақал-мәтел келтінін анықтаңыз. [✓] белгісін қойыңыз.

А) Ағаш көркі — жапырақ, Адам көркі — шүберек.	
Ә) Адамгершілік болмай, Әділдік болмас.	
Б) Достық пен татулық – таптырмас бақыт	

3. Автордың достық туралы негізгі ойын түйіндеп жазыңыз.

[1]

Шайтанкөл туралы аңыз

Баяғыда бір байдың Сұлушаш деген сұлу қызы болыпты. Байдың есігінде жүрген Тезек деген құлы Шұнақ деген күңімен қосылып, одан Алтай туады. Ол ер жетіп, Сұлушаш екеуі бір-бірін сүйеді, бірақ бай бұған қарсы болады. Алтайдың Қайсар деген жақын досы және Сұлушаш үшеуі елден қашады. Олар Қарқаралының маңайындағы Жиренсақал әулие деген жерді мекендейді. Сол жерде аң аулап, құс ұстап, күндерін көреді. Бір күні Алтай құс аулап жүріп құзға кездеседі. Сол құзға бүркіт ұя салған екен. Алтай одан бүркіттің балапанын алмақшы болып, биікке бірақ жолы болмай шыңырауға құлайды. Сұлушаш Тескен таста сырнай тартып отырады. Біраздан соң артынан ырылдаған дауыс естіледі, қараса артында арыстан тұр екен. Содан қорыққаннан ол терең көлге құлайды. Қайсар Сұлушашты іздеп, осы жерге келсе, көлдің бетінде қыздың көйлегі, тақиясы жүзіп жүреді. Ол да сол көлге құлапты. Содан кейін бұл көл «Шайтанкөл» атаныпты.

uroky.kz/b-aza-tili-men-debieti-...

1. Оқиға қай көлдің жағасында болғанын анықтаңдар.

- А) Балқаш көлінің жағасында
- В) Арал теңіздің жағасында
- С) Шайтанкөлдің жағасында

[1]

2. Сөйлемдердің «шын, жалған» екенін анықтаңыз.

<i>Тұжырымды сөйлемдер</i>	<i>Шын/Жалған</i>
Алтайдың Қайсар деген жақын досы және Сұлушаш үшеуі елден қашады.	
Сұлушаш Тескен таста сырнай тартып отырмады.	

[1]

1. Төмендегі сөздердің мағынасын түсіндіріп жазыңыз.

Жолы болмай _____

[1]

2. Мәтіннің не туралы, негізгі ойын анықтаңыз?

[1]

3. Өңгімедегі кейіпкердің іс-әрекетіне баға беріңіз. (жауабын ауызша айта алады)

Кейіпкер	Кейіпкердің мінезі

[1]

 Жазылым

Берілген сұрақтың жауабын жазыңыз.

Достық пен татулық - таптырмас бақыт. Жылы лебіздеріңізді білдіре отырып, «Дос және достық мақсаты» тақырыбына бірнеше сөйлем жазыңыз.

[10]

 Айтылым

Бір тақырыпқа таңдау жасап, сол тақырып бойынша монолог дайындаңыз (8-10 сөйлем). Монолог барысында сөз ішінде және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын ескеріңіз.

Ұсынылатын тақырыптар:

Салыстырып, талдаңыз.

Күлме досыңа, келер басыңа

Досы көпті жау алмайды.

Дос егіз, дұшпан сегіз.

Кәсібін таңдауда қателескен адам жетістікке жете ала ма? Пікір білдіріңіз.

Қазақстан аймақтарындағы тұщы су көздерінің мәселесі қалай шешілуде?

Жаңа мамандық меңгергеніз келсе... ХХІ ғасырдан кейін пайда болатын жаңа мамандықтар туралы не ойлайсыз?

[10]

Балл қою кестесі

Тыңдалым

Сұрақ	Жауап	Балл	Жалпы балл
1	В	1	5

2	Д	1	
3	Жалғыз мен емес, балалардың бәрі оны ұнатып, бауыр басып қалды	1	
4	Оқушының жауабы ескеріледі	1	
5	Шұнақ кейіпкері туралы жазады	1	

Оқылым

Сұрақ	Жауап	Балл	Жалпы балл
1	С	1	5
2	Қайсар Сұлушашты іздеп, осы жерге келсе, көлдің бетінде қыздың көйлегі, тақиясы жүзіп жүрмейді.	1	
3	Судың үсті	1	
4	Шайтанкөлдің пайда болуы	1	
5	Оқушының жауабы ескеріледі	1	

Жазылым

Балл	Мазмұны мен дұрыс жазылуы (5 балл)	Тілі (5 балл)
5	Өте жақсы Жауап толық, нақты негізделген және өте жақсы суреттелген, қарапайым және күрделі идеялар-ды тиімді ашады. Эссенің құрылымы мен жазылуы жоғары деңгейде, негізгі және қорытынды бөлімдері нақты жа-зылған, келтірілген аргументтері байланысқан және мазмұнын ашады.	Өте жақсы Сабақтас құрмалас сөйлемдерді дұрыс және сәйкес келтіріп жазған, сөздік қоры мол, стиль-дік қолданысы өте дұрыс. Нақты және жүйелі, елеусіз қателері бар.
4	Жақсы Көптеген түрлі мысалдар мен сілтемелерді қолданған жауап, қарапайым және кейбір күрделі идеяларды ашады. Жалпы эссенің идеясында логикалық дамуы жақсы жазылған, аргументтерді қолдануы мен қоры-тынды жасау қабілеті көрінеді.	Жақсы Грамматикалық формаларды көбіне сәйкесінше жақсы қолданады. Түрлі лексикалық минимумды қолдануға тырысады, сөздік қоры жеткілікті стильдік қолданысы дұрыс. Жалпы нақты, елеусіз қателері ақпарат беруге кедергі келтір-мейді.
	Қанағаттанарлық Жауапта бірнеше мысалдар	Қанағаттанарлық Қарапайым грамматикалық

	<p>келтірілген, бірақ барлық жағдай-да негізді емес, қарапайым идея-ларды ашқанымен, суреттеуі аз.</p> <p>Эссе дұрыс жазылған, бірақ кей кезде аргументтері логикалық жа-ғынан дамытылмаған.</p>	<p>формалар мен күнделікті лексикалық минимумды қолданады, сөздік қоры жеткілікті, стильдік қолданысы көп жағдайда дұрыс.</p> <p>Көбіне нақты, қателері бар, бірақ ақпарат беруге кедергі келтірмейді.</p>
2	<p>Төмен</p> <p>Негізгі тақырыпты ашуға тырысады, бірақ көптеген қателіктер мен сәйкессіздіктер кетіреді, тек қарапайым идеяларды ашады.</p> <p>Эссенің құрылымы шектеулі, аргументтері дамымаған.</p>	<p>Төмен</p> <p>Сөздік қоры шектеулі, жай сөйлемдерді қолданады, қайталау-лар көп, сөздік қоры мен стильдік қолданысы жеткіліксіз.</p> <p>Орфография мен негізгі грамматикалық формалар қате қолданылған, мағынасы кейде түсініксіз.</p>
1	<p>Өте төмен</p> <p>Жауап түсініксіз, тақырыпқа байланысты сілтемелер аз, сұраққа жауап бермеді.</p> <p>Эссенің құрылымы мен аргументтерді қолдануы төмен деңгейде, идеялары жүйесіз.</p>	<p>Өте төмен</p> <p>Тек қарапайым сөйлемдер мен шектеулі сөздік қорды қолданады, көп құрылымдары аяқталмаған және қате.</p> <p>Көптеген қателіктер кетірген, түсінуге қиындық келтіреді.</p>
0	Жауап жоқ	Жауап жоқ

Айтылым

Балл	Негізгі ойды ашуы (5 балл)	Сөз қолданысы (5 балл)
5	<p>Күрделі идеялар мен тұжырымда-маларды өте жақсы түсіндіреді және ашады.</p> <p>Өз көзқарасын жүйелі және нақты дәлелдермен көрсетеді. Қажетті ақпаратқа дұрыс талдау жасайды және бағалайды.</p>	<p>Жауабы нақты және орынды. Кездейсоқ немесе кішігірім қателіктер кетіреді.</p> <p>Кішігірім қателіктер түсінуге кедергі келтірмейді.</p>
4	<p>Күрделі идеялар мен тұжырымдамаларды нақты тауып ашады және түсіндіреді.</p> <p>Өз көзқарасын көбіне жақсы дәлелдермен келтіреді. Қажетті ақпаратты жалпы алғанда талдайды және бағалайды</p>	<p>Жауабы көбіне нақты, тіл қолданысында кездейсоқ қателіктер кетіреді.</p> <p>Қателіктер түсінуге кедергі келтірмейді.</p>

3	Қарапайым идеяларды ашады және түсіндіреді. Өз көзқарасын дәлелдеуге негіз шамалы. Қажетті ақпаратты талдау мен бағалауы қанағатсыз.	Жауабы нақты, тіл қолданысында қателіктер кетіреді. Жалпы қателіктер түсінуге кедергі келтірмейді.
2	Қарапайым ойларды түсіндіреді, негізгі ойды ашуы шектеулі. Өз көзқарасын бірнеше дәлелмен немесе дәлелсіз жеткізеді. Қажетті ақпаратты талдауға және бағалауға тырысады, бірақ көбіне сәтсіз.	Қарапайым сөз қолданысында анық қателіктер кетіреді. Қателіктер түсінуге біршама кедергі келтіреді.
1	Өте аз ой жеткізеді, түсініксіз немесе негізгі ойлар ашылмаған. Тек негізгі ақпаратты береді. Көбіне ақпарат қажетсіз.	Жиі қате кетіреді. Қателіктер түсінуге кедергі келтіреді.
0	Идеясын, ойын жеткізе алмайды.	Сөз қолданысы сәйкес емес.

№7 (по предмету «Иностранный язык»)

1. ФИО: Дубовец Тамара Николаевна, стаж работы: 35, категория: высшая, регион: Костанайская область, наименование школы: КГУ «Антоновская основная школа» Денисовского района Костанайской области.

2. А., 6 класс

3. А. обучается по индивидуальной программе обучения для детей с ЗПР в условиях ОШ. Посещает занятия в КППК (кабинет коррекции). Занятия с логопедом. Учебно-познавательная мотивация развита недостаточно. Словарный запас беден, речевая активность низка. Имеет низкий уровень памяти и техники чтения. На уроках не активен, не всегда собран, обладает неустойчивым вниманием. Низкая познавательная мотивация и активность, заинтересованность в знаниях зависит от предлагаемого материала и стимулирующей помощи учителя. Быстрая утомляемость, отвлекаемость на посторонние темы, низкая заинтересованность в предлагаемом задании по английскому языку. Память: слуховая и зрительная развиты ниже слабо и не соответствуют возрастной норме. Операции мышления не соответствуют возрастной норме: не умеет самостоятельно классифицировать, исключать лишнее, обобщать, выделять аналогии, существенные признаки, выполняет задания только со стимулирующей помощью взрослого. А. требует постоянного контроля со стороны педагогов. Обладает активным, жизнерадостным характером, но зачастую действует исключительно в своих интересах.

4. Для удовлетворения особых образовательных потребностей обучающегося А. на уроках английского языка использую индивидуальный и разноуровневый подход. Я считаю наиболее эффективный разноуровневый подход в выборе дифференцированных заданий на уроках английского языка

для данного учащегося. Конечно же важно чтобы всем ученикам было интересно заниматься на каждом уроке. В этом плане особое место я уделяю такому эффективному педагогическому средству, как занимательность. Занимательность – это прием учителя, который, воздействуя на чувства ученика, способствует созданию положительного настроения к учению и готовности к активной мыслительной деятельности у всех учащихся независимо от их способностей и интересов.

5. Разноуровневые задания дают возможность обеспечить как дифференциацию, так и индивидуализацию обучения. Важным аспектом является необходимость создания комплекса заданий по разным видам деятельности при проведении СОР и СОЧ (чтению, аудированию, говорению, письму).

Систематическое использование заданий такого типа имеет множество преимуществ. Они дают учащимся:

- возможность выбора и осознание собственного прогресса;
- возможность для самостоятельной работы;
- возможность развития личности каждого ребенка и его индивидуального прогресса в рамках своих собственных способностей;
- возможность увеличить работоспособность большинства учеников класса;
- возможность поднять уровень заинтересованности и мотивации детей.

Я считаю, работа с текстом – это наиболее простой и, в то же время, эффективный вид деятельности на уроке английского языка в работе с детьми с особыми образовательными потребностями. Во главу угла данного вида деятельности выходит формирование и отработка навыков чтения. В методике преподавания английского языка различают несколько видов чтения. Однако с детьми, имеющими трудности в обучении, целесообразно использовать преимущественно один вид чтения: чтение с полным охватом содержания. Использую тексты с заданиями различного вида.

В процессе обучения английскому языку учащихся с особыми образовательными потребностями целью ставится не практическое владение языком, а общее развитие детей. В первую очередь, стоит задача развития познавательной сферы: мышления, памяти, речи; а также активизация их познавательной деятельности, обогащение их знаниями об окружающем мире, чему иностранный язык способствует как никакой другой предмет. Практическое владение языком становится не целью, а действенным средством решения этой задачи. Основная цель – развивающая, «не знания, а развитие».

Для достижения поставленных целей и позитивных результатов деятельности в обучении и воспитании детей с ЗПР я использую игровые технологии, технологию дифференцированного обучения, технологию коллективного способа обучения, ИКТ – технологии, технологию личностно-ориентированного обучения.

На каждом уроке используется наглядный материал: опорные таблицы и схемы, пособия.

При обучении диалогической речи использую доступные для понимания обиходные ситуации, представляемые для учащихся практическую значимость. Я использую в своей работе приёмы мнемотехники, игру «Мемо», интерактивные упражнения, лексические тренажёры.

В работе с детьми также необходимы картинки по разговорным темам, презентации, интерактивная доска с многочисленными подстановочными упражнениями

Задания по всем четырем видам (чтению, говорению, аудированию и письму) для детей с ООП должны порождать и развивать репродуктивную деятельность учащихся. В процессе совершения каждого вида речевой деятельности требуется один и тот же набор операций, позволяющих двигаться от замысла обучаемого к тексту (чтение и письмо) или от текста к обучаемому (аудирование и говорение).

Я уже упоминала что работа с текстом – это наиболее простой и, в то же время, эффективный вид деятельности на уроке английского языка.

Преимущественно, работа с текстом делится на три фазы: до – текстовый этап (pre – reading), активное чтение (while – reading), послетекстовый этап (post – reading). До – текстовый этап (введение в ситуацию) включает следующие задания: составление диаграмм, схем, подбор заголовков, ответы на наводящие вопросы... Как показывает опыт, в начале данного этапа ученики работают вяло, делают много фонетических ошибок. Второй этап чтения стабилен по структуре. Текст озвучивается по определённой схеме: чтение учителя, хоровое чтение за учителем, прослушивание аудиозаписи текста, хоровое повторение, индивидуальное чтение учащихся каждого блока текста. Таким образом, при многократном чтении и повторении производится непроизвольное запоминание материала, эффективно отрабатывается техника чтения. На завершающей фазе второго этапа необходимо давать детям несколько минут для повторения чтения и перевода текста про себя. Следует отметить, что на третьем этапе работы с текстом существенно увеличивается темп работы учеников, снижается психо – эмоциональный барьер перед неизвестным материалом.

Таким образом, рекомендуется последовательный алгоритм для выбора и адаптации эффективных методов работы с детьми с ООП, основанный на рефлексии самого педагога.

Summative Assessment for the unit “Holidays and Travel”

Term 3

Grade 6

Learning objective

6.R2 Understand independently specific information and detail in short, simple texts on a limited range of general and curricular topics

6.W.6 Link, with minimal support, sentences into coherent paragraphs using basic connectors on a growing range of familiar general topics;

Assessment criteria	Identify the meaning and details of the reading texts
---------------------	---

	Write a text adhering to the layout and format of a given genre with some support Apply correct spelling of most high-frequency vocabulary
Level of thinking skills	Application Knowledge and comprehension
Duration	20 minutes

Reading

Task 1. Read the text below and complete the task.

A short trip around the capital of Great Britain

London is the capital of Great Britain. London is a very old town. London is two thousand years old. Many years ago London was a small town on the Thames. There were a lot of villages round it. After many years London and three hundred villages grew into a very large city.

Now London is a beautiful city with large squares and parks. The city of London is the business centre. East End includes the poor districts. West of London is the West End where rich people live.

The best way to know London is to visit it.

Mark the sentences True or False.

1. Example: . London is a new town. False

1. London is the capital of Great Britain _____
2. London is one thousand years old. _____
3. London is on the Thames. _____
4. After many years London and two hundred villages grew into a very large city. _____
5. In London there aren't a lot of squares and parks. _____
6. The West End of London is a place where rich people live. _____

Writing

Task.2 Complete the text. Use the words: **the beach, on holiday, likes, camping, spend.**

Planning a Holiday

Sam and his friends want to go _____ together. They usually _____ their holidays at the beach. They looked at some holiday brochures, but are not sure where they want to go for their holiday. Sam _____ city breaks and playing in the parks, but he doesn't like camping. All his friends like beach holidays. His friend, Egor likes city breaks, but he also likes _____ and city parks. Another friend, Nick likes to spend his holiday at _____, but he doesn't like city parks He thinks they are noisy.

**Rubrics for providing information to parents on the results of Summative Assessment
for the**

Assessment criteria	Task	Descriptor	Mark
		A learner	
Identify the meaning and details of the reading texts.	1	1.writes «True»	1
		2.writes «False»	1
		3. writes «True»	1
		4. writes «False»	1
		5. writes «False»	1
		6 . writes «True»	1
Write a words adhering to the layout and format of a given genre with some support. Apply correct spelling vocabulary.	2	1. chooses “on holiday”	1
		2. chooses “spend”	1
		3. chooses “likes”	1
		4. chooses “camping”	1
		5. chooses “the beach”	1
Total marks			11

unit “Holidays and Travel”

Learner’s name _____

Assessment criteria

Level of learning achievements

Low

Middle

High

Identify the meaning and details of the reading texts.

Experiences difficulties in Identifying the Meaning and details in the text. Completes the task Mostly incorrect.

Experiences some difficulties in finding the meaning and details in the reading Text. Makes some mistakes in True and False answers.

Correctly finds the meaning and details in the reading text. Completes the task mostly appropriately.

Write a text adhering to the layout and format of a given genre with some support. Apply correct spelling vocabulary. Connect the parts of the sentences with basic coordinating conjunction with support.

Experiences difficulties in linking the parts of the sentences correctly using basic connectors.

Feels rather confident writing sentences. Makes few mistakes in linking the parts of the sentences.

Identifies the connectors well. Feels confident to use them. Links the parts of the sentences using basic connectors. Completes the task correctly.

№8 (по предмету «Иностранный язык»)

1. ФИО: Супрунова Ирина Николаевна, стаж работы: 25 лет, категория: «педагог-мастер», регион: Карагандинская область Осакаровский район, наименование школы: КГУ «Средняя школа №3 села Пионерское».

2. М., 6 класс.

3. У М. Задержка психического развития. На уроках он быстро утомляется, активно работает только первые 20 минут. Часто отвлекается, не может самостоятельно организовать свою деятельность, составить план действий. Редко выполняет упражнения до конца. Всегда необходима поддержка учителя или одноклассника. Лексический запас ограничен, английские слова запоминает с трудом, с опорой на наглядность. Испытывает затруднения в чтении английского текста, с поддержкой учителя. Грамматические структуры воспринимает с трудом, в основном запоминает клише. Выполняет только простые грамматические упражнения по образцу. Особенно затрудняется в составлении вопросительных предложений, где нужно выбрать вспомогательный глагол и поменять порядок слов. В силу недостаточного словарного запаса редко участвует в диалоге на английском языке. Отвечает односложно. Устную слитную речь на английском языке почти не воспринимает, необходимо проговаривать или включать запись несколько раз, тогда понимает отдельные слова. При этом очень общительный, любит работать в группе, часто хочет выступать в роли спикера в паре с другим учеником, в какой-то мере стремится быть лидером среди одноклассников. Всегда откликается на просьбы одноклассников или учителя о помощи в классе (раздать словари, карточки, тетради, развесить картинки на доске). Дисциплину никогда не нарушает, выполняет все требования учителя.

4. Обучение М. Осуществляется по общеобразовательной программе (согласно рекомендациям ПМПК). В начале учебного года была разработана Индивидуальная программа психолого-педагогического сопровождения, которая включает Индивидуальный учебный план. В этом плане на каждую четверть составляется календарный план по предметам, где указывается, какие цели будут поставлены перед ребенком. В конце четверти проводится анализ достижения поставленных целей, с учетом возможностей ребенка составляется план на следующую четверть. В плане по английскому языку сокращен объем изучаемой лексики, некоторые грамматические темы даются только обзорно, нет целей, требующих высшего уровня мозговой деятельности (анализ, синтез, оценка). Ставятся цели на знание, понимание и применение знаний. Больше внимания уделяется не обучению М. Собственно английскому языку, а развитию у него основных психических процессов (памяти, внимания, мышления), а также развитию коммуникативных навыков.

На уроках придерживаюсь основных принципов методики обучения иностранному языку. Выбираю методы и приемы, которые будут эффективны не только для обучения М., но и для всего класса.

Например, для развития навыка аудирования в начале урока в качестве разминки провожу упражнение «Рисуем по клеточкам», команды даю на

английском языке. Так мы повторяем числительные и предлоги направления движения. Также детям всегда интересно упражнение «Try to guess», в котором по устному описанию нужно узнать предмет. Как один из видов формативного оценивания используются графические диктанты.

При введении новых лексических единиц обязательно использую наглядность (картинки, предметы, презентации, видео). Для М. Сокращаю количество новых слов, оставляя наиболее значимые. В конце урока восприятие учебного материала у ребенка снижается, он устает и поэтому, когда все остальные ученики выполняют упражнения, М. Даю задания творческого характера: раскрасить картинки с новыми словами, соединить слова и картинки, подписать картинки. При этом не настаиваю на выполнении всего задания и, если выполнил, обязательно хвалю.

М. С трудом понимает правила чтения, не различает типы слогов, поэтому для обучения чтению применяю метод «глобального чтения». Часто чтение слов сопровождается картинками с надписями. На уроке выделяю время на обучение М. Чтению, как правило, в середине урока, когда остальные ученики работают самостоятельно с текстом.

При выполнении задания по тексту даю индивидуальное упрощенное задание, инструкции и вопросы на русском языке.

Для развития навыков говорения предлагаю клише. Для ведения диалога необходимо знание хотя бы основных нескольких фраз. При общении с М. Свои фразы, вопросы проговариваю медленно, несколько раз. Если диалог ведется между М. И другими учащимися, прошу их также говорить медленнее.

Поскольку М. Любит общаться с одноклассниками, то всегда при организации групповой формы работы в классе определяю для него роль в группе. Стараюсь давать разные роли, чтобы он проявил себя в разной деятельности. Всегда поощряю его успешные действия словесно.

5. При составлении заданий для М. При проведении СОР и СОЧ могут быть изменены цели, дескрипторы, схема выставления баллов, содержание рубрики (индивидуальные для М.), но количество баллов не изменяется. Задания упрощаются, инструкции к выполнению заданий даются на английском и русском языках, в некоторых заданиях дается образец выполнения. Время на выполнение СОР увеличивается на 10-15 минут.

При проверке навыка говорения (Speaking) дается образец диалога, в котором М. Может изменить слова на свое усмотрение, вопросы и фразы упрощены. При проверке навыка прослушивания (Listening) задание упрощается, дается задание услышать отдельные слова и вставить в пропущенные места в тексте по ходу прослушивания. Допускается написание слов с ошибками или устный ответ. При проверке навыка чтения (Reading) задание дается на выбор правильного ответа: True/False, Multiple choice. Текст упрощается, адаптируется, предложения в задании максимально упрощены для понимания. При проверке навыка письма (Writing) М. Предлагается шаблон текста эссе, письма, в который он должен вставить свои слова.

6. Наиболее эффективным оказался метод «глобального чтения», М. Зрительно запомнил достаточно много слов и может их распознавать в тексте.

Выполнение заданий с картинками при изучении новых слов, заданий по образцу, повторение знакомой лексики также дают хорошие результаты. Работа в группах позволяет М. Не чувствовать себя «особенным» среди одноклассников, он стал чаще выступать перед классом, несмотря на «слабые» знания языка. Предстоит работать над развитием навыков говорения и восприятия английской речи на слух. Знание грамматики не считаю значимым в обучении М.

Summative assessment for the unit “Transport”

Learning objectives	6.4.2.1 (6R2) understand independently specific information and detail in short, simple texts on a limited range of general and curricular topics; 6.5.6.1 (6.W6) link, with support, sentences into coherent paragraphs using basic connectors on a growing range of familiar general topics; 6.6.3.1(6.U3) use common participles as adjectives and order adjectives correctly in front of nouns on a growing range of familiar general and curricular topics.
Assessment criteria	-identify the meaning and details of the text. -write sentences with support. -use words on the topic -use adjectives.
Level of thinking skills	Knowledge and comprehension
Duration	30 minutes

Reading

Read the text below. Прочитай текст.

Nick’s travelling

Nick loves travelling a lot. Last year Nick took a trip to England. He travelled to London by plane. In London he took a bus to the city center. London buses are called “double-deckers”. Nick got to most places in London very quickly by the underground . If Nick was in a hurry, the fastest way of travelling was by taxi. Their shape and black color are famous all over the world. London taxi drivers have green badges on their jackets.

Nick had a wonderful time in London. Then he decided to go to Bath. Nick doesn’t have a car. So he went to Bath by train. He visited there a famous transport museum. He got there on foot. Nick liked the museum a lot. Next year Nick is going to travel to Spain by ship.

Task 1. Circle True or False for these sentences. Обведи True (Правда), если предложение соответствует тексту и False (Неправда), если нет.

1) Nick travelled to London by train.	True	False	1]
2) Then he went to the center of London by bus.	True	False	1]
3) Nick got to interesting places in London by underground.	True	False	1]
4) He also travelled by taxi.	True	False	1]
5) Nick went to Bath by car.	True	False	1]
6) He didn't travel by plain.	True	False	1]
7) Nick is planning to go to Spain by ship.	True	False	1]

Descriptor

a learner

- chooses True or False sentences.

Total [7]

Writing

Task 2. Write about your favourite transport. Insert words into the text. Напиши о своем любимом виде транспорта. Вставь слова в текст.

My favourite transport is a _____. It is _____. I don't like to travel by _____ because it is _____. I get to school _____. The fastest mean of transport is a _____.

Total [6]

Assessment criteria	Ta sk	Descriptor	Ma rk
		A learner	
Identify the meaning and details of the text.	1	1. chooses "False";	1
		2. chooses "True";	1
		3. chooses "True";	1
		4. chooses "True"	1
		5. chooses "False";	1
		6. chooses "False";	1
		7. chooses "True";	1
Write sentences with support. Use words on the topic Use adjectives.	2	1. presents ideas clearly;	1
		2. writes 5 sentences;	1
		3. uses words of the topic;	1
		4. tells how he/she usually gets to school;	1
		5. write words correctly;	1
		6. uses adjectives correctly	1
Total marks			13

Resources

Text. <https://100ballov.kz/mod/page/view.php?id=2999> (adapted).

**Rubrics for providing information to parents on the results of
Summative Assessment for the unit “Transport”**

Learner’s name _____

Assessment criteria	Level of learning achievements		
	Low	Middle	High
Identify the meaning and details of the text.	Experiences difficulties in identifying meaning and details while reading. Chooses inappropriate True and False answers.	Experiences some difficulties in finding the meaning and details in the text. Makes some mistakes in True and False answers.	Correctly finds the meaning and details in the reading text. Choose appropriate True and False answers.
Write sentences with support. Use words on the topic Use adjectives.	Experiences difficulties in writing sentences, in making coherent text and producing grammatically correct sentences with adjectives, in writing words. Ideas are presented not clearly.	Experiences some difficulties in writing sentences /in making coherent text / in producing grammatically correct sentences with adjectives. Makes mistakes in writing words. Presents ideas not very clearly.	Writes 5 sentences, makes coherent text and produces grammatically correct sentences with adjectives. Writes words correctly. Presents ideas clearly.

Tasks for the Summative Assessment for the term 4

Listening

Task. Listen to the talk twice. **Choose the right option. Послушай этот разговор дважды. Выбери правильный вариант.**

CD. Tapescript.

1. They are going to travel to ...

- A) Australia
- B) England
- C) Italia

[1]

1. Mike loves...

- A) cars
- B) plains
- C) trains

[1]

2. Liz dislikes trains because of...

- A) noise
- B) price
- C) speed

3. Liz wants to go ... [1]
 A) by plane
 B) by ship
 C) by train
4. Elfn's favourite way of travelling is... [1]
 A) a bus
 B) a car
 C) a ship [1]
- [5]

Reading

Task. Read the letter below. Прочитай письмо.

My Neighbourhood

I live in a wonderful neighborhood. There are a lot of supermarkets, playgrounds and cafés around here. There is a chemist's right next to our house. Opposite the chemist's there's a pet shop, where we buy food for our cat. There's also a swimming pool in front of our house and a food supermarket next to it. Opposite the supermarket there is an Italian restaurant. And behind it there are my favourite clothes shops and a library. I love my neighborhood!

Tick the sentences True or False Отметь, правда или неправда	True	Fals e	
1. There are many playgrounds in the neighbourhood.	_____	_____	[1]
2. There is no chemist's near the house.	_____	_____	[1]
3. In front of the house there is a swimming pool.	_____	_____	[1]
4. There is an Italian restaurant opposite the chemist's.	_____	_____	[1]
5. There is a library and shops behind the restaurant.	_____	_____	[1]

[5]

Writing

Task. Write an e-mail letter to your friend who is going to visit you. Explain how to get to your house from the bus station or the underground station. Напиши письмо по электронной почте своему другу, который собирается навестить тебя. Объясни, как добраться до твоего дома от автобусной остановки пешком.

Используй слова и выражения: turn left, turn right, go along ___ Street, go straight, stop.

[6]

Speaking

Task. Answer the questions. Ответь на вопросы.

- 1) What types of transport do you know?
- 2) What transport is popular in our country?
- 3) Is there any transport in your family and what is it?
- 4) Do you like it? Why?
- 5) How often do you use it?
- 6) How do you usually get to school?

Total marks [6]
22

Mark scheme Listening and Reading

№	Answer	Mark	Additional information
1	A	1	
2	B	1	
3	C	1	
4	A	1	
5	B	1	
1	True	1	
2	False	1	
3	True	1	
4	False	1	
5	True	1	
Total marks		10	

Transcript for listening

Elfn: So, how are we going to travel to Australia, Mike?

Mike: Let's go by train. I love trains! You can look through the window, read a book, or ... do crosswords. Trains are fast!

Liz: Sorry? I don't like trains. What about going by plane? Planes are faster than trains. You can look at the clouds or ... watch a video. What do you think, Elfn?

Elfn: Well, why not go by ship? It's my favourite way of travelling. I love the sea. You can sometimes see a whale or a dolphin.

Moldy: Or a shark!

Rotty: Ha-ha-ha!

Resources

Listening <https://fortee.ru/2012/09/04/audiozapisi-skripty-k-uchebnym-posobiyam-drugie-komponenty-umk/>

Reading

О.Д.Карпюк Английский язык. Учебник для 6 класса, Тернополь, «Издательство Астон», 2014.

Writing

Picture www.britishcouncil.org/learnenglishteens

№9 (по предмету «Иностранный язык»)

1. ФИО: Нурпеисов Ермек Адылбекович, стаж работы: 6 лет, категория: эксперт, регион: Костанайская область, Федоровский район, наименование школы: КГУ «Банновская средняя школа».

2. М.Т., 5 класс

3. Ученик с ООП по заключении ПМПК имеет диагноз задержка психического развития. Ученик дисциплинирован, высокомотивирован, испытывает трудности при чтении и письме. На слух материал усваивает, однако услышанное трудно для понимания. Знакомые слова понимает хорошо на уровне Beginner.

Использование личностного подхода с детьми ООП так как в данном подходе мы учитываем способности учащегося, а также опираемся на цели и критерии при составлении СОР и СОЧ.

4. В своей деятельности я должен создать на уроке максимально комфортную среду для учащихся с ООП. Учитывая то, что главной задачей является выполнение программы по предмету, я конструирую свой урок так, что задания должны быть выполнены не только обычными детьми, но учащимися с особыми образовательными потребностями. На уроках английского языка основными видами деятельности являются аудирование, говорение, чтение и письмо. 5. Дескрипторы составляются разной сложности для учащихся. Я взял для примера работу над 4 разными текстами с дескрипторами. К примеру: озаглавить текст, назвать основную идею текста, подтвердить свой выбор доказательствами, составить синквейн, выбрать синонимический ряд, составить кластер на различные темы и защитить его и так далее. Важно учитывать и эмоциональный аспект в работе с такими детьми. Похвала, комплимент, ободрение и другие виды стимулирования активности детей играют большую роль на уроке. Таким образом, на каждом уроке должна быть создана комфортная среда, которая вызывает желание учиться, познавать новое, чувствовать себя нужным.

Assessment criteria	Task	Descriptor	Mark
---------------------	------	------------	------

Summative assessment for the unit «Living things»

_____ 5__ grade

Learning objectives

5.R6 Recognize the attitude or opinion of the writer in short texts on a limited range of general and curricular topics

5.W3 Write with support factual descriptions at text level which describe people, places and objects

Assessment criteria

- Identify the attitude and opinion of the author
- Use the information to write sentences which describe people, places and objects

Level of thinking skills Higher order thinking skills

Duration 20 minutes

Task 1. Read and answer the questions.

My name is Bob. I like animals and I have got a cat, a dog and a parrot at home. I take care of my pets feeding them. I spend much time with my animals.

The cat's name is Murka. She is little and black. The cat has got a small nose, big green eyes and a nice tail. Murka is a funny cat and I like to play with my cat at home. Murka prefers to sit under the table in the kitchen or to lie on the carpet in my room. My cat likes to purr sitting near me.

Some years ago my mother brought a dog into our house. It was a grey small puppy. I liked it very much. Now it is a big dog. It is a sheep-dog. His name is Dick. There is short hair on his body. The tail of my dog is long. I go for a walk with my dog three times a day and I do it with pleasure. I teach my dog to give me his paw. Sometimes the dog does it well.

I have got a parrot at home. It is a blue and funny bird. His name is Kesha. Our bird is three years old. He can speak, but only a little.

1. Why does the author like his cat?

A. because he likes animals.

B. because he likes the cat's name.

C. because Murka likes to purr near him.

2. What animals has Bob got? _____

3. What has Murka got? _____

4. How many times does he go for a walk with a dog? _____

5. What colour is Kesha? _____

Task 2 Use the information to write Sarah's blog.

Identify the attitude and opinion of the author	1		1
			1
			1
			1
			1
Use the information to write sentences which describe people, places and objects	2	writes Sarah's blog;	1
		describes Sarah's life;	1
		uses topical vocabulary;	1
		writes words and phrases accurately.	1
Total marks			/9

Before

short hair
like ice-cream
believe in ghosts
don't like pasta
live in Birmingham

Now

long hair
don't like ice-cream
don't believe in ghosts
love bread and pasta
live by the sea in Bournemouth

Look at this picture! That's me when I was a baby. I used to have short hair, but now

Summative assessment for the unit "Values"

Learner's name _____ 5th grade

Learning objective 5.L8 Understand supported narratives, including some extended talk, on an increasing range of general and curricular topics

5.S3 Give an opinion at sentence level on a limited range of general and curricular topics

Assessment criteria

- Recognise the meaning of a story and extended talk with some support
- Provide a point of view in connected sentences

Level of thinking skills Knowledge and comprehension Application

Duration 15 minutes

Listening

Task 1. Listen to Jenny's letter and fill in the blanks with suitable words from the box as in the example: CD2. Tapescript1

A letter to a friend

~~sitting~~ doing asking learning shining looking

Dear Harry,

Hi! It's now 4 o'clock in the afternoon and I'm 0) sitting in the living room writing this letter. It's a lovely day outside. The weather is great. The sun's 1) _____ and the birds are singing. My dog, Paddles, is sitting beside me and 2) _____ at me with her big brown eyes. The eyes are 3) _____ me for some food. But I'm not giving her anything because she's getting fat. I'm 4) _____ Spanish now at evening college. My Spanish is improving slowly. I like my teacher. She's 5) _____ an excellent job. I'm really enjoying my class. I hope you are well and happy and that your family is also well. Please write to me soon.

Bye for now,
Jenny

Speaking

Task 2. Choose one picture you liked most and answer the question “Why is this picture special for you?”

Assessment criteria	Task	Descriptor	Mark
Recognise the meaning of a story and extended talk with some support	1	Writes right answer	1
		Writes right answer	1
		Writes right answer	1
		Writes right answer	1
		Writes right answer	1
Provide a point of view in connected sentences	2	answers to the question;	1
		makes sentences according to the picture;	1
		provides grammatically correct sentences;	1
		uses appropriate vocabulary on the given topic;	1
		speaks with clear pronunciation of the words.	1
Total marks			1
			0

Summative assessment for the Unit The world of work

Learner's name _____ 5th _____ grade

Learning objectives

5.R4 Read with some support a limited range of short fiction and non-fiction texts

5.R6 Recognise the attitude or opinion of the writer in short texts on a limited range of general and curricular topics

5.W7 Use with some support appropriate layout at text level for a limited range of written genres on familiar general topics and some curricular topics

Assessment criteria

- Read the given fiction or non-fiction text and identify the general information
- Identify the attitude and opinion of the author
- Write a text keeping the register and format of a given genre

Level of thinking skills Application Higher order thinking skills

Task 1 Read the text and mark the sentences **True or False**.

My working day starts very early. From Monday to Friday I get up at half past three and I have a shower and a cup of coffee. I usually leave the house at ten past four because the car always arrives a few minutes early. I get to the studio at about five o'clock and start work. My programme Good Morning Britain starts at seven o'clock and finishes at nine o'clock. Then I leave the studio. After that, I go shopping and visit some friends. I get home at three o'clock. Then my husband gets home at five in the evening and I cook dinner. We don't go out because I go to bed very early. We usually watch television and then I go to bed at half past eight. I think my job is very interesting but I don't like getting up very early.

True or False

1. The writer is a television journalist. _____
2. She drives her car to work. _____
3. She goes home after the programme finishes. _____
4. She goes to bed early during the week. _____
5. She works with her husband. _____
6. She likes everything about her job. _____

Task 2 Writing .What do you want to be when you grow up?

Assessment criteria	Task	Descriptor	Mark
Read the given fiction or non-fiction text and identify the general information Identify the attitude and opinion of the author	1	Writes right answer	1
		Writes right answer	1
		Writes right answer	1
		Writes right answer	1
		Writes right answer	1
Write a text keeping the register and format of a given genre	2	Grammatically correct sentences	1
		spells words and phrases accurately	1
		uses topic related words	1
		writes sentences using appropriate layout	1
			12

№10 (по предмету «История Казахстана»)

1. ФИО: Касаткина Татьяна Николаевна, стаж работы: 25 лет, регион: Павлодарская область, наименование школы: ГУ «Песчанская СОШ №2 района Теренкөл».

2. В., 6 класс

3. Сильные стороны ребенка: в учебной деятельности проявляет старательность, заинтересованность к тем предметам, которые ему понятны и интересны. Степень сформированности учебных навыков удовлетворительная. Внимание неустойчивое. Реакция на новый эмоционально привлекательный материал положительная. Создание внешних организующих условий приводит к повышению результативности в учебной деятельности. В контакт вступает легко, адекватно реагирует на предлагаемые задания. Самостоятельно применить изученный материал на уроке может, но требуется организующая, направляющая и стимулирующая помощь учителя, так как интерес, личная заинтересованность подростка в активном усвоении учебного материала недостаточная. Необходимо многократное повторение для осмысления и закрепления пройденного учебного материала. Уже отработанные навыки также могут требовать повтора. Стимулирующая помощь взрослого и ситуация успеха вызывает у ребёнка положительные эмоции, желание двигаться дальше. Доводит до конца задуманное в том случае, если сложность его выполнения незначительна (явно соответствует его возможностям), требует кратковременных усилий.

Развитие общей и мелкой моторики в норме.

Работоспособность на фронтальных занятиях средняя, больше нравится заниматься индивидуально, но при этом внимание рассеянное, часто отвлекается.

Общая осведомленность и социально-бытовая ориентация соответствует возрастной норме.

Пространственно-временных представлений сформированы достаточно.

Особенности восприятия (зрительное восприятие, слухомоторная координация) в пределах возрастной нормы.

Особенности внимания: в норме.

Особенности мышления: степень сформированности учебных умений и навыков удовлетворительная. Самостоятельно читает мало, пересказывает текст неполно и неточно. Техника чтения низкая. Словарный запас ограничен, в речи использует простые фразы. Знания по предметам недостаточно полные, неточные. При выполнении самостоятельных работ выбирает вариант упрощённый, если ему предлагается вариант посложнее – существенно затрудняется и начинает задавать вопросы или бездействует и ждёт указаний. Задания выполняет быстро, но с ошибками.

Слабые стороны ребенка: понимание инструкции, воспринятой на слух и прочитанной самостоятельно: испытывает трудности понимания многозвеньевых учебных инструкций, требуется их разъяснение, уточнение; навык чтения сформирован, может самостоятельно прочесть инструкцию.

Обучаемость:

- нуждается в помощи направляющего и обучающего характера;
- перенос на аналогичные задания осуществляет частично, требуется дополнительное время на закрепление навыка.

Особенности организации деятельности, сформированность регуляторных функций: основные трудности обусловлены низким уровнем сформированности осознанной саморегуляции учебно-познавательной деятельности, не может организовать самостоятельно деятельность, произвольно сосредоточенно работать, не прилагает усилий для преднамеренного запоминания.

Темп работы ниже среднего, работает медленно. Во время работы легко отвлекается. Отдыхает недолго и без инициативы берется за продолжение работы заметно снижается к концу занятия/урока. Общий темп деятельности ближе к медленному. Повышенная утомляемость при выполнении интеллектуальных заданий, что отрицательно сказывается на качестве их выполнения: снижается темп деятельности, заинтересованность.

Знания по предметам бессистемные, недостаточно полные и точные по причине безответственного отношения к учёбе.

Темп работы (на учебном и неучебном материале) снижен в результате слабой организованности.

Особенности мышления: степень сформированности учебных умений и навыков удовлетворительная. Самостоятельно читает мало, пересказывает текст неполно и неточно. Техника чтения низкая. Словарный запас ограничен, в речи использует простые фразы. Знания по предметам недостаточно полные, неточные. Орфографические и вычислительные навыки развиты слабо. При выполнении самостоятельных работ выбирает вариант упрощённый, если ему предлагается вариант посложнее – существенно затрудняется и начинает задавать вопросы или бездействует и ждёт указаний. Задания выполняет быстро, но с ошибками.

Особенности памяти: сужение объема слухоречевой памяти, ошибки при воспроизведении, наличие привнесений, слабо сформирован произвольный компонент мнемической деятельности.

Общая характеристика речевого развития: низкий словарный запас, бедная грамотность речи, испытывает трудности при построении логической речи.

1. На уроках использую индивидуальный подход, применяя больше наглядного и видеоматериала. Не всегда понимает прочитанное, поэтому использую упрощенные алгоритмы, по которому ученик может воспроизводить информацию текста учебника. А также применение ИКТ позволяет развить интерес у ребенка к обучению.

2. При составлении СОР и СОЧ для данного ребенка учитываю индивидуальные учебные возможности о которых было сказано выше. Ребенок хорошо воспринимает визуальную информацию, проявляет интерес к заданиям, где используются таблицы, схемы, картинки. Данному ученику интересно выполнять задания на компьютере, а также просматривать ЦОР и тематические видеоролики, которые использую в своей работе.

3. Мною успешно использовались визуальные задания, задания в виде таблиц, схем, рисунков, задания, которые составлены с учетом индивидуальных способностей и особенностей ученика доступны, интересны, позволяют ребенку увидеть свой результат и повышают самооценку учащегося. Применение мною данных форм работы позволяет проявить интерес у ребенка к предмету История Казахстана и Всемирная история, а также развивает самостоятельность, стимул к учебной деятельности. Разные формы деятельности на уроке способствуют проявлению интереса к предмету.

Суммативное оценивание за раздел «Экономика и культура XVI – XVII веков»

Тема	Духовная культура казахов в XVI – XVII веках Материальная культура казахов в XVI – XVII веках. Традиционное хозяйство казахов.
Цели обучения	6.2.2.1 Определять значимость кюев, легенд, шежиры и эпосов, как исторических источников 6.2.2.5 Описывать достижения кочевников в прикладном искусстве 6.4.1.2 Определять особенности хозяйственной жизни кочевников
Критерии оценивания	Определяет значимость произведений литературы как исторических источников Описывает предметы материальной культуры кочевников Определяет особенности традиционного хозяйства кочевников
Уровень мыслительных Навыков	Применение
Время выполнения	20 минут

Задание 1. Соотнесите названия обычаев с определениями.

<i>Суть обычаев</i>			
1	<i>«Тұсау кесу»</i>	А	Подарок за сообщение радостной вести. Человеку, который приносит в дом добрую, радостную весть, нужно обязательно подарить подарок.
2	<i>«Сүйінші»</i>	В	Благословение перед дальней дорогой, благодарность за угощение, доброту; напутствие Согласно обычаям «бата» должен давать уважаемый аксакал (пожилой человек)
3	<i>«Бата»</i>	С	Праздник в честь новорождённого. Этот праздник устраивают, когда младенца первый раз укладывают в люльку

4	«Бесікке салу»	D	Разрезание пут. Когда ребёнок сделал свои первые шаги, приглашают самого уважаемого человека, чтобы он разрезал черно-белую веревку, которой опутывают ножки ребенка.
---	----------------	---	---

Ответы:

1	2	3	4

Задание 2. Опишите предметы материальной культуры казахов XVI – XVII вв. и определите их назначение.

Критерии оценивания	№ задания	Дескриптор	Балл
Определяет особенности традиционного хозяйства кочевников	1	<i>Обучающийся</i>	
		соотносит название обычая с его определением	1
		соотносит название обычая с его определением	1
		соотносит название обычая с его определением	1
Описывает предметы материальной культуры кочевников	2	описывает национальные одежды казахов;	1
		описывает предметы домашнего обихода кочевников;	1
		описывает музыкальный инструмент казахов;	1
		описывает жилища казахов;	1
		описывает предметы домашнего обихода кочевников	1
Всего баллов			9

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел «Экономика и культура XVI – XVII веков»

ФИО обучающегося _____

Критерии оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Определяет особенности традиционного хозяйства кочевников	Затрудняется при определении видов хозяйственной деятельности кочевников	Допускает ошибки при определении видов хозяйственной деятельности кочевников	Определяет виды хозяйственной деятельности кочевников
Описывает предметы материальной культуры кочевников	Затрудняется при определении предметов материальной культуры кочевников	Допускает ошибки при описании предметов материальной культуры (одежды/жилища/предметы домашнего обихода, муз.инструментов) кочевников	Описывает предметы материальной культуры кочевников

СПЕЦИФИКАЦИЯ СУММАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ ЗА II ЧЕТВЕРТЬ

Обзор суммативного оценивания за II четверть

Продолжительность: 40 минут

Количество баллов: 25

Типы заданий:

МВО – задания с множественным выбором ответов;

КО – задания, требующие краткого ответа;

РО – задания, требующие развернутого ответа.

Структура суммативного оценивания:

В суммативном оценивании за четверть используются различные типы заданий: вопросы, требующие краткого и развернутого ответа.

Данный вариант состоит из 4 заданий, включающих вопросы с кратким и развернутым ответами, работа с картой.

В вопросах, требующих краткого ответа, обучающийся записывает ответ в виде короткого предложения.

В вопросах, требующих развернутого ответа, обучающийся записывает определения понятий, приводит аргументы, делает выводы.

Характеристика заданий суммативного оценивания за II четверть

Разделы	Проверяемая цель	Уровень мыслительных навыков	Кол-во заданий*	№ задания*	Тип задания*	Время на выполнение, *	Балл*	Балл за раздел
Казахстан в X – начале XIII веков	6.2.2.2 Объяснять особенности средневековых архитектурных памятников	Знание и понимание	1	1	КО	5	3	20
	6.4.2.2 Определять роль Великого Шелкового пути в развитии	Применение	3	2-3-4	КО, РО	30	15	
	6.3.1.7 Определять главные и второстепенные причины распада средневековых	Применение	1	5	КО	5	2	
Итого:		-	5	-	-	40	20	

Примечание: * - разделы, в которые можно вносить изменения

**Задания суммативного оценивания за II четверть
по предмету «История Казахстана»**

1. Дайте определение следующим понятиям.

Сардоба	
Ташнау	
Мечеть	

[3]

Сардоба

Ташнау

Мечеть

2. Определите, какие утверждения являются «верными», а какие «неверными».

№	Содержание информации	Верно	Неверно
1	Развитию Шелкового пути в VI в. Способствовало установление торгово-дипломатических отношений между Тюркским каганатом и Византией		
2	Свое начало Великий Шелковый путь берет с середины V века		
3	Великий Шелковый путь создал основу для взаимообогащения Востока и Запада, объединил народы.		
4	Северное направление ВШП около города Испиджаб разделялось на три ветви.		
5	Великий Шелковый путь начинался в долине реки Хуанхе в Китае		
6	Великий Шелковый путь функционировал вплоть до XII века.		
7	Общая протяженность Великого Шелкового пути составляла около 7000 километров.		

[7]

Опишите пользу разведения верблюдов казахским народом в предложенных аспектах.

в хозяйстве	в торговле
1. _____	1. _____
2. _____	2. _____

[2]

Распределите товары Великого шелкового пути по регионам в таблице(по цветам) и на карте.

Отметьте на карте регионы производства соответствующих товаров.

Китай	Центральная Азия	Европа
Кони Верблюды	Фарфор Шелк	Персики Арбузы

[6]

5. Определите основные и второстепенные причины распада средневековых государств.

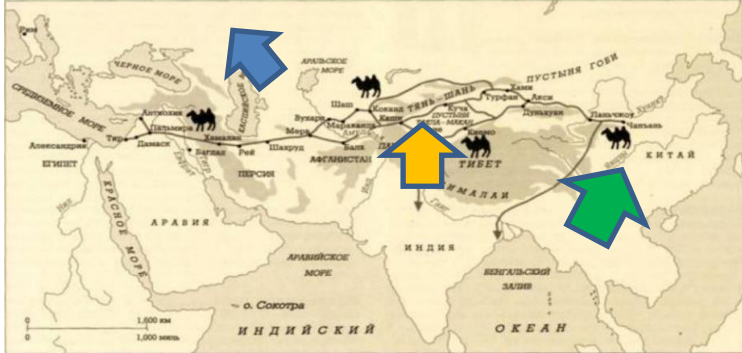
1	Борьба за власть
2	Климатические условия
3	Междоусобные войны между феодалами
4	Набеги соседних племен

<i>Главные причины</i>	<i>Второстепенные причины</i>

[2]

Схема выставления баллов

№ Задание	Ответ	Балл	Дополнительная информация			
1	Қоржын үй- дом, в котором комнаты расположены в ряд.	1	Принимаются ответы, формирующие конкретные понятия, хотя конструкции и используемые слова в предложениях могут быть разнообразными			
	Ташнау – санитарно-очистительные устройства, предназначенные для слива грязной воды после мытья рук и посуды средневекового дома.	1				
	Мечеть- мусульманское молитвенное (богослужбное) архитектурное сооружение.	1				
2	2.Задание 1.-верно 2.-неверно 3-верно 4-неверно 5-верно 6-неверно 7-верно	7				
3	3 задание <i>В хозяйстве</i> 1.Молоко 2 Мясо <i>В торговле</i> 1. Перевозили товар 2. Ценное животное	2				
3	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%;">Китай</td> <td style="width: 33%;">Центральная Азия</td> <td style="width: 33%;">Европа</td> </tr> </table>	Китай	Центральная Азия	Европа	6	Принимаются и другие верные ответы
	Китай	Центральная Азия	Европа			
	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; background-color: #008000; color: white;">Фарфор Шелк</td> <td style="width: 33%; background-color: #FFD700; color: black;">Кони Верблюды</td> <td style="width: 33%; background-color: #0000FF; color: white;">Персики Арбузы</td> </tr> </table>	Фарфор Шелк	Кони Верблюды	Персики Арбузы		
Фарфор Шелк	Кони Верблюды	Персики Арбузы				

Великий Шелковый путь			
			
5	<i>Главные причины</i>	<i>Второстепенные причины</i>	Принимаются и другие верные ответы
	Набеги соседних племен	Междоусобные войны между феодалами	
	Борьба за власть	Климатические условия	
Всего баллов		20	

P.S. Для данного ребенка я подготовила СОЧ с таким количеством баллов, как и для норма-детей, так как количество баллов должно быть одинаково. Все выбранные цели и задания соответствуют уровню «Знание и понимание», «Применение», так как данному ребенку тяжело выполнять задания высокого порядка

Чтобы выдержать количество в 20 баллов посчитал целесообразным подготовить для обучающегося 5 красочных заданий, соответствующие его индивидуальным способностям, уровню обученности, запасу знаний. Ребенку нравится работать с картинками, таблицами, картой, исходя из этого были составлены данные задания. Разные формы деятельности способствуют проявлению интереса.

№11 (по предмету «История Казахстана»)

1. **ФИО:** Хорунжая Ольга Владимировна, **стаж работы:** 32 года, **категория:** высшая, **регион:** город Шахтинск, Карагандинской области, **наименование школы:** КГУ «Общеобразовательная школа №4 акимата города Шахтинска».

2. Обучающийся с ООП: ССН***, 5класс

3. Особые образовательные потребности учащегося ССН***:

Мои размышления по поводу особых образовательных потребностей данного ученика были основаны на заключении психолога, классного руководителя, изучении письменных работ ребенка, наблюдении его работы в классе и беседе с ним. После изучения Методических рекомендаций «Система критериального оценивания учебных достижений учащихся с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования», я сделала вывод о том, что данный ученик может быть отнесен ко второй типологической группе.

ССН*** может достаточно успешно обучаться в классе, при условии учета его особых образовательных потребностей. Если материал урока интересен этому ученику, то он внимательно слушает и понимает фронтальное объяснение учителя, но оно обязательно должно сопровождаться демонстрацией на интерактивной доске, либо работой с иллюстрациями. ССН*** может запомнить небольшой объем учебного материала, но без помощи педагога не в состоянии сделать даже элементарные выводы и умозаключения.

Неуверенность в своих силах проявляется в том, что ССН*** всегда ждет помощи и поддержки со стороны учителя, он не в состоянии самостоятельно определить, с чего начать выполнение того или иного задания. Ему необходима подробная инструкция, и лучше, если учитель будет давать ее пошагово, разбирая вместе с учеником и подбадривая его.

Еще одной особенностью данного ученика является наличие именно образного мышления. Абстрактные понятия, не подкрепленные визуальными образами, просто не воспринимаются этим ребенком и, соответственно, не понимаются и запоминаются. Характерной чертой данного ребенка, которая часто мешает ему успешно выполнять задания, является медлительность.

К «сильным сторонам» учащегося ССН*** может быть отнесена заинтересованность и кратковременная сосредоточенность на выполнении задания, которое ему интересно и понятно.

4. Инклюзивное образование в Республике Казахстан базируется на принципах: ценность человека не зависит от его способностей и достижений, каждый человек способен чувствовать и думать, имеет право быть услышанным.

Обучение детей с особыми образовательными потребностями нацеливает педагога на создание «ситуации успеха» для каждого ученика. В связи с этим педагогу необходимо четко представлять себе, каковы индивидуальные особенности данного ученика и предлагать ему посильные задания.

Подходы, которые я использую на уроках с целью удовлетворения особых образовательных потребностей моего ученика с особыми образовательными потребностями ССН*** определены в соответствии с Программой обновленного содержания образования. К ним можно отнести следующие: новые подходы в преподавании и обучении, оценивание для обучения и оценивание обучения, использование ИКТ, преподавание и обучение в соответствии с возрастными особенностями учеников. Кроме того, мое обучение данного учащегося строится в соответствии с Методическими

рекомендациями «Система критериального оценивания учебных достижений учащихся с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования». Так же я использую в своей работе Рекомендации по организации инклюзивного обучения, которые предлагает Инструктивно-методическое письмо «Об особенностях организации образовательного процесса в общеобразовательных школах Республики Казахстан в 2019-2020 учебном году».

5. При составлении заданий для проведения СОР и СОЧ по истории Казахстана для ученика ССН*** необходимо учитывать особые образовательные способности и потребности данного ученика. Задание должно быть интересным для ученика, выполнимым. Нужно создать «ситуацию успеха», которая будет стимулом для выполнения задания. Необходима опора на зону ближайшего развития данного ученика, а так же обязательна помощь учителя. Причем, если в ходе обычного урока, это может быть устная инструкция, беседа по вопросам, то в ходе выполнения СОР или СОЧ необходимо предлагать карточку-помощник, которая может содержать уточняющие вопросы, пошаговую инструкцию, памятку и т.д. Для моего ученика ССН*** обязательно нужно использовать визуальный ряд, именно иллюстрации, которые ему знакомы и понятны, с которыми он уже работал, могут помочь при выполнении задания. Еще одна особенность, которую я для себя определила: задания, которые предлагаются для суммативного оценивания, должны быть аналогичными тем, которые данный ученик выполнял во время работы в классе или дома, и которые были формативно оценены. На мой взгляд, здесь срабатывает принцип аналогии. То есть ученик делает задание «по образцу» того, что он уже выполнял. Кроме того, многократное повторение изученного материала, возвращение к изученной теме, детализация отдельных вопросов темы способствуют тому, что мой ученик ССН*** способен успешно освоить тему в соответствии со своими образовательными потребностями.

6. На этапе изучения нового материала и его закрепления в моей работе с данным учащимся эффективными оказались такие приемы и методы, как:

- «привлекательная цель» в сочетании с «фантастической добавкой», когда я предлагаю ученику ССН*** при изучении темы «Аттила и его завоевательные походы» загадку про Бэтмена:

*В храбрецах-супергероях
Мир нуждается порою.
Если где потряслась беда,
Мчит немедленно туда.
Бэтмобиль и черный плащ
Он не называет неудач.*

Когда ребенок правильно отгадывает загадку, спрашиваю у него: какими качествами обладает Бэтмен? Затем показываю две иллюстрации- Бэтмена и Аттилы и предлагаю подумать над вопросами: Можно ли назвать Аттилу

Бэтмэном? Какими качествами обладал Аттила? Такой прием позволяет заинтересовать ребенка с ООП, чтобы изучение исторической личности было для него понятным, привлекательным и лично значимым.

- прием «тихий опрос», во время которого я беседую с учеником ССН*** полупшепотом, во время выполнения им задания в классе;
- прием использование «карточки-помощника», где содержатся опорные слова, либо уточняющие вопросы, либо облегченный текст;
- метод «светофор» на этапе завершения работы, когда ученик поднимает зеленую, желтую или красную карточку, сигнализируя о выполненном задании, либо о возникшем затруднении;
- метод «две звезды и одно пожелание»(на этапе самооценивания, либо формативного оценивания учителя).

Я считаю, что в будущем мне предстоит поработать над составлением технологических карт учебных тем, а так же над возможностями включения моего ученика ССН*** в парную работу.

История Казахстана, 5класс. Суммативное оценивание за раздел 5.3 В Усуни и кангюи. 3 четверть

Раздел	Проверяемая цель	Уровень мыслительных навыков	Кол-во заданий	№ задания	Тип задания	Балл
5.3 В Усуни и кангюи	5.4.2.3.Объяснять возникновение Великого Шелкового пути	Знание и понимание	7	2	КО	7

Задание №2. Назови причины возникновения Великого Шелкового пути и его влияние на развитие городской культуры. Для этого тебе необходимо отметить верные и неверные утверждения в правой части таблицы.

Чтобы не ошибиться, внимательно прочти текст в «карточке-помощнике»,сравни с каждым утверждением в таблице и определи верное это утверждение или нет. Поставь значок +в одной из колонок.

Утверждение	верно	неверно
1. Великий Шелковый путь брал свое начало в долине реки Инд		
2. Самым дорогим товаром долгое время был китайский шелк		
3. Кангюи стремились контролировать трассы Великого Шелкового пути		
4. Кангюи установили торговые связи с Китаем и Римом		
5. Одна из трасс Великого Шелкового пути проходила через земли кангюев, которые жили в Жетысу		

6. Ценные сведения о кангюях оставил китайский историк Сыма Цянь		
7. Столицей государства кангюй был город Чигучен		

Карточка-помощник

Великий шелковый путь берет свое начало в долине реки Хуанхэ. Именно оттуда в 138 году до н.э. китайский император У-ди отправил в западные страны посольство, нагруженное тюками с шелком, самым дорогим товаром того времени. Преодолев трудности и опасности этого непростого путешествия, только через 13 лет посол Чжан Цянь и его раб вернулись на Родину. Еще через 10 лет груженный шелком караван отправился из Китая на запад. Это было началом Великого Шелкового пути. Одна из трасс Великого Шелкового пути пролегла в Казахстане через земли кангюев, которые в III-IV вв. до н.э. жили в долинах рек Сырдарья, Чу, в окрестностях Каратау. Торговля была очень выгодным занятием, поэтому кангюи стремились держать трассы Великого Шелкового пути, проходившие через их земли, под своим контролем. Благодаря развитию торговли в государстве кангюев начался расцвет городов. Столица государства, город Битянь, стала крупным торговым центром. Ценные сведения о кангюях мы получаем не только благодаря археологическим раскопкам, но и в труде «Исторические записки» китайского историка Сыма Цяня. Благодаря этим историческим источникам мы знаем, что кангюи установили торговые, экономические и политические связи с Китаем, Римом и Кушаном.

Критерий оценивания	Задание №	Дескриптор	Балл
		Обучающийся	
Объясняет причины возникновения Великого Шелкового пути	2	Указывает первый неверный ответ, демонстрируя знания о причинах возникновения и функционирования ВШП с помощью карточки-помощника;	1
		Указывает второй верный ответ, демонстрируя знания о причинах возникновения и функционирования ВШП с помощью карточки помощника;	1
		Указывает третий верный ответ, демонстрируя знания о причинах возникновения и функционирования ВШП с помощью карточки-помощника;	1
		Указывает четвёртый верный ответ, демонстрируя знания о причинах возникновения и функционирования ВШП с	1

	помощью карточки-помощника;	
	Указывает пятый неверный ответ, демонстрируя знания о причинах возникновения и функционирования ВШП с помощью карточки-помощника;	1
	Указывает шестой верный ответ, демонстрируя знания о причинах возникновения и функционирования ВШП с помощью карточки-помощника;	1
	Указывает седьмой неверный ответ, демонстрируя знания о причинах возникновения и функционирования ВШП с помощью карточки-помощника.	1
	Итого баллов	7

Задания суммативного оценивания за 3 четверть по истории Казахстана, 5 класс для ученика с ООП.

Задание №1. Соотнеси событие с исторической личностью, результаты внеси в таблицу №2.

Чтобы не ошибиться, внимательно посмотри на иллюстрации в «карточке-помощнике», вспомни, кто на них изображен и прочти, что тебе надо сделать, шаг за шагом.

Таблица №1

1. Ширак	А. Это ученого называют «отец истории»
2. Дарий	В. Герой, который завел войска царя Дария в пустыню
3. Геродот	С. Разг омила персидское войск, казнила царя Кир
4. Сыма Цянь	Д. Царь персов, потерявший все войско в борьбе с саками
5. Томирис	Е. Историк, оставивший описание кочевников Центральной Азии
6. А.Македонский	Ф. Завоеватель, основавший на берегу Сырдарьи город

Карточка-помощник

Вспомни, кто изображен на этих иллюстрациях.

Найди имена этих людей в левой колонке таблицы.

Вспомни, чем прославились эти люди и найди эти ответы в правой колонке.

Заполни таблицу №2, для этого напиши буквы, соответствующие правильным ответам под каждой цифрой.

1.	2.	3.	4.	5.	6.

Характеристика задания №1 суммативного оценивания за III четверть по истории Казахстана в 5 классе для учащегося с ООП

Раздел	Проверяемая цель	Уровень мыслительных навыков	Кол-во зад-ий	№ задания	Тип задания	Ба лл
5.3 А Саки	5.3.2.1. Определять место ранних кочевников на международной арене	Знание и понимание	6	1	КО	6

Схема выставления баллов

№ вопроса	Ответ	Балл	Дополнительные рекомендации
1	1 - В	1	
	2 - D	1	
	3 - А	1	
	4 - Е	1	
	5 - С	1	
	6 - F	1	

№12 (по предмету «Всемирная история»)

1. ФИО: Байгабулов Жаксыбек Жастлекович, стаж работы: 25 лет, регион: Павлодарская область, ГУ «СОШ № 5 г.Павлодара».

2. Т., 5 класс

3. Сильные стороны ребенка

Эмоциональное реагирование в норме, в контакт вступает легко, адекватно реагирует на предлагаемые задания.

Развитие общей и мелкой моторики в норме.

Работоспособность (на индивидуальных и фронтальных занятиях) средняя, но часто отвлекается, при этом интеллектуальную нагрузку выдерживает.

Общая осведомленность и социально-бытовая ориентация соответствует норме.

Пространственно-временных представлений сформированы достаточно.

Особенности восприятия (зрительное восприятие, слухомоторная координация, стереогноз): снижение показателей объема, скорости, дифференцированности зрительного восприятия не наблюдается.

Особенности внимания: в норме.

Особенности мышления:

уровень развития наглядных форм мышления: незначительное снижение показателей развития, допускает много ошибок, обусловленных неорганизованностью и невнимательностью, создание внешних организующих условий приводит к повышению результативности; словесно-логическое мышление: уровень развития соответствует возрастной норме.

Сформированность учебных навыков: в норме.

Слабые стороны ребенка

Понимание инструкции, воспринятой на слух и прочитанной самостоятельно: испытывает трудности понимания многозвеньевых учебных инструкций, требуется их разъяснение, уточнение; навык чтения сформирован, может самостоятельно прочесть инструкцию.

Обучаемость:

- нуждается в помощи направляющего и обучающего характера;
- перенос на аналогичные задания осуществляет частично, требуется дополнительное время на закрепление навыка.

Особенности организации деятельности, сформированность регуляторных функций: основные трудности обусловлены низким уровнем сформированности осознанной саморегуляции учебно-познавательной деятельности, не может организовать самостоятельно деятельность, произвольно сосредоточенно работать, не прилагает усилий для преднамеренного запоминания.

Темп работы (на учебном и неучебном материале) снижен в результате слабой организованности.

Особенности памяти: сужение объема слухоречевой памяти, ошибки при воспроизведении, наличие привнесений, слабо сформирован произвольный компонент мнемической деятельности.

Общая характеристика речевого развития: бедность словаря, низкая грамотность речи, трудности построения и оформления связного высказывания.

На уроках использую индивидуальный подход. Ребенок плохо говорит и не всегда понимает прочитанное, поэтому использую упрощенные алгоритмы, по которому Т. имеет возможность воспроизводить информацию текста учебника. Взаимообучение-товарищ Т. помогает ему усвоить материал, понять смысл текста. Для этого использую карточки с заданиями.

При составлении СОР и СОЧ для данного ребенка учитываются его особенности, о которых было сказано выше. Ребенок хорошо воспринимает визуальную информацию, с удовольствием выполняет задания с таблицами, рисунками. Кроме того Т. хорошо пользуется компьютером, в связи с чем, при составлении СОР СОЧ учитывая его интерес к компьютерной технике применяю простейшие задания в Power Point.

Мной успешно использовались визуальные задания, задания в виде таблиц, схем, рисунков.

Однако есть большое желание научить ребенка озвучивать ответы, объяснять тот или иной выбор ответа. Ребенок пытается говорить, строить логические связанные ответы.

Суммативное оценивание за разделы «Рим на рубеже эпох», «Каково культурное наследие древнего мира»	
Тема	Как развивалась Римская империя в I-III веках? Как изменилась Римская империя в IV-V ввекх? Каково культурное наследие древнего мира?
Цели обучения	5.2.1.1 Объяснять основные религиозные понятия (Бог, храм, идол) 5.2.2.3 Описывать искусство Древнего мира
Критерий оценивания	<i>Обучающийся</i> Объясняет основные религиозные понятия (Бог, храм, идол) Определяет искусство Древнего мира
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Применение
Время выполнения	16 минут

1. Дай определения терминов используя слова для подсказки

Бог	Храм	Идол

Слова для подсказки:

- бог, статуя, изображение, в виде;
- сверхестественное существо, мир, управляет;
- поклонение, место, бог.

2. Соотнеси картинки и их значение

5.		1. Водяные часы-клепсидра
6.		2. Тиумфальная арка
7.		3. Сфинкс
8.		4. Зиккурат

1	2	3	4

Критерии оценивания	№ задание	Дескриптор	Балл
		Обучающийся	
Объясняет основные религиозные понятия (Бог, храм, идол)	1	дает определение термину «бог»;	2
		дает определение термину «храм»;	2
		дает определение термину «священные писания»;	2
Определяет искусство Древнего мира	2	определяет название первого рисунка;	1
		определяет название второго рисунка;	1
		определяет название третьего рисунка;	1
		определяет название четвертого рисунка	1
Всего баллов			10

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за разделы «Рим на рубеже эпох», «Каково культурное наследие древнего мира»

ФИО обучающегося: _____

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Объясняет основные религиозные понятия (Бог, храм, идол)	Затрудняется объяснить основные религиозные понятия (Бог, храм, идол)	Допускает ошибки в объяснении основных религиозных понятий (Бог, храм, идол)	Объясняет основные религиозные понятия (Бог, храм, идол)
Определяет искусство Древнего мира	Затрудняется в определении достижений искусства Древнего мира	Допускает ошибки в определении достижений искусства Древнего мира	Определяет достижения искусства Древнего мира

СПЕЦИФИКАЦИЯ СУММАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ ЗА 2 ЧЕТВЕРТЬ

Продолжительность суммативной работы: 40 минут

Количество баллов: 20

Типы заданий:

КО – задания, требующие краткого ответа;

Структура суммативной работы

В суммативном оценивании за четверть используются задания с вопросами, требующими краткого ответа.

Данный вариант состоит из 4 заданий, включающих вопросы с краткими и развернутыми ответами.

В вопросах, требующих краткого ответа, обучающийся записывает ответ в виде слова или соответствующей цифры. Также обучающему предлагается задание где ответом необходимо отобразить в виде стрелки.

В вопросах, требующих развернутого ответа, обучающийся записывает ответ в виде предложения.

Характеристика заданий суммативного оценивания за 2 четверть

Раздел	Проверяемая цель	Уровень мыслительных навыков	Кол. Задач *	№ задания *	Тип задания *	Время на выполнение, мин*	Балл*	Балл за раздел
Колесницы и империи	P.S.4.3 – описывать социальную организацию древнего общества;	Применение	1	1	КО	15	6	6
Древняя Индия: расцвет буддизма и триумф индуизма	P.S.4.3 – использовать понятие «кастовая система» для объяснения социальной структуры общества;	Применение	1	2	КО	5	4	14
	5.4.1.3 Описывать систему хозяйства древних цивилизаций	Применение	1	3	КО	10	4	
	P.S.4.3 Описывать влияние хозяйственной деятельности и социальных изменений на появление и развитие наук (арифметика, геометрия, астрономия, медицина)	Применение	1	4	РО	10	6	
ИТОГО:			4	-	-	40	20	20

*Примечание: * - разделы, в которые можно вносить изменения*

Задания суммативного оценивания за 2 четверть по предмету «Всемирная история»

Определите систему управления Вавилонским царством

1. Царь	1. Служители в царской администрации
2. Жрецы	2. Верховный правитель государства
3. Чиновники	3. Служители в храмах

1	2	3
----------	----------	----------

--	--	--

[6]

2. Стрелками → укажи, из каких частей бога Брахмы произошли индийские касты

[4]

Укажи, чем занимались представители индийских каст

Касты	1. Брахманы	2. Кшатрии	3. Вайшьи	4. Шудры
Чем занимались				

[4]

Укажи соответствующим цветом что относится к искусству, науке и изобретениям в Древней Индии

Искусство	Наука	Изобретения
Математика Астрономия	Канализация Шахматы	Скульптура Живопись

[6]

Схема выставления баллов

№ задания	Ответ			Балл	Дополнительные рекомендации
	1	2	3		
1	1	2	3	2 балла	
	2	3	1		

		за кажды й правил ьный ответ	
2	<p>Брахманы</p> <p>Кшатрии</p> <p>Вайшьи</p> <p>Шудры</p>	4	
3	1. Брахманы – служили в храмах, молились богам	1	Принимаютс я другие альтернативны е ответы
	2. Кшатрии- служили в армии царя, воевали, защищали страну	1	
	3. Вайшьи- занимались земледелием, торговлей, ремеслом	1	
	4. Шудры- слуги, выполняли грязную работу	1	
4	<p>Наука</p> <p>Математика Астрономия</p>	2	
	<p>Изобретения</p> <p>Канализация Шахматы</p>	2	
	<p>Искусство</p> <p>Скульптура Живопись</p>	2	
Всего баллов		20	

P.S. Для данного ребенка я подготовил СОЧ с таким количеством баллов, как и для норма-детей, так как количество баллов должно быть одинаково. Все выбранные цели и задания соответствуют уровню «Применение», так как данному ребенку тяжело выполнять задания высокого порядка

Чтобы выдержать количество в 20 баллов посчитал целесообразным подготовить для обучающегося 4 задания, соответствующие его индивидуальным способностям, уровню обученности, запасу знаний.

№13 (по предмету «Всемирная история»)

1. ФИО: Фоминых Юлия Сергеевна, стаж работы: 6 лет, категория: без категории, регион: Карагандинская область, г. Сатпаев, наименование школы: КГУ «Общеобразовательная школа №25»

2. М., 7 класс

3. Сильные стороны – любознательность, коммуникативность.

Слабые стороны – рассеянность внимания, иногда нежелание включаться в учебный процесс,

4. Я использую следующие подходы: компетентностный подход, личностно-ориентированный подход, развивающий подход, аксиологический подход, игровой подход.

5. Я думаю, что это отражается на баллах моего обучающегося, т.к. при составлении заданий для СОР/СОЧ я использую дифференцированные задания, и, следовательно, они составлены таким образом, чтобы мой ученик набрал как можно больше баллов по СОР/СОЧ.

6. Наиболее эффективные методы и приемы в моей работе с Миланой: «Привлекательная цель», «Что впереди?», «Ассоциативный ряд», «Да — нет», «Лови ошибку» и др.

7. Пример СОР и СОЧ по Всемирной истории.

СОР по разделу «Начало нового времени», 1 четверть

Задания.

1. В предложенном списке выбери знаком «+» верные причины Английской буржуазной революции XVII века.

Причины	Верно	Неверно
Создание Ост-Индской компании и лондонской биржи		
Недовольство большинства населения страны господством англиканской церкви		
Активный процесс имущественного расслоения среди деревенского населения		
Перевод Библии на английский язык		
Казнокрадство и взяточничество высших английских чиновников		
Недовольство парламента введением монополий		
Стремление Стюартов править единолично		

Задание 2. Дай определение терминам. Выбери термин из левой колонки и стрелкой, соотнеси его правильно с определением их правой колонки.

Буржуазия	совокупность всех средств, которые имеются у предпринимателя для формирования товара с целью его реализации и получения прибыли. В качестве
-----------	---

	этих средств могут выступать здания и сооружения, технические устройства, станки, интеллектуальный и физический труд, деньги и ценные бумаги
Капитал	наёмные рабочие, лишённые орудий и средств производства
Пролетариат	социально-классовая категория, которой соответствует господствующий класс капиталистического общества, обладающий собственностью (в форме денег, средств производства, земли, патентов или иного имущества) и существующий за счёт доходов от этой собственности

Критерий оценивания	№ задания	Дескриптор	Балл
		обучающийся	
Определяет причины Английской буржуазной революции середины XVII века	1	Отмечает знаком «+/-» первое утверждение	1
		Отмечает знаком «+/-» второе утверждение	1
		Отмечает знаком «+/-» третье утверждение	1
		Отмечает знаком «+/-» четвертое утверждение	1
		Отмечает знаком «+/-» пятое утверждение	1
		Отмечает знаком «+/-» шестое утверждение	1
		Отмечает знаком «+/-» седьмое утверждение	1
Объясняет социальную структуру общества, используя различные понятия	2	Дает определение термину «буржуазия»	1
		Дает определение термину «капитал»	1
		Дает определение термину «пролетариат»	1
Всего баллов			10

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел «Начало Нового времени» по предмету Всемирная история

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Определяет причины Английской буржуазной революции середины XVII века	Допускает 4 и более ошибок, определяя причины Английской буржуазной революции середины XVII века	Допускает не более 3 ошибок, определяя причины Английской буржуазной революции середины XVII века	Без ошибок определяет причины Английской буржуазной революции середины XVII века
Объясняет социальную структуру общества, используя различные понятия	Допускает 3 ошибок, объясняя понятия «капитал», «буржуазия», «пролетариат», используя их для объяснений социальной структуры общества	Допускает не более 2 ошибок, объясняя понятия «капитал», «буржуазия», «пролетариат», используя их для объяснений социальной структуры общества	Без ошибок определяет понятия «капитал», «буржуазия», «пролетариат», используя их для объяснений социальной структуры общества

СОЧ за 1 четверть по всемирной истории

Задание 1. Определите роль промышленного переворота в становлении Англии как ведущей мировой державы. Отметьте знаком «+» правильные утверждения

1. Старейшая отрасль английской промышленности – сукноделие	
2. Механическую прялку «Дженни» создал Д.Харгривс	
3. Центром мировой торговли стал Париж	
4. Промышленная революция заканчивается появлением танков и самолетов	
5. Старейшая отрасль английской промышленности – машиностроение	
6. Паровую машину создал Дж.Уатт	
7. Первую в мире прядильную фабрику открыл Аркрайт	
8. Англию называли «мастерская мира»	

Задание 2. Объясните процесс перехода от феодального к капиталистическому хозяйству в Европе (мануфактура, фабрика). Дайте определение следующим терминам:

- 1 *Буржуазия* _____
- 2 *Бюргеры* _____
- 3 *Капитал* _____
- 4 *Мануфактура* _____

Задание 3. Охарактеризуйте влияние европейской колониальной экспансии на традиционные общества Востока. Выберите правильный вариант ответа:

1. Империя Великих Моголов сейчас называется

- A) Индия
- B) Мексика
- C) Италия
- D) Франция
- E) Мексика

2. Столица империи великих Моголов

- A) Дели
- B) Багдад
- C) Ташкент
- D) Бишкек
- E) Бирма

3. Государственная религия в империи великих Моголов

- A) атеизм
- B) иудаизм
- C) ислам
- D) христианство
- E) буддизм

4. Укажите названия каст в Индии

- A) брахманы
- B) кшатрии
- C) вайшьи
- D) шудры
- E) всё перечисленное

5. При каком правителе империя великих Моголов достигла своего расцвета

- A) Акбар Великий
- B) Чингизхан
- C) Джучи
- D) Людовик
- E) Пётр Великий

6. Кто такие брахманы

- A) жрецы, учителя, врачи
- B) чиновники

- С) воины
- Д) ремесленники
- Е) торговцы

7. Кто принадлежал к касте кшатриев

- А) торговцы, скотоводы
- В) ремесленники
- С) раджи, воины, чиновники
- Д) врачи
- Е) учителя

8. Какая страна захватила Индию в 18 веке?

- А) Англия
- В) Италия
- С) Германия
- Д) Франция
- Е) Испания

Задание 4. *Охарактеризуйте влияние европейских революций на развитие североамериканского общества.* Вставьте правильный ответ

1. Идеи Просвещения зародились в

2. ... выдвинул идею «естественного человека».

3. В впервые были сформулированы требования, утверждавшие права человека как основу справедливого общественного устройства.

4. Самые известные просветители Франции –

5. В не было особых разногласий между наукой и религией.

6..... призывал к изучению и пропаганде народной культуры.

7. Автор книги «Исследования о природе и причинах богатства»...

№14 (по предмету «Всемирная история»)

1. **ФИО:** Джунусова Чолпон Джумагалиевна, **стаж работы:** 30 лет, **категория:** педагог-исследователь, **регион:** Жамбылская область, Кордайский р/н, с. Кордай, **наименование школы:** сш №51.

2. КА, 8 класс.

3. Особые образовательные потребности обучающегося: слабые стороны — а) Воспринимает устную информацию и нуждается в пошаговом предъявлении с пошаговым контролем усвоения ; б) Воспринимает письменную инструкцию (в учебнике, на доске, на карточке и т. п.) нуждается в разъяснениях; в) Запинается, делает паузы между предложениями, учитель вынужден задавать вопросы и помогать формулировать ответы ; г) Не может донести свою мысль до других даже с помощью наводящих вопросов....
Сильные стороны — а) коммуникативный, способен принимать любую критику положительно.

4. Дифференцированное преподавание; Критическое мышление; Уроки — презентации; Электронные образовательные ресурсы.

5. При составлении заданий для проведения СОР и СОЧ учитывается все слабые стороны ученика, чтобы максимально было психологически комфортно.

6. Эффективными при составлении заданий это прежде всего графический подход (таблицы, схемы, карта и др), тесты с одним вариантом ответа, правда и ложь... Вызывает трудности правильности составлении заданий, который должен раскрыть цель обучения и критерии оценивания.

Раздел А

Суммативное оценивание за раздел

«Средневековое европейское общество в XIV веке – первой половине XVI века»

Тема	Каковы причины стремительного распространения Черного Мора? Являлся ли Черный Мор главной причиной крестьянских восстаний и феодальных войн?
Цель обучения	6.3.2.2 Определять причины и последствия антифеодальных восстаний в позднем средневековье 6.2.4.1 Объяснять роль знаний об окружающей среде в жизни человека
Критерии оценивания	<i>Обучающийся</i> Выявляет причины, последствия и предводителей крестьянских восстаний в позднем средневековье. Определяет причины и последствия Черного Мора.
Уровень мыслительных навыков	Знание и понимание Применение

Время выполнения	20 минут
-------------------------	----------

Задание 1. Определите, какие утверждения являются верными, а какие неверными. Аргументируйте свой ответ к информации, которая является неверной.

№	Утверждение	Верно	Неверно	Аргументы
1	Ускорился процесс освобождения крестьян от феодальной зависимости.			
2	В Англии вспыхнуло восстание Жакерия.			
3	Одна из причин восстания во Франции «Черный мор»			
4	Увеличились повинности крестьян после восстаний.			
5	Предводитель восстания в Англии сельский ремесленник Уот Тайлер.			

Задание 2. Распределите причины и последствия «Черного мора» в соответствующие столбцы

- 1) антисанитария
- 2) высокая смертность
- 3) плотность населения.
- 4) гигиена была на втором плане
- 5) одна из причин восстания во Франции
- 6) спасение видели в церкви, в молитве
- 7) оживленная торговля
- 8) опустошенные города
- 9) изменение средневекового сознания человека

Причины		Последствия	
Критерий оценивания	№ задания	Дескриптор	Балл
		Обучающийся	
Выявляет причины, последствия и предводителей крестьянских восстаний в позднем средневековье.	1	Указывает 1-е верное/неверное утверждение	1
		Указывает 2-е верное/неверное утверждение	1
		Указывает 3-е верное/неверное утверждение	1
		Указывает 4-е верное/неверное утверждение	1
		Указывает 5-е верное/неверное утверждение	1
		Приводит аргумент к 1-му ложному утверждению	1
		Приводит аргумент ко 2-му ложному утверждению	1

		утверждению	
Определяет причины и последствия Черного Мора.	2	Распределяет 1 причину/ последствие «Черного моря»	1
		Распределяет 2 причину/ последствие «Черного моря»	1
		Распределяет 3 причину/ последствие «Черного моря»	1
		Распределяет 4 причину/ последствие «Черного моря»	1
		Распределяет 5 причину/ последствие «Черного моря»	1
		Распределяет 6 причину/ последствие «Черного моря»	1
		Распределяет 7 причину/ последствие «Черного моря»	1
		Распределяет 8 причину/ последствие «Черного моря»	1
		Распределяет 9 причину/ последствие «Черного моря»	1
Всего баллов			16

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел

«Средневековое европейское общество в XIV – в первой половине XVI века»
ФИО учащегося _____

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Выявляет причины, последствия и предводителей крестьянских восстаний в позднем средневековье.	Затрудняется при выявлении причин, последствий и предводителей крестьянских восстаний.	Допускает ошибку при выявлении причин, последствий и предводителей крестьянских восстаний.	Верно выявляет причины, последствия и предводителей крестьянских восстаний
Определяет причины и последствия Черного Мора.	Затрудняется в определении причины и последствия «Черного моря»	Допускает ошибки в определении причины и последствия «Черного моря»	Верно определяет причины и последствия «Черного моря»

Раздел В

**Задания суммативного оценивания за II четверть по предмету
«Всемирная история»**

Максимальный балл – 20

Время на выполнение – 40 минут

Задание 1. Определите причины и последствия крестовых походов, распределяя в таблицу.

- А) Тяжелое социально – экономическое положение населения Европы.
- В) Оживление торговли между Востоком и Западом.
- С) Уничтожение памятников культуры.
- Д) Освобождение Гроба Господни.

Причины крестовых походов	Последствия крестовых походов
1.	1.
2.	2.

[4]

Задание 2. Обозначьте на контурной карте не менее 4-х государств, которые образовались в результате первого крестового похода.

[4]

Задание 3. Используя текст, определите 2 положительные и 4 отрицательные стороны взаимоотношений монголов с покоренными народами.

Условия, на которых татары принимают к себе в подданство какой-нибудь народ, суть следующие: жители подчиненной страны обязаны ходить с ними на войну по первому востребованию, потом давать десятину от всего, от людей и от вещей, берут они десятого отрока и девицу, которых отводят в свои кочевья и держат в рабстве, остальных жителей перечисляют для сбора подати. Требуют также, чтоб князья подчиненных стран являлись без замедления в Орду и привозили богатые подарки хану, его женам, тысячникам, сотникам — одним словом, всем, имеющим какое-нибудь значение; некоторые из этих князей лишаются жизни в Орде; некоторые возвращаются, но оставляют в заложниках сыновей или братьев и принимают в свои земли баскаков, которым

как сами князья, так и все жители обязаны повиноваться, в противном случае по донесению баскаков является толпа татар, которая истребляет ослушников, опустошает их город или страну; не только сам хан или наместник его, но всякий татарин, если случится ему приехать в подчиненную страну, ведет себя в ней как господин, требует все, чего только захочет, и получает. Во время пребывания в Орде у великого хана Плано-Карпини заметил необыкновенную терпимость последнего относительно чуждых вероисповеданий; терпимость эта была предписана законом: в самом семействе хана были христиане; на собственном иждивении содержал он христианских духовных греческого исповедания, которые открыто отправляли свое богослужение в церкви, помещавшейся перед большою его палаткою. По уставу Чингисхана и Октая, подтвержденному впоследствии, служители всех религий были освобождены от платежа дани.

Соловьев С.М. Истории России с древнейших времен // Хрестоматия по истории России. Т.1. М., 1994. С.99.

Положительные стороны	Отрицательные стороны
1.	1.
	2.
2.	3.
	4.

[6]

Задание 4. Определите последствия Столетней войны для Англии и Франции. Последствия характерные Англии отметьте знаком «А», для Франции знаком «Ф».

№	Последствия столетней войны для Англии, для Франции	Ответы
1.	Лишилась всех территорий, на которые притязала.	
2.	Образование первого национального государства Европы, объединенного властью монарха.	
3.	Отказалась от своих претензий на трон.	
4.	По окончании войны началось противостояние двух династий.	
5.	На службе у короля появилась постоянная армия.	
6.	Был утвержден налог на содержание армии.	

[6]

Схема выставления баллов

№	Ответ	Балл	Дополнительная информация
1	Причины крестовых походов А; Д.	4	По 1 баллу за каждый

	Последствия крестовых походов В; С.		правильный ответ
2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Княжество Антиохия 2. Графство Эдесса на Востоке 3. Графство Триполи 4. Иерусалимское королевство 	4	1 балл за каждый правильно указанное государство
3	<p>1 – я положительная сторона: терпимость последнего относительно чуждых вероисповеданий; терпимость эта была предписана законом;</p> <p>2- я положительная сторона: служители всех религий были освобождены от платежа дани;</p> <p>1 – я отрицательная сторона: жители подчиненной страны обязаны ходить с ними на войну;</p> <p>2 – я отрицательная сторона: берут они десятого отрока и девицу, которых отводят в свои кочевья и держат в рабстве;</p>	6	За каждый правильный ответ 1 балл принимаются альтернативные ответы.

	<p>3 – я отрицательная сторона: оставляют в заложниках сыновей или братьев;</p> <p>4 – я отрицательная сторона: истребляет ослушников, опустошает их город или страну.</p>		
4	<p>1 – А</p> <p>2 – Ф</p> <p>3 – А</p> <p>4 – А</p> <p>5 – Ф</p> <p>6 – Ф</p>	6	За каждый правильный ответ 1 балл,
	Итого	20	

№15 (по предмету «География»)

1. ФИО: Вострикова Анастасия Андреевна, стаж работы: 3 года, категория: 2 категория, педагог-модератор, регион: Восточно-Казахстанская область, город Семей, наименование школы: КГУ «Средняя общеобразовательная школа №20 развивающего обучения» ГУ «Отдел образования г. Семей ВКО».

2. И.И., 7 класс (ЗПР).

3. Учащийся обучается по общеобразовательной программе с индивидуальным подходом.

Активно участвует в ходе урока, проявляет интерес к предмету география. При выполнении заданий требуется помощь учителя или одноклассников, по алгоритму может работать самостоятельно. Старается отвечать на вопросы, участвует в обсуждении с классом, однако ответы всегда краткие, не развернутые. Любит работать с картой. Может сопоставлять, находить причинно-следственные связи, логически думать на легкие темы. Долговременная память развита слабо. Учащийся постоянно требует к себе внимания, любит похвалу, негативно относится к критике, может высказываться в ходе урока без позволения учителя.

4. Для удовлетворения особых потребностей учащегося на уроках я использую следующие методы и подходы:

А) Дифференцированный подход, который выражается в разноуровневых заданиях и индивидуальной работе с учеником.

Б) Наглядный метод обучения. Учащийся лучше воспринимает материал, когда изучает с опорой на графические объекты (рисунки, карты, схемы и т.д.).

В) Групповая работа. Для социализации ученика и развития коммуникативных способностей (в данном классе обучается несколько

учеников с ООП, остальные учащиеся относятся к ним с пониманием и оказывают помощь на уроках).

Г) Индивидуальная работа, для развития навыка саморегуляции, под постоянным контролем учителя.

Д) Метод ассоциаций, он позволяет развивать память и лучше запоминать изученный материал (считалки, схожесть объектов и т.д., например галактика Млечный путь – шоколад Милки Вэй).

Е) Частично-поисковый метод (работа с книгой), для развития навыка самообразования. и т.д.

На уроке стараюсь применять не больше 2 методов, чтобы не перегружать ученика.

5. При составлении задания СОР и СОЧ я опираюсь на цели обучения которые были поставлены для данного ученика и на полученные им знания (в нашей школе для учащихся с ООП разрабатываются индивидуальные программы обучения с корректировкой целей обучения с учетом их возможностей и психофизических особенностей). Данный ученик способен освоить общеобразовательную программу наравне с другими учениками класса, но он испытывает трудности при выполнении заданий на развитие навыков высоко порядка, математической составляющей и графической работы. Поэтому в его заданиях всегда есть «подсказки» в виде рисунков, схем, графиков и т.д. Задания, требующие развернутого ответа, заменяю на тестовые или сопоставление. Также стараюсь составлять задания по уровням А, В и С, чтобы ученик не только воспроизводил ранее изученный материал, но и старался развивать свое мышление. Задания уровня С в большинстве случаев остаются не отвеченными.

6. Наиболее эффективными из методов обучения я считаю: технологию дифференцированного обучения и наглядный метод. При их применении учащийся может работать самостоятельно, видеть свои успехи и чувствовать комфортную обстановку для обучения.

7. Так как я характеризовала работу с учеником 7 класса, то прилагаю разработанные для данного ученика СОРы по географии за 7 класс:

1. СОР по географии, 1 четверть, раздел «Картография и географические базы данных»

2. СОР по географии, 2 четверть, раздел «Физическая география. Атмосфера»

Задания суммативного оценивания за раздел: «Картография и географические базы данных»

Цели обучения:	7.2.1.2 – показывает объекты географической номенклатуры на карте 7.2.2.1 – группирует и отображает в таблицах географические объекты 7.1.1.3 – работает с источниками географической информации: карты, рисунки, тексты, фотографии, графические материалы
Критерий оценивания	– Дает определения терминам – Группирует объекты географической номенклатуры – Работает с картами, определяет объекты географической номенклатуры
Уровень мыслительных навыков	Навыки низкого порядка (знание, понимание, применение)
Время выполнения	20 минут

Задание № 1.

Дайте определение следующим терминам (2 балла):

1. Карта: _____

2. Номенклатура: _____

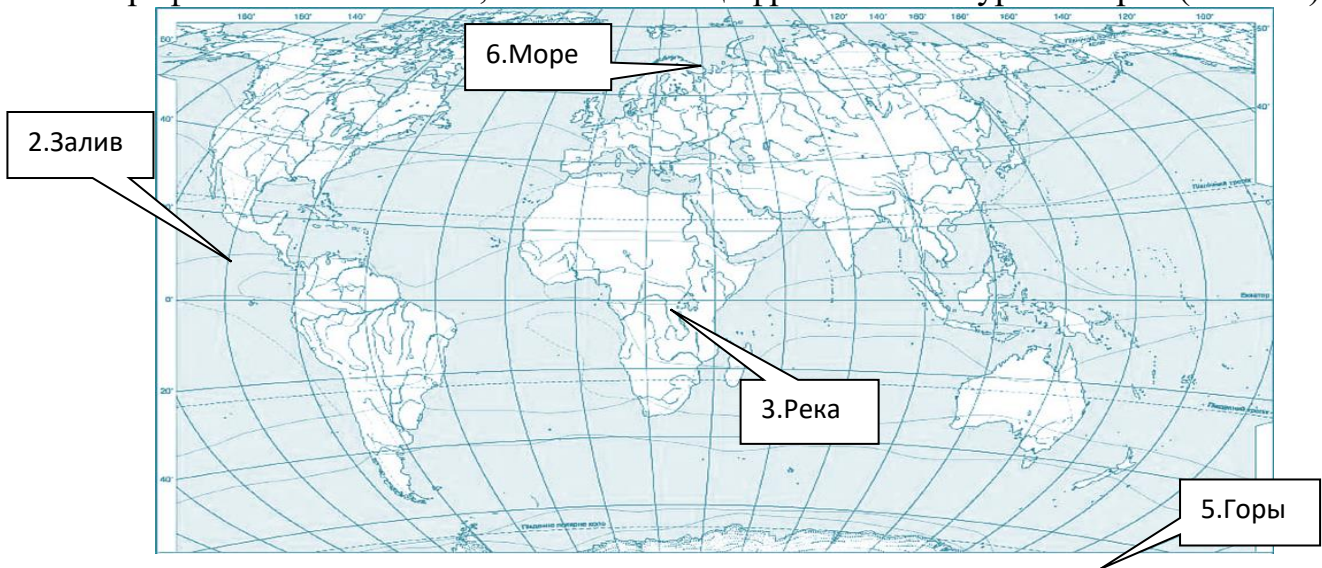
Задание №2. Распределите следующие географические объекты согласно классификации. Для выполнения работы используйте физическую карту мира в атласе. (5 баллов)

Гималаи, Енисей, Балхаш, Куба, Амазонка, Кито, Хонсю, Хартум, Ориноко, Аппалачи, Желтое, Байкал, Чад, Мадагаскар, Лаптевых

Горы	Города	Реки

Моря	Острова	Озера

Задание №3. Используя физическую карту мира, дайте названия географическим объектам, отмеченным цифрами на контурной карте (3 балла)

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

4. Пустыня

Итого: _____ баллов из 12

1. Низменность _____ %

Дескрипторы:

№ задания	Ответы	Баллы
1	Дает определения терминам	2
2	Распределяет географические объекты согласно классификации номенклатуры.	5
	<i>Примечание: Ученик получает 1 балл за каждые 3 правильно распределенных объекта</i>	
4	Дает названия географическим объектам	3
	<i>Примечание: Ученик получает 1 балл за каждые два правильно названных объекты</i>	
	Итого	10

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел «Картография и географические базы данных»»

ФИ обучающегося _____ класс _____

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Дает определения терминам	Затрудняется при определении слов и состава атмосферы	Допускает ошибки при характеристике терминов	Дает полные развернутые определения терминам
Группирует объекты географической номенклатуры	Затрудняется при группировке объектов географической номенклатуры	Допускает ошибки при группировке объектов географической номенклатуры	Группирует объекты географической номенклатуры
Работает с картами, определяет объекты географической номенклатуры	Затрудняется в ориентировании на карте	Допускает ошибки, при определении объектов географической номенклатуры по карте	Определяет объекты географической номенклатуры

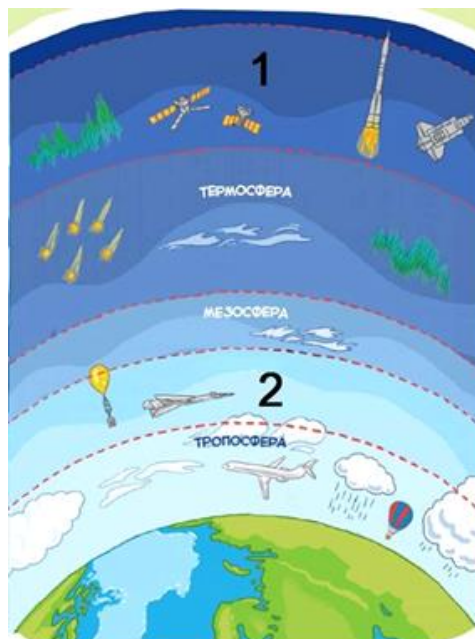
Задания суммативного оценивания за раздел «Атмосфера»

Цели обучения:	<p>7.3.2.1 – характеризует состав атмосферы</p> <p>7.3.2.2 – графически представляет и объясняет строение и особенности слоев атмосферы</p> <p>7.3.2.3 – объясняет понятие «погода»</p> <p>7.3.2.7 – с дополнительным охватом местного компонента на основе анализа неблагоприятных атмосферных явлений предлагает пути защиты</p> <p>7.1.1.3 – работает с источниками географической информации: карты, рисунки, тексты, фотографии, графические материалы</p>
Критерий оценивания	<ul style="list-style-type: none"> – Описывает строение и состав атмосферы – Дает характеристику метеорологическим элементам – Работает с картами – Называет неблагоприятные атмосферные явления – Характеризует предложенные пути защиты от неблагоприятных атмосферных явлений
Уровень мыслительных навыков	Навыки низкого и высокого порядка (знание, понимание, применение, анализ, синтез)

Время выполнения	20 минут
-------------------------	----------

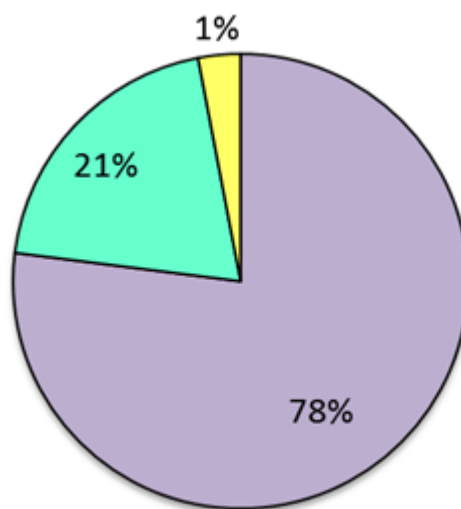
Задание 1. Назовите слои атмосферы, обозначенные цифрами 1 и 2 на рисунке (2 балла)

1 _____
 2 _____

Задание 2. Дополните круговую диаграмму, подписав на ней название основных компонентов в составе воздуха (1 балл)

Азот
 Кислород
 Другие газы

Задание 3. Установите соответствие: «Метеорологический элемент – характеристика» (2 балла)

№	Метеорологический элемент		Характеристика
1	Осадки		А движение воздуха в приземном слое
2	Температура		В атмосферная влага, выпадающая на земную поверхность из облаков
3	Облачность		С степень прогретости воздуха

4	Ветер		D	совокупность облаков, наблюдаемых в определённом месте
---	-------	--	---	--

«Метеорологический элемент – прибор для его измерения» (1 балл)

№	Метеорологический элемент			Прибор
1	Атмосферное давление		A	Термометр
2	Температура		B	Флюгер
3	Направление ветра		C	Барометр

Задание 4. Используя климатическую карту мира и карту климатических поясов, ответьте на следующие вопросы (3 балла):

Р. Какой климатический пояс самый жаркий и сухой?

Р. Какой климатический пояс самый холодный?

Р. Определите самую высокую и самую низкую зарегистрированную температуру воздуха в мире (ответ ищите в атласе на климатической карте мира)

Самая высокая температура воздуха _____

Самая низкая температура воздуха _____

Задание 5. Существует множество неблагоприятных погодных условий, с некоторыми из них вы столкнулись вчера. Дайте название неблагоприятным атмосферным явлениям, изображенным на рисунках. Ответы запишите в пустые ячейки (2 балла)

1

2

3

4

Дайте два совета, которые помогут людям, при этих неблагоприятных условиях(2 балла)

1 _____

2 _____

Итого: _____ баллов из 13

_____ %

Оценка _____

№ задания	Дескрипторы	Баллы
1	Называет слой атмосферы, обозначенный цифрой 1	1
	Называет слой атмосферы, обозначенный цифрой 2	1
2	Дополняет круговую диаграмму данными	1
3	Устанавливает соответствие «Метеорологический элемент – характеристика»	2
	<i>Примечание: Ученик получает 1 балл за 2 правильно установленных соответствия.</i>	
	Устанавливает соответствие «Метеорологический элемент – прибор для его измерения»	1
	Примечание: ученик получает 1 балл, только если все соответствия установлены правильно	
4	Определяет при помощи карты самый жаркий климатический пояс	1
	Определяет при помощи карты самый холодный климатический пояс	1
	Определяет при помощи карты самую высокую и самую низкую температуру воздуха	1
5	Определяет по рисункам неблагоприятные атмосферные явления	2

	<i>Примечание: ученик получает 1 балл за два верно определенных неблагоприятных явления.</i>	
	Дает два совета, которые помогут людям, при этих неблагоприятных условиях	2
	<i>Примечание: советы должны быть даны к разным неблагоприятным погодным условиям, если ученик дает два совета к одному неблагоприятному явлению погоды, то получает 1 балл</i>	
	Итого	13

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел «Физическая география. Атмосфера»

ФИ обучающегося _____ **класс** _____

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Описывает строение и состав атмосферы	Затрудняется при определении слов и состава атмосферы	Допускает ошибки при описании строения или состава атмосферы	Описывает строение и особенности слоев атмосферы
Дает характеристику метеорологическим элементам	Затрудняется при сопоставлении и метеорологических характеристик и приборов	Допускает ошибки в сопоставлении метеорологических характеристик	Дает характеристику метеорологическим элементам, сопоставляя предложенные данные
Работает с картами	Затрудняется в ориентировании на карте	Находит необходимые карты для работы, но допускает ошибки при определении данных	Называет характеристики климата, при использовании карт
Называет неблагоприятные атмосферные явления	Затрудняется при определении неблагоприятных атмосферных явлений	Допускает ошибки при определении неблагоприятных атмосферных явлений	Называет неблагоприятные атмосферные явления

явления	ных атмосферных явления		
Характеризует предложенные пути защиты от неблагоприятных атмосферных явлений	Затрудняется охарактеризовать предложенные пути защиты от неблагоприятных атмосферных явлений	Допускает ошибки при характеристике предложенных путей защиты от неблагоприятных атмосферных явлений	Характеризует предложенные пути защиты от неблагоприятных атмосферных явлений

№16 (по предмету «География»)

1. **ФИО:** Никоненко Татьяна Николаевна, **стаж работы:** 7 лет, **категория:** педагог-эксперт, **регион:** Костанайская область, Фёдоровский район, село Банновка, **наименование школы:** КГУ «Банновская средняя школа отдела образования акимата Фёдоровского района».

Наша школа, как и многие школы страны имеют в составе учащихся детей обучающихся по инклюзивному образованию. Это дети, которые по тем или иным причинам относятся к слабоуспевающим: вспомогательная программа, ЗПР и т.д.

Главный смысл деятельности учителя состоит в том, чтобы создать каждому ученику ситуацию успеха. Успех в учении – единственный источник внутренних сил ребёнка, рождающий энергию для преодоления трудностей при изучении предмета. Даже разовое переживание успеха может коренным образом изменить психологическое самочувствие ребёнка. Успех школьнику может создать учитель, который сам переживает радость успеха. Учитель может помочь слабоуспевающему ученику подготовить посильное задание, с которым он должен выступить перед классом.

Ученик может отставать в обучении по разным зависящим и независящим от него причинам:

- Пропуски занятий по болезни;
- Слабое общее физическое развитие,
- Наличие хронических заболеваний;
- Задержка психического развития.

Часто дети с диагнозом обучаются в общеобразовательных классах в связи с отсутствием классов коррекционных или нежеланием родителей проходить с ребёнком ПМПК;

Неблагополучная семья; Пропуски;

Педагогическая запущенность: отсутствие у ребенка наработанных обще учебных умений и навыков за предыдущие годы обучения: низкая техника чтения, техника письма, счета,

Отсутствие навыков самостоятельности в работе и т.д.

Проблема «улицы».

Цели:

- ликвидация пробелов у учащихся в обучении предметов,
- создание условий для успешного индивидуального развития ученика.

Что прежде всего нужно сделать в работе со слабоуспевающими?

- создать благоприятную атмосферу на уроке;
- своевременно оказывать помощь на дополнительных занятиях и организовать работу консультации;
- изменить формы и методы учебной работы на уроках, чтобы преодолеть пассивность обучающихся и превратить их в активный субъект деятельности. Использовать для этого обучающие игры;
- освободить школьников от страха перед ошибками, создавая ситуацию свободного выбора и успеха;
- культивировать физическое развитие и здоровый образ жизни.

В течение всего учебного процесса велась работа с неуспевающими учащимися, это и индивидуальная работа в классе с учащимися, индивидуальная работа после уроков, дополнительные задания на дом.

В своей работе, для лучшего запоминания и усвоения материала использую наглядный материал, плакаты, средства ИКТ и различный раздаточный материал. Задания на уроке стараюсь подбирать дифференцированно, исходя из уровня знаний и возможностей учащихся.

С целью лучшего усвоения и отработки навыка решения при выполнении самостоятельных работ и тестов этим слабоуспевающим учащимся разрешаю пользоваться учебником и записями, сделанными в тетрадях, то есть учащиеся могут работать по шаблону и образцу. Практикую следующее, если ребёнок не успевает справиться с заданием за положенное время, то он может доделать работу в отведённое время на следующем уроке.

Мною, часто используемый способ работы над пробелами в знаниях учащихся, это выполнение работы над ошибками, как индивидуально, так и совместно с группой учащихся или учителем.

Своевременно довожу сведения об успеваемости и пропусках уроков классному руководителю.

В 7 «Б» классе (класс коррекции, обучаются дети с особыми образовательными потребностями) обучается 6 учащихся 2 девочки и 4 мальчика. Данный класс занимается по общеобразовательной программе. В этом году начали изучение предмета «География». Все учащиеся занимаются по общеобразовательной программе. На уроках активны, занимаются в силу своих возможностей. В классе более выделяются девочки, они работают в полную меру, готовятся к урокам, активны на уроках. Во время урока все ребята отвечают, могут сделать несложные выводы. Очень нравится работать

в группах. Работая в группах, они ощущают поддержку одноклассников и чувствуют себя уверенней. Очень любят взаимооценивание и самооценивание при выполнении работы.

В течении всего урока с моей стороны оказывается всяческая помощь при решении каких либо задач. Несмотря на работу на уроках, когда они помогают друг другу, чувствуют поддержку, больше всего затруднений испытывают, когда начинается самостоятельная работа. Они начинают теряться, переживать, что в последствии, влияет на низкий результат при суммативных оцениваниях. При изучении новых тем обязательно отвожу время для – повторения наиболее важных определений, учу приемам самоконтроля, умению оценивать результаты – выполненных действий, организовываю с учащимися, не достигшими базового уровня и нуждающимися в помощи, дополнительные занятия. Исходя из выше сказанного считаю, что в этом классе нет ни одного ребенка похожего на другого. Каждый неповторим. У каждого из них, свой темперамент, способности, воля, мотивация. Поэтому обучение на уроке строю на индивидуальном уровне. Обязательно в течение урока, провожу несколько физминуток, для концентрации внимания, расслабления, физические, игровые и др.

Практически всем учащимся свойственна кратковременность памяти, с трудом переключаются с одного вида работы на другой, работа по образцу вызывает затруднения, самостоятельная работа дается с трудом могут выполнять действия не по заданию. С помощью наводящих вопросов могут прийти к какому-либо выводу, ответу.

За время работы с этим классом видна положительная динамика в работе на уроках. Работая в группах стараются помогать друг другу, научились работать с контурными картами, находить объекты на картах, сравнивать объекты между собой. Неплохо ориентируются при сравнении с тематическими картами.

Предмет успешно усваивается тогда, когда учащийся получает значимую для него информацию, когда текстовый материал и практические задания вызывают интерес. Основные принципы, которые я использую при формировании умений и навыков, являются постепенность и непрерывность.

Я стараюсь организовать процесс обучения так, чтобы ребенок активно, с интересом и увлечением работал на уроке, видел плоды своего труда и мог их оценить и применить.

Суммативное оценивание за раздел «Картография и географические базы данных»

7 класс

Тема Географическая номенклатура

Цель обучения

7.2.1.1.Выполняет картосхемы по теме

7.2.1.2 Показывает объекты географической номенклатуры на карте
P.S.4.2 группирует и отображает в таблицах географические объекты

Критерий оценивания

Обучающийся

Выполняет картосхемы по теме

Определяет объекты географической номенклатуры на карте

Делит на группы и объединяет по сходным признакам

Уровень мыслительных навыков

Знание и понимание

Применение

Время выполнения

20 минут

Задания

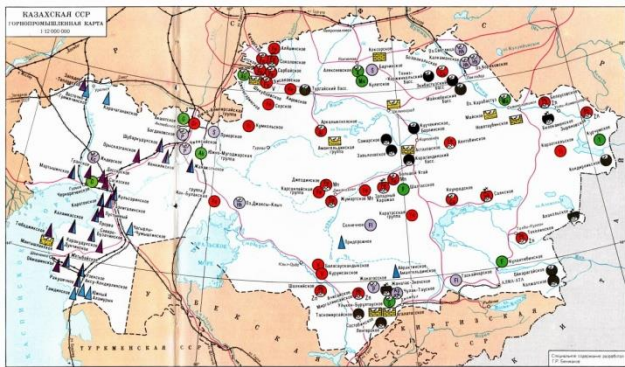
1. Дайте ответы на предложенные вопросы.

а. Что такое масштаб?

б. Что такое условные знаки?

с. Переведите именованный масштаб в численный: 1 см 20км;

д. Определите тип карты на рисунках 1 и 2.

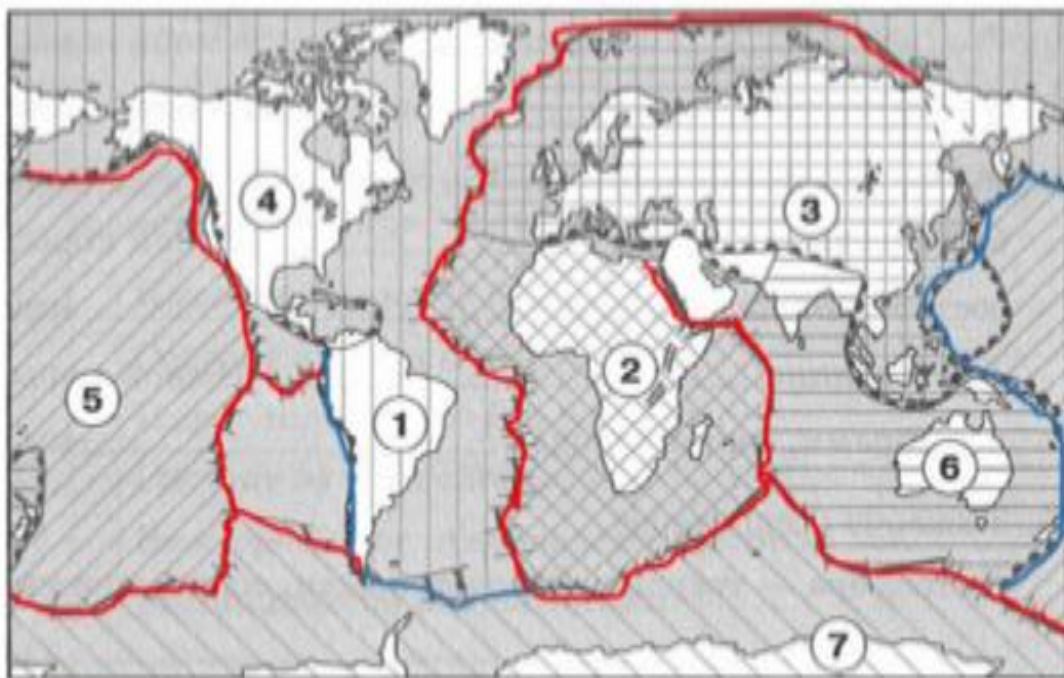

2. По карте литосферных плит. Ответьте на вопросы.

А) Определите количество литосферных плит

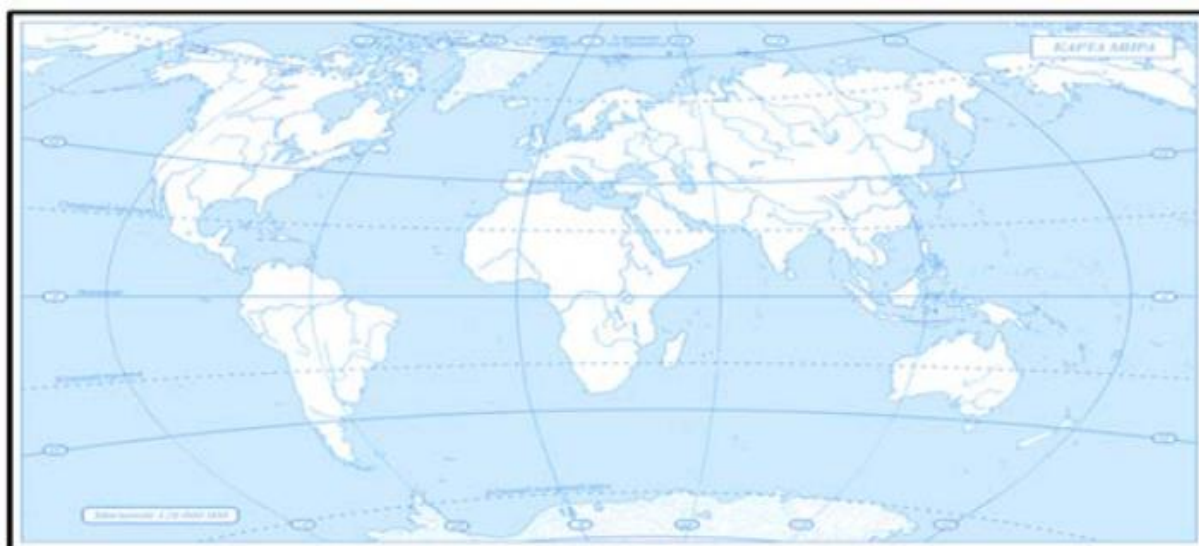
б) На какой плите расположено ваше государство

в) На какой плите расположен самый большой океан

3. Нанесите географические объекты на контурную карту

- 1) Горы Гималаи, Анды
- 2) Реку Амазонка, Нил
- 3) Озеро Чад, Байкал

Критерий оценивания	№ задания	Дескриптор	Балл
		Обучающийся	
Выполняет картосхемы по теме Определяет объекты географической номенклатуры на карте	1	Дает определение понятию масштаб	1
		Дает определение понятию условные знаки	1
		Переводит именованный масштаб в численный	1
		Определяет первый тип карты	1
		Определяет второй тип карты	1
	2	Определяет количество литосферных плит	1
		Определяет на какой плите расположено государство	1
		Определяет на какой плите расположено самый большой океан	1
	3	обозначает на контурной карте горы	1
		обозначает на контурной карте реки	1
		обозначает на контурной карте озеро	1
	Всего баллов		

Рубрика для предоставления информации родителям по итогам суммативного оценивания за раздел «Картография и географические базы данных»

ФИО обучающегося _____

Критерий оценивания	Уровень учебных достижений		
	Низкий	Средний	Высокий
Выполняет картосхемы по теме. Определяет объекты географической номенклатуры на карте	Затрудняется формулировать определения понятий карта и масштаб, определять типы карт	Допускает ошибки при формулировке определения условные знаки / масштаб/ при переводе именованного масштаба в численный / определении типа первой / второй карты/	Формулирует определения понятий карта и масштаб, определяет типы карт
	Затрудняется определить на карте объекты географической номенклатуры	Допускает ошибки при определении количества литосферных плит \ расположение государства на какой плите \ расположение океана на какой плите	Определяет на карте объекты географической номенклатуры
	Затрудняется обозначить географические объекты на контурной карте при помощи условных знаков	Допускает ошибки при обозначении гор Гималаи \ гор Анды / реки Амазонка / река Нил \ Озеро Байкал \ озеро Чад на контурной карте, применяя условные знаки	Обозначает географические объекты на контурной карте при помощи условных знаков

ГЕОГРАФИЯ 7 КЛАСС СПЕЦИФИКАЦИЯ СУММАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ ЗА 1 ЧЕТВЕРТЬ

Обзор суммативного оценивания за 1 четверть

Продолжительность – 40 минут

Количество баллов – 25

Типы заданий:

МВО – задания с множественным выбором ответов;

КО – задания, требующие краткого ответа;

РО – задания, требующие развернутого ответа.

Структура суммативного оценивания

Данный вариант состоит из 9 заданий, включающих задания с множественным выбором ответов, с кратким и развернутым ответами.

Обучающийся

При ответе на задания, требующие краткого ответа, должен заполнить пустые места словами или предложениями.

При ответе на вопросы требующие развернутого ответа, обучающийся дает полный ответ и показывает логический порядок действий. В работе обучающегося оценивается умение излагать свою точку зрения, географические знания.

Задания могут быть структурированными, состоящими из нескольких вопросов.

Характеристика заданий суммативного оценивания за 1 четверть

Раздел/ Подраздел	Проверяемая Цель	Уровень мыслител ьных навыков	Ко лич еств о зада ний	№ зад ани я	Т ип зад ан ия *	Врем я на выпо л нен ие	Б а л л *	Ба лл за раз дел
Методы географических исследований – <i>Исследования и источники</i>	7.1.1.1 определяет объекты исследования географии	Знание и понимание	1	1	МВ О	1	1	11
	P.S.4.2 характер изучет и оценивает вклад путешественников и исследователей в развитие географической науки	Навыки высокого порядка	1	8	РО	15	6	
	7.1.1.3 работает с источниками географической информации: карты, рисунки, тексты, фотографии, графические материалы	Применение	1	4	КО	3	2	

	7.1.1.6 отображает свойства географических объектов, явлений и процессов в графической форме: схема, диаграмма, график	Применение	1	5	КО	3	2	
Картография и географические базы данных- <i>Геокарты</i>	7.2.2.1 группирует и отображает в таблицах географические объекты	Применение	1	6	КО	5	4	4
Физическая география – <i>Литосфера</i>	7.3.1.1 определяет строение и вещественный состав литосферы	Знание и понимание	1	2	МВО	1	1	10
	7.3.1.2 показывает на карте и характеризует тектоническое строение Земли и размещение тектонических плит	Применение	1	7	КО	3	2	
	7.3.1.3 Анализирует тектонические движения земной коры: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг	Навыки высокого порядка	1	9	РО	8	6	
	P.S.4.2 объясняет причины и следствия, распространение литосферных катаклизмов	Применение	1	3	МВО	1	1	
Итого						40	25	25
<i>Примечание: * - разделы, в которые можно вносить изменения</i>								

**Задания суммативного оценивания за 1 четверть по предмету
«География» 7 класс**

1. Укажите объект исследования физической географии:

- А) экономика В) сырье С) население Д) ландшафт Е) промышленность (1)

2. Земная кора имеет наибольшую толщину ...

- А) в горах Гималаи В) на дне Мирового океана С) на Амазонской низменности
Д) в Казахском мелкосопочнике Е) на Восточно-Европейской равнине (1)

3. Назовите неблагоприятное последствие извержения вулкана для растительности, животных, построек:

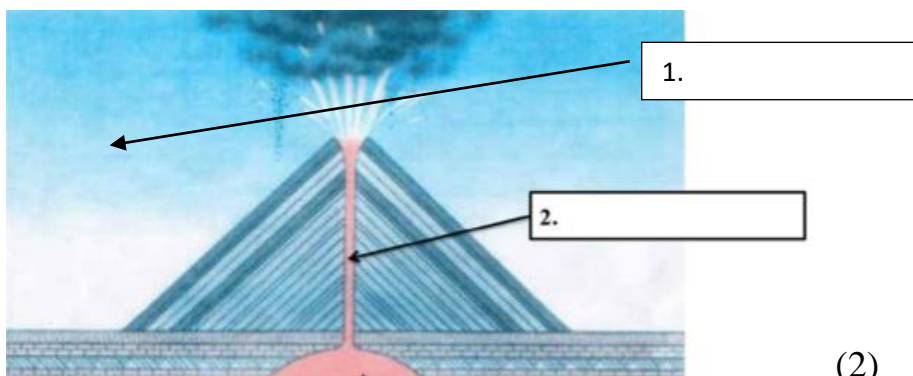
- А) смещение двух участков плит В) обогащение почвы минералами
С) образование магматических горных пород Д) горячие потоки лавы, вызывающие огонь Е) изменение температуры и химического состава воды и пара гейзеров (1)

4. Определите по физической карте мира:

а. В какой части Евразии находится Аравийский полуостров? _____ (1)

б. В какой части Южной Америки находится Амазонская низменность? _____ (1)

Р. Дополните рисунок – схему

(2)

Р. Сгруппируйте предложенные географические объекты.

Тянь-Шань, Гренландия, Амазонка, Берингов

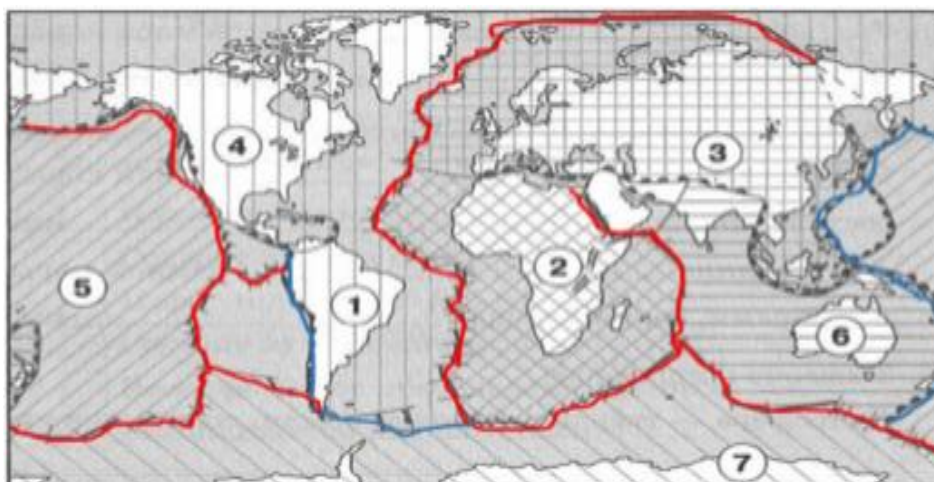
(4)

Река	Пролив	Гора	Остров

7. По карте литосферных плит определите:

а. литосферную плиту № 2, запиши название

(1)

в. Какой процесс происходит на северной границе этой литосферной плиты?

(1)

8. Одним из самых значимых путешествий в эпоху «Великих географических открытий» считается путешествие Ф. Магелана. Он стремился к открытиям, и это сделало его эпоху самым важным путешествием в географии. Оцените вклад Ф. Магеллана в развитие географии.

(6)

9. Рассмотрите рисунок

а. Определите вид тектонического движения по рисунку:

(1)

в. На границе, каких литосферных плит наблюдается данное тектоническое движение?

_____ (2)
 с. В каких частях Земли происходит данный вид тектонического движения? _____ (1)

d. Какая форма рельефа образуется? _____ (1)

e. Какой геологический процесс связан с данным тектоническим движением? _____ (1)

Схема выставления баллов

№	2 вариант	Балл	Дополнительная информация
1	Е) промышленность	1	
2	А) в горах Гималаи	1	
3	d) горячие потоки лавы, вызывающие огонь	1	
4	А) на юге Евразии	1	
	б) в северной части Южной Америки	1	
5	1- кратер 2- жерло	2	
6	Река- Амазонка	1	
	Пролив- Берингов	1	
	Горы- Тянь- Шань	1	
	Остров- Гренландия	1	
7	А) Африканская	1	
	б) Процесс горообразования	1	Ответ «столкновение плит» принимается
8	Доказана шарообразность Земли.	1	<i>Принимается: другие аргументы, соответствующие содержанию задания: Колумб- открыл побережье Центральной и Южной Америки, Открыл Кубу, Гаити; впервые воспользовался пассатами; определил магнитное склонение Магеллан- открыл Филиппинские острова, о. Огненная Земля</i>
	Открыт самый большой океан мира – Тихий океан.	1	
	Открыто побережье Южной Америки	1	
	Открыт пролив (Магелланов) между Атлантическим и Тихим океанами.	1	
	Доказано, что большую часть поверхности планеты занимает не суша, а океан.	1	
	Появление идеи о важности развития океанографии.	1	

9	а. Дивергенция (расхождение)	1	
	б. на границе океанических частей плит	2	
	с. В Атлантическом океане	1	
	д. Срединно-океанические хребты	1	
	е. Вулканизм	1	
Всего баллов		25	

Содержание

	Введение.....	145
1	Особенности обучения предметам общественно-гуманитарного направления в 5-9 классах в условиях инклюзии	147
2	Методические рекомендации по составлению дифференцированных заданий СОР и СОЧ по учебным предметам общественно-гуманитарного направления 5-9 классов с учетом особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей обучающихся	155
	Заключение.....	175
	Список использованной литературы.....	176
	Приложение.....	178

Инклюзия жағдайында 5-9 сыныптардың қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы оқу пәндерінің БЖБ және ТЖБ сараланған тапсырмаларын дайындау бойынша әдістемелік ұсынымдар

**Методические рекомендации
по составлению дифференцированных СОР и СОЧ по учебным предметам
общественно-гуманитарного направления 5-9 классов
в условиях инклюзии**

Басуға 18.11.2020 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 9.

Подписано в печать 18.11.2020 г. Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Шрифт Times New Roman. Усл. п.л. 9.